PHRASES LINGVÆ LATINÆ AB ALDO MANVTIO P. F. CONSCRIPTÆ; NVNC PRIMVM

in ordinem Abecedarium [illegible], & in Anglicum [illegible] conversæ.

Accessit hæc index dictionum Anglicarum, cuius ope quilibet hoc libello quam commodissime uti poterit.

LONDINI,
Ex Typographia Societatis Stationariorum.
1630.

478.3
M31ph
1630

ROBERTO CÆCILIO GVLIELMI F.

THO. VAVTROLLERIVS.
S. P. D.

NVlla sanè res est, Roberte Cæcili puer clarissime, quæ homines æquè in altiss. dignitatis gradu locare possit atque Eloquentia, reique militaris scientia siquidem hac non solùm vim hostium, eorumq; impetus, atq; iniurias propulsamus, verùmetiam imperij nostri fines, longè, latéque propagamus: illa verò hominum animos, voluntatesq; nobis conciliamus: eosq; aut in officio continemus, aut ad præclara facinora, rémque publicã administrandam adhortamur, atque incitamus. Sæpe verò cogitanti mihi vtra harum sit præstantior, magisq; hominum generi necessaria, hæret fere animus: nec facilè quid de hac re iudicandum sit, scio. Veruntamẽ quotiescunque in eam cogitationem venio (venio autem quam sæpissimè,) toties occurrit mihi illud inter cætera: illos videlicet, quam proximè accedere

1093356

ad naturam Deorum immortalium, qui quidem non vi, non ferro, atque armis, sed voce tantùm hominũ animos quò tandem volunt flectunt: idq; adeo, vt, qui illud præstare possunt, mea quidem sententia, non homines, sed Dij potius e cœlo delapsi esse videantur. Qua res cum ita sese habeat, qua scientia id consequi possumus, hanc amabo, quam tandem, nisi omnium principem esse dicemus? Itaque vel hanc solum ob causam, tantum mihi eloquentissimi oratores optimis fortissimisq; imperatoribus præstare videntur, quantum ij qui togati Remp. suo consilio, authoritateq; conseruant, præstant iis, qui communem omnium salutem, belli cupiditate, sæpius vt fit, in extremum discrimen adducunt. Accedit huc, complures singulis fere seculis extitisse rei militaris peritissimos, præstantissimósque Imperatores, quorum res gestæ præclaris iisq; æternis literarum monumentis consignatæ & celebratæ conspiciuntur. Eloquentiam verò (multorum pace dixerim) ecquem obsecro, præter Hyperidem, Demosthenem, atq; alios perpaucos apud Græcos reperias: apud Romanos, C. Cassium, M. Antonium, Q. Hortensium, M. Tullium Ciceronem? Equidem non eo inficias, permultos eosq; oratores haud contemnendos in Græcia, Italia, ac pleriſq; aliis in locis & olim extitisse, atque hodierno die extare. Attamen si quis secum in

animo

animo ſuo paulò diligentiùs quid eloquentia ſit conſiderabit: illos non tam eloquentes, quam diſertos iudicabit appellari oportere: multóque pauciores oratores, quam Imperatores ſemper reperiri animaduertet. Atque hæc quidem eloquentium hominum paucitas, vere vt quod ſentio, dicã effecit etiam, vt non ſolùm eloquentiam non gloriæ militari cedere, verùmetiam eam ſuo iure antecellare animum indicem. Quarum enim rerũ nonita magna eſt copia, ea cæteris quodammodo præſtare creduntur. Sicut autem per quos ad id quod volumus, peruenimus, nõ ferme minor habenda eſt gratia, quam iis, qui nobis faciunt benignè: ſic etiã non minoris fieri debent ea inſtrumenta, ſine quibus cognitionem eius ſcientiæ, cui dediti ſumus, nullo modo conſequi poſſumus, quam ipſa ſcientia, quid enim abſque illis tamen agãs? Porrò, nemo, opinor, eſt qui quẽquam exiſtimet, vnquã oratorem fore bonũ, qui nõ ex Latinis præcipuè fontibus hauriat eloquentiæ præcepta. Nam in ea lingua omnis orationis ſplendor ac dignitas cõtinetur. Ne multa: vnus Cicero totius eloquẽtiæ parens inter omnes mortales, tantam nobis dicendi copiam ſuppeditare poteſt, quantum nunquam audiremus optare, adeò vt, noſtra hac ætate, non parum dicendi gloria præſtare exiſtimentur, in quibus tantæ eloquentiæ, dicendiq; facultatis, qua ille præditus

tus fuit, vel aliquod veluti vestigium apparet. Quapropter sive dicere sive scribere tibi propositum sit, hunc tibi proponas, quem ducem sequare, necesse est. Isthuc autem qui obsecro præstari potest, nisi in politissima illius linguæ cognitione versatus sis: qua lingua quicquid præclarissimi illius viri ad nostram usque ætatem pervenit, conscriptū est: & in qua ille admirabili quadam ingenij magnitudine omnibus antecelluit? Prætermitto infinita illa, quibus linguæ huius cognitionem non vtilem solum, verum etiam omnino necessariam esse aperte demonstrare possem: hominem enim omnino arbitror esse neminem cui dubium sit, quin eius linguæ ignari, & à rebus bellicis, & ab Reipubl. gubernaculis plerúmque repellantur. Id quod & si permultis persuasum est, atque ideo ad huius linguæ studia animum adiungunt: nihilominus tamen infinitos video, qui præpropera quadam festinatione sibi magis obsunt, quam prosunt. Nam interim dum sermonis elegantiam sibi comparare credunt, linguæ puritatem, in quam primum toto pectore incumbere debebant, neglegunt: & statim ad ea quæ non nisi à doctis disci, percipiq; possunt, conuolant: ideóque fit, vt, non modo non ornatè, sed vt ne pure quidem vnquam scribant. Quæ res viros aliquot bene doctos patrum nostrorum memoria impulit, vt de ratione, ac methodo qua quis linguæ

gua Latina cognitionẽ capere facilè posset, libros conscriberem haud contemnendos; maximisq; digni sunt laudibus ij qui ad hanc rem suis lucubrationibus, ac vigilijs aliquid adimmenti afferunt, vt alijs viam, quam sequantur, monstrent. Inter quos Aldus Manutius magni illius ac celeberrimi Pauli filius, non immerito, mea quidem sententia, connumerandus est. Nam qua ipse sibi non sine magna industria laude in eo studiorum genere collegerat, alijs pro sua humanitate, impertijt. Ea sunt phrases, sine modi latinè loquendi, scribendiq;. Quem ego libellum quum viderem doctissimorum hominum iudicio summoperè commendari: isq; tandem in manus venisset meas, cœpi mecum ita cogitare: Quid si eos qui studijs humanitatis sunt dediti aliqua ratione iuuare possem? quid praeclarius? quid homine ingenioso dignius? quid deniq; laudabilius? Quæ cogitatio quum versaretur in animo meo, excitaui ipse me, operæq; putaui fore pretium, si illas, quas dixi, Phrases, non solum vt ab Aldo collectæ sunt, typis excuderem meis, sed aliquid præterea addendum curarem, quo studijs eorum adolescentium qui lingua latina desiderio tenentur, consulerem: atque ideo ea, in ordinem alphabeticum primùm vt adducerentur, ac posteà è Latino in Britannicum sermonem conuerterentur, effeci: easq; Roberte clarissime, tuo ad

te mitto, tu quippe mihi inter ceteros visus es dignus, cui quidem hoc munusculum potissimum deferrem: idque ob singulares istas animi dotes, quas tibi natura elargita est. Ipse enim adducor in eam spem, vt, te patris tui viri illius insignis, ac prope singularis quàm simillimũ fore credam: totumq; adeó hoc regnum eos tandem ex te percepturum esse fructus, quos cùm tempus erit, feres. De eò enim homines coniecturam faciunt, quòd ex ijs natus es parentibus, quorum ingeniũ admirabile, morum facilitatem eximiam, virtutem denique incredibilem nemo non admiratur. Sed aliud praterea est, ex quo iam hinc ab ipsa pueritia qualis, quantusq; futurus sis haud mehercle obscurè colligi potest, tua enim ista hac ætatula ijs abundè ornata, ac perpolita est omnibus, qua non modò puerum, verumetiam adolescentem ingenuum, nobilissimóque prognatum genere, scire æquum est: nemini enim tuorum æqualium, canendo, fidibúsque vtendo tuo iure cedis. Praterea nemo te modestior, aut suauior, adeò vt neminem adhuc viderim cui quidem sis notus (te autem ecquis non nouit?) qui te non optimo florentissimi huius regni fato natum esse dicat. Sed has quæ cõmemorauí, omnia alicui forsan videri poterũt leuiora (quãnis in puero quis ea non fateatur esse maxima, ac planè admirabilia?) ideo aliud longè maius eloquar. Nã tu pro libe-

liberali isthoc ingenio ita ad eloquentiæ studia te contuliſti, ijſq; ita delectaris, vt, ſpes maxima ſit, fore, vt fœliciſſima hæc Britannia, Italiæ que de ſuo Cicerone gloriatur nequaquam inuideat. Quare una ſingulari humanitate, præclara iſthac indole, tuiſq; potiſſimum ſtudijs me nihil alienum facturum eſſe arbitratus ſum, ſi ea, qua re poſſem, iuuarem, tibiq; haſce phraſes offerrem. Accipe igitur, Roberte præſtantiſſime, libellum hunc, qui iam in tuo nomine apparet, perpetuum teſtimonium amoris, obſeruantiæq; in te meæ. Atque interim, perge vt facis, & in hoc ſtudium eloquentiæ, in quo es, incumbe: vt, & tibi, tuiſq; honori, & amicis tuis, qui in te vnum oculos coniectos habent, Reiq; publicæ emoluto eſſe poſſis. Londini Calend. Iulij. M. D. LXXIII.

ELE-

ELEGANTES COPIOSÆQVE LATINÆ LINGVÆ PHRASES, AB ALdo Manutio, Pauli filio conscriptæ.

Absq; mora, quæ mandasti perficiam.

I shall do your commandement out of hand.

CONfestim, è vestigio, quàm primum, statim, actutum, primo quoque tempore, adeo sine mora, sine cunctatione, nulla facta mora, nulla interposita mora, omni prorsus abiecta mora, ne minimo quidem spatio temporis interiecto, exequar tua mandata, quod mandasti perficiam, tuis mandatis parebo, effectum dabo quod mandasti, præstabo quod à te mandatum est. Vide, Moram auerte, Moram adhibe, Moram trahere.

Ab hac culpa vacuus.

I am innocent, or cleare and guiltlesse.

Hanc ego nunquam attigi culpam: hoc me nunquam crimine contaminaui, inquinaui, infeci, pollui, hanc nunquam subiui culpam, hæc me nunquam culpa polluit, labefecit: huius criminis, flagitij, celeris, vitij labe, macula infectus nunquam sum, vacuus semper ista culpa. Vide, Culpa vacuus.

Accu-

Accusor.

I am accused, or blamed.

Vitio mihi dant, vitio vertunt, fraudi tribuunt, hoc in me conferunt: hoc mihi attribunt, hac me culpa condemnant, hanc in me culpam confrunt, huius mihi culpæ notam inurunt: hoc me nomine accusant.

Acerrimus aduersarius.

A most deadly foe, a heatlie friend, a crooked enemy.

Aduersarium nimis grauem, nimis acrem, infensum acerbum, vehementem, crudelem, habemus: nimis acerbus, nimis aduersus, nimium grauis atque infensus nobis es: oppugnas nos quàm potes acerrimè, & grauissimè: nullam aduersus nos iniuriam prætermittis: nulla non iniuria, nulla re non lacessis, tuis contra nos viribus vteris: tuam in nos vim confers: omnia conaris, nihil non agis, moues, tentas, experiris, machinatis ad peniciem nostram: aduersarie te vtimur nimis acerbo, nimis infenso: agis contra nos, pugnas aduersus nos, irruis in nos, quo potes impetu, impetu quàm potes maximo, eo impetu, qui potest esse maximus. Vide, Atrox hostis.

A consuetudine digrediens.

To swarue altogether from his old fashion: to become a new man.

Mirari satis non possum, cur à tua consuetudine tam longè discesseris, recesseris, tam valdè desciueris, te remoueris, te abduxeris: cur alius planè factus sis, cur à teipso discesseris, cur te tui tam dissimilem præbeas,

beas, cur te tui similem non præstes, cur, qui hactenus fuisti, eũ te non præstes, adduci non possum vt te a tua consuetudine tam valdè, tã longè discessisse existimem.

Ad Ciceronem me contuli.

I haue giuen my selfe to Cicero: Tully is my whole studie.

Vni Ciceroni meum studium dicaui: ad vnum Ciceronem meam operam contuli: meum in vno Ciceronẽ studium pono, consumo, colloco, vni Ciceroni operam do: vnus me Cicero delectat, capit, tenet, vnus mihi placet: vnius animum lectio pascit: vni meam operam, meas studia, meas vigilias dedi, dedidi, tradidi, addixi, perpetuò dicatus esse volo.

Ad finem orationis non peruenire.

To know no way out of his tale.

Quemadmodum exitum expediam institutæ orationis, non reperio, non video: qui institutæ orationi finem imponere, quo fine institutam orationem claudere, absoluere, perficere possum.

Ad finem optatum rem perducere.

To haue succesſe as heart can wiſh, or as I would deſire.

Puto forè vt rem ex sententia geram, fœliciter, prosperè, ex animi sententia, vt animus fert, expediam, cõficiam: ad eum, quem volo, exitum perducam: fœlici exitu concludam: efficiam, opinor, vt res optimè succedat: vt exitum res habeat, qualem optamus: ne res, contra quàm volumus succedat: ne quid aduersi cõtingat in re, ne sit infaustus, aduersus, alienus à nostris voluntatibus,

luntatibus, alius atque volumus, exitus rei, euentus rei, rei finis ac terminus: spero futurum, vt in hac re meis optatis fortuna respondeat, cum animo meo fortuna consentiat, ab animo meo fortuna minimè dissentiat, nihil aduersi fortuna obijciat, nequaquam fortuna repugnet, resistat, obsistat, aduersetur, sese opponat, suam vim obijciat, impedimentum vllum inijciat, occurrat, obuiam eat: futurum existimo, vt in hoc secunda, facili, prospera, propitia, perbenigna fortuna vtamur. Vide, Res adducta in optimum statum.

Ad iram incitatus, alienus ab iracundia.

Angred, chafed, stirred, or prouoked to anger, which is not soone angry, or is by nature milde.

Stomachum mihi facis, bilem commoues, inducis me, impellis, incitas ad iram, facis vt ira commoueor, afficiar, corripiar, vt excandescam, vt ira flagram, etsi nequaquam iracundus homo naturâ sum, non procliuis, pronus, propensus, inclinatus ad iram, non iræ deditus, non is qui ad iram facilè labar: sum alienus, longè remotus ab ira: quanquam iuris in me parum habet ira, minimè mihi dominatur ira, non admodum ad iram propendeo, inclino, ab ira longè absum.

Adiungam me tibi.

I will be thy mate-fellow in all fortunes, or I will goe with you through thicke and thinne.

In omni te fortuna comitabor, tibi comes ero: me tibi

tibi comitem adiungam, assiduum me comitem habebis, hærebo latere tuo: à latere tuo non discedam, non diuellar: semper, nunquam non, in omni tempore ac loco, assiduè, assiduus tecum erò: nunquam abstè seiungar, digrediar, recedam, Vide, Comes perpetuus.

Ad musas redeas.

Returne to your studie.

Vellem te ad mansueciores musas referres: vellem intermissa poëticæ studia repeteres, redires in gratiam cum musis. Vide, Ad studia redire.

Adolescens infirma valetudine.

A sickly young man.

Cicero in adolescentia sua, cum adolescens esset, cum adolescentiæ annos nondum excessisset, egressus esset, valetudine erat, valetudine vtebatur infirma, parum firma, nimium firma, haud satis firma, nequaquam firma, paulò infirmiore, imbecilla, non optima, non robusta, satis affecta, satis ad morbos propensa: non rectè se habebat. Cicero in adolescentia non omninò valebat, valetudine erat infirmior, viribus parum firmis, corpore non satis firmo vtebatur: valetudinis, firmitudinis, firmitatis, vitium, roboris adolescenti Ciceroni minus erat quàm satis esset: parum validæ vires erant: infirmior erat, imbecillior, tenui, incommoda, vitiosa valetudine, parum validus erat, infirmè valebat, valetudine erat imbecillior, valetudinis vitio laborabat, valetudinarius erat Cicero.

Ad omnia aptus.

Fit

Fit for all things, a fine fellow.

Aptissimus est ad omnes res: nemo est illo commodior, aut aptior, in omni re, in omni iudicio elegantissimus est, egregio iudicio perpolitus, summa est in illo ingenij suauitas, & elegantia: nihil agit non aptè, non commodè, non elegantèr: non lautè, non venustè, non lepidè, non egregiè: lepores habet, elegantiam, lautitiam, venustatem in omni re: quicquid agit, cum lepore agit, cum elegantia, sic vt gratiam ab omnibus ineat, vt aptior, accommodatior: idoneus magis videatur esse nemo: propriè factus a natura videtur ad omnes res, natus ad omnia, appositum quiddam possidet ad omnes res. Vide, Natura ad omnia aptus.

Ad pauperiem redactus.

Brought, or driuen to extreme pouertie, Next to, or hard at beggers doore.

In eum locum deductus est, eò deuenit, eò redactus est miseriarum, in eas coniectus est angustias: eò redactæ sunt fortunæ suæ, eò est à fortuna detectus, detrusus, deturbatus, eò cecidit: vt vndè viuere non haberet, vt ei ad victum necessaria minimè suppeterent vt inopia premeretur earum rerum sine quibus vir, aut ne vix quidem hominum vita sustentatur, vt ea desideraret, ea requireret, quæ viuendi necessitas postulat atq; exigit, vt ijs rebus distitueretur, careret, ab ijs esset rebus imparatus, earum rerum esset inops, ab ijs rebus inops, egens, ea illi deessent, ea illum deficerent, earum rerum inopia laboraret, sine quibus ægrè viuitur, vel potiùs nullo modo viuitur.

Ad studia redire.

To

To become a ſtudent againe.

Ad noſtra me ſtudia referam: literarum ſtudia repetam: reddam ſtudijs operas intermiſſas: ad ſtudiorum conſuetudinem, atque vſum redibo: priſtina ſtudia reuocabo: rurſus ad ſtudia me conferam. Vide, ad Muſas redeas.

Aduerſa fortuna contentus.

To liue contentedly in aduerſitie, patient, or quiet, to ſuſtaine troubles, or ill chances.

Vehementer, acriter, acerbè, grauiter me oppugnat, vexat, exagitat, vrget, premit, aduerſa mihi eſt, infeſta, eſt, infenſa eſt, iniqua, inimica fortuna: ego tamen ad humana omnia, ad eos omnes caſus, qui humanæ vitæ impendent, quibus humana vita ſubiecta eſt, propoſita eſt, expoſita eſt, patet, foris ſum: contra fortunam paratus, armatus, firmus, validus, firmiſſimis præſidijs conſcientiæ munitus, res humanas, præclarè contemno, neglígo, deſpicio, ſpernor: valet animus meus, firmus eſt, ſeipſo nititur, ſua in ſeipſo præſidia ponit, à ſeipſo præſidium omne petit, aduerſus fortunæ vim, impetum, conatus, iniurias, tela omnia: minimùm res humanæ me mouent, afficiunt, perturbant: minimùm laboro de rebus humanis: ſúſque déque res humanas facio, humanis caſibus animi præſtantia, virtute, fortitudine reſiſto: fortunæ conatibus obuiam eo, occurro, obijcio me, oppono me, fortiter, atque acriter: fretus conſcientia fortunam ſpernor: mea me contra fortunam conſcientia fortem facit, confirmat, auget viribus, validiorem reddit, mihi animos reddit, virtutem, vires, robur, fortitudinem, firmitatem.

Aduerſa

Aduersa minùs sentiunt, qui ijs assuecuerunt.

They can beſt away with hardneſſe or aduerſity, which are vſed vnto it, or moſt acquainted therewithall.

Malorum consuetudine sensus amittitur: malorum consuetudo sensum adimit, sentiendi vim aufert, stuporem inducit: injicit, infert, sensus obstupefacit: sensus obstupefit, adimitur, aufertur, vsu diuturno calamitatum: aduersas res minimè sentiunt, sensu non percipiunt ij quorum occaluit animus, quorum animis callum obduxit diuturna consuetudo, qui secundis rebus nisi per quàm rarò vsi sunt, secundas res haud sepæ nouerunt: quorum animi, tantum abest vt recentes ad fortunam sint, insolentes ad iniurias fortunæ sint, vt malorum vsu & consuetudine prorsus obdurucrint, callum contraxerint. Vide, calamitatum consuetudine, &c.

Ægrè fero stultitiam aliorum.

I cannot away with mens follies: I cannot abide other mens fooliſhneſſe.

Nonnullorum stultitiam non facilè fero, ægrè sustineo, haud satis æquo animo fero: adduci non possum, iuducere animum non possum, inducere animum minimè possum, à meipso non queo impetrare, dementias nonnullorum vt animo non iniquo feram.

Ætatis annus.

The yeare of his age: How old a man is.

Annos duodecim natus est: duodecimum ætatis annum agit: ætas eius est duodecim annorum: duodecimum ætatis annum non excessit, non egressus est.

Ætatis flos.

The prime, the flower of ones age or yeares.

Flores ætate integra, firma: valida ætate es, ætate viges, vales, validus es.

Afflictis aliorum exempla solatio.

The consideration of like examples in other, doth comfort the afflicted: It is a comfort to haue companions in miserie.

Si quæ tui similibus viris in omni ætate acciderunt, isto tuo tristissimo tempore colliges, in memoriam rediges, reuocabis, mente comprehendes, tecum reputabis, in animo voluer, ipse tecum examinabis: admodum iuuari te senties, non leue solatium capies, hæc te valdè cogitatio sustentabit, in hac tua tam graui, tam aduersa, tam misera, planè desperata fortuna, in hac non solùm aduersa, verùm penitus euersa fortuna, in tantis miserijs, in tam misero rerũ statu, tam miseris temporibus: in ista, qualem nemo vnquam sensit infelicitate, nunc dum res tuæ pessimè se habent, pessimo loco sunt: dum te cum pessimè agitur, dum tibi pessimè cum fortuna conuenit: dum tuæ fortunæ planè perditæ ac nullæ sunt, dum te premit infensa fortuna, dum te modis omnibus fortuna vexat, tibi negotium exhibet, molesta est, grauis est, dum te suis viribus oppugnat, dum omnes ad te oppugnandum machinas adhibet, atque admouet.

Agas

Agas diligenter apud Senatum.

Sue or labour earnestly to the Councell: Apply or follow the councell hard and diligently.

Fac in conueniendis senatoribus tuum studium exter: in prensandis, appellandis, rogandis senatoribus adhibe studium ac diligentiam quàm licet maximam: age diligenter cum senatoribus.

Agri vectigales.

Tributarie land, Tithe land, Grounds of the common ferme.

Fructuarij sunt hi agri, non sunt immunes, tributum soluunt, publicè aliquid pendunt, victigales sunt.

Alexander fortis, ac incautior.

Alexander was puissant, valiant, but not circumspect or politicke.

Animi vim, magnitudinem, præstantiam ostendebat in prælijs Alexander, consilium inuitandis periculis ei decrat: animum in Alexandro pugnante laudares, animi virtutem laudibus efferres, consilium & prudentiam in periculis desiderares, requireres: consilij non habebat satis Alexander ad vitanda, effugienda, declinanda, cauenda pericula: animo quidem in pugnis excellebat, fortem in pugnis animum gerebat, forti animo pugnas pugnabat, prælia tractabat, rem gerebat in pugnis.

Alienis vteris consilijs.

Ye are ruled by other mens aduice: you fellow other mens counsell.

Video te auferri aliorum consilijs, intelligo, sentio, non te tuo duci, sed alieno abduci consilio: non tuum iudicium, sed aliena consilia sequi mihi videris: non ipse te in consilium adhibes, non ipse te audis, non ipse tibi pares, morem geris, obtemperas, obsequeris, assentiris: sed alieno vteris consilio: aliena te consilia regunt: ab alienis consilijs voluntas tua pendet: non ipse tibi dux es, verùm alios sequeris.

Alienus ab astutia.

Farre from craft or deceit: A plaine dealing man.

Astutiæ mihi non placent, non probantur, non satisfaciunt: astus non amo: artem simulandi, fraudem artificio tectam, mores ab aperta quadam simplicitate alienos, fucum, ac fallacias, vafritiem, nimiam calliditatem, astuta ingenia, versuta, vafta, nimis callida, ad astutias, vafriciem, calliditatem propensa, naturali quodam odio prosequor: sum ab astutijs alienus: abhorret animus meus ab astutijs. Noui animum tuum nulla in quemquam malevolentia suffusum. Simplex homo sum: simplex mihi animus est: apertus, nulla simulatione tectus, purus à fraude, ab omni labe, apertam veritatem amo: simulandi artificium à me prorsus abest.

Alijs magis vitio dabitur, quàm tibi.

Others shall beare the blame rather then you.

Id maiori illis fraudi, quàm tibi erit: hoc illis plus inferet infamiæ, quàm tibi: plus illi subibunt infamiæ, quàm

quam tu: hoc illis vitium magis tribuetur, quam tibi maiori hoc ijs erit fraudi, quam tibi: vitio dabitur ijs potiùs quam tibi: culpæ plus in eos quam in te conferetur: plus ipsi ferent infamiæ, dedecoris, ignominiæ, culpæ, grauior ad eos, quam ad te redibit infamia.

Aliud præ se fert; aliud sentit.

He saieth one thing, and meaneth another.

He beareth two faces vnder a hood.

Vultus simulatione sustinetur: aliud vultu significatur, aliud in animo latet: non congruit animus cum vultu: dissentit animus a vultu: animi sensum vultus occultat. Vide vultus dissentit ab animo.

Altera hæc ratio me consolatur.

This second reason or cause comforteth me.

Secundo loco me consolatur recordatio meorum temporum: altera est ratio, quæ mihi solatium affert, præber, pariq; solatio est: alterum illud est quo sustentor, recreor: illa est, quæ me consolatur, altera ratio: accedit illud ad animum meum sustentandum, deinde sustentor meorum malorum memoria.

Ambire homines studiosè.

To win the heart, or get the fauour of men by all meanes possible.

Ambis, prensas, nullum in prensando studium, nullum officium prætermittis, tam prensas diligenter, quam qui maximè, tua est diligentissima prensatio: in ambiendis hominibus nemo est vno te diligentior nemo aptior: sed vereor, ne non succedat exitus, ne te fallat, ne spe frustreris, ne secus accidat,

ne non ex animi tui sententia procedat, succedat, contingat, eueniat.

Amicitia laudata quæ ex virtute oritur.

Friendship which springeth from vertue, or is grounded vpon vertue, is praise-worthy.

Eadem laudabilis est, ea præclara beneuolentia, quam virtus, non fortuna peperit: qui virtutem in deligendis amicis, non fortunam sequitur, is optimo consilio vtitur, laudabiliter agit, ei laus debetur: honestus & rectus amor ille est, qui ex animi potius, quàm e fortunæ bonis exoritur, emergit, existit, emanat, effluit: quicunque fortunam in amore spectat non virtutem, iudicio labitur, sinceram in eo simplexque iudicium requiras, desideres.

Amissio equo euasi.

I escaped very hardly with the losse of my horse: I lost my horse and went my way cleare.

Vt vitæ consuletem, vt euaderem è præsenti periculo, vt periculum vitarem minime dubium, ad hostes equum misi, immisi, admisi incitaui, laxatis habentis hostes versus impuli.

Amissus populi fauor.

It was not long of your selfe, but of those about you, that you haue lost the hearts, the good-will, the fauour of the people.

Factum est non tua, sed tuorum culpa: vitio tuorum, non tuo contigit, vt populi studium, gratiam, beneuo-

benevolentiam dimiseris, perdideris: vt è studio gratia, beneuolentia populi excideris: vt populus non amplius, tibi faueat, studeat, suffragetur, tui studiosus, tibi amicus, bene in te sit animatus: studium populi, gratiam, beneuolentiam, non tua, sed tuorum iniuria tibi eripuit, ademit, abstulit: non per te, sed per tuos, non à te, sed à tuis, non tuo, sed tuorum merito iniuria tuorum potius quàm tua effectum est, commissum est, vt populum tui studiosum, bene in te animatum, tibi amicum iam non habeas, vt gratiosus apud populum, charus populo, in populi gratia minimè sis: vt nullum populi studium, nullam gratiam, aut beneuolentiam teneas, obtineas, possideas: vt populo, fauente, suffragante, benigno, tibi amico, bene erga te animato, tui studioso non vtaris; gratiam tuam apud populum, non tua sed tuorum culpa extinxit: ex amore populi effluxisti.

Amor ex beneficio & iudicio profectus.

An aduised and deserued loue, or I loue you both for the good turne you haue bestowed vpon me, and also because I accompt or iudge you worthy of loue

Diligo te beneficio quidem tuo prouocatus, sed iudicio etiam incitatus meo: meus in te amor ex iudicio fluxit: meum in te iudicium consecutus amor est: mea de tuis vertutibus opinio beneuolentiam peperit: contuli me ad te amandum, quia te dignum amore iudico: quoniam amabilis eris is, qui amandus videare. Cùm amori, quem inter nos mutuum esse intelligo, multum tribuo, tum de ingenij tui præstan-

tia iudico, vt neminem tibi anteponam, comparem paucos.

Amor ex virtute.

Out of vertue lone, or lone for vertues ſake.

Amandus es propter multas ſuauitates ingenij, officij, humanitatis: tuæ tibi ſuauitates, tuæ virtutes, amorem hominum conciliant, adiungunt ſtudia, gratiã parant, comparant, adipiſcuntur.

Amor literatum quotidiè creſcit.

The loue of learning encreaſeth daily.

Studium quotidiè magis ingraueſcit, quotidiè magis cupiditate ſtudiorum incendor, meam ſtudiorum cupiditatem dies auget: tantum abeſt, vt meum ſtudium dies imminuat, vt etiam augeat: incitor ad ſtudia quotidiè: magis ſtudia complector: in ſtudia incumbo: plus quotidiè operæ in ſtudijs pono: literis quotidiè magis vtor: ſtudiorum amore, conſuetudine vſũque magis capior in dies ſingulos.

Amo viros excelſo animo.

I loue the courageous heart: or the high minde and valiant ſtomacke.

Præſtantis animi viros libenter complector, quorum animus viget, qui animo vigent, qui vigore animi præſtant, quorum animus excellit, qui animo excellunt, qui ſunt excellenti animo, ſunt excellenti animo prædi ti, ſunt excellentis animi, in quibus eſt animi excellentia quædam, præſtantia, altitudo, excelſitas, ſublimitas, robur, vis: cum his libenter amicitiam contraho, ineo, coeo, inſtituo, iungo; eos facilè amo,

amicos

amicos mihi libenter adiungo, applico me, adiungo me libenter ad eorum amicitiam ſponte mea, & inductione quadam animi ad eorum amicitiam accedo, ad eos amandos, propendeo, inclino, me do.

Anguſtiæ itineris in alpibus Apennini.

The narrow ſtraits of the mountaines ar marueilous comberſome to the paſſengers.

In Alpibus Apennini magnę ſunt, admodumque difficiles locorum anguſtiæ: per alpes Apennini iter habentibus magno ſunt impedimento difficultates & anguſtiæ locorum: nihil incommodius quàm illas Apennini montis anguſtias pertranſire: quàm ex illius Apennini montis anguſtijs, ac difficultatibus euadere: anguſta loca per Apennini alpes euntibus crebrò ſe obijciunt, impedimenta opponunt, difficilem ac laborioſam viam reddunt.

Anguſtiæ nummorum.

A great lacke of money: It is a hard world for money.

Incredibiles pecunię ſunt anguſtiæ: mira penuria nummorum eſt, ſumma nummorum difficultas eſt, pecuniæ minimum tractatur: vſus pecuniæ propè nullus eſt. Pecunia mihi ex permutatione debetur.

Animi abiectio dedecus.

To abate in courage is a foule ſhame: You haue euer heretofore ſhewed your ſelfe to be of a moſt noble and hautie courage, if you quaile now, you vtterly ſhame your ſelfe.

Animi

Animi tui magnitudinem inflectere ſine ſummo dedecore non potes: ſubibis infamiam, ſi ab animi tui præſtantia deſciueris: excelſo animo non eris, ſi te demiſeris, aut humile quidquam cogitaueris: turpiſſimũ dedecus admittes, grauis infamia conſequetur, ſummo tibi erit dedecori, animum demittere, animo cadere, animum immunere, turpiſſimum tibi erit, magno vitio dabitur: humilis iam eſſe tuus animus, qui ſublimis erectuſque erat, ſine graui infamia non poteſt, ſublimia cogitabat animus tuus, nihil non altum ſuſpiciebat, nunc demiſſus eſt, humilis, abiectus, humi ſerpere videtur, humi iacere.

Animus abiectus.

A faint heart: one that thinketh too baſely of himſelfe.

Exigui, puſilli, infirmi, imbecilli animi es, infirmus ab animo es, animo iaces, iacet animus tuus: roboris ac neruorum animo tuo parum eſt, nimium demiſſo, nimium imbecillo animo es: animus tibi ſiue animo eſt: abeſt animus ab animo: facile commoueris: facilè animo cõcidis, langues animo, languet animus tuus, animum in te deſidero, requiro.

Animus deſperantium per te erectus.

It is your doing that they haue plucked vp their hearts.

Tuis præclaris actionibus, qui antea timebant excitati ſunt, recreati, ad bonam ſpem, ad fortitudinem reuocati, animos receperunt, recuperarunt, collegerũt, reuocarunt.

Animus excelſus.

A noble, lusty, courageous, constant, and setled minde, prest to all assaies.

Noui magnitudinem animi tui, firmitatem, constantiam, vim, robur, fortitudinem, excellentiam, præstantiam, altitudinem, sublimitatem, excelsitatem: noui quam forti animo sis, quàm constanti, ac firmo: quàm non demisso, non humili, non imbecillo, non fracto: quàm ad omnem fortunam, ad omnes casus ferendos, ad omnem fortunam, ad omnes temporum motus, vicissitudinésque, animo stabili ac parato sis.

Animum inducere.

To perswade ones selfe to any thing. I cannot find in my heart to looke him in the face.

Vt illius vultum subeam, imperare mihi non potero, impetrare à me non potero, adduci nunquam potero, ipse mihi persuadere, animum inducere, animo vim inferre non potero. Fit beneficiis tuis, & inductione quadam animi mei, te vt diligam. Vide Colloqui cum ipso, &c.

Animum laxare.

To recreate the wearied minde. I will goe into the country to take the ayre a while, or to refresh my spirits.

Rus cogito, vt animum relaxem, animi causa, vt animum paruper á molestijs abducam, vt aliquid iucunditatis degustem, aliqua iucunditate fruar, vt animus reficiatur, recreetur, paruper acquiescat à curis, vt animum curis distractum, variéque dissipatum recolligam, vt amissam animi iucunditatem recipiam,

vt

vt quàm mihi negotiorum & curarum odiosa consuetudo hilaritatem ademit, abstulit, eripuit in me extinxit, perdidit, eam rerum iucundissimarum aspectu, atque vsu recuperem, recipiam.

Animus metu liberatus.

A heart free from all feare: you haue put me out of all doubt, or acquited and rid me of all feare.

Absterfisti mihi omnem metum: omnem mihi metum existimi: omni me liberâsti metu: effecisti vt omnem timorem deponerem: vt auderem, forti animo vt essem, vt animo vigerem, ac quid timerem, vt metu vacarem: animum meum confirmasti, ad fortitudinem reuocasti, afflictum excitâsti: factum a te est, vt animus meus qui iacebat, exurgeret, excitaretur erigeretur: effecisti vt animus meus sese colligeret atque confirmaret, robor sque multum reciperet: languebat antea meus animus, tu, vt valeret, ac vigeret, effecisti.

Animus perfectus.

A tried good will. You know my meaning: you vnderstand my minde, you see all my drift.

Mea consilia planè tibi nota sunt: tenes cõsilia mea, animum meum, meos sensus: non te latent mea consilia: cognitum habes ac perspectum animum meum: qui sit meus sensus, probè nõsti, præclarè intelligis.

Animi probatio.

A truth and triall of my hearty good will, a witnesse of my heart.

Vbi res refert, cùm occasio postulabit, indicabo tibi animum meum: patefaciam, significabo, declarabo, aperiam, testificabor, re tibi probabo, extabit animus meus, patebit, constabit, perspicuus erit: significationem tibi dabo, signa ostendam, argumenta præbeo animi mei: animum tibi meum certa argumenta patefacient: ex apertis, minimè obscuris, minimè dubijs argumentis, signis, indicijs, testimonijs, animum meũ, meam voluntatem, meos sensus cognosces, perspicies, intelliges, conjicies.

Animus sincerus.

A sincere heart, or a plaine meaning.

Simplex mihi animus est, directus, apertus, nulla simulatione tectus, aut arte coloratus: simulationem, simulandi studium mea natura, mea consuetudo respuit: neque libenter, neque facilè fingo: simplicem veritatem amo, odi artes, quibus veritas vt inuolucro quodam obtegitur.

Annonæ caritas.

A great dearth of all victuals, each thing is so deare, that euery man is driuen to his shifts.

Ita cara est annona, ita grauis penuria, ea caritas, ea rerum omnium difficultas, eæ sunt angustiæ, ita carè væneunt, tanti pretij sunt, tanti sunt omnes res, vt incommodis multis affici, premi, laborare omnes cogantur: ex immoderata penuria, nimia caritate, annonæ difficultate, existunt, oriuntur, gignuntur, quæ ferri

vix

vix possint, incommoda multa.

Annuæ administrationis finis.

The end of my yearely office: Now the yeare of my office is out.

Annum administrationis meæ tempus confeci, absolui decurri: emeritæ mihi sunt annuæ operæ: emeritum annuum tempus: perfunctus sum annuo munere, dies annua præterijt, abijt: annui imperij finem attigi, ad finem perueni.

Apollonius Crassi studijs aptus.

Apollonius was a great helpe to Crassus in his studies.

Erat Apollonius ad Crassi studia vehementer aptus: optima suis in studijs Crassus Apollonij opera vtebatur: egregiam Crasso in studijs operam nauabat Apollonius: erat Apollonius vtilis Crasso in studijs, admodumque commodus: vtebatur multùm Apollonio Crassus: fructum Crassus in suis studijs capiebat optimum ex opera Apollonij.

Approbatum ab omnibus.

Approued of all men, Euery man will like well of that your doing.

Omnibus approbantibus hoc facies: nemini non satisfeceris, hoc tuum factum nemo reprehendet, nemo non probabit, nemo erit qui non probet: hoc tuo facto lætabuntur omnes.

A principio repetam consilia mea.

I will

I will repeate from the beginning all my counsell.

Altiùs paulò rationem repetam consiliorum meorum longinqua repetam, vt appertius exponam consilia mea: longe repetam mei sermonis initium, quò pateant illustriùs consilia mea: longinquum exordium capiet hic sermo, quem de meis consilijs habiturus sum.

A pueris amici.

Friends euer from our youth.

Amicitia est inter nos initia, instituta, contracta iam inde à prima adolescentia: amare cœpimus inter nos iam tum cùm adolescentuli essemus: in amicitiam coiuimus à primis adolescentiæ annis: ortus est inter nos amor, cum ex ephebis vix dum excessissemus, essemus egressi: amicitiam iunximus, animos nostros amore iunximus, iam ab illo tempore cùm annos adolescentiæ primos attigissemus.

A puero alicui studio deditus.

Giuen to some studie euen from his childhood.

Huic me doctrinæ à pueritia dedi: hæc me à puero doctrina delectauit: hanc ego doctrinam, hanc studiorum rationem, hoc studiorum genus ab incunte ætate sum secutus, meam operam ad hæc studia iam inde à puero contuli, in hoc studiorum genere consumpsi, collocaui, his dedi studijs: hæc studia à primis annis colui: huic literarum generi à teneris annis deuinctus fui, incubui puer in hæc studia.

A puero gloriæ cupidus.

Desirous of glory or praise, euen from a child.

In

Inflammatus ad gloriam à puero fuisti: iam inde à pueritia gloriæ studio, atque amore flagrasti, spectasti gloriam ante omnes res: à primis annis, tibi erat gloria omnium rerum antiquissima, in animo erat, in oculis erat, in amoribus erat, in delitijs erat.

Arcta amicitia.

Deare or earnest friendship: We are deare friends: No greater friends then we two.

Summus mihi cum eo intercedit vsus, summa familiaritas, arctissima necessitate coniuncti sumus: vinculis arctissimæ familiaritatis adstricti sumus: vtor eò, isque me vicissim, valdè familiariter: nihil est nostra familiaritate coniunctius, alter alteri familiares admodùm sumus, mutua est inter nos, eáque summa familiaritas. Arctissimo necessitudinis vinculo coniunctissimus: nihil est nostra necessitudine coniunctius: quo amoris vinculo astricti sumus, eo nihil potest esse arctius, eiusmodi est, vt laxari nullo modo possit: peruenit ad summum amicitia nostra: aucta sic est, ita iam creuit nostra coniunctio, vt nihil ad eam possit accedere: Quod vinculum, quod studij genus aut officij, quæ omnino res amori nostro, amicitiæ, coniunctioni, necessitudini deest, in amicitia nostra requiri, aut desiderari possit?

Artes merito honore carent.

Arts lacke their due honour: Learning is not esteemed as it ought to be.

Non vt deberent, honestæ sunt: non quanti deberent, æstimantur: non quo deberent, quo æquum esset loco sunt: non, quem deberent, locum obtinent, non

non admodum in honore sunt: dignitatis, existimationis, honoris, loci non habent satis, exigui pretij sunt parui sunt, haud magni reputantur bonæ artes: bonis artibus honor non est, locus non est, honor non tribuitur: bonæ artes honore vacant, dignitate carent, non coluntur, iacent, minimè vigent.

A sententia depulsus aliorum maleuolentia.

The malice of others hath changed my minde.

Istorum maleuolentissimis obtrectationibus, improbis artibus, iniqua infensáque imprimis opera, de vetere illa mea sententia depulsus sum, detrusus, deiectus, veterem sententiam deposui, abjicere sum coactus, discedere à sententia, desciscere, animum abducere, institutæ cursum opinionis aliò conuertere, flectere, mutare.

Asseueratio cum iuramento.

An assuring with an oath.

Iuratus tibi affirmo, iureiurando tibi polliceor, atque confirmo, eiusmodi rem esse, ita se rem habere, eiusmodi rei statum esse, in hoc statu rem esse: ita mihi Deus benefaciat, faueat, adsit: ita me respiceat Deus, seruet, tueatur, non destituat, non deferat: ita mihi à Deo prospera contingant omnia: ita mihi optata contingant: ita quæ opto fœliciter eueniant: ita mihi benè sit, meis rebus fœliciter eueniat, ad voluntatem cuncta fluant: ita viuam fœliciter, dum viuam, diuturnaque lucis vsura fruar: ita mihi tum diutturnus vitę cursus, tum facilis etiam diuturnúsque sit: ita meis optatis fortuna respõdeat: ita sim saluus, incolumis, fœlix, fortunatus

tunatus beatus, malorum expers, ignarus aduersæ fortunæ: ita nihil aduersi videam in vita: ita nunquam aduersam, perpetuò secundam fortunam experiar: ita fortuna vtar perpetuò bona: ita moriar: ne viuam: ne sim saluus: dispeream: perdat me Deus: malè mihi Deus faciat: Deum sentiam iratum: malè mihi sit, nihil ex animi sententia succedat: excludat omni commodo: aduersa mihi sint omnia: cadat infœliciter quicquid ago: infensa omnia, iniqua aduersa experiar.

Assiduus nimiùm in studijs.

Too too studious, ouer studious. Ye are neuer from your booke.

Nunquam non legis, assiduè, omnibus horis, die noctúque, noctem cum die legendo coniungis: heluo librorum es: tua legendi nunquam sitis extinguitur, satiatur, expletur: totus in studijs es: literis omnino deditus es: nunquam studia intermittis: nunquam te seiungis à studijs: libros de manibus nunquam deponis: libros assiduè in manibus habes, tractas, euoluis, lectitas, legendo conteris: modum in studijs non tenes, non retines, non seruas, nullum agnoscis: immoderatè legis: non infra modum, sed supra modum sunt studia tua: nimiùm te studijs dedisti: nimium in studijs operæ consumis: nimius es in studijs: vsum studiorum nunquam dimittis.

Astuti, εὐμηχανικοί.

Craftie Children.

Astuti id hominis est, ad suam vtilitatem omnia referre, vtilitatem sequi, spectare, rebus cunctis anteferre, rerum omnium habere antiquissimam, primam ducere, in primis ponere.

A sum-

A ſummo dignitatis gradu ad infimum decidi.

From higheſt roome to loweſt ſtate: from the court to the cart: out of the hall into the kitchin.

Sedebam in puppi, cluúmque tenebam, nunc vix eſt in ſentina locus: libertatem ſeruitute commutaui: à ſummo poteſtatis ad infimum ſeruitutis locum decidi: deiectus, deturbatus, detruſus, depulſus à fortuna ſum: imperandi meum erat ius, nunc me ſeruiendi neceſſitas premit: dominatum, & cum dominatu libertatem perdidi: tantùm abeſt vt imperem, vt nec liber ſim.

Atrox hoſtis.

A ſore enemie.

Nimiùm grauiter nos oppugnas, aduerſus nos pugnas, nobiſcum pugnas, nobis aduerſaris: nimiùm te acerbum habemus: nimiùm nobis infenſus es: quicquid habes virium contra nos confers: irruis impetu quàm potes maximo: facis maximum impetum contra nos: aduerſarius, infenſus nimis es, infeſtus, grauis, acer, vehemens, ſæuus, propenſus nimis ad exitium noſtrum, noſtrum ſanguinem nimis auidè ſitiens, totus incumbens ad pernitiem noſtram: contra nos, in nos, aduerſus nos iniquè nimis agis, moues omnes machinas, omnia moliris, nihil non tentas. Vide, Acerrimus aduerſarius.

A tuis literis alienum.

Not agreeable to your letters, or contrary to your owne writings.

Non est hoc tuis literis consentaneum: non conuenit cum tuis literis, non consentit, non congruit, non quadrat, discrepat à tuis literis: abhortet à tuis literis. alienum est à tuarum literarum sententia.

Auaritia hodiè dominatur.

Now adaies couetousnesse beareth the sway, or ruleth the rost. What more, what I sse, all the world is set vpon couetousnesse.

His temporibus latissimè patet auaritia vbique, vbique locorum, vbiuis, vbiuis locorum, nusquam non est, dominatur, regnat, viget maximè, orbem terrarum est complexa, omnium animos occupauit, ac tenet, in animos omnium irrepsit infecti sunt omnes auaritiæ labe: plus operæ in re quærenda, in opibus congerendis, in diuitijs colligendis, comparandis, contrahendis, ponitur, consumitur, locatur, quàm deceat: auaritiæ vitio hodie ferè nemo non laborat: propensi omnes ferè sunt ad auaritiam: ad summum peruenit auaritia, eò processit, eò est auaritia progressa, quò maximè potuit, quò longiùs non datur, quò non licet vltetiùs.

Author mali.

The author, cause, or beginning of all euill.

Tu horum malorum causa, tu fons, & origo: tu tantas malorum faces incendisti: tu horum malorum initium attulisti: tu hæc mala peperisti, hæc mala excitasti: actor horũ malorum prætet te nemo fuit: à te

fluxe

fluxerunt hæc mala, hæc incommoda, calamitates, acerbitates, infortunia, damna, detrimenta pernicica, exitium, rerum euersio: horum malorum culpam sustines, horum in te malorum culpa conferenda est omnis: hæc tibi sunt adscribenda, assignanda: has calamitates vni tibi acceptas referre debemus. Tuo beneficio viuit hæc pestis.

Agere imperium.

To enlarge the empire or dominions.

Valdè Pompeius auxit, amplificauit imperium Romanum, protulit, produxit, protendit Imperij Romani terminos: multum addidit, adiunxit ad imperium Romanum: multas regiones in populi Romani potestatem redegit, populo Romano subegit, ad populi Romani ditionem adiunxit: magna per Pompeium ad imperii Romani vires, ad opes populi Romani ac cessio facta est.

Αὐτάρκης.

A man in all points able to line sufficiently of himselfe. Content, is pleased.

Contentus sum rerum mearum statu: sufficit, satis est, abundè est, quod habeo: aquiesco rebus meis, maiora non appeto: continet se intra fines hos animus meus, non prolabitur, non excurrit, non se longius effert, non se tollit altius, plus a fortuna non postulo.

Auxilium fer patriæ.

Helpe your owne countrey.

Fer opem occidenti patriæ: excipe cadentem pa-

triam: medere patriæ grauissimè laboranti, eripe summis è miserijs patriam, auxiliare, auxilium affer, auxilio sit patriæ: adiuua patriam: noli patriæ deesse: noli committere vt patriam deseras, vt auxilium tuum patria desiderat in aduersa fortuna, in tantis malis, calamitatibus miserijs, tam duris, miseris tristibus, perditis temporibus.

Belli calamitas.

The miserie of warre.

Multa damna, eaque grauia bellum creat, infert, importat: multis & grauibus damnis bellum regiones afficit: vehementer bellum regiones vastat, vexat, affligit, corrumpit, dejicit, prosternit, opprimit, perdit bellum regiones, corrumpit omnia, perdit omnia, quasi flamma vrit & consumit omnia: nulla calamitas est, nullum exitium, nihil tam durum, tam acerbum, quod in bello regiones non sentiant, experiantur, ferant, sustineant, perpetiantur; ecquod infortunium est, ecqua calamitas, acerbitas, duritas, quæ non ex bello nascatur, oriatur, creetur? nullius mali expers est, nulla vacat calamitate regio illa, in qua bellum geritur: perculsa bello, atque prostrata iacent omnia. Vide, Ex bello calamitas.

Belli metus.

The feare of warre: it is to be feared that we shall haue sharpe and cruell warre.

Belli magni timor impendet: res ad arma spectat: graue bellum in metu est: versamur in timore magni belli: aduentare, appropinquare, adesse iam graue bellum videtur: graue bellum timemus, metuimus, formidamus

midamus, extimeſcimus, pertimeſcimus.

Belli reliquiæ extinguendæ.

To queneh the laſt ſparkles that remaine of the warre.

In eam curam incumbe, ne qua belli ſcintilla relinquatur: vt belli extrema deleas, vt belli reliquias perſequare, atque conficias, vt profligatum à te, confectum, abſolutum, ſublatum penitus bellum lætari poſſimus.

Bellum renouare.

To renew warre: to begin warre afreſh.

Lepidus bellum ciuile inter ciues renouauit, redintegrauit, ſuſcitauit iam extinctum, inflammauit iam reſtinctum, rurſus excitauit, concitauit, denuò commouit, conflauit, nouo bello ciues implicauit, ciues in bellum denuò coniecit, magnis belli fluctibus obiecit: ex præſenti iam tranquilitate magnas belli tempeſtates commouit.

Bellum ſuſcipere, temerarium eſt: finire, virtutis.

To begin war is oftentimes raſhneſſe: but to end the ſame as it ought to be, is alwayes the point of wiſedome and manhood.

Bellum ſuſcipere, inire, inferre, mouere, ad bellum aggredi, arma capere, ire ad arma, ſæpè temeritatis eſt: conficere autem, perficere, abſoluere, reſtinguere, ad exitum fœliciter perducere, victoria terminare, optato exitu concludere, non fortunæ ſolùm, ſed virtu-

tis etiam eſt argumentum, qui bellum ſuſcipit, is temerè ſæpe facit, temerario impellitur concilio, temeritatis impulſu peccat: qui verò belli extrema delet, bello finem imponit, finem facit, finem ſtatuit, belli reliquias aufert, conficit, delet, non fortunæ ſolùm, ſed virtuti quoque acceptum referre debet.

Beneficij memor.

Mindfull of a good turne, I will neuer forget your courteſie, your benefits, your goodneſſe towards me, while I haue a day to liue.

Tua in me officia nunquam obliuiſcar, ſemper meminero, memoria tenebo, perpetua memoria tuebor, cuſtodiam, conſeruabo: tua erga me merita nulla vnquam apud me delebit obliuio: nulla dies, nulla temporis vetuſtas, non cauſus vllus, non fortuna magnitudinem tuorum erga me meritorum imminuet, ex animo meo delebit, tollet, auferet, obliuione delebit, obruet, obſcurabit, extinguet: vigebit in me tuorum beneficiorum æterna, perpetua, nunquam interitura memoria, nullum apud me tuum beneficium intermoriturum exiſtima: tuam in me ſingularem benignitatem, incredibilem liberalitatem ſemper in animo, ſemper in oculis habebo: tuum beneficium omnibus meis ſermonibus illuſtrabo, efferam, exornabo, perire apud me, aut euaneſcere nunquam patiar: hærebunt mihi in animo, mente, memoria fixa permanebunt, impreſſa in animo ac mente patebunt, extabunt tua beneficia: vitæ par, æqualis erit recordatio meritorum tuorum: qui mihi vitam dies, ille ipſe tuorum officiorum memoriam terminabit, finis mihi ac

terminus

terminus & vitæ, benignitatis, & liberalitatis in me tuæ idem erit, futurus idem eſt: quàm amanter me tractaueris, quàm benignè mihi faceris, quàm ſtudioſè omni te commodaueris, quàm humaniter & beneficè mecum egeris, quibus officijs amicitiam noſtram colueris, proſecutus ſis, quibus me rebus auxeris, ornaueris, honeſtaueris: ipſe mihi atque etiam alijs commemorabo: ita diu recordabor, quàm diu mihi viuere contigerit.

Beneficium collocatum ſine ſpe remunerationis.

A franke benefit: or to beſtow bountifully without hope of recompence.

Contuli quæ in illum officia, beneficia, merita potui: etſi remunerationem planè nullam expectarem: quantum in me fuit, quantum efficere & conſequi potui pro meo ſtudio, meáque induſtria complexus illum ſum, affeci, ornaui, auxi omnibus officijs, quanquam ab eo minimè parem gratiam expectarem: nullum officij genus, aut ſtudij, nullam omnino rem, quæ vel ad vtilitatem illius, vel ad laudem ſpectaret, omiſi, præterm iſi, infectam reliqui, licèt futurum non ſperarem, vt memorem & gratum experiter: omnia quæ quidem præſtare mihi licuit, profecta in illum ſunt: cùm tamen ſpe nulla niterer, ſpes me nulla teneret, futurum aliquando, parem vt mihi gratiam referret, vt omnia mea paribus compenſaret officijs, remuneraretur officijs, æquaret officijs, vt vllum grati animi ſignum oſtenderet, vt ſe memorem gratúmque probaret, vt vllum omnino ſtudiorum officiorúmque meorum fructum ferrem, meam in vllum voluntatem

tem & benevolentiam, quandocunque res tulit, vbi tempus & occasio postulauit, re probaui, ostendi, significaui, declaraui, patefeci: spe tamen adductus nulla gratiæ referendæ, benè meritus de illo sum quàm potui studiosissimè: quanquàm illius erga me voluntati diffiderem, spem in illius voluntate minimam ponerem, pariter animatum in me fore non confiderem: licet fore non confiderem, vt paribus mihi responderet officijs.

Boni ciuis est, publica curare.

A good Citizen, or a good subiect will haue his chiefe regard to the publike weale, or to the common wealth.

Boni ciuis est, ad bonum ciuem pertinet, bonum ciuem decet, suam voluntatem ad publicam causam aggregare, accommodare, adiungere, conferre; cum publica causa coniungere, in omni sua voluntate, quid rationes publicæ ferant quid respub. postulet, spectare, intueri, attendere: nihil vnquam velle à publica re seiunctum, alienum, disiunctum, separatum, remotum, quod reipub. rationibus non conducat, expediat, vtile sit: quod reipub. commoda non postulent.

Bonis ciuis esto.

Shew thy selfe a good Citizen: take heed you be not found an ill subiect.

Da operam, enitere, vt bonum ciuem, bonum te ciuem præbeas, præstes, vt boni ciuis partes tueare, sustineas, agas, exequare, vt boni ciuis officio satisfacias, vt ea præstes quæ bonum ciuem decent, quæ expectantur ab eo qui boni ciuis nomen aucupatur: noli com-

committere, caue ne boni ciuis in officio reprehendaris: ne boni ciuis officium prætermittas: ne quid à te fiat, ne quid committatur bono ciue minùs dignum, indecorum bono ciui: ne ciuis eius, qui ciuitate dignus haberi velit, partes in te requirantur, officium in te desideretur: obeunda tibi sunt, præstanda sunt, non negligenter, aut languidè munera boni ciuis. Non reprehendar in officio boni ciuis: non committam, vt officium boni ciuis in me desideretur.

Breuitèr.

To be short: at a word.

Quid quæris? noli quærere: quid plura? quid pluribus? quid multa? quid multis? ne pluras pluribus: ne mulea: ne multis: ne te multis morer: ne te multis teneam: quid opus multis? vt in pauca multa conferam: vt paucis concludam, vt rem paucis complectar, comprehendam: perstringam: vt summatim exponam, vt breuitate vtar, vt satietatem longæ orationis effugiam: ne longam orationem suscipiam.

Cæsar dux optimus.

Cæsar a worthy Captaine, or Generall.

Dux, imperator, rector exercituum Cæsar is fuit, quo præstantior haberi nemo possit: præfuit exercitibus Cæsar eximia cum laude: ductor copiarum fuit nemini secundus, copias duxit ac lustrauit admirabili rerum bellicarum scientia, gessit bella suo ductu, ea virtute ac vigilantia, non modò vt superiorem, nec omnino parem quenquam vt habuerit.

Cæsaris humanitas.

Cæsars

Cæsars humanitie, good nature, curteſie, or bountifulneſſe paſſeth all the reſt.

Cæsar præter multas quibus floruit virtutes, vt virtutes quibus imbuit, quæ in illo viguerunt, multas omittam, ea fuit humanitate, eius humanitatis, ea præditus humanitate, vt nihil supra posset, vt nemo cum illo conferendus, comparandus, æquandus, nemo illi par fuisse videatur: liberalitate Cæsar excellvit, omnibus antecelluit, præstitit, omnes vicit: nihil Cæsare humanius: humanitatem Cæsar ita colluit, vt nemo ad illum conferendus: nemo illo fuit ad humanitatem propensior: proprio quodam naturæ munere factus ad liberalitatem videbatur: singularem in exercenda liberalitate, & præcipua quadam laude dignum, iure Cæsarem dixeris: laudem liberalitatis, præter cæteros Cæsar tulit: laus liberalitatis vni maximè Cæsari debetur.

Cæsar vicit Pompeium.

Cæsar ouercame or vanquiſhed Pompey.

Cæsar Pompeium, cùm exercitum ipse haberet: multis partibus inferiorem, pugna tamen fregit, prælio superauit, acie vicit, fudit, fugauitque; copias eius profligauit, in fugam coniecit, conuertit; victoria est potitus, victoriam tulit, obtinuit, consecutus est, adeptus est.

Calamitatum consuetudine sensus amittitur.

Cuſtome or vſe taketh away the paine, or ſmart of miſery.

Malorum

Malorum vſus mihi ſenſum ademit: leuiora videntur quæ diu ſuſtinui mala: occalluit iam animus diuturno malorum vſu: callum obduxit animo meo diuturna calamitatum conſuetudo, ſic, vt minimè ſentiat, vt ſenſu prorſus vacet, vt ſenſum amiſerit. Vide, Aduerſa minùs ſentiunt.

Camillus Romam ex obſidione Gallorum liberauit.

Camillus deliuered Rome from the ſiege of the Ganles, or Frenchmen.

Camillus vrbem Romanam obſidione Gallorum exemit liberauit, ab obſidione vindicauit, ex obſidione eripuit, obſeſſam, ſeptam, copijs Gallorum vndique cinctam, oppreſſam liberauit, in libertatē reſtituit, libertati reſtituit, libertate donauit, liberam reddidit, ſeruauit, ſeruauit incolumem, ſaluam, incolumem reddidit, ſalute atque incolumitate donauit: Gallos vrbem obſidentes, obſidione prementes, vrbis libertati, caſtris circà collatis, imminentes, obſidionis corona cingentes, circumſidentes, caſtris poſitis ad vrbem, ſedentes expulit, eiecit, in fugam conuertit, deſiecit, fugauit, diſſipauit, ſummouit, fudit, fugauitque.

Candor.

Sinceritie. By that time you ſhall know mee throughly, you ſhall finde me no diſſembler.

Cùm ingenium meum re perſpexeris, cognoueris, expertus ſis: vſu perſpectum habeas, ipſa re cognitum, nihil in me inſidioſum aut fallax debes agnoſcere: abeſſe me ab omni dolo, omníque fraude, minimè doloſum, aſtutum, inſidioſum, fraudulentum, nec tendis

dis fraudibus, parandis dolis, ſtruendis inſidijs aſſuetum, ſinceri animi, ſimplicis ingenij, apertæ voluntatis, rectæ mentis, alienum ab arte ſimulandi, fraudandi, fallandi, decipiendi.

Caput rei.

The very ground of the matter: the chiefe point.

Hoc rem continet, in hoc tota res agitur, in hoc ſunt omnia, ſita ſunt, poſita, collocata, conſtituta: ex hoc omnia pendent; hoc intereſt inter omnes partes, valet in omnes partes: hoc tanti eſt, eius ponderis eſt, eiuſmodi eſt, vt omnia comprehendat, complectatur.

Caſtra metari.

To pitch his tents, to lay ſiege to a place.

Apud Patauium caſtra poſuit, locauit, conſtituit, fecit, metatus eſt, caſtra metatus Patauium obſidione cinxit, obſedit ſuis copijs, ſuo ſepſit exercitu.

Caſu cauſa cecidi.

My cauſe was ouerthrowne by chance: by chance I had the ouerthrow.

Vt cauſa ceciderim, litem perdiderim, euenit, obuenit, contigit, obtigit, accidit, factum eſt, caſu factum eſt, caſus tulit, fortuna fecit, fortunæ placuit.

Cato Cenſorinus, omnium innocentiſſimus, in iudicium vocatur.

The

The moſt innocent Cato Cenſorinus was arraigned.

Cato cognomento Cenſorinus, qui Cenſorini cognomen tulit, qui Cenſorinus eſt nuncupatus, qui Cenſorini cognomine vſus eſt: cùm nemine eſſet probitate inferior, neminem haberet integritate ſuperiorem, nemini de probitate concederet, bonitate excelleret, præſtaret: quinquagies tamen accuſatus eſt, in iudicium vocatus eſt, poſtulatus eſt, ei dies dicta eſt, eius nomen delatum eſt, cauſam dixit vitæ ſuæ: actorum ſuorum, rerum à ſe geſtarum rationem reddere, vitam ſuam atque innocentiam probare coactus eſt, ſubijt iudicium, reus fuit, factus eſt, ſedit reus, ſedit reorum loco, iudicum tribunal audiuit, accuſatorum audiuit impura maledicta, acerba conuitia, accuſationis moleſtiam ſuſtinuit.

Certò ſcias te amari.

Be thou aſſured thou art loued.

Sic habeto, illum nemini concedere, qui te magis ex animo diligat: te illi neminem eſſe chariorem: neminem illo eſſe ad amandum propenſiorem: ſingularem illius eſſe in te beneuolentiam: ſummam in illo eſſe ad te amandum animi propenſionem: velim ſic habeas, pro certo habeas, planè credas, tibi perſuadeas, prorſus animum inducas, in animum inducas, cum animo tuo conſtituas, pro certo habeas, pro explorato, pro comperto, oraculi loco, vt minimè dubites, minimè dubitanter credas, perſuaſum atque fixum in animo tuo ſit, velim ita credas prorſus, vt minimè dubites, vt dubitatio tibi nulla relinquantur, ſuperſit, reliqua ſit: credas mihi itidem, vt oraculis crederes,

deres, hoc mihi ita credas, vt editum ex oraculo putes.

Cicero agendarum causarum artifex.

Cicero in pleading was his crafts maſter: Tully for an eloquent lawyer had no peere.

In agendis causis Cicero omnibus antecelluit, præstitit, vicit omnes, excelluit inter omnes, anteiuit omnes, antecessit: patronus Ciceroni conferendus nemo fuit, neq; eloquentia, neq; studio, neq; fide: ad iudices, ad tribunalia, ad causas tantū eloquentiæ, studij, fidei, quantum Cicero, nemo attulit, in iudicijs, in foro, in forensibus causis, in forensi munere, in tractandis causis, in causarum patrocinijs, in defendendo, & accusando par Ciceroni nemo fuit.

Cicero & Cato amici.

Cicero and Cato were great friends.

Erant Cicero & Cato, & amicitiâ & sensibus in Repub. coniunctissimi: amabant inter se vehementer Cicero & Cato, & erant pariter in Republica animati, & erant sensibus in Republica consentientibus.

Cicero Platonem secutus.

Cicero liked Plato beſt, and followed him moſt of any other.

Platonem Cicero vehementer autorem sequebatur: Platoni tribuebat plurimum, summam fidem habebat, planè credebat, vt oraculo credebat. Platonem habebat eximium: singularis erat apud Ciceronem Platonis authoritas: errare Cicero cum Platone malebat, quàm cum alijs bene sentire: plurimi apud Ciceronem erat Plato, faciebat pluris neminem: plus

apud

apud eum ponderis habeat nemo.

Cicero præter modum doluit, mortua filia.

Cicero or Tully lamented, or tooke the death of his daughter grieuously, beyond or past all measure.

Doloris plurimum Cicero hausit, accepit, cepit, tulit, ex morte, ex obitu, ex interitu filiæ, grauiter est affectus: magna sollicitudine affectus est, vexatus est, oppressus est, ita doluit, vt nemo magis: tam doluit quàm qui maximè obitum filiæ tulit acerbissimè, sic vt iucunditatem omnem penitus amiserit, summum attulit dolorem Ciceroni, dedit, peperit obitus filiæ: summam Cicero sensit acerbitatem extincta filia.

Cicero splendidè habitauit.

Cicero dwelled very pleasantly: had his house very well trimmed vp: was very fine and neat in his house.

Domo Cicero vtebatur cum primis lauta, & pereleganti: habitauit Cicero lautissimè, & iucundissimè: eæ Ciceronis ædes erant, in quibus neque lautitiam, neque elegantiam desiderares: erat in Ciceronis ædibus lautitiæ multum, atque elegantiæ.

Citò.

Speedily, immediatly, out of hand.

Rem aggrediar sine mora, absque mora, statim, confestim, è vestigio, nulla mora facta.

Ciuilis discordia sopita.

The ciuile tumult or discord is qualified or stayed.

Longiùs etiam ciuilis discordia manasset, processisset, progressa esset, grauior esset facta, nisi senatus eam compressiisset, repressisset: nisi senatus ei occurrisset, obuiam fuisset, impedimenta obiecisset, impedimento fuisset. Præclarum exemplum in posterum vindicandæ seditionis de republica sustulisti.

Ciuitas ex virtute donata.

His vertue, his worthinesse made him free of the city. Not the wealthie men, but the worthy personages for vertue and wisdome were infranchised in Rome.

Non diuitiæ, sed virtus aditum patefaciebat ad ciuitatem Romanam, ciuitate Romana donabatur, qui virtute, non qui diuitijs emineret: non opes, sed virtus ciuitatem Romanam dabat: patebat Romana ciuitas virtuti potiùs, quàm diuitijs, jus Romanę ciuitatis consequebatur, dignus Romana ciuitate putabatur, recipiebatur in ciuitatem, ad ciuium numerũ adscribebatur, ciuis locum obtinebat, referebatur inter ciues adscribebatur in ciuitatem, particeps ciuitatis, ciuiliumque munerum fiebat, impertinebatur ciuitate, perueniebat in ciuitatem, ei ciuitas communicabatur, non qui opibus abundaret, affluret, valeret, sed qui virtute polleret, excelleret præstaret: non instructis, ac benè paratis à re domestica: sed virtute præditis hominibus facilis erat, expeditus, minimè dubius ad Romanam ciuitatem cursus, via patebat, nullo negotio aperiebatur,

ad

ad iura muneráque omnia ciuitatis Romanæ, præmium Romana ciuitas erat.

Clarus apud ciues suos.

In great authoritie and estimation amongst his Citizens or Countreymen.

Vales authoritate apud tuos ciues: magnus atq; honestus es in ciuitate: magno es in honore, ac nomine apud tuos ciues: magni te facit patria tua, multum tibi defert, multum tribuit. Primarius, honestus, honesto loco natus, optimæ inter tuos ciues conditionis, tui te ciues magni faciunt: magnus es, honoratus, clarus apud tuos ciues: multum tibi ciues tui deferunt, patria tua tantum tibi tribuit, quantum fortasse nemini, atque adeò quantum prorsus nemini.

Clarus in republica.

A noble gouernor of the commenwealth, a worshipfull man, an honourable person, one of great authoritie.

Vir clarissimus, spectatissimus, & in repub. maximis grauissimísque causis cognitus, atque imprimis probatus: homo valdè honoratus, multæ existimationis & authoritatis: cui plurimum tribuitur, cuius est grauissima authoritas: cuius sententia ac voluntas pond' habet: penitus administrandæ reipublicæ gnarus, ac sciens tractandæ reipublicæ: non parum versatus in publica re: minimè omnium peregrinus in republica: omnes reipublicè partes optimè teoens: minimè omnium rudis in republica: homo in rebus admodum versatus, magno rerum vsu, rebus agendis exercitatus.

Cogitare mutationes rerum humanarum.

To remember or to call to minde the chances of this life: to thinke vpon the mutabilitie of this world.

Intendite animos vestros, ipsi vobiscum consulite, inite consilia cum animis vestris, & quæ sit fortunæ vicissitudo, quæ mutatio, qui fluctus rerum humanarum, quàm varia tempestate iactetur hominum vita cogitate, animaduertite, attendite, examinate, perpendite, cum ratione tanquam æquissima lance, diligenter æstimate.

Colloqui cum ipso non possum.

I cannot abide to speake, or to haue any conference and communication with him.

Vt illum adeam, ad illum accedam, ad illum me conferam, illum alloquar, sermonem cum illo habeam, illius vultum subeam, adduci nunquam potero, impetrare à me non potero, impetrare mihi non potero, persuadere mihi ipse non potero, neque adduci mea sponte, neque vlla impelli ratione potero: nihil mihi difficilius, laboriosius, molestius, nihil maioris negotij, quàm vt cum illo sermonem iungam. Vide, Animum inducere.

Comes perpetuus.

An vnseparable companion, I will neuer forsake you.

Assiduum, perpetuum, vsque dum volueris, quoad

volueris, comitem me habebis, me tibi comitem præbebo: hærebo tibi, vsque tibi affixus ero dum tua voluntas feret: nunquam à te, nunquam à tuo latere, nisi te volente, iubente, concedente, permittente discedam: nulla me res nisi tua voluntas, auellet abs te, amouebit, seiunget, disiunget, abiunget. Vide, Adiungam me tibi.

Commendatio diligentissima.

A most earnest commendation, and praise; a most friendly writing in ones behalfe.

Sic tibi eum commendo, vt maiore cura, studio sollicitudine animi commendare non possim: velim tibi persuadeas, nihil me maiore studio à te petere, nihil te mihi gratius facere posse, quàm si omnibus tuis opibus, omni studio cum iuueris: peto à te maiorem in modum, vel humanitatis tuæ, vel meæ causa, vt eum auctoritate tua, quæ plurimum valet, conseruatum velis: ita à te peto, vt maiore studio, magisue ex animo petere non possim: velim omne genus liberalitatis quod & ab humanitate & potestate tua proficisci poterit, non modò te, sed etiam verbis, vultu denique exprimas: vehementer te rogo, vt cures, vt ex hac commendatione, mihi quàm maximas, quàm primùm, quàm sæpissimè gratias agat: velim eum omnibus tuis officijs atque omni liberalitate tueare: si me tanti facis, quanti & ipse existimat, & ego sentio, cures quam primùm intelligam, hanc meam commendationem tantum illi vtilitatis attulisse, quantum & ipse sperauit, nec ego dubitarim: velim eum quàm honorificentissimè pro tua natura, & quàm liberalissimè tractes, velim eũ quàm liberalissimè complectare: magnoperè & vt meum amicum, & tua dignum amicitia tibi commendo:

vehementer mihi gratum erit, si eum humanitate tua, quæ est singularis, comprehenderis: si cum tibi commendo, vt neque maiore studio quenquam, neque iustioribus de causis commendare possim: gratissimum mihi feceris, si huic commendationi meæ tantum tribueris, quantum cui tribuisti plurimum: id est, si eum quàm maximè, quibuscunque rebus honestè, ac pro tua dignitate poteris, iuveris, atque ornaueris: peto à te maiorem in modum, vt ei omnibus in rebus quantum tua dignitas, fidésque patietur, commodes: cures vt is intelligat hanc meam commendationem maximo sibi apud te & adiumento, & ornamento fuisse: si vlla mea apud te commendatio valuit (multas autem valuisse plurimum scio) hæc vt valeat rogo: maiorem in modum à te peto, vt cum omnes meos æque ac tuos obseruare pro nostra necessitudine debeas, hunc inprimis ita in tuam fidem recipias, vt ipse intelligat nullam rem sibi maiori vsui, aut ornamento, quàm meam commendationem esse potuisse: eum, si me diligis, eo numero cura vt habeas, quo meipsum: hanc commendationem, quam his literis consignare volui, scito esse omnium grauissimam: eum si tibi commendabo verbis ijs, quibus cum diligentissimè, quid agimus, vti solemus, vix tamen studio meo satis feciſſe mihi videar: genere commendationis mirifico, eóque planè, quod sit ex intima arte, intimóque ex animo depromptum, vsum me putato. Commendo tibi eum non vulgaritèr, sed ita prorsus, vt quos diligentissimè, valdéque ex animo soleo: quanti apud te sum, tantum valere apud te commendationem meam, effice vt intelligam: eum tibi commendo ea commendatione quæ potest esse diligentissima.

Commendo tibi hanc rem.

I pray

I pray you do all that ye can possibly in this cause: I leaue this matter to your honestie and discretion.

Omnem tibi rem, atque causam commendo, atque trado: eius negotium sic velim suscipias, vt si esset res mea, tibi commẽdo ac trado, vt grauissimè diligentissiméque possum.

Commoda & honor tuus curæ mihi sunt.

I will haue a speciall care both for your profit and worship.

Toto animo de tuis commodis, ornamentísque cogito: valdè laboro de tuis commodis & ornamentís: mihi tuus honor, & tuæ fortunæ etiam atq; etiam curæ sunt: de vtilitate, ac laude tua æquè ac de meipso cogito: ita cogito, vt nemo magis; tam cogito quàm qui maximè.

Commodis meis non consului.

I haue not respected my owne profit, I haue beene careless of mine owne commoditie.

Nullam hactenus vtilitatis meæ rationem habui: nullam rationibus meis operam dedi: de vtilitate minimùm laboraui: vtilitatem minimè spectaui, curaui, quæsiui, sequutus sum: nullum in vtilitate studium posui, nihil industriæ locaui, nihil operæ consumpsi: diligentiam commodorum meorum causa nullam adhibui, ad res meas nullam contuli: res meas indiligenter administraui, tractaui. Vide, rem meam non curaui.

Communis mons.

We haue both interest in this hill: We are ioynt Lords of this hill.

Hic tibi mecum, hic inter nos communis est mons, diuisus aquarum diuortijs: particeps vterque nostrûm huiusce montis est: mons hic pertinet ad vtrumque nostrûm, iuris vtriusq; nostrûm est, jus habemus vterque in hoc monte.

Conatus in magnis laudandus.

In great and weightie affaires, howsoeuer the matter fall out, the very attempt is praise-worthy: or, to shew a good will, is commendable.

Qui facinus egregium aggrediuntur, ijs, etiamsi non succedat, laus tamen aliqua debetur: qui ad res præclaras animum adjiciunt, animum adiungunt, sese applicant, sua studia conferunt, præclaris in rebus suam industriam exercent, operam ponunt, ij, vel si spem fortuna frustretur, fallat, vel si spei exitus non respondeat, vtid quod velint, minùs assequantur, vt quò spectant, minimè perueniant, omni tamen excludendi laude non sunt, aliqua tamen eos ornati laude æquum est: magna suscipientibus, ad res egregias, nobiles, præclaras, eximias aggredientibus, vel si frustra labor suscipiatur, inanis opera sit, non planè feliciter, non prosperè non optimè, non omnino ex animi sententia res cadat, habendus tamen honor est: præclara conantes, in secundis tertijsque, si consequi prima non liceat, consistere laus est: qui ad summam gloriam suæ vitæ cursum dirigunt, qui summa petunt, ad summa contendunt,

dunt, etiam si spe frustrentur, etiam si, quò intenderint non perueniant, etiam si metam non attingant, est tamen cur laudentur, non sunt omni prorsus laude summouendi, decus aliquod, mercedem voluntatis egregiæ, magni, præstantis, excellentis, excelsi, erecti animi præmium ferre debent.

Concessio.

Good leaue: I am well content, so it may be for your profit.

Quod ad me attinet, facilè patior, modò sine tuo incommodo fiat: modò ita facias, ne tibi incommodes, ne incommodo tibi sis, incommodo tibi sit, contra tuum commodum sit, tuo commdo aduersetur: quod commodo tuo facere possis, commodè facere possis, sine molestia tua fiat.

Concisi equites.

The horsemen slaine and discomfited.

Omnes equitum turmæ occisione occisæ, cęsæ concisæ, trucidatæ, obtruncatæ, profligatæ sunt. Vide, Milites egregij cæsi.

Conclusio epistolæ.

The conclusion or end of the Epistle.

Finem scribendi faciam, siue primùm rogauero, vt me diligas: Epistolæ clausula hæc erit, vt beneuolentiã in me tuam abs te petam, epistolam ita concludam: ita finem faciam, imponam: Epistolæ clausula hæc erit, vt rogem vt me diligas, téque hortor ad illud studium, vnde laus emanat maximæ. Cum otij paulum nactus ero, vberiores à me literas expectato.

Conie-

Coniectura.

A coniecture or ghessing: as I thinke, as I reckon.

Vt rationem ineo, ratione colligo, ex ratione conjicio: vt mea ratio est: vt mihi ostendit ratio, mihi ea ratione liquet, liquidò patet, facilè constat: quo die prælium commissum est, eodem naues profectæ sunt.

Consensus opinionum.

A consent in opinions: we are both of one minde or opinion.

Coniunctum est meum consilium cum tuo: consentiunt, concinunt sententiæ nostræ: nihil à tua mea distat, dissentit, discrepat opinio: idem sentimus: à tuo iudicio mea sententia non abhorret: idem sequimur, idé est vtriúsq; sensus: congruit cum opinione tua sententia mea: dissentio inter nos nulla est, dissentionis aut controuersiæ nihil: conuenit inter nos. Vide, Consilium probatum.

Consilium, consilij scopus.

The drift of my counsell: this was my purpose or intent.

Consilium meum hoc fuit: hoc spectaui: hoc volui: hoc sequutus sum: id egi: huc retuli mea consilia, meas cogitationes, huc animũ intendi, mentẽ direxi, consilia contuli, huc spectauit animus meus: hic animo meo meíque consilijs scopus fuit. Vid. Finis cogitationum.

Consilium dare.

To giue counsell: this is my aduice, if you will be ruled by me.

Hoc tibi consilij do, tua de laude si laboras, tua si tibi laus curæ est, cordi: te hortor, adhortor, cohortor, suadeo, autor tibi sum: hoc est meum consilium: mei consilij hoc est: mea hæc est sententia, opinio, meus sensus, meum iudicium: ita censeo: ita mihi videtur, placet, probatur: si me audies, hoc facies: si meum consilium sequêris, mea tibi sententia si probatur, me approbante facies, de mea sententia, meo consilio, meo suasu, me autore: si me putas quidquam sapere, non esse prorsus insipientem, aliquid videre: si meum consilium habet aliquid apud te ponderis, hoc facies, ages, aggredieris, suscipies, faciendum tibi iudicabis.

Consilium in dubijs petendum.

Counsell is to be asked in doubtfull matters: or he is to consult with his friends in matters of doubt.

Sapientis est, incertis in rebus, dubijs, ambiguis, obscuris, in controuersia positis, in aliqua difficultate constitutis, in ancipiti rerum statu amicos cōsulere, in consilium adhibere, ad amicos referre, ad consilium amicorum confugere, amicorum consilio vti: sententiam exquirere, adire ad amicos consilij causa, petere consilium ab amicis, velle cognoscere quid amicis videatur, quid amici sentiant, qui sit amicorum sensus, quæ sententia, quid habeant opinionis, probent, censeant, iudicent, faciendum existiment.

Consilium probatum.

Counsell liked or allowed of.

Con-

Consilium mihi tuum probatur: idem sentio quod tu, meus cum tuo sensus congruit, assentior tibi: tuam sequor sententiam: rectè sentire mihi videris: accedo ad tuam sententiam. Vide, Consensus opinionum.

Consilium arduum.

It is a hard case, I wot not what to doe.
It is hard to say what is best.
I am at my wits end.

Difficilis deliberatio est, lubricus ad deliberandum locus: consilium capere nescio: valdè hæreo: impedita deliberandi oratio: consiliũ abest: explicare nihil queo: expedire me nequeo: inops consilij, inops à consilio sum, consilium diu frustrà quæro.

Constans.

Constant, staied, sure.

Hominem grauem, certum, minimè mendacem, minimè falsum, studiosum veritatis cognoui, expertus sũ, nihil in eo leuitatis, aut inconstantiæ, nihil inane, varium, mutabile, inconstans: nullam animi infirmitatem, nullam sententiæ varietatem, nullam consilij mutationem deprehendi: magna præditum grauitate semper cognoui: is mihi semper visus est, qui sibi optimè constet, nihil leue committat, nihil inane cogitet, non facilè discedat à seipso, ægrè discedat à sententia, mutet consilium, susceptam opinionem abijciat, sensum deponat, de suo statu demigret, quem nulla res facilè abducat, auchat à sententia, cuius mentem huc & illuc, in hanc aut illam partem, in quam velis partem, vtram in partem velis, non facilè flectas, ægrè traducas, cum labore torqueas, alieno tempore nihil loquitur, nihil agit

agit ineptè, nihil non loco, idem ei vultus in omni re, eadem in omni fortuna mens est.

Constantia laudanda.

Constancie is praise-worthie, or a commendable vertue, especially in matters of the common-wealth.

Si quis in recta sententia sibi constat, ei magna laus debetur: tueri constantiam in recta sententia laudabile est, laus est, laudi est, laudi est, laudem habet, affert, parit, cum laude coniunctum est, egregium est, præclarum est, glorioſum est: perſeuerantem, pergentem, permanentem in recta ſententia, laus & gloria cõſequitur, laus excipit immortalitatis: in recta ſentẽtia laudabilis admodum est, laudibus efferenda, ornanda, honeſtanda, decoranda, ſtabilis & firma, & perpetua permanſio: tuenti acriter, & firmo in primis animo rectum conſilium, ſententiam cum ratione congruentem, cum ſalute reipublicæ coniunctam, quæ ſit è republica, in rempublicam, è re communi, in rem communem, è cõmodo publico, quę valeat ad rempub. ad rem communem, ad commoda publica, decus eximium debetur. Vide, Tenax ſententiæ.

Consuetudine introductum.

Brought in by custome, or mens vse.

Tralaticium hoc est, vſitatum, in more poſitum, more confirmatum, more comparatum: mos obtinuit, mos inualuit: moris est: conſuetudo ita fert, more fit.

Contemni ab omnibus.

Despised of all men, or nought set by.

Plan

Planè desertum esse me, atque abiectum intelligo, nullo iam loco sum, rejicior & contemnor ab omnibus: nullius iam pretij sum: ordinem nullum obtineo: fabula sum, nullus sum, habeor in postremis, despicior, despectus sum: nullius loci sum, nullius ordinis, postremæ conditionis.

Contemptus alterius judicij.

It is neither here nor there: or, I passe not what you thinke of me.

Facilè patior te ita de me sentire, existimare, opinari, tuum hunc esse de me sensum: contemno tuam de me opinionem sententiam, iudicium: tuam de me sententiam inanem prorsus leuémque duco: parui est apud me tua de me sententia.

Contentio.

A controuersie.

Hæc vsque ad noctem ducta controuersia est, lis, contentio, pugna, altercatio: iudicijs turpibus fratres conflictantur: Si paulò in eum liberiùs inuectus sum, vindicabit me personę turpitudo. Pater tuus ita contendit, vt nihil vnquam magis. Locus videtur esse tecum expostulandi, querendi de te, tui accusandi. Singulari studio contendisti in me, Cæsaris postea mira contentio est consequuta: quo maximè potuit studio Cæsar incubuit, enixus est, laborauit.

Contentus patrimonio.

Content with his patrimonie, or well pleased and satisfied with that his father left him by Inheritance.

Rem

Rem mihi à patre traditam ſeruare, conſeruare, cuſtodire, tueri, incolumem tueri, non imminuere, ſatis eſt: nullam patrimoniam partem imminuere, nullam adimere, nihil de patrimonio detrahere, patrimonium in eodem ſtatu retinere, ſatis habeo: contentꝰ patrimonio ſum, de augendo patrimonio, nihil laboro, cogito, curo, ſollicitus ſum, anxius ſum, curam nullam ſuſcipio, nulla me tenet, nulla ſollicitat, nulla exercet cura.

Continens ſis.

Be continent, take good heed you keepe within the bounds of temperance and modeſty.

Caue, vide ſtudium adhibe, conſilio vtere, diligentèr animaduerte, aduerte, attende, quàm diligenter potes, ne continentia terminos tranſgrediare, ne longiùs, progrediare, quàm continentiæ ratio præſcribit, eos tranſcas, tranſilias, trajicias, tranſgrediare, prætergrediare, iſs excedas, ab ijs excedas.

Continere ſe.

To ſtay, to demeane to rule himſelfe, to keepe within his compaſſe.

Velim te cohibeas: velim te colligas: velim te ad modum reuoces, ad rectam rationem reducas: intra rationis gyrum reuoces, traducas.

Homo eſt à cupiditate omni longè remotus.

Contra votum rei exitus.

An end vnlooked for, and contrarie to that we wiſhed or deſired.

Non

Non cecidit vt optabam, præter meam voluntatem, contra voluntatem, contra quàm volebam, secus ac volebam euenit: exitum res habuit alienum à voluntate, minimè cum voluntate congruentem, aduersum voluntati: exitus rei, euentus rei voluntati non respondit: optatum exitum consequuta res non est, ad exitum non peruenit, res pro voluntate non successit: cupiditatem fortuna frustrata est, fefellit, delusit, irritam fecit summam cupiditatem, res planè nulla fuit, speratum euentum sortita res non est, nacta non est, adepta non est. Vide, Ad finem optatum.

Copiæ in discrimine.

The armie in great perill, or danger and distresse.

Cæsar Hispanienſi bello Pompeij copias in summas angustias compulit, in maximas omnium rerum difficultates coniecit, eò redegit vt omnium rerum penuria laborarent, inopia premerentur, conficerentur, pessimè acciperentur, in maximis angustijs, difficultatibus versarentur, plurimis incommodis afficerentur, plurima sustinerent incommoda.

Copiæ genere, non numero firmæ.

A strong army in prowesse, and valiant couragious souldiers, but not in number of men.

Genere potiùs, quàm numero, firmum exercitum habeat Cæsar.: frequentes admodum Cæsaris copiæ non erant, sed fortitudine præstabant: erat in castris Cæsaris virtus, multitudo non erat: non militum copia, frequentia, numero, sed eorum virtute, robore, forti-

fortitudine, animi præstantia, corporis viribus valebat Cæsar, numero exiguus erat Cæsaris exercitus, firmitate amplissimus.

Crassus Romæ ob auaritiam malè audiebat.

Crassus was euill spoken of, or had an ill name at Rome, because of his couetousnesse.

Pessimè omnium Romanorum audiebat Crassus auaritiæ nomine: maximè omniũ Romanorum Crassus auaritiæ flagrabat infamia: aurum sitire, opes appetere maximè, vnus omniũ magis, quàm cæteri: præter cæteros Crassus putabatur: nemini grauior, ac turpior in vrbe Roma, quàm Crasso, inutebatur auaritiæ nota, auaritiæ vitio Crassum magis quàm quenquam alium hominem notabat opinio: incumbere ad opes, inhiare diuitijs tanto studio, quanto in vrbe Roma nemo præterea, Crassus existimabatur.

Culpa vacuus.

Without fault: faultlesse, blameless.

In me conferenda causa non est: culpa vaco: culpam ego non sustineo: expers culpæ sum: affinis culpæ non sum: purus à culpa sum, culpam ignoro: longissimè absum à culpa, vt qui maximè culpæ mihi non sum conscius: extra culpam sum, in culpa non sum. Vide, Ab hac culpa vacuus.

Cum fratre locutus.

I haue spoken, or talked with your brother.

Hac de re cum tuo fratre multa verba feci, satis

prolixè ſum loquutus, longum habui ſermonem, multis verbis egi, longam habui orationem, oratio mihi cum tuo fratre fuit vberrima.

Cum imperio eſſe.

To beare rule, or to be in office and authoritie.

Geſſi maxima imperia, ſuſtinui, adminiſtraui maximas res, ſummis rebus præfui, ſumma mihi commiſſa ſunt imperia, credita, mandata, tradita: curam geſſi rerum maximarum: ampliſſimo imperio non ſemel vſus ſum, magno ſæpè cum imperio fui.

Cupiditas repreſſa.

He is ſtayed from hauing his will, or following his luſt.

Improbam illius cupiditatem refutaui, repreſſi, retudi, fregi: obieci, me oppoſui illius cupiditati, libidini, intemperantiæ: feci atque effeci, ne poſſet cupiditati ſuæ ſatisfacere, libidini obtemperare, iniquè cogitata perficere, improba conſilia ad exitum perducere: longiùs cupiditate proceſſiſſet, niſi incurriſſem, occurriſſem, obuiam iuiſſem, impediſſem, impedimento fuiſſem, impedimenta obieciſſem, rapiebat eum cupiditas, ego repreſſi: efferebat eum libidinis impetus, ego modum ſtatui.

Cura dubius.

I am in great doubt, or I wot not what to doe.

Anceps valdè ſum, in ancipiti cura verſor: non diſpicio, non dijudico, vtram in partem me dem, vtrum ſit rectius, conducibilius, eligendum: conſilium non explico, exitum non reperio: animi pendeo: dubius ſum

ſum, incertus ſum: exploratum, apertum, certũ non habebo: dubitatio me tenet: difficilis mihi dubitatio eſt: verſor in dubitatione: teneor implicatus: variè diſtrahor: in vtramque partem animus inclinat, dubia cogitatione, ancipiti cura diſtrahor, iactor, verſor: pendet animus meus, fluctuat, labat in conſilio, nutat, non cõſiſtit, nihil habet explorati: hæreo, nihil explico: nihil expedio, quid conſilij capiam, ignoro: explicata capiendi conſilij ratio mihi non eſt.

Cura ex amici morbo.

I am ſorrie for your ſickneſſe.

Tuus me morbus valdè ſollicitat, ſollicitum habet, graui afficit ſollicitudine, grauiter angit, afficit, affligit, acerbè vexat: moleſtiſſimus mihi tuus morbus eſt, valdè grauis, vehementer acerbus, amarus inprimis, ſummæ moleſtiæ, ſollicitudinis, acerbitatis, curæ, doloris, angoris: ſummam ex tuo morbo moleſtiam capio, ſuſcipio, traho, haurio, ſumo: tuus me morbus in magnam ſollicitudinem adducit, grauiter commouet, maximè perturbat.

Cura meas res.

Looke to my things, take charge of my buſineſſe.

Proſpice, conſule, prouide rationibus meis: ſuſcipe me, reſpice fortunas meas, tuere me, complectere, fotue: meæ tibi rationes curæ ſint: curam ſuſcipe rerum mearum.

Cura tuam dignitatem.

Looke, haue regard to your owne worſhip or credit.

Omni industria contende, omni studio labora, incumbe toto pectore, confer huc tuas omnes vires, tua studia, curam industriam: enitere quantum in te est, quantum in te situm est, quantum potes, quàm potes maximè, cunctis viribus ac neruis: hoc age diligenter, da operam quàm potes diligentissimam, summam adhibe diligentiam, studio contende quàm licet maximo, quantum potes maximo, summo prorsus: hoc vnum cures, labores studeas imprimis, præter cæteras res præcipuè, potissimùm, ante omnia: ne tuæ dignitatis iacturam facias, ne de tua dignitate detrahatur, ne quid aduersi dignitas tua patiatur, ne tua dignitas violetur: ne quod in tua dignitate damnum facias, ne quid feras detrimenti, ne qua labes aspergatur, offendatur honori tuo, ne quam existimatio tua iacturam patiatur, ne splendor dignitatis tuæ obscuretur.

Curæ mihi es.

I am carefull ouer you, or my mind alwayes runneth vpon you.

Nunquam de te non cogito: nullum à me tempus prætermittitur de te tuisque rebus cogitandi, nunquam mihi ex animo effluis, excidis, discedis: excubo animo tua tuarumque rerum causa: in te tuisq; rebus animus meus perpetuò est, meæ curæ omnes in te sunt, te semper spectat animus meus: meæ cogitationes in te tuisque rebus consumuntur omnes.

Curæ mihi tuæ res sunt.

I am carefull of your welfare, or I am euer thinking of your profit, and deuising how to doe you good.

Toto

Toto animo be tuis commodis, ornamentiſque cogito: tuam vtilitatem aſſiduè ſpecto: hæret in animo meo de tuis commodis aſſidua cogitatio: ſi quid è re tua eſt, id maximè laboro: tuæ mihi res, tuæ fortunæ curæ vehementèr ſunt: tuæ rationes quid poſtulent, nunquam non attendo: omnis mihi de te, tuſque commodis cogitatio eſt: tuam vtilitatem meæ ſpectant cogitationes omnes, meas curas ad tuum commodum omnes contuli, animus meus in tua vtilitate fixus & locatus eſt.

Damni compenſatio.

A recompence of loſſe, or amends of hurt.

Ingenium intende, adhibe, confer huc, in hanc vnam curam intende aciem ingenij tui, acue tuum ingenium, vt aliquam tam grauis damni ſarciendi rationem ineas, vt quod accepiſti damnum aliqua re compenſetur.

Damnum in re familiari.

I haue loſt all my goods, or all that I haue, I am vtterly vndone.

Naufragium feci rei familiaris, perijt mea res domeſtica, actum eſt de fortunis meis, prorſus euerſæ ſunt opes meæ: perdidi omnia bona: euertit me bonis omnibus fortuna: mearum opum nihil mihi reliquum fortuna fecit: afflictæ ſunt, profligatæ, ac perditæ, extinctæ, euerſæ meæ res ac fortunæ omnes.

Damnum à fortuna compenſat virtus.

All your ill fortune, wiſedome and valiant courage will remedie or amend.

Quòd à fortuna damnum accepisti, tulisti, resarciet, compensabit virtus: medebitur ijs malis virtus: quò te fortuna coniecit, quibus te afflixit fortuna, quibus te calamitatibus implicauit fortuna, ijs te virtus expediet: vt acerbam fortunam sensisti, ita dulcem, ac suauem virtutem experieris: quantum detrimenti, incommodi, calamitatis, malorum à fortuna tulisti, tantos à virtute, atque adeò maiores fructus capies, percipies, feres, colliges.

Debilitata vi nocere.

He was little able to doe me any harme, but yet the wretch did me all the spite or mischiefe he could.

Fractam illam, & debilitatam vim suam in me contulit: pro suarum virium infirmitate, imbecillitate, tenuitate, nihil non egit, mihi vt incommodaret, obesset, damnum inferret, afferet, crearet, cunctis viribus, quæ illi superarant exiguæ, infirmæ, imbecillæ, ad meam pernitiem incubuit, vsus est, vires illas quæ illi reliquæ erant imbecillæ, infirmæ, parum firmæ, haud satis firmæ, collegit & contulit omnes ad me opprimendum, euertendum, affligendum, perdendum, ad exitum, ad pernitiem, ad meam summam calamitatem.

Debitor meus.

He is in my debt, or oweth me much money.

Magnam mihi pecuniæ vim debet, magno mihi ære obstrictus est, est in meis nominibus ex pecunia multa.

Decet amicis subuenire.

It is

It is meet, or we ought to helpe our friends.

Laborantibus amicis opem ferre, opitulari, auxilium ferre, auxilio esse, præstò esse, subuenire, subsidio esse, adesse, minimè deesse debemus: amicos miserijs oppressos leuare æquum est, jus est, decet, conuenit. Si quid malum acciderit amico, accurrere, & erigere iacentem debemus.

De exitu consilij metus.

The issue and end of this counsell is to be feared: I feare to what end this counsell will come.

Metuo ne id consilij ceperim, quod explicare non facilè possim: exitum consilij mei extimesco: consilium à me captum, vt eum quem volo, exitum habeat, opto magis quàm spero: vtinam consilio meo respondeat exitus: timeo tamen ne non ita sit: vereor ne non optimè quod deliberaui succedat, procedat meum consilium quo sit euasurum, timeo: quàm fœliciter mihi euenturum sit ex consilio meo planè non video, equidem aduersa metuo: timeo, mei consilij qui sit exitus futurus.

De fide dubium.

Doubt of credit or honestie.

Si mihi fidem non habes, fidem apud te non habet oratio mea, roga parentem tuum: interroga patrem, quære de patre tuo, scisciteare, cognosce patris tui sententiam, voluntatem, iudicium exquire.

Deliquium animi.

The fainting of the heart, or he was in a ſwound.

Animus eum reliquit deſtituit, defecit, deliquium animi paſſus eſt, inter mortuos eſt, defecit, animo concidit: ita captus omni ſenſu eſt, vt è vita diceſſiſſe videretur. Magnus animi tui motus eſt factus.

De malè merito benè loqui.

To praiſe one, or to ſpeake well of him that hath deſerued ill.

Licet non optimè de me ſis meritus, benè tamen tibi dixi, honorificè de te ſum loquutus mea fuit de te honorifica oratio: verbum ex ore meo nullum exijt, niſi tua cum laude coniunctum: laudes in te contuli, licèt immerentem: licèt immeritu tuo, laudaui te, extuli, ornaui, affeci laudibus, præclara quædam in te contuli, dixi de te, quæ tibi laudem parerent, ijs de te verbis vſus ſum, quæ ad te honeſtandum valerent, vim haberent.

De rebus tuis me certiorem redde.

Certifie me, or let me heare of all your buſineſſe and affaires.

Fac me certiorem, redde certiorem de toto ſtatu tuo, & de omnibus conſilijs: ſignifica mihi, expone, aperi, explica, perſpicuè demonſtra, qui ſit rerum tuarũ omnium ſtatus, qui tuus animus, qui ſenſus, quę conſilia ſint: fac vt de tuis rebus, tuiſq; conſilijs, cognoſcam, intelligam, certior fiam, ex tuis literis erudiar, inſtruar: imaginem rerum omnium, cogitationumque tuarum literis oſtende.

Deſiderium

Deſiderium vrbis.

A deſire of the Citie, or I long to be in the Citie.

Sum in vrbis deſiderio, deſiderio me vrbs afficit: deſiderium me tenet vrbis: vrbis cupiditate flagro: animus meus in vrbe eſt: vrbem ſpectat, æſtuat vrbis deſiderio, eſt in vrbis deſiderio.

De tuo conſilio decretum.

I haue determined to vſe your counſell.

Decreui, conſtitui, ſtatui, certum conſilium cepi planè animum induxi, nihil vt facerem ſine conſilio tuo: niſi te approbante, niſi de conſilio tuo, niſi tuo cõſilio vteter, ni teter: deliberatum eſt, conſtitutum, iudicatum, captum conſilium.

Deus optimus.

A moſt iuſt, and mightie God.

Bonitas in Deo, iuſtitia, clementia, poteſtas tanta eſt, quanta poteſt eſſe maxima: ſingulari Deus bonitate eſt, incredibili iuſtitia, immenſa clementia, infinita poteſtate: is, qui cuncta creauit, condidit, architectatus eſt: ex nihilo excitauit, formauit, finxit: is, qui omnia regit, gubernat, moderatur, temperat: is qui rebus omnibus præeſt, dominatur, imperat, à quo vno cuius vnius à voluntate, nutu imperio pendent omnia, cuius poteſtas omnia complectitur: cuius in poteſtate omnia ſunt: quem verentur omnia: cui parent omnia: omnium rerum autor, creator, conditor, opifex, artifex, effector.

Deus

Deus acta fortunet.

God ſpeed you well, or proſper your doings, workes, and enterpriſes.

Quod actum eſt, dij approbent, fortunent, ſecundent, benè velint ſuccedere, fœlicem ad exitum perducant: dij faxint, vt id quod actum eſt, fœlix, faſtumque ſit, optimè ſuccedat, proſperum euentum ſortiatur, dij faueant, probent, ratum eſſe velint, actum fœliciter quod actum eſt: vtinam ex hac re contingant ea quæ cupis, optata omnia ſecunda fluant, ſumma fœlicitas emanet.

Deus adeſt laborantibus.

God is preſent with the afflicted, or readie to helpe all ſuch as be in aduerſitie and need.

Afflictos facilè diuina pietas excitat, egentibus opem fert, miſeros ſubleuat, deſperatione debilitatos confirmat, fulcit, ſuſtinet, laborantibus ſubſidio eſt.

Deus præſtò in aduerſis.

God is at hand in aduerſitie.

Perfugium habemus ad Deum in noſtris calamitatibus, tranquilitas eſt in noſtris tempeſtatatibus, naufragium timentibus portus eſt: afflictos diuina pietas excitat: ampliſſima eſt diuina liberalitas: patet omnibus, latiſſimè pater, ampliſſimè patet, vbique locorum eſt, nuſquam non eſt diuina benignitas: cui non benignè facit Deus? ecquis eſt, in quem Dei benignitas non extet? qui diuinam benignitatem non ſenſerit, experpertus

pertus fit, re ipſa cognouerit, perſpicuè viderit, clariſſimè perſpexerit: nemo diuinam opem fruſtra implorauit, præſtò eſt, adeſt, opem fert, opitulatur, ſubuenit Deus inuocantibus eum, implorantibus eum, confugientibus ad eum.

Dieſcit.

The day beginneth to appeare, or it is breake of day.

Luceſcit, albeſcit dies: dies appetit, aduentat, adeſt, crepuſculum matutinum adeſt: ſol exoritur: tenebras fugat lux: nocti ſuccedit dies: noctem ſubſequitur dies: abeunte nocte dies aduenit, lux apparet.

Dies conſtituta.

A certaine day appointed, or a ſet day.

Ad diem conſtitutam, præſtitutam, præfixam, præſcriptam, pactam, de prouincia decedemus: ea, qua conſtitutum eſt, qua conuenit inter nos, die proficiſcemur, in viam nos dabimus.

Difficilia imperas.

You command, or bid me ſo much things which no man is able to bring to paſſe.

Soles ea mihi imponere, quæ ſuſtinere vix poſſum, ea imperas, præcipis, iubes, mandas, committis, quæ vires meas exuperant, quæ præſtare, perficere, exequi vix poſſum: magni negotij eſt, ſummæ difficultatis, operæ non exiguæ, ad exitum ea perducere, quæ in mandatis à te habeo: dura nimis, grauia, difficilia mihi imperas.

Diffi-

Difficilis in consuetudine.

Your companie is nothing pleasant, or, you are so froward and churlish that no man careth for your companie, or desireth to be acquainted with you.

Nimiùm acerbus es, nimiùm in consuetudine difficilis durus, asperitua consuetudo difficilior est: abest consuetudo tua ab omni suauitate: non ea est consuetudo tua, quæ propter suauitatem expetatur: minimè iucunda est, amara potiùs atque odiosa tua cõsuetudo: quis naturæ tuæ peruersitatem in consuetudine ferat? quis te possit vti homine omnium difficillimo, seueriſſimo, asperrimo? quis tuam consuetudinem expetat, carentem omni suauitate, nulla re iucundam? asperitatis ac peruersitatis tantũ habet natura tua, quantum in consuetudine ferri vix possit, vel potiùs planè non possit: vsus tibi nullo cum homine diurnus intercedit: ita difficilis, ac durus es, ijs moribus, eo præditus ingenio. Neque benignitas, neque copiæ apud te sunt. Vide Morosus.

Dignitas imminuta.

A dishonouring, or honour impaired.

Violati tuam dignitatem, imminui, offendi, lædi, oppugnari, damno affici, iniurias pati, detrahi de tua dignitate, minui, auferri, iacturam fieri tuæ dignitatis iniquè patior. Nihil vnquem feci quod contra tuam existimationem esse vellem. Si res exiget, pro tua dignitate vitam libentissimè profundam.

Dignitas spectanda.

An especiall regard of your fauour and honest estimation.

Hoc primùm te moneo, vt referas omnia ad dignitatem: propositum decus tibi sit ante omnia, dignitati seruias dignitatem spectes, sequaris: dignitatis ratione habeas, nihil cogites à dignitate disiunctum, nihil alienum à dignitate, nihil non cum dignitate, non cum dignitate coniunctum: tuorum consiliorum, tuarum actionum finis, terminus, scopus honor sit: prima tibi sit, præcipua, antiquissima dignitatis cura.

Dignitas inuisa.

Honour enuied at.

Sunt quos meus in hac republica splendor offendat: quos mea dignitas angat, vrat, torqueat, excruciet pungat, grauiùs afficiat, quibus dolori sit honor meus quos amplitudo mea lædat, malè habeat, dolore molestiaq; afficiat.

Dignitate integra, fortunæ damna contemno.

To keepe my honour I care not what losse I suffer.

Si modò dignitas incolumis, adimi de fortuna, detrahi de fortuna, fortunam comminui, fortunarum iacturam fieri, fortunæ detrimenta non recuso, contemno, nihili duco, in minimis pono.

Dignitatis meæ auctores.

You were my first founder, or, all my preferment and authoritie first began by you.

Digni-

Dignitati meæ præfuisti, à te primùm fluxit, manauit, profectus est; ortus est, natus est, extitit honor meus, tu meæ laudis origo, fons, principium fuisti.

Dignitati tuæ seruiet.

I will so order the matter, that he shall set all his minde to the furtherance of your honour.

Dabo operam, vt Franciſci animum ab omni alia cogitatione ad tuam dignitatem tuendam traducam, conuertam: vt Franciſcus omnia ſua ſtudia tuam ad dignitatem conferat, tua in dignitate figat, locet, ſtatuat, ponat, tuæ digniti dicet, dicata velit, aſſignet, dedat.

Dignus qui ametur.

Worthy to be loued.

Eſt qui ametur, dignus eſt qui diligatur: amore hominum dignus eſt: ſunt in illo, quę amorem concilient: poſſidet quę ad colligendam beneuolentiam valent. Ad alliciendas voluntates, animos adiungendos, comparãda hominum ſtudia nihil deſiderat, nihil in eo requiras, nihil ei deeſſe dicas: cauſas amoris in eo plurimas, odij nullam inuenias: ferreus ſit, auerſus ab humanitate, expers humanitatis, prorſus homo non ſit, qui non illum amet, amore complectatur.

Diligentia deſiderata.

I require greater diligence.

Velim te plus diligentiæ, curæ, operæ, induſtriæ, ſtudij in ſcribendo ponere, locare, collocare, conſumere: plus diligentiæ ad ſcribendum conferri à te velim

lim, operam nauare ſtudio maiore in ſcribendo cuperem: tuis in ſcriptis diligentiam deſidero, requiro, maiorem poſtulo: non ſcribis accuratè, non diligentèr, non ſtudioſè, non ea, qua opus eſſet, quam res poſtulat diligentia: minùs quàm oporteat diligenter: impiger in ſcribendo non admodum es. Scias ſuſpectum te mihi eſſe nomine negligentiæ.

Diſcedere.

To depart.

Mihi eſt in animo diſcedere, digredi, abire, proficiſci, locum mutare: de diſceſſu cogito: diſceſſum ſpecto, in animo habeo, meditor: animus eſt in diſceſſu.

Diſiunctio.

A ſeuering or parting.

Dirimere coniunctionem, diſcindere, diſſuere, diſiungere, ius omne coniunctionis tollere, delere, extinguere. Magno locorum interuallo diſiuncti ſumus. In iis locis ſum, quò propter longinquitatem tardiſſimè omnia perferuntur.

Diuerſa œconomia.

A diuers way, or another manner and faſhion in gouernance and ordering of my houſe.

Genus rationum mearum diſſimilitudinem habet cum illius adminiſtratione domeſtica: non eadem in re domeſtica tuenda, in adminiſtranda re familiari, in curanda domo, in gubernatione domeſtica vtriuſque ratio eſt.

Diuerſa ratio.

Ano-

Another way of gouernance.

Dissentimus in regenda prouincia, in administratione prouinciæ diuersa est vtriusq; ratio: non eadem sunt vtriusque instituta: longè distat ab illius institutis mea consuetudo: aliud ipse spectat, aliud ego sequor, institutorum nostrorum dissimilis, diuersa ratio est.

Diuersæ sententiæ in concordibus animis.

Our hearts are one, but our opinions are diuers: we two are of contrary opinions, yet otherwise we loue one another well enough, and agree together like friends.

Discrepant sententiæ nostræ, cùm tamen æquè nos inter nos amemus mutuus inter nos amor sit: opinione dissentimus, non voluntate: nostræ sententiæ non congruunt, cùm animi tamen nostri in amore consentiant: non idem sensus est, non idem iudicium, eadem tamen voluntas, eadem beneuolentia: opinionum est inter nos dissimilitudo, non animorum, diuersa sentimus, eadem tamen volumus: animorum consensus inter nos est, opinionum dissensio.

Diuersæ opiniones.

Diuers opinions.

Opinionum dissentione discrepamus, non idem aliter, diuersè, variè sentimus: non quod tibi, mihi idem videtur, placet, probatur.

Diuites gratiosiores.

Rich men are more in fauour, or more preferred and regarded.

Ea temporum ratio eſt, vt qui plus opibus valent, magis excellant gratia, gratioſiores ſint: conferunt libenter homines ea ſtudia in locupletiores, ditioribus fauent, ſtudent, ſuffragantur, præſtò ſunt.

Diuitiarum hoc, non virtutis eſt.

It is riches, and not vertue that wrought it.

Copiarum hoc potiùs eſt quàm virtutis: non hoc in virtute, ſed in opibus ſitum eſt, facit hoc non virtus verùm copia diuitiarum: diuitiarum, non virtutis hoc eſt: pertinet hoc ad copias, non ad virtutes: non hoc virtus, verùm diuinæ præſtant: pendet hoc à diuitijs, non à virtute.

Diuitijs plurimum tribuendum.

Riches muſt be much made of.

His temporibus magni faciendæ, pendendæ, æſtimandę diuitiæ ſunt commendat nobis rem familiarem temporum ratio, ea ratio temporum eſt, vt plurimum diuitijs tribuendum videatur, vt diuitias non in poſtremis habere debeamus, non vltimo loco ponere: non in minimis ducere, conſtituere, locare.

Diuturnam vitam omnes expetunt.

All men deſire a long life.

Ecquis eſt qui diuturnam vitam non amet, non cupiat, exoptet, expetat? cui diuturna vita non placet? qui diu viuere non cupit? diu vitam agere, diuturnam ducere, traducere, vitam agere, tranſigere, viuere, diuturna lucis vſura frui, diu inter homines agere, cum hominibus verſari, in terris morari.

Doleo propter te.

I am ſorrie for thy ſake.

Tua cauſa doleo, dolor meus à te eſt, prouenit, proficiſcitur, manat, fluit, tu paris dolorem meum: tua cauſa fit, vt doleam.

Doleo exitio patriæ.

I am ſorrie for the ruine of my countrey.

Nemini concedo qui maiorem ex pernicie & peſte patriæ moleſtiam traxerit: exitio patriæ ita doleo, vt nemo magis, vt nemini concedam: tam doleo patriæ interitu, quàm qui maximè: angor, torquetor, crucior, ſollicitor, afficior pernicie patriæ, ſic vt nemo vnquam ex vllo caſu, aut vlla omnino calamitate plus hauſerit acerbitatis, grauiùs doluerit, maiorem, dolorem ceperit, maiorem in ſollicitudinem inciderit, deuenerit, adductus ſit.

Dolor ex alterius dolore.

Your ſorrowing maketh me heauie, or your ſorrow and paine grieueth me as much as it doth you.

Doleo dolorem tuum: dolore tuo mœreo: ſocius ægritudinis tuæ ſum, particeps ſum mœroris tui, de tuo dolore communico: communis, par, ſimillimus, idem vtriuſque dolor eſt: pariter ac tu: æquè ac tu, ſimiliter ac tu, non aliter ac tu, non ſecus ac tu, idem vt tu, nihilo leniùs quàm tu, doleo, dolorem ſuſcipio, capio, traho, haurio.

Dolore extingui.

To be conſumed with ſorrow and paine.

Dolor

Dolore contabesco, consumor, conficior, perimor, exanimor: me dolor interimit, perdit, mihi dolor vitæ finem facit.

Dolores nimios sustineo.

I am ouercharged, or ouerwhelmed with sorrow.

Tantum doloris, sollicitudinis acerbitatis sustineo, quantum ferri vix possit: ferendo dolori non sum, impar dolori sum: impares dolori vires meæ sunt, ad dolorem infirmæ: dolore franguntur, vim doloris minimè sustinent, roboris in me tantum non est, vt acerbitatem tam grauem queam perpeti. Vide, Extremè angor.

Dolor immodicus.

An immoderate or vnmeasurable sorrow and paine.

Dolorem sustineo, patior, fero, grauem, acerbum, eiusmodi, qui ferri vix possit: dolorem incredibilem capio, suscipio, haurio, traho, dolore angor, conficior, excrucior, torqueor, affligor, vexor, perturbor, frangor omnes mentis meæ partes dolor exagitat, diuexat, perturbat, afficit: vexor acerbissima sollicitudine, dolore discrucior, diuellor, dirumpor, perimor, interimor, exanimor, contabesco, opprimor, perdor: concidit animus meus ictu doloris, vi curarum, ac sollicitudinis, concursu molestiarum labefactatus, atque conuulsus: ita cecidit animus meus dolore perculsus, vt nulla res eum ad æquitatem possit extollere: jaceo in mœrore ac sordibus: curis maceror: ægritudine contabesco: ægritudine, animi ita laboro, vt sanari vix possim, vel potiùs planè non possim; vt spem salutis amise-

serim, salutem desperem, de salute desperem, spes salutis nulla omnino superfit: versor in summo dolore, acerba sollicitudine, graui cura, molestia, ægritudine, angore, mœrore.

Dolores tui mihi sunt acerbi.

I am sorrie for your heauinesse, sorrow, and griefe.

Tuæ me calamitates grauiter afficiunt: tua mihi nimis aduersa fortuna grauissima est: tua me torquent infortunia: tuis, angor, exrucior, affligor, sollicitor, vexor malis: miserrimum tuæ vitæ statum iniquissimè fero: ex tuis miserijs dolorem haurio acerbissimum: tuæ me miseræ miserrimum faciunt: miser sum tua miseria, dolor meus ex tuo dolore pendet, tuis doloribus doleo, angoribus angor.

Dolor renouatus.

Sorrow renued.

Dolorem meum refricasti: sopitum excitasti dolorem meum, quem dies iam penè sanauerat.

Domi lates.

Thou lurkest at home.

Nunquam exis, nunquam egrederis cubiculo: pedem è limine cubiculi nunquam affers: extra cubiculum nemo te vnquam videt perpetua tibi sedes cubiculum est, nunquam cuolas è tuo illo nido.

Dubia in aliud tempus vita.

It is vncertaine whether I shall liue vnto that day, or I am not sure to liue so long.

Optandum

Optandum eſt, vt ad id tempus ducere ſpiritum poſſim: incerta ad aliud tempus vita eſt: vereor, ne non tam diu viuam, ne non vſq; eò vitam producam: vitam quis mihi præſtet ad aliud tempus? explorata mihi ad eam diem vita non eſt.

Dubito de capeſſenda republica.

I am in doubt whether it be beſt to take the charge of the common-wealth vpon me, or not.

Integra mihi res non eſt ad conſulendum: capeſſam nec ne rempublicam, non eſt mihi libera, non expedita, non ſoluta de capeſſenda rep. deliberatio: liberam non habeo capiendi conſilij facultatem, de ſuſcipienda, gerenda, adminiſtranda republica: teneor implicatus, nec mea expedire conſilia poſſum de ſuſcipiēda republica.

Dubium de ſtudijs alicuius.

I doubt what end his ſtudies will haue.

Vereor, ne quam de tuis ſtudijs expectationem concitaſti, hanc ſuſtinere ac tueri non poſſis: vereor vt ſtudia tua expectationi hominum reſpondeant: timeo ne ſtudiorum tuorum euentus ab hominum opinione diſſentiat, alius atque expectatur, exiſtat: timeo ne tuis ſtudijs non is qui expectatur exitus contingat: magna me dubitatio tenet, ne non eum, quem homines exſpectant ſtudia tua fructum ferant.

Dubius animi.

All doubtfull, or vncertaine what to doe.

Ancipiti cura diſtrahor, iactor, verſor, animi pendeo,

deo, incertus animi sum, pendet animus, inclinat, huc illuc fluctuat, jactatur, incertus est quod consilij capiat, vtram in partem me dem ignoro: explicare consilium, expedire me ex hac deliberatione, exitum meæ cogitationis inuenire non possum, distrahunt me diuersa consilia: in vtramq; partem ita multa succurrunt vt difficilis admodum sit, minimè expedita, minimè explicata, minimè explorata, minimè certa, per obscura, haud satis apperta deliberatio.

Dubius belli exitus.

The end of warre is doubtfull, or no man is sure when this warre will end, or who shall haue the victorie.

Dubium est, dubitandum est, dubitari potest, in dubio est, est cur dubitetur, dubitationem res habet, ambiguum est, in dubio versatur, in dubio positum est, in ambiguo, in ancipiti, planè non constat, non patet, non liquet, apertum non est, perspicuum, dilucidum, dilucidè non patet, qui sit belli exitus futurus, de belli euentu potest ambigi, certò diuinare, conjicere, augurari, affirmare non licet: exploratum non est, certa coniectura non est: in dubium vocari potest euentus belli, in dubium venire, in dubitationem adduci: potest in vtramque partem iudicari de belli euentu, anceps de belli exitu, ambigua, dubia, incerta, difficilis admodum, obscura, quæ obscuritatis & erroris habeat multum, non simplex, non aperta, non perspicua, parum certa diuinatio, coniectura, opinio est: coniecturam facere de belli exitu cui licet? quid in bello casurum sit, vtram in partem inclinatura victoria, nemo dispicit, videt, intelligit, nouit, exitum belli certa ratio non ostendit, non promittit.

Dux

Dux ad virtutem.

A guide to vertue.

Omnem meam cogitationem in ostendenda tibi virtute fixi & locaui, in tradenda tibi virtute sum totus: hoc vnum mea spectat industria, thesauros tibi virtutis vt aperiam ac tradam: versor in hoc studio totus: vt aditum tibi ad virtutem patefaciam, vt ornem te virtute, vt ad virtutem, duce me, perueniasthac in re, cura atque mens mea tota versatur, quæ sit dignitas, qui splendor, quę pulchritudo virtutis, me magistro, vt intelligas.

Egestas honoribus impedimento.

Pouertie is a stay or hinderance of honour.

Sæpè aditum ad honores intercludit inopia, viam impedit, cursum moratur, sæpè impedimento fuit: sæpè fecit inopia, commissum est inopiæ culpa, ex inopia contigit, ne liceret ad honores peruenire, ne liceret expeditè progredi, procedere, cursum tenere in honorum via: egestas rei domesticæ difficultas, rei familiaris angustia, domesticæ difficultates euntibus ad honores impedimenta obiecerunt. Vide, Paupertas honoribus excludit.

Egregiæ equestres copiæ.

A noble and valiant troupe of horsemen.

Vix credas quantum in prælio valeat hæc equitum turma, quàm firma sit, cuius roboris, quorum neruorum: hac equitum turma, hoc equitatu, hac equitũ manu noli putare quicquam acrius, aut pugnacius esse.

Egregiè.

Excellently, greatly, passing well, noble, or honourable.

Summè vehementer, valde, magnopere, etiam atq; etiam, maximè, mirè, mirificè, incredibiliter, singulariter vnicè, egregiè, insigniter, cumprimis, imprimis, præcipuè, apprimè, admodum, maiorem in modum, mirum in modum, mirandum in modum, supra modum, extra modum, oppidò, eximiè, maximopere, non vulgariter, non mediocriter, non minimè, non ad aliorum exemplum, non ex communi consuetudine, non vt solet non vt mos est, non more, non ordine, non aliorum exemplo, extra morem, extra ordinem, præter exemplum, sic vt nihil magis, nihil supra, nihil vltra, nihil tale, nihil ad aliud, vt conferri nihil possit, simile, par, æquale, eiusmodi, eius generis nihil sit.

E labore immortalitas.

Out of trauell immortalitie: or the paines you haue taken in your noble worke shall neuer be forgotten: but your labour shall be remembred and commended for euer.

Quos nunc suscipias labores, ij te apud posteros æterna gloria donabunt, afficient, illustrabunt, ornabunt, decorabunt, tuum nomen immortalitati commendabunt, ab hominum obliuione, ab interitu vindicabunt, tui nominis famam in omnia secula dissipabunt, posteritati tradent, omnium sermonibus, & scriptis exornandum, extollendum, celebrandum, honestandum, tuendum: consequêris tuis laboribus, neque dies tui nominis famam delere possit: vt omnis

de

de te posteritas loquatur, nullæ tuas laudes literæ taceant, de tuis laudibus conticescant.

Elatus diuitijs.

Puffed vp in pride with worldly wealth.

Tuæ te efferunt diuitiæ, non tuæ propriæ virtutes: insolentia tua, arrogantia, superbia, non ex animi, non ex ingenij tui præstantia, sed ex opibus tuis manat: istã insolentiam, elationem animi, spiritus immoderatos, in te parit non vlla tua singularis, aut præcipua facultas, meritorũ ue conscientia, sed copiæ, diuitiæ, opes res domesticæ, plus æquo maiores, commodorũ abundantia, animos tibi facit: tollit te ad istam animi intemperantiam res familiaris: nõn vlla tua propria bona, non artis honestæ scientia, aut virtutis vlla possessio.

Eloquentia Ciceroni fructuosa fuit.

Eloquence was gainfull, or profitable to Cicero.

Fuit Ciceroni eloquentia summo emolumento, peperit emolumentum, commoda, vtilitatem copias, optima quæque, emolumentum attulit, profuit, fructum dedit, tulit, attulit, comparauit: magnum ex eloquentia fructum Cicero tulit, cepit, percepit, collegit, consecutus est: admodum Ciceroni fructuosum fuit eloquentia, vtilitatis eximiæ, commodorum neque paucorum neque mediocrium.

Eniti summo studio.

To endeuour earnestly: to trauell in a matter with might and maine, or to labour and deuise all the wayes he can possibly.

In

In arcem huius cauſæ, in ſummam cauſam totus inuadam, omni vi, toto pectore incumbam: agam pro mea virili parte, pro mea parte, pro virili, pro viribus, toto pectore, cunctis viribus, omnibus neruis, omni meo ſtudio, quantum eſt in me, quantum in me poſitum, in me ſitum, quoad poſſum, quantum valeo, quantum quidem ipſe præſtare poſſum, quantum conſequi viribus licet: contendam omni ſtudio: ſummè conabor: enitar omnibus tum animi, tum corporis viribus: conferam ad hanc rem omnes vires, omnia ſtudia, quicquid erit in me induſtriæ, operæ, curæ, diligentiæ, minimè parcam viribus: elaborabo pro viribus: nullum ſtudiũ, nullam operam, aut induſtriam prętermittam, dabo operam, quantum in me erit, pro eo quod in me erit.

Error pernitioſus.

To doe amiſſe herein is very perilous: if you ſhall doe otherwiſe than well, great danger and harme is like to enſue thereupon.

Offenſionem inprimis eſſe periculoſam: magno tibi futuram damno, tibi affirmo, ſiquid offendes, errabis, ſecus efficies, committes, peccabis, labêris, ſi culpam commiſeris, ſi quam in culpam, incideris, ſi te minus honeſtè, minus ſapienter geſſeris, ſi te, quem non decet, eum præbueris, magno tibi conſtabit, non mediocre damnum, non leuis iactura conſequetur: tuam culpam graui damno ſolues, magna mercede redimes, grauiſſimè lues.

Error pueritiæ.

The

The error and miſdoing of youth.

Multa leuiter, inani quodam ſtudio, temerè in puerilia committuntur: in prima ætate, primis annis, teneris annis, primis temporibus ætatis, à puero, ab ineunte ætate, ineunte puritia, primo ætatis initio. Si ducem & auctorem, & moderatorem aliquem puer habuiſſem, non ita grauiter errâſſem.

Es mihi chariſſimus.

Thou art deareſt vnto me, or I loue thee beſt of all men, or aboue any thing in the world.

Nemo eſt omnium in quem magis, quàm in te mea ſit propenſa beneuolentia, qui mihi te ſit charior, quem ego vehementiùs quàm te diligam, quem ego maiore, quàm te beneuolentia proſequar, magis ex animo quàm te diligam.

E ſtudijs morbus contractus.

Sickneſſe gotten by ouer-much ſtudie.

Ægrotabat ex labore ſtudiorum: iacebat ob ſtudiorum labores: morbo languebat ex intemperantia ſtudiorum: malè ſe habeat, inciderat in morbum, quòd immoderatè ſtudijs vteretur, quòd ei ſtudiorum modus eſſet nullus, quia minimè ſibi parceret in ſtudijs: affectus grauiter, valetudine vtitur aduerſa, decumbit oppreſſus morbo, laborat morbo, valet peſſimè ex nimia ſtudiorum conſuetudine, ex immoderatio vſu.

Euentum fœlicem opto.

I wiſh an happie end.

Quod actum eſt, dij approbent, ſuccedat ex animi ſenten-

ſententia, ſuccedat optimè, egregiè, præclarè cadat, procedat, optatum finem ſortiatur; exitum habeat cum animo tuo congruentem, quem ipſe vis euentum ferat: acta dij fortunent, confirment, rata velint.

Euentus rei fœlix erit.

The end ſhall be happie.

Exitum res habebit, mea quidem vt ſpes fert, exoptatum, fœlicem, qualem volumus, & optamus: res ex animi noſtri ſententia ſuccedet, ſucceſſu res, quo volumus, eo concludetur ac terminabitur: euentus rei erit optimus, euadet res, quò volumus: non aliter cadet ac volumus: ſequetur id quod optamus, optatis fortuna reſpondebit: res conſequetur exitum, euentum, finem exoptatum.

Euentus dubius.

The end is doubtfull.

Vtrùm res eum finem qui principio reſpondeat, à principio non diſſentiat, non diſcrepet, habitura ſit, ignoro: futurúmne ſit, vt extrema cum primis contexantur, coniungantur, extrema primis reſpondeant, conſentiant, ſimilia ſint, non diſpicio: quem ſit exitum res habitura, ſimilémne, an diſſimilem principio, ſuſpicari non poſſum.

Ex alterius virtute ſpes.

Hope in the vertue or proweſſe of other.

Tua præclara facta, actiones egregiæ, tuæ res geſtæ, ea quæ geſſiſti, quæ tuæ ſigna virtutis oſtendiſti, virtus tua perſpecta, perſpicuis teſtata ſignis, præclaris factis declarata, excitauit eos qui anteà timore perculſi

culsi iacebant: animos à metu ad ſpem reuocauit, retulit, reduxit, tranſtulit.

Ex auaritia multa mala proueniunt.

From couetouſneſſe ſpringeth much euill.

Parit auaritia multa mala: exiſtunt, naſcuntur, proficiſcuntur, proueniunt, effluunt, emanant, exoriuntur ex auaritia multa mala, multorum malorum cauſa, origo, principium, fons, radix auaritia eſt, multorū malorum cauſa referēda ad auaritiam, conferenda in auaritiam, aſcribenda, aſſignanda, tribuenda auaritiæ eſt: culpam ſuſtinet auaritia multorum malorum.

Ex bello calamitas.

Of warre miſerie.

Summis difficultatibus regionem vniuerſam bellum affecit: magnæ calamitates ex bello, belli cauſa propter bellum acciderunt, euenerunt, obuenerunt, contigerunt, obtigerunt, illatæ ſunt, allatæ ſunt, oblatæ ſunt vniuerſæ regioni: vniuerſam regionem in multas difficultates bellum coniecit, impulit: exitioſum, pernitioſum, calamitoſum vniuerſę regioni bellum fuit, exitio fuit, damno, detrimento, incommodo, calamitati. Vide Belli calamitas.

Excandeſcentia.

Great anger and wrath.

Exarſit iracundia vehementi, exarſit vehementer, excanduit, commotus, incenſus, inflammatus ira vehementi furere cœpit, furor illum inuaſit.

Excellens.

Excellent, or paſſing good.

Virum excellentem, præstantem, omnibus, vt aiunt, numeris absolutum, omni laude insignem, participem omnium virtutum, cui nihil desit, in quo nihil desideres, quem esse virum singularem dicas.

Ex concordia spes victoriæ.

Where vnitie is, there is hope of victorie: where men agree well together, they are more like to haue the vpper hand.

In nostra concordia spem maximam pono victoriæ, ex vestra concordia victoriam spero, vestra concordia victoriæ mihi spem affert: vt spero, pro mea quidem spe, quãtum quidem spero, nisi me spes fallit, vt animus meus auguratur, quemadmodum ipse mihi pollicior, victoriam pareat, afferet: vestrę concordiæ fructus, nisi mea spes infirma prorsus est, erit victoria.

Excusatio non necessaria.

A needlesse excuse.

Supervacanea fuit apud me tua excusatio: officium excusandi sine causa suscepisti: non erat cur te excusares, causam excusandi nullam habuisti: minimè necessaria fuit excusatio tua: tuam excusationem non desiderabam, non requirebam, non expectabam.

Ex dignitate factum.

Done nobly, a noble act.

Nihil fecisti, nisi plenissimum amplissimæ dignitatis, omnia tua facta cum dignitate vehementer consentiunt: in omnibus rebus maximè dignitatem spectasti: in omnibus tuis factis proposita tibi dignitas fuit: omnia tua facta ad dignitatem retulisti: quæcunque egisti, ad dignitatem omnia spectarunt. Gloria tibi

semper

ſemper prima fuit, antiquiſſima fuit, maxima fuit: ante omnia, ſummo loco, primum apud te locum obtinuit: ſcopus tibi ac finis in omni re dignitas fuit: tuarum actionum norma quædam & regula dignitas fuit: tua ſunt eiuſmodi facta, vt eximijs ornanda præconijs, diuinis decoranda laudibus, tollenda ad aſtra, ad cœlum efferenda videantur: tuis omnibus factis æterna gloria, immortalitíſque præmia debentur.

Ex gula obeſus.

Of much eating and drinking commeth a groſſe and fat lumpiſh body.

Niſi cibo parcas, à cibo abſtineas, cibum minuas, de cibo detrahas, tibi temperes, modereris in cibis, niſi cibo parciùs vtare, pinguior euades, quàm ſatis eſt, nimiùm pingueſces, nimiam pinguetudinem induces, obeſior fies, nimis pinguetudine laborabis.

Ex iniuria gloria.

Of iniurie, renowne.

Illuſtrabit amplitudinem tuam hominũ iniuria: quò magis obſcurare atque extinguere tuam dignitatem inimici tui conabuntur, eò plus etiam ſplendoris accedet: eò clariùs elucebit, eò patebit illuſtriùs, eò fiet clarior atque illuſtrior.

Ex intellecta fraude deſperatio.

When he ſaw himſelfe intrapped or deceiued, he would haue rid himſelfe of his life.

Vbi ſe fraudatum, in fraudem inductum, fraude circumuentum, irretitum, captum, deceptum, fictis verbis inductum, fallacijs à veritate abductum ſenſit, intellexit, vidit, cognouit, vbi fraus illi patuit, manife-

ſtus

ſtæ fallaciæ fuerunt, patefactus dolus: ipſi ſibi manus afferre conatus eſt, voluntariam ſibi mortem inferre, conſciſcere, voluntaria morte viam abrumpere.

Ex inimicorum iniuria laus.

The iniury of thine enemies ſhall ſet forth thy praiſe, fame, and renowne.

Illuſtrabit amplitudinem tuam inimicorum iniuria: quo plus ad te oppugnandum ſtudij conferent inimici tui, quò erit grauior in te impetus inimicorum tuorũ, quò ſtudioſiùs euertere te, ac tua commoda conabuntur, quò acriùs ac vehementiùs in te erumpent, irruent, incurrent, inuadent, impetum facient, impreſſionem facient, ſuas vires intendent, ſuos neruos contendent, ſeſe immittent, eò maior ad tuam exiſtimationem fiet acceſſio, eò plus accedet ad tuam laudem, eò clariùs tuæ ſplendor dignitatis elucebit: eò clarior atque honoratior euades, eò tua laus fiet illuſtrior, eò magis augebitur, amplificabitur, extolletur, illuſtrabitur honor tuus, eò ſublimius tui gloria nominis aſcendet, extolletur, efferetur, euehetur, eò plus amplitudinis, dignitatis, gloriæ, laudis, exiſtimationis, honoris, acquires; obtinebis, aſſequeris, conſequeris, adipiſceris, tibi parabis, tibi paries, tibi comparabis.

Exiſtimatio honeſta in ſenatu.

A good report, or an honeſt reputation in the Senate.

Pulcherrimè ſtabis in ſenatu, ſi tuorum aduerſariorum ſententiarum fregeris, locum obtinebis honeſtiſſimum in ſenatu, magna tua erit in ſenatu exiſtimatio.

Exitij

Exitij tuorum autor es.

Thou art the vndoing, the vtter ouerthrow of all thine.

Tu tuorum omnium ſalutem afflixiſti: tuos perdidiſti: tuos euertiſti fortunis omnibus: tuis exitium peperiſti, perniciem attuliſti, ſummam calamitatem ac peſtem importaſti: in vltimum diſcrimen, in miſerrimum ſtatum, in hanc omnium deterrimam, omnibuſq; miſerandam conditionem tuos adduxiſti.

Ex longa deliberatione, nihil.

After long deliberation, nothing done.

Diu deliberatum, actum, conſultatum eſt, perfecta tamen, confecta, abſoluta, profligata, ad finem perducta res non eſt: exitum res non habuit, ad exitum non venit, perducta non eſt: deliberationem conſecuta res non eſt.

Ex minore cura in grauem coniectus.

From a leſſer care, to a greater.

A minore cura maximam ad ſollicitudinem traductus ſum: curam equidem antea ſuſtinebam, ferendam tamen, nunc ſollicitudine premor, quæ ferri non poſſit: hac ſollicitudine nihil grauius: vincitur animus meus, planéque frangitur hac tam graui ſollicitudine.

Ex omnibus cauſis tibi amicus ſum.

I am thy friend in all cauſes, or there are a thouſand reaſons why I ſhould loue thee.

Omnibus tibi necessitudinis causis coniunctus maximè sum, omnes mihi necessitudinum causæ, omnia necessitudinis summa iura, omnes necessitudines intercedunt: mihi tecum omnia sunt: ita multæ mihi tecum consuetudinis causæ sunt, vt nihil possit esse coniunctius. Amo te singulariter omnibus de causis, omnibus ad te amandum causis adducor, moueor, impellor, causam tui diligendi nullam non habeo. Quid est, cur te non etiam atque etiam diligam?

Experientia magistra multarum rerum.

Experience the schoole-mistresse of may things.

Multa discuntur, percipiuntur ab experientia: multarum rerum scientia, cognitio, intelligentia, doctrina, capitur, sumitur, hauritur ab experientia & vsu: multa cognoscuntur experientia duce, multarum rerum magister est vsus, multa docet, ostendit, patefacit, viam aperit vsus ad multarum rerum scientiam: eruditur valde, instituimur, expolimur, ex ignorantiæ tenebris educimur, ad scientiam multarum rerum experientia duce peruenimus: multarum rerum scientiam consequimur, experientiam secuti, experientia docti, experientia magistra.

Experientia vacans.

Without experience.

Rudis es, imperitus, nullius experientiæ, vsu minimè doctus, vsus, expers, rudis in rebus, novus tanquam hospes, planè peregrinus, ab vsu rerum imperitus, parum versatus in rebus: rerum insciens, ignarus, expers, peregrinaris in rebus, res non tractasti: experientia vacas: vsum non habes.

Expers

Expers literarum.

Vnlettered or vnlearned.

Literas planè non nouerat: parum in via literarum proceſſerat: literas vix attigerat, guſtauerat, literas à limine ſalutauerat: ex abditis literarum fontibus aut nihil, aut parum hauſerat: literis erat mediocriter, leuiter, vulgariter, non admodum, haud ſatis, haud multum eruditus, inſtitutus, inſtructus: planè, perfectè, abſolutè, exquiſita quadam ratione, excellenter, egregiè, præclarè literatus non erat: longè aberat à perfecta literarum ſcientia: reconditæ, exquiſitæ, ſingulares, egregiæ in illo literæ non erant: vulgares in illo literæ erant.

Ex rei euentu homines de te exiſtimabant.

Of the ſucceſſe, or as it falleth out in the end, ſo men will iudge, eſteeme, and thinke of you.

Ex euentu homines de te exiſtimabunt: rei exitum hominum iudicia conſequentur, vt res cadet, vt ſuccedet, vt euenerit, vt ceciderit, ita de te homines iudicabunt: qualis rei finis, exitus, terminus, euentus concluſio erit, talem de te opinionem homines ſuſcipient: congruent, conſentient in vtramque partem, hominum de te iudicia.

Expectationem meam fefelliſti.

You haue deceiued my expectation.

Fefelliſti opinionem meam, tractaſti me ſecus, atque exiſtimabam: non eum in me, quem putabam te præſtitiſti: expectationi meæ nequaquam reſpondiſti,

cum animo meo tua facta non conueniunt, conſentiunt, congruunt, prorſus te alium, atque arbitrabar, ſum expertus, re ipſa cognoui, ſenſi: non præſtas mihi eum animum, quem debes.

Extra coniecturam poſita non ſcrutanda.

The things are not to be ſought after, that cannot be geſſed, or that paſſe our capacitie.

Abſtinendum eſt ab earum rerum ſermone, omittendus, demittendus, prætermittendus, abijciendus earum rerum ſermo: ſuſcipiendus, inducendus, habendus his de rebus ſermo non eſt, quæ poſitæ non ſunt in coniectura, minimè à coniectura pendent, à coniectura procul abſunt, extra coniecturam ſunt: quas coniectura antè capere, percipere, proſpicere, prouidere aſſequi, conijcere, coniectari, augurari, diuinare, non licet: quæ ſunt eiuſmodi, vt eas vaticinari, ad eas coniectura propius accedere, de ijs certò conijcere, certam coniecturam facere, certus vates eſſe, coniector eſſe nemo poſſit: de quibus difficilis admodum coniectura, incerta & obſcura diuinatio, obſcurum augurium eſt, in quibus quid futurum ſit, euenturum, quid afferre, parere dies, caſus, fortuna, ſors poſſit ſuſpicari non licet.

Extremè angor.

I am vehemently, extremely tormented or vexed.

Vehementiſſimè ſolicitor, acerbiſſimè doleo: dolore angor incredibili: angor intimis ſenſibus, dolorem ſuſtineo quantum ferre vix poſſum, vel planè non poſſum, quantum ferre vix, aut ne vix quidem poſſum

possum: me conficit cura, me dolor exanimat: ita fluctibus curarum iactor, vt à portu prorsus excludar, longissimè dimouear, amouear, summouear, arcear. Vide, Dolores nimios sustineo.

Extremè infelix.

The vnhappiest man in the world.

Nemo omnium qui viuunt, me vno infœlicior, aut infortunatior est: meas miserias nulla æquat infelicitas, mea est miserrima conditio, in summa versor infœlicitate: omnibus vexor, perturbor, exagitor infortunijs, calamitatibus, miserijs, malis: omnes me premunt miseriæ, infesta, infensa, aduersa, iniqua mihi sunt omnia: nulla est tam misera fortuna quàm mea: fortuna non suppetit, quæ sit cum mea fortuna conferenda, quæ non infra meam fortunam sit: miserrimo sum fato, singulari, deteriore quàm quiuis omnium qui in terris degunt: meum est singulare fatum: singulari vtor fato: singulari fato natus sum: infausto nimiũ aduersoque sydere sum natus: hæc mihi nascenti dicta lex est, nunquam vt secunda fortuna vterer, nunquam vt miser non essem, perpetuis vt vexatur miserijs, angerer, cruciarer, torquerer, affligerer malis, mecum agitur infœliciter: prorsus infœliciter ago: suas in me vires nunquam fortuna non exercet: omnibus me fortuna machinis, omni telorum genere, suis, quantascunque habet, opibus, ac viribus oppugnat: non aduersa tantùm, sed euersa penitus est mea fortuna: quis est omnium mortalium iniquiore conditione: deteriore loco quam ego sum?

Ex valetudine amici voluptas.

Comfort to heare of the health of a friend.

Tua mihi valetudo magnæ voluptati erit, afficiet me voluptate, afferet mihi voluptatem, letitiam pariet, gaudium, iucunditatem, oblectationem, hilaritatem: voluptatem capiam, ſuſcipiam, percipiam, ſumam, colligam, hauriam ex tua valetudine, corpore tuo confirmato.

Ex virtute gloria.

Glorie followeth vertue.

Gloria comitatur virtutem, virtutis comes eſt, virtutem ſequitur, cum virtute coniuncta, ad virtutem adiuncta: naſcitur à virtute, oritur ex virtute manat, proficiſcitur à virtute: virtus gloriam parit, largitur, affert, ad gloriam ducit.

Exulauit æquo animo.

He tooke his baniſhment patiently.

Summa voluptate Metellus patria ceſſit, egregiáque animi alacritate abfuit: diſceſſum à patria æquiſſimo animo tulit Metellus, & ab fuit nullo dolore. Metelli animus, cum è patria diſceſſit, æquiſſimus item abfuit, lætiſſimus fuit, erectus, alacer, minimè demiſſus, aut deiectus. Vide, Metellus æquo animo exulauit.

Ex vultu homo cognitus.

His face bewrayeth him, or a man may partly perceiue by his face, what mind or affection he beareth inwardly.

Quoad ex facie, ex vultu, ex oculis, & fronte potui colligere, conijcere, intelligere, ſuſpicari, vt potui de vultu, qui ex index & imago animi, coniecturam facere,

facere, ex ea significatione quam mihi vultus dedit, vt mihi vultus significat, ostendit, vt signa quædam, quæ animum in vultu coarguunt, patefaciunt, exprimunt, mihi demonstrant, malè animatus in me est, pessimè de me sentit, inimicè cogitat aduersus me, animo est mihi inimicissimo, admodum infenso.

Facies honesta.

A good face.

Facie liberalis est, facie liberali: facies ei liberalis est, pulchra, formosa, quæ ad amandum alliciat, quæ amorem conciliet.

Facilè.

Easily.

Facilè, non difficulter, non laboriosè, paruo negotio, satis leuiter, qui sapientia valet, fortunæ resistit: sapienti facile est, non difficile, non laboriosum, operosum non est, negotij nihil est, difficultatis non est, laboris non est, difficilis operæ non est, impetum fortunæ sustinere, tueri se ab iniurijs fortunæ.

Familiaritas diuturna.

Long acquaintance.

Multos annos vtor eo valdè familiariter: magna mihi cum illo familiaritas, vsus, familiaris consuetudo intercedit: mihi est familiaritate coniunctissimus: nihil est nostra familiaritate coniunctius: eo sic vtor, vt nec familiarius vllo, nec libentius: quotidiana mihi cum eo consuetudo est: ita mihi familiaris est, vt nihil esse possit coniunctius: magno mihi familiaritatis vsu coniunctus est, obstrictus est: amicitia nostra summam ad familiaritatem peruenit.

Fatum acerbum.

Hard hap, or euill destinie.

Fatum hoc meum est, vt miserrima quæque sustineam: hæc mihi nascenti dicta lex est, ea videor conditione natus, vt amarissimam fortunam in omni vita deguſtem, nihil vt boni videam in vita, nihil vt mali non subeam, sustineam, perferam.

Feliciter pugnans.

Warring with good successe.

Sæpè cum Romanis exercitibus, copijs, Pœnus Hannibal fœliciter, prosperè secunda fortuna, prospero euentu pugnauit, pugnas pugnauit, pugna certauit, acie conflixit, acie contendit, acie congressus est, prælio decertauit, depugnauit, digladiatus est, manus conseruit.

Feriari à negotijs.

To rest after trauell.

Quies nunc à negotijs est: quiescunt negotia, prolatæ res sunt, negotia non geruntur, negotiorum nihil est, rerum nihil geritur, quiescunt homines à negotijs, feriæ sunt à negotijs, vacatio est à rebus gerendis, vacationem à rebus, quietem à negotijs cõcedit tempus. Hic omnia jacent, hîc veternus omnes occupauit, omnes languent, omnes torpent, omnes frigent.

Festinanter agendum.

It must be done, or dispatched quickly or speedily.

Si tibi certum est, si habes exploratum, si pro certo existimas posse te illius regno potiri, cunctandum non

non eſt, differendum non eſt: producenda res non eſt, proferenda, proroganda, protrahenda, extrahenda, longius ducenda: ſine mora, ſine cunctatione, ſine vllo temporis interuallo aggredienda res eſt, tentanda, incipienda, facienda mora non eſt, interponenda mora nulla eſt, omnis eſt abijcienda mora: immorari, cunctari, lentè agere, indormire nō oportet. Vide, Non cunctandum.

Feſtiua oratio.

A merry ieſt, or pleaſant ſaying.

Dicta dicit eiuſmodi, ijs vtitur dictis, ita facetijs valet, ita bellè, ſcitè, venuſtè, argutè, ingeniosè, feſtiuè, lepidè jocatur, vt ſingulis verbis riſum excitet, commoueat, faciat, vt audientes mira voluptate perfundatur eius dictis, facetijs, jocationibus mirè capiuntur omnes.

Feſtiuus puer.

A pleaſant boy, a merry childe, with a pleaſant and comely grace.

Nihil eſt eo puero feſtiuius, nihil lepidius: lepores habet, qui amorem concilient: lepore, feſtiuitate, elegantia morum conferendus cum illo puero nemo eſt.

Fides dubia.

You will cauſe, or make men doubt of your honeſtie, faith or credite.

Venies in ſuſpicionem infidelitatis, parum bonæ, ſinceræ, rectæ fidei: tua fides in ſuſpicionem adducetur, in dubium veniet, in dubium vocabitur: erit cur de tua fide non benè homines exiſtiment: ſuſpectus eris

nomine

nomine infidelitatis: causam afferes de tua fide secus existimandi.

Filius frugi.

A thriftie child, or of honest nature and disposition.

Est cur gaudeas, habes, quòd læteris, instam lætandi causam habes, lætari iure potes: si gratularis, iure facis, quod moribus tam politis filium habeas, tanta modestia præditum: quòd istibi sit filius, qui cõtinentiam in tanta cæterorum insolentia, tam dissolutis moribus, tam immoderato luxu tueatur, & colat: florere laudibus filium, summæ mihi gloriæ duco.

Finis cogitationum.

The end of all musing, intent studie and deuising.

Hic est terminus, finis, scopus, quò intenduntur cogitationes meæ: hæc est quasi meta, quò vt perueniam, elaboro, atque euigilo: huc spectat animus meus, huc me voluntas, huc iudicium & ratio ducit. Vide, Consilium.

Fortis pro salute patriæ.

Stout in the quærrell, or valiant for the safegard of his countrey.

Egregiè laude se dignum ostendit, summam gloriam consecutus est, quia patriam fortiter tutatus est, acriter, strenuè, vehementer, acerrimum se patriæ defensorem præbuit, hostibus patriæ suum corpus obiecit, opposuit: ita pro patria pugnauit, vt fortitudinis laudem tulerit, prælia sustinuit pro patria, vires omnes ad salutem,

tem, patriæ tuendam contulit: pro salute patriæ defendenda contendit omnes nervos.

Fortuna secunda amicos habet plurimos, aduersa nullos.

Prosperitie hath many friends, aduersitie none.

In prospera, secunda, commoda, optima fortuna, florentissimis, prosperis, optimis rebus tuis, si tibi fortuna suffragabitur, fauebit, facilis erit, facilem se tibi ac benignam præbebit, si tibi optimè cum fortuna conueniet, si fortuna veteris prospera, secunda, facili, benigna, si tibi erit optimè, si commodè tecum agetur, tranquillus erit rerum tuarum status, res tibi ad voluntatem fluent, commodis abundabis; amicorum copia florebis, amicorum multitudinem non desiderabis: sin ages infœliciter, fortuna veteris aduersa, tuis commodis atq; optatis aduersabitur fortuna, inimicam fortunam experieris, tuis optatis fortuna non respondebit, malè tibi, cum fortuna conueniet, malè tecum agetur, incommodè tibi erit, casus aliquis rerum tuarum tranquillitatem perturbabit, perculsus fortunæ vi iacebis, languebis, iacebit fortuna tua, iacebunt res tuæ, commodorum inopia laborabis, aliqua te premet, vrgebit difficultas, infesta fortuna veteris, infensa, iniqua, aduersa, difficili, dura, acerba, parum prospera, parum secunda, parum facili, parum benigna, tum amicos requires, amicorum inopia laborabis, omnes te destituent deserent, à te discisent, discedent, recedent.

Fortuna desperata.

A desperate case, or a state past all hope of amendment or recouery.

Eò te redactum video, vt ope humana seruari non possis, vt actum prorsus de te sit, de tuis fortunis de salute tua, vt spem habere melioris fortunæ nullam possis, vt spes melioris euentus nulla relinquatur, vt ipsa te salus seruare non possit.

Fortuua extrema vtor.

I am quite vndone, or I haue lost all that I haue.

Omnes & industriæ & fortunæ fructus perdidi: perierunt omnes fortunæ meæ: euersæ sunt, ac perditæ meæ res omnes: rerum mearum quid iam habeo? quid possideo? quid mihi reliquum fortuna fecit? ex meis pristinis ornamentis & commodis nullam obtineo: mearum omnium fortunarum iacturã feci, pernicien tuli, subij, passus sum: prorsus actum est de rebus meis: nihil mihi jam reliqui fortuna fecit: ita perij, ita sum perditus, vt salutem planè desperem: oppressæ iacent grauissima fortuna meæ res omnes: ita perditæ sunt fortunæ meę, vt eas seruare ne salus quidem ipsa possit.

Fortuna vrbes ampliſſimas euertit.

Fortune hath ouerthrowne most noble cities.

Vt fortunæ aliquando perculsæ & prostratæ jacebunt, fortunæ viribus perculsæ concident aliquãdo florentissimæ vrbes: præclaras vrbes obscurabit aliquando, atque extinguet, tollet, perdet, malè perdet, prorsus affliget, planè opprimet, penitus euertet, omnino delebit fortunæ vis: erit aliquando, cùm vrbes ampliſſimæ iacent, perculsæ vi fortunæ atque prostratæ.

Fortuna

Fortuna omnia ſumma euertit.

Fortune hath ouerthrowne, or caſt downe the moſt renowned and excellent things that euer were.

Facilè ſummos hominum principatus fortuna delet, euertit fortunæ vis opulentiſſima regna: nulla eſt poteſtas tanta, quam fortunæ poteſtas non exuperet, quæ fortunæ poteſtati non cedat, quæ fortunæ viribus frangi non poſſit: paruo negotio ſummos dominatus fortuna tollit, extinguit, labefacit.

Fortunæ inconſtantia animaduerſa.

The inconſtancie of fortune ſpied.

Quò diligentius, ſtudioſius, accuratius cogito, attendo, animaduerto meditor, mente animóq; conſidero, in animo voluo, mecum ipſe perpendo, examino, pondero varietatem, inſtabilitatem, leuitatem, inconſtantiã fortunæ, euenta varia, varios rerum euentus, qui à fortunâ pendent: quò magis ad fortunæ varietatem ſpecto, animum intendo, intueor, meas cogitationes conuerto, eò longius à cupiditate diuitiarum animum abduco, remoueo, aufero.

Fortunæ non fidendum.

Truſt not, hazard not, commit nothing to the aduenture of fortune.

Non improbo, non diſplicet mihi tuum conſilium, non reprehendo quòd ad mercaturam exercendam, negotia gerenda, adminiſtranda, ad negotiandum te contuleris, ad mercaturæ ſtudium te adiunxeris: te tamen hortor, tibi ſuadeo, auctor tibi ſum, ne fortunæ fidem

fidem habeas: confidas, credas: nete fortunæ committas, credas, tribuas: ne fortunæ potestati te committas: ne multum in fortuna ponas, ne fidam, stabilem, firmam, constantem, certam fortunam ducas: vt à fortuna caucas, cautè agas cum fortuna: minimum tibi de fortuna pollicearis, spem in fortuna nullam reponas, constituas: vt fortunæ instabilitatem, leuitatem, inconstantiam, varietatem, mutationem, varios casus, vicissitudinem extimescas.

Fortunæ bona incerta.

The goods of fortune are vncertaine, or fraile and mutable.

Quæ nobis fortuna largitur, detrahi, eripi, adimi, auferri, mutari facilè possunt: admodum incerta, instabilis, dubia, infirma diuitiarum possessio est, vsum diuitiarum nemo sibi certum ac perpetuum potest promittere: quis præstare possit diuturnam fore diuitiarum possessionem?

Fortunatus.

Happie or luckie.

Tuas fortunas nemo superat: æquas omnium fortunas: prosperè tecum agitur, sic, vt inuidere nemini possis: fœlicitate conferri tecum fortasse multi, præferri tibi, anteferri, præponi, anteponi certè nemo potest: ea fortuna vteris, quæ potest esse maxima: tam beatus es, quàm qui maximè: ita beatus es, vt nemo magis, ijs vel ornamentis, vel præsidijs redundas, quibus maiora esse nulla possunt: nihil non optabile consecutus es, nihil ad fœlicitatem tibi deest: ea possides ac tenes, quæ beatam vitam efficiant, quæ sunt in vita expetenda, quæ qui possidet, fortunam accusare nullo

pacto

pacto possit, nullius fortunam sibi exoptare debeat: nemo est paratior ab ijs rebus, in quibus sita fœlicitas est, rebus omnibus affluis, non est, quod quicquam desideres: optimus est rerum tuarum status: tibi satis est vel ingenij, vel fortunæ ad bene beatéque viuendum: animi, & fortunæ bona sic in te sunt, vt in nullo magis.

Fortunis & dignitate auctus.

Aduanced to honour and wealth.

Lætor quòd magnas tibi tum fortunæ, tum dignitatis accessiones vidiq; esse factas: multum & ad fortunam, & ad dignitatem tuam accessisse, additum esse, tam fortunam, tum dignitatem tuam magnopere creuisse, auctam esse, amplificatam esse, valdè te fortunis simul, & dignitate auctum, quòd tua sit dignitas illustrior, domestica res amplior, quòd & honore magis quàm antea, florere, & abundare cœperis fortunæ bonis, vehementer gaudeo.

Frui.

To haue the vse, or to enioy.

Est in bonis, fruitur bonis, bona tenet, possidet, fructus capit.

Fruor animo tranquillo.

To enioy a quiet mind.

Credibile non est, quàm æquo animo sim, quàm fruar quiete, quam sit animus meus omni cura vacuus ac liber, omni cura vacet, ab omni cura procul absit, quàm sit tranquillus animi mei status, quàm tranquillè sciplo fruator animus meus: æquitatem animi

mei

mei vix credas, coniectura vix assequare, cogitatione haud facile comprehendas.

Funus splendidum.

An honourable or solemne buriall.

Funus ei satis amplum faciendum curaui: dedi operam, vt funere satis amplo, satis magnifico, satis honorifico efferetur, vt exequijs honestaretur: exequijs eum honorificis prosecutus sum: honorificè sepultus est, sepultura honestatus est. Funeris, exequiarum, sepulturæ honore non caruit: habuit in funere, quæ illum decorarent, illi honorem adderent, decori essent, honori essent.

Fuste percutere.

To strike with a club.

Fuste illum malè mulctare, malè accipere, percutere: fustem illi volebat impingere: fustis ictus volebat illum experiri, fustis amaros ictus gustare, sensu experiri, vim & grauitatem sustinere, ferre, pati.

Gentes subactæ.

Nations ouercommed, countries vanquished and subdued.

Multis regionibus breui auctum est imperium Romanum: multarum regionum accessio facta est ad imperium Romanum: multæ regiones ad ditionem venerunt, in potestatem redactæ sunt, subactæ sunt, ad imperium accesserunt, additæ sunt, adiunctæ sunt, iura potestatémque subierunt populi Romani.

Geo-

Geometra.

A Geometer.

Geometricis literis perfectè eruditus, penitus cognouit Geometriam: tenet omnino Geometriam: callet omnino Geometricam scientiam: excellit in Geometria: perfectam, absolutam, singularem, eximiam Geometriæ scientiam possidet: ita processit in Geometria, vt ad summum peruenerit: prorsus Philosophiam cognouit: vincit omnes, præstat omnibus, antecellit omnibus, nemini secundus est, parem habet neminem, superior omnibus est in Geometrica scientia.

Gigantes immensæ magnitudinis.

Giants of high stature, or maruellous great bigneſſe.

Maximi inter cæteros homines ferantur esse Gigantes, extraordinaria, inusitata, immensa magnitudine, magnitudinis immensæ: vastissima sunt gigantum corpora, horribili magnitudine: non sunt Gigantes cum cæteris hominibus corporis magnitudine conferendi: nemo nostrûm est, qui gigantes magnitudine adequet, qui gigantum magnitudinem æquet, assequatur, qui gigantibus par sit: excellunt gigantes magnitudine inter homines reliquos, cæteris hominibus præstant, antecellunt, gigantum magnitudo caret exemplo, extra ordinem est, præter naturæ morem, vastior est quàm nos naturæ ferat.

Gloria ex munere benè gesto.

Great honour and praiſe by executing his office well.

Hoc munus si cum laude administraueris, gesseris, curaueris in hoc te munere si præclarè gesseris, expressior & illustrior tua virtus erit, tua virtus patebit illustriùs, extabit apertiùs, magis quàm antea patefient, certiúsque cognoscentur animi tui bona: qui vir sis, & quantus, magis quàm antea res ipsa declarabit, maiorem quàm antea, ingenij animique tui significationem dabis, teipsum oculis hominum aperies, ac patefacies: ipse sic te probabis, vt antea nunquam.

Græcè & Latinè doctus.

Very well learned both in Greeke and Latine.

Præclarè tenes & quæ à Græcis, & quæ à nostris prodita sunt: vnus optimè nostri non nostra solùm, sed etiam Græciæ monumenta omnia: ex omni liberali doctrina politissimus.

Grata salus alterius nomina dicta.

You haue done me a great pleasure in doing my commendations.

Quòd eum saluere à me iusseris, meo nomine salutaueris, quòd ei meis verbis salutem dixeris, amo te plurimùm.

Gratia reconciliata.

Reconciled or brought in fauour, or made friends againe.

Inimicitias deposuimus: in gratiam redijmus: reconciliati sumus: odia dimisimus, abiecimus, deposuimus. Vide, In gratiam redire.

Gratia excidere aliorum culpa.

To loſe the fauour once obtained, by the fault of another.

Gratiam tuam extinxit perdidit, afflixit omnem, apud omnes deleuit, non tua, ſed tuorum culpa: factum eſt minimè quidem tuo, ſed tuorum vitio, vt, qua florebas gratia, eam amitteres: periit quod habebas gratiæ, tuorum culpa, non tua: commiſſum eſt à tuis potiùs quàm à teipſo, per tuos potiùs, quàm per teipſum, vt eſſes non vt antea, gratioſus, vt ea gratia, qua fruebaris antea, prorſus excideres, vt amitteres hominum ſtudia, vt ex animis atque amore hominum efflueres, excideres.

Gratus ero.

I will be thankefull, or doe my endeuour to requite your deſerts and curteſie.

Qui tibi ex me fructus debentur, eos vberrimos capies, percipies, de me colliges, feres: remunerabor te, remunerabor tua merita: reddã beneficia, parem gratiam referam: tuis beneficijs reſpondebo, quæ debeo, ſoluam: eo, quo premor, tuorum beneficiorum onere leuabor: beneficijs compenſabo: probabo me gratum ac memorem, paribus officijs: cumulatè tuis in me meritis ſatisfaciam: quæ in me contuliſti, eadem recipies aut parem. Laxabo me quaſi vinculis quibuſdam, ſi planè ſoluere non potero, beneficiorum tuorum: iſtam tuã liberalitatem ſemper in ore, animoq; habeo.

Grauiſſimè me læſit, quòd amicum ignominia affecit.

He could not diſpleaſe me worſe, then to

Slander my friend, or slyndering my friend, be slandereth me.

Ex omnibus iniurijs, quas in me contulit, coniecit, quibus me affecit, vexauit, exagitauit, insectatus est, nulla mihi fuit grauior, nulla me grauius affecit, grauiorem nullam sensi, grauius nullam tuli, quàm cum amici mei dedecus, ignominiam, dehonestamentum, per summam iniuriam, ne fandúmque scelus quæsiuit, infamiam amico meo machinatus est.

Habitu Hispanicnsi.

Apparell like a Spaniard.

Ornatu Hispanicnsi, Hispanorum more, indutus more Hispanicnsi, speciem hominum Hispanorum restitu referens, præ se ferens, vt in Hispania solet, vt Hispaniæ mos & consuetudo fert.

Hannibal bellicæ artis peritissimus.

Hannibal most skilfull in warlike affaires, or a very expert Souldier.

Hannibal in re bellica, in rei militaris scientia, in gerendis bellis callidissimus, referrimus, versutissimus, astutissimus fuit omnium Pœnorum: vafritie, calliditate, versutia, astutijs, astu, arte vicit, anteiuit, antecessit omnes Pœnos: præstitit, antecelluit, superior fuit omnibus Pœnis: excelluit inter Pœnos, parem habuit Pœnorum neminem: vafritie, calliditate, versutia, astutijs, astu, arte, omnium Pœnorū nemo cum Hannibale, conferendus, comparandus, æquandus, componendus, ad eam calliditatem, vafritiem, artē qua gerendis bellis Hannibal excelluit, aspirare ex omnibus Pœnis nemo potuit: in bellicis astutijs, atque athibus aspirare ad

Hanni-

Hannibalem ex Pœnis nemo potuit: quis Pœnorum Hannibali gerendorum bellorum scientia par fuit, quis perfectam belli gerendi rationem, vt Hannibal tenuit, calluit, nouit, possedit, consequutus est, obtenuit?

Hic tibi sit scopus.

Let this be your marke, intent, or purpose.

Hoc tibi ante oculos propone, pone, statue, constitue, ad animum refer: huc mentem intende: huc spectet animus tuus, dirige tua consilia, tuas cogitationes ad hunc finem, hoc tibi propositum sit: mentis aciem in hoc intende.

Hiems horrida.

An extreme winter.

Tetterrima ac fœdissima hiems est: hieme vtimur insuauis ac tristi, hiemem habemus perodiosam: nihil hac hieme fœdius, nihil horribilius.

Hoc sapienti non obuenit.

This chanceth not to a wise man.

Hoc in sapientem minimè cadit: non est, vt obuenire hoc sapienti possit: hoc à sapiente alienum, pertinere hoc ad sapientem non potest.

Homo exploratus.

A well knowne man, or with whom I am well acquainted.

Pulchrè hominem noui, probè noui, præclarè, perfectè planè, penitus, sensus eius egregiè teneo: habeo illum omnino cognitum: neque ipse me, neque status eius vlla ex parte latet, prætent, fugit: qui sit, qui ani-

mo, quo sensu, quo ingenio præditus, optimè noui.

Honestum vtili anteponendum.

Honestie is to be preferred before profit.

Honestum vtili præferendum, præponendum, anteponendum: debemus honestum spectare, colere, diligere, curare, sequi magis, quàm vtile: pluris, quàm vtile æstimare, facere pendere, putare, reputare, ducere: de honesto potius, quàm de vtili laborare, cogitare; curam gerere: propositum habere honestum potiùs quàm vtile: ad honestum potiùs, quàm volo, nostra, cõsilia, studia, cogitata intendere, dirigere: antiquior, potior, prior nobis debet esse de honesto cura, quàm de vtili: vtile contemni, præ honesto decet: in nostris consilijs, & cogitationibus plus honesto, quàm vtili debet esse loci: spectare honestum potius, quàm vtile, conferri, referri ad honestum potiùs, quàm ad vtile, nostra consilia, nostra studia, nostra debet industria: maiorem decet honesti rationem habere, ducere, quàm vtilitatis.

Honor.

Honour and worship.

Existimatio, dignitas, honestas, honor, optima fama amplitudo, honesta opinio.

Honore afficere.

To honour, esteeme and reuerence.

Etsi te in tuenda, colenda, conseruanda amicitia satis leuem, parum constantem, minus firmum cognoui, à me tamen omnia ornamenta proficiscentur: nullum in te ornando, honestando, colendo, locum aut tempus, nullum studij genus, officij, obseruantiæ præ-

remittam: fauebo tuæ dignitati, existimationi, honori nullo non loco, nullo non tempore, quibuscunque rebus potero, conferam, referam, intendam ad honorem ac dignitatem tuam, omnia mea studia, officia, omnem industriam, curam, operam, diligentiam: figam & locabo in tua dignitate omnia mea studia: augebitur, amplificabitur meo studio tua dignitas: accessio tibi dignitatis meo studio fiet: tuæ dignitatis accessiones meo studio consequetis: meum studium honori tuo nullo loco deerit.

Honorem tuum defendam.

I will defend your honour.

Quod pollicitus sum, id re præstabo, vt honorem tuum defendam, tuear, vt honorir tui defensionem, contentionem, certamen suscipiam, vt pro honore tuo pugnem, contendam, certem, vt honorem tuum defendendam, tuendúmque suscipiam.

Honoris tui rationem habebo.

I will haue consideration or regard of your honour.

Magnam omnibus in rebus tuæ dignitatis rationem habebo. Semper mihi tua dignitas ante oculos erit, proposita erit, erit antequissima: meæ cogitationes tuam laudem spectabunt: animus meus in honore tuo fixus erit ac locatus, in omni re quid honor tuus postulet, quid ferat, quid requirat, attendam.

Humanitas inprimis colenda.

Gentleneſſe or curteſie eſpecially to be embraced and eſteemed.

Ex omnibus virtutibus nulla est, quæ magis hominem deceat, magis homini conueniat, in hominem cadat, ad hominem pertineat, homini magis propria sit, quàm humanitas: cum omnes virtutes, tum vna inprimis homini colenda humanitas est: ita decent hominem virtutes omnes, vt primum sibi locum vendicet humanitas: ita colendæ sunt, ita expetendæ, ita diligendæ virtutes omnes, vt præter cæteras amplectenda sit humanitas: inter omnes virtutes vna maximè lucet, eminet, excellit humanitas: quærendæ sunt omnes virtutes, sed humanitati danda inprimis opera est: vt Helperus inter sydera, sic inter virtutes præcipuè fulget humanitas.

Humanus.

Gentle, courteous and friendly.

Qui plus habeat, possideat, ostendat humanitatis, in quo plus humanitatis, plus officij sit, qui sit illi, humanitate præferendus, magis ad humanitatem propendeat, humanitatis laude sit illo præstantior, humanitate magis abundet, illum humanitate vincat, ei præstet, antecellat humanitate, hactenus cognoui neminem: nemo est illo maioris officij, humaniore sensu, officij studiosior, in officio diligentior. A pueritia floruisti artibus ijs, quæ ab humanitate nomen acceperunt, in hoc humanitatem tuam agnosco.

Iactura rei familiaris deprehensa.

To finde my stocke impaired, or to finde what losse I haue sustained.

Si putaueris, supputauctis, duxeris, subduxeris rationes tuas: si, subductis rationibus summam facies rerum tuarum, summam colliges, perstringes, conficies,

in vnum coges, rei tuæ familiaris iacturam deprehendes, aperies damna rerum tuarum, detrimenta patefacies, intelliges, senties.

Idem omnium in re iudicium.

The consent or opinion of all men in a matter.

Communi sensu, consensione omnium, omnium iudicio, approbatione, sententia, consentientibus cunctis hominibus, approbantibus nemine prorsus dissentiente, nulla cuiusquam discrepante sententia, acta res est, gesta, administrata: in ea re gerenda omnes consenserunt, consensus omnium par & idem fuit, omnes omnium sententiæ conuenerunt, nemo dissensit, sententiarum varietas nulla fuit, dissimilitudo voluntatem, aut opinionum nulla prorsus extitit, sensu diuerso nemo fuit: omnes omnium voluntates, opiniones, sententiæ, iudicia congruerunt.

Idem fuit nostri doloris auctor, & vltor.

One man both the worker, cause or beginner of all our sorrow, and the reuenger also.

Nostram vicem vltus ipse est: quem hostem, eundem suimet vltorem habuimus, eundem & iniquum aduersus nos, & iniquitatis atque iniuriarum vindicem habuimus: auctor fuit ac punitor doloris nostri: quod nostrum erat, ipse effecit, vt iniurias nostras in seipso vindicaret, vlcisceretur, persequeretur.

Ignatus rerum gerendarum.

Voide of all experience, or nothing skilfull in doing and working of, &c.

Rudis es, ab vſu rerum imperitus: experientia caret, vſum rerum ignoras, non ſatis es in tractandis rebus verſatus.

Ignauus.
Slothfull.

Hoc illi tribuebatur ignauiæ: commiſſum hoc ex ignauia homines interpretabantur: cauſam huiuſce facti in ignauiam conferebant: hoc ad ignauiam, inertiam, deſidiam, languorem referebant, adſcribebant ignauiæ, aſſignabant ignauiæ, ignauia hominis eſſe aiebant.

Ignominia affectus.
Slandered.

Ignominia ſum à te affectus: tuli à te ignominiam, ignominiosè ſum à te tractatus, mihi ignominiam intuliſti, attuliſti.

Ignominia affectus immeritò.
Slandered wrongfully.

Doleo te immerentem conuitio iactatum, exagitatum, vexatum malè acceptum: angor animo, quòd ignominiam tulerit nulla tua culpa, quòd ignominia tibi ſit illata immerenti: quòd ignominioſè ſis tractatus, ignominia ſis affectus nullo tuo merito.

Immerito accuſatus.
Accuſed vniuſtly.

Accuſas me innocentem, immerentem, inſontem nullo meo merito, immerito meo, iniuriâ, iniuſtè, iniquè, contrà quàm iuſ eſt, contrà quàm meritus ſum,

contra

contra iuis & æquum, absque mea culpa, hæc in me sine causa confertur culpa, mihi adscribenda, assignanda, attribuenda causa non est : culpa vaco, culpa careo, longè absum à culpa, procul abest à me culpa : remotus à culpa sum, culpæ sum expers, extra culpā sum, non hæret in me culpa, culpam non sustineo, affinis culpæ non sum, culpæ mihi non sum conscius, in culpa non sum : commissum à me nihil est, quare videat accusandus : non erraui, non peccaui, non deliqui, lapsus non sum, nullam in culpam incidi, nullam commisi culpam, nihil commisi, admisi, perpetraui : nullo me scelere adstrinxi, astrinxi, maculaui, inquinaui. Vide, Culpa vacuus.

Immeritò molestijs afficior.

Troubled without cause.

Vexor, exagitor, iactor, immerito meo, & negotium exhibetur immerenti : molestijs & iniurijs afficior sine causa : commissum à me non est, vt hæc tam grauia sustinerem.

Immodestus.

Unmodest, without modestie, shameless.

Locum in aula Romana non habuit, locus ei non fuit, ob immodestiam, impudentiam, temeritatem, imprudentiam, immoderatam vitæ rationem, quia parum modestus est, non satis modestè viuit : modestia, modo, ratione non vtitur : modestiam ignorat, longè abest à modestia, parum modestiæ est moribus, de modestia nihil laborat, nullum ei modestiæ studium est, expers est modestiæ, iudicij, prudentiæ, rationis : temerè agit, imprudenter, sine ratione, sine modo, immoderate, immodicè, inconsideratè, inconsultò prorsus, sine consilio, quia inconsultus est, temerarius, imprudens,

dens, inconsideratus, immoderatus, immodestus, immodicus.

Imperias in amore.

An vnlike louer, or vnlike in loue.

Animus tuus in amore mihi non respondit: parem in me benevolentiam minimè declarasti: tuæ benevolentiæ significationem non dedisti: non esse te mutuo erga me animo, pariter, atque ego sum in te, animatum non demonstrasti: tuum in me amorem non esse cum meo conferendum, inferiorem esse meo, infra meum esse indicasti.

Impediunt studia salutationes. amicorum.

The often greetings of my friends let my studie.

Crebræ amicorum salutationes ita me interpellant, vt prorsus me à studijs abducant, auocent, abstrahant, abripiant, auellant, amoueant: omnem prorsus colendi studia facultatem, potestatem, frequentes amicorum salutationes eripiunt: nullam mihi studiorum copiam, nullam ad colenda studia, ad tractandas literas vacuam horam, nullum liberum tempus relinquunt: fit salutationibus amicorum adeuntium ad me, venticantium ad me amicorum officio, vt spatij nihil habeam ad animum literis excolendum, ad ingenium studijs exercendum: ita sum occupatus, occupationis habeo tantum in excipiendis iis, qui ad me officij causa adeunt, vt otij nihil supersit ad studia literarū tractanda, vt nullum dici patem arbitratu meo in studijs ponere, ad studia conferre liceat.

Impe-

Imperator.

The Generall, or Captaine generall.

Omnem cogitationem, omnia consilia, mentem prorsus à bellis auocauit, abduxit imperator, is qui nomine Imperatoris insignitur, imperatoris titulo decoratur, imperatoris eximia dignitate fungitur, imperium in omnes habet, cuius imperium est, cui potestas est atque ius imperandi.

Imperatum, quod præstare nequeo.

To command a thing vnpossible.

Imperas mihi, iubes, mandas, id fieri à me vis, quod nequi, efficere præstare neque debeo, neque possum: id mihi imponis, quod sustinere neque debeo, neque possum: das mihi rem in mandatis parum honestam, & eiusmodi, quæ vires meas exuperet.

Imperium annum conficere.

To end his yearely office.

Annuum munus confeci, absolui: annuo, munere fum perfunctus: absoluta est annua mea administratio: administrationis annuæ finem attigi, ad finem peruenit abijt annus imperij mei.

Impetus consilio repressus.

Violence repressed by wisedome.

Impetum perditorum hominum tua prudentia, tuum consilium, tuum mentis acumen & vis eximia franget, debilitabit, irritum faciet, inanem reddet, reprimet, retundet impetum perditorum hominum tuam virtus, franget, reprimet ac retundet. Hominum improbitatem

tem infringent consilia tua.

Importunè epistola reddita.

Letters delivered out of time, or in evill time.

Epistolam mihi non loco reddit; reddendæ tempus Epistolæ parum scitè obseruauit: tempus epistolæ reddendæ parum commodè cepit.

Improbandi.

Of disallowing.

Hæc mihi tua tio rei gerendæ non probatur: non agis, vt agendum censeo: aliter agis, atque ego agendum existimo: cum ita agis, à iudicio discrepas meo, discedis, dissentis, procul abis. Hic tuæ vitæ cursus offendit eos qui te diligunt, optimèque tibi cupiunt.

Improbi ex iudicijs elabuntur.

The wicked escape cleare without punishment, or escape the censure of the law and are quit.

Sæpè homines improbi, culpæ, criminum, delictorum, flagitiorum, scelerum affines, criminum labe infecti prorsus, atque inquinati, noxij, nocentes, fontes, iudicio liberantur: iudicium sententijs impunitatem assequuntur, à supplicio vindicantur, pœnæ eximuntur, pœnas vitant, effugiunt, euadunt ex iudicio, elabuntur, seruantur insontes, innocentes, expertes omnis culpæ, nullius affines culpæ, nulla infecti culpa nullo astricti scelere, nullo contaminati flagitio iudicantur, non puniuntur, non vindicantur, non castigantur, merita non coercentur pœna: pœnas non dant, non luunt, non pendunt: debitas pœnas non persoluunt, debito

sup-

supplicio non mulctantur, non afficiuntur pœna, pœnas factis, vita, & moribus dignas, improbitati debitas non ferunt, non sustinent, patiuntur, sentiunt: sæpè fit iudicũ culpa, vitio, scelere, improbitate, iniustitia, perfidia, vt homines impuri, perditi, scelesti, flagitiosi, delictorum omnium participes, sine pœna dimittantur, pœna eximantur, absolutionem consequantur, animaduersionem effugiant: sæpè non animaduertitur in homines nocentes, supplicium de nocentibus nullum sumitur, pœna nulla capitur, secùs ac meriti sunt, ac eorũ vita postulat, iudicantur, sententiæ feruntur.

Improbi puniendi.

Wicked men or malefactors are to be punished.

Animaduertendũ est in homines nocentes: iusta est in homines improbos animaduersio: animaduersione vti aduersus improbos oportet: improbi afficiendi sunt pœna, vindicandi, puniendi, plectendi, vlciscendi, castigandi, malè mulctãdi, sumendum est de improbis supplicium: capere pœnas de improbis æquum est: luant improbi pœnas factis dignas: debitum supplicium nefarij homines persoluunt: digna eorum factis in animaduersione improbi plectantur pœna.

Impudens.

Vnwise, rash and vnadui sed.

Nimium te inconsideratum, imprudentem, expertem consilij, inopem consilij, expertem rationis, inopem rationis, auersum à ratione, propensum ad temeritatem, immoderati sensus, præcipitis consilij, nimis in agendo præcipitem, insipientem, stultum cognoui.

Impu-

Impudens.

Impudent or shamelesse.

Si tuum os haberem, si tuam imitarer impudentiam, si essem æquè ac tu, pariter ac tu, similiter ac tu, non secùs, non aliter ac tu, ita vt tu, vti tu, quemadmodum tu, sicuti tu impudens, ad impudentiam propensus, pudoris expers ac modestiæ, alienus à pudore, remotus à modestia, auersus à pudore, non immeritò impudentissimus haberet: transis verecundiæ fines, abes procul à pudore: modestiam nullam retines, tueris, colis, non te pudor retinet, non te modestia regit, non verecundia temperat.

Impudenter peccas.

Thou sinne without shame.

Nulla tibi est ad facinus verecundia, nullum tibi peccandi modum verecundia statuit: peccas, abiecta prorsus omni verecundia: omni prorsus pudore es exutus: peccas sine modo: peccas impudentissimè: non te pudor vllus, non te modestia deterret, abducit, remouet à voluntate, à studio, à consuetudine peccandi.

In acie ceciderunt.

They fell in the field, or were slaine in the conquest.

In illa pugna, illa acie, illo prælio, conflictu, ducenti homines insigni fortitudine præstantes obierunt, ceciderunt, mortem oppetierunt, accubuerunt, desiderari sunt: ducentos homines pugna illa fustulit. Vide, Milites egregij.

In diuersa fortuna benè animatus.

In

In aduersitie, of good courage, heart, and stomacke.

Etsi fortuna mihi charissima quęque abstulit, eripuit, ademit, etsi me orbauit ijs rebus omnibus, quæ homini charissima sunt in vita, non faciam tamen, non committam, vt ipse me planè deseram, atque destituam, vt omnem planè spem abijciam, vt ab omni spe animum abducam, vt de meliore statu desperem, vt ad desperationem adducar, redigar: fortuna me prorsus omni spe salutis orbauit, nec tamen nihil spero: excusa spes omnis videtur esse meliorum rerum, aliqua tamen spe aitor, sustentor.

In aduersis cœlum aspicimus.

We looke vp to heauen in aduersitie, or in euery sudden mischance.

Hic est mos hominum, ita more comparatum est, vt in repentinis aduersisque casibus, si quid & præter opinionem, & contra voluntatem accidit, cœlũ intueantur, suspiciant, aspectent, ad cœlum aspiciant, suspiciant, spectent, oculos tollant, intendant.

In aliqua existimatione esse.

To be in some reputation, credit, or countenance.

Paucorum dierum studio consecutus es, vt aliquo numero esses, vt aliquid haberes inter homines honestatis, vt aliquem inter homines locum obtineres, vt aliquo apud homines loco esses, vt aliquam tibi ad scisceres existimationem: ne prorsus iaceres, ne planè ignobilis, obscurus, vilis, abiectus, nullius honoris

ac nominis esses, ne nullius omnino esses, ne nullo plane loco esses, ne tua esset inter homines obscura aut infirma conditio: parumper te honestauit alio te in numero constituit, aliquem tibi locum tribuit, comparauit, peperit paucorum dierum studium.

Incendium.

A dangerous fire.

Hac nocte non mediocre excitatum est incendium: vehemens ignis est accensus, ædes multæ conflagrarũt combustæ sunt, igni corruptæ sunt, consumptæ, absumptæ: grauis admodum periculi, summi damni exorta flamma est.

In conspectu.

In the sight, or before the eyes.

Tota mihi illa regio in cubiculo meo sedenti erat in conspectu, ante oculos erat, in oculis erat, sese oculis offerebat, ante oculos versabatur, egregiè patebat.

Incredibile.

Incredible, or that one would not thinke or beleeue.

Credibile non est, credendum non est: non est vt credatur, vt credi possit, vt habẽda fides videatur, fidem superat: verisimile non est: mendacium videtur, mendacij speciem habet: mendacium præ se fert: veritatis imaginem nullam ostendit: ciusmodi est, vt fide careat, vt adiuuari fides nulla possit.

Incursiones hostium.

The inrodes, assaults, incursions of our enemies.

Decursionibus hostium audio regionem infestari, vastari, loca diripi: excurrere hostes audio, & loca diripere: incurrere hostes in regionem dicuntur, & ex ea prædas agere, eam damnis afficere, rapinis exhaurire, vastare prorsus, ac perdere.

Indignus amore.

Vnworthy of loue, or to be made of, and beloued.

Indignus est amore, ac beneuolentia filius tuus: indignus est qui ametur, non est qui ametur, nullam virtutem possidet: nulla præditus est arte, quæ amorem conciliet: omnia prorsus animi bona, omnia desiderat ornamenta, quibus beneuolentia colligitur, quę ad colligendam, quærendam, comparendam beneuolentiam faciunt, valent, spectant, apta sunt, accommodata, idonea, apta: nihil est in filio tuo, quod homines ad illum amendum alliciat: nihil est in illo quare diligatur: nulla arte, scientia, virtute, nulla planè re commendatur, vt inire gratiam ab hominibus, adiungere sibi homines aliqua beneuolentia possit.

Indignus beneficio.

Vnworthie of a benefit or good turne.

Tanto merito indignus es: non is es, in quem tanta gratia conferatur: non ita meritus es, non ea tua merita sunt, vt affici tanto beneficio, ferre tantum beneficium debeas: non is est animus tuus, qui tantam gratiam capiat, comprehendere, complecti, capere, concipere, excipere possit: ineptus est ad tantam gratiam accipiendam: beneficij magnitudo, tua merita vincit: impar es tanto beneficio.

Indignus laude.

Worthy of praise.

Laude indignus es: indignum te laude præbuisti, ostendisti, non eum te præbuisti, præstitisti, ostendisti, probasti, non ita gessisti, non ita te gessisti, non ea tuæ vitæ ratio fuit, non eiusmodi sunt merita tua, non te talem vidimus, cognouimus, sensimus, experti sumus, non is nobis cognitus es, vt afficiendus, ornandus, decorandus, honestandus, efferendus, extollendus laude sis: vt laus in te conuenia, tibi debeatur; vt laudis præmium quasi tibi debitum possis exigere: vt laus, quasi tuis meritis debita merces, persoluenda tibi esse, tribuenda, deferenda, videatur.

In diuitijs quærendis occupatus.

Occupied in seeking after riches.

In re familiari augenda totus es: præter diuitias nihil spectas: tuum omne studium in quærendis opibus consumis, locas, constituis; totus in diuitias incumbis, id vnum agis, eò tantùm spectas, eò tuum studium dirigis, confers, tuum consilium illud est, tua planè singularis cogitatio, vt diuitias tibi pares, compares, colligas, congeras: vt opes quæras, habeas, possideas, vt opibus abundes, affluas, vt diuitiæ tibi redundent, tibi adsint maximæ, tuam in domum frequentes confluant: vt dives sis, copiosus, locuples, plenus, benè nummatus, multarum possessionum, munitus, instructus, paratus, minimè inops à re familiari, à re domestica, a diuitijs, ab opibus, à copijs, à fortunis, vt abundes, vt cumulatè possideas, vt vberrima sint omnia, vt omnium rerum vbertate floreas: vt fortunæ tibi sint amplissimæ.

In eodem fortunæ periculo.

In

In the ſame danger.

In eadem es naui, eodem diſcrimine verſaris: idem tibi periculum impendet: æquè tua ſalus agitur, tuæ fortunæ periclitantur, eadem tibi imminet calamitas, æquè periclitaris: in ijſdem naufragas fluctibus: eodem iactaris vento: eadem te procella perturbat: eodem loco res tuæ ſunt: verſaris in eodem, periculo, in eadem fortuna, eadem te fortuna manet, tibi impendet, tibi imminet, te vrget: pari es conditione: par, ſimilis, eadem, non diſſimilis, non diſpar, non alia tua conditio eſt, non minus de te agitur, tua res æquè agitur: de tua re itidem agitur, in periculum tua res adducitur, venit, periclitatur, periculum ſubit: eadem tibi inſtant mala, haud melius tecum agetur, haud meliore loco tuæ res erunt: non tibi erit melius: meliore loco res & fortunæ tuæ non erunt.

Ineptus ſtudijs præ imbecilla valetudine.

Vnable to ſtudie, becauſe of his ſickely nature or weake bodie.

Infirmior eſt, imbecillior eſt, infirmiore, imbecilliore, tenuiore valitudine, infirmioris, imbellicioris, tenuioris valetudinis eſt, corpore eſt infirmiore, imbecilliore tenuiore: viribus eſt infirmioribus, imbecillioribus, tenuioribus, quàm vt ſtudiorum laborem, graue ſtudiorum onus ferre, perferre, ſuſtinere poſſit: minus habet virium, roboris, quàm vt ſtudiorum labori poſſit eſſe: valetudine vtitur infirma, imbecilla, ſic, vt labor cum ſtudiorum facilè poſſit opprimere: eam illi valetudinem, eas natura vires negauit, quas laborioſa

rioſa ſtudiorum tractatio, aſſidua literarum exercitatio, graniſſima literarum ſtudia poſtulant, requirunt, deſiderant, exigunt: corporis, valetudinis, virium infirmitas, imbecillitas, tenuitas facit, vt incumbere quantum res poſcit, in ſtudia non queat.

Infamis.

Infamous.

Æternam ignominiæ labem ſubijſti: ſempiternam ipſe tibi ignominiam impoſuiſtiti: æterna tibi eſt injuſta infamiæ nota, ipſe te adſperſiſti, atq; inquinaſti maculis infamiæ ſempiternis: ſpem tibi omnem futuræ dignitatis ademiſti: nullam tibi in poſterum dignitatis patrem reliquiſti.

Infamiam aſpergere.

To ſpread an euill name, or giue forth ſlander.

Vehementer ſtudes de mea fama detrahere, meam famam lædere, detrimento afficere, obeſſe, nocere, officere meæ famæ: id agis, vt æternas mihi infamiæ notas inuras, vt ijs meum nomen ſordibus, ijs maculis afficias, inficias, inquines, inſpergas: eas meo nomini ſordes, eas maculas inijcias, inſpergas, inferas, quas nulla dies, nulla deinde res poſſit eluere abſtergere, auferre, delere: tuum conſilium, tuum ſtudium illud eſt, vt me in omne tempus, in omnes annos, in omnes meæ vitæ dies, in perpetuum infamem reddas, infamia notes, infamiæ tradas: id ſpectas, vt perpetuò malè audiam, perpetuam in infamiam adducar, æterna vt infamia flagrem, laborem, vt in ſordibus infamiæ nunquam non iaceam, vt perpetua verſer in infamia.

Infœ-

Infœlices se premi existimant.

They which are vnfortunate thinke themselues oppreſt, or poore men iudge themselues moſt miſerable.

Videre licet multos, qui se credant, quia laborant inopia, egestate premuntur in summa infœlicitate versari, constitutos esse, pessimè fortunatos esse, afflicta penitus fortuna esse, miserimæ conditionis esse, omnibus malis affligi, omnibus miserijs opprimi, omnibus infortunijs vexari, sic redactos esse ad summam infœlicitatem, prorsus infœliciter, miserrimè, pessimè, secum agi, suas rationes, suas fortunas pessimo loco esse, afflictas, euersas, perditas esse, fortuna se iniquissima, aduersa, graui, insensa, inprimis vti.

Inferiori non cedere.

Not to yeeld or giue place to one that is inferiour or leſſe worthie.

Cur ei cedere, loco cedere, locum concedere, locum dare ei debeo, qui compatandus, æquandus, conferendus, par omnino mihi non est? quamobrem, qui est infra me, qui nihil ad me est, mihi patiar anteponi? quid est causæ, cur primas ei partes concedam, primas ad eum partes deferri sinam, primo eum loco statuam, præponi mihi, ante me collocari, anteire me patiar eum, quem nulla res mecum æquat, cuius meritis mea merita antecellunt? quid est causæ, cur honore superior habeatur, qui virtute inferior est?

In fugam conuersi.

Made to flie.

Cum aliquandiu pugnassent, in fugam se coniecerunt, dederunt, fugam arripuerunt, fuga salutem petierunt, fugati sunt, fuga sibi consulere cœperunt, fuga distracti sunt, dissipati, dispersi, disiecti: distraxit eos fuga, dissipauit, disiecit.

Ingenio præstans.

Of an excellent wit.

De ingenij tui præstantia, vi, acie, ita statuo, nemnem tibi anteferri posse, paucos admodum conferri: excellere te ingenio, præstare, florere, valere, vel omnibus antecellere, vel certè nemini concedere, iudico acutissimam esse aciem ingenij tui, egregio te à natura instructũ ingenio, minimè te esse hebetem ad id quod melius sit intelligendum: eam esse ingenij tui aciem, nihil vt non vidias, assequaris, facilè intelligas, scientia comprehendas: ingenij tantũ in te duco esse, quantum esse potest plurimum; ingenium in te sentio esse summum, eximiũ, egregium, non mediocre, non vulgare, non quale multis contingit, exquisitum, rarum, singulare, præstans, acutissimum, planè diuinum.

In gratiam redire.

To come againe in fauour.

Vt mihi tua voluntas reconcilietur, operam dabo, enitar, contendam, elaborabo, vt gratiam mihi tuam meo merito restituas, vt amissam recolligam beneuolentiam tuam: vt te mihi redda: vt mecum in gratiam redeas, vt te mihi reconciliem, vt animus tuus, qui erat antea, idem in posterum erga me sit: vt sis in me, sicut antea animatus, vt, si quid alienæ opinionis, aut parum amicæ voluntatis aduersus me suscepisti, deponas, abijcias,

ijcias. Vide, Reconciliatus amor.

Ingratitudo detestanda.

Ingratitude is to be detested or abhorred.

Vitium ingrati animi pessimè odi: nullum odiosius mihi crimen est ingrati animi culpa: cùm omnia crimina, tum verò prætermissæ gratiæ, neglecti officij culpa grauis admodum, molesta, odiosa mihi est: nullum hominum genus acerbius odi, peius odi, acerbiore insector odio, quàm qui gratiam benè meritis non referunt, qui de gratia referenda minimum cogitant, parum laborant.

Ingratus es.

Thou art vnthankefull.

Meis in te meritis non respondes: gratiam non refers, non soluis id quod debes: officia mea tuis officijs non compensas, gratiam non reddis, officium non præstas ingratè agis, ingratum te præbes: officium in te requiro, desidero: gratiam à te non fero: mea erga te non imitaris officia. Magna mihi debes beneficia, nec soluis.

Inhumanus.

Vncurteous or vnkinde.

Neminem, qui tam longè ab humanitate abesset, tã esset alienus ab humanitate, tam expers humanitatis, in quo minus esse humanitatis vnquàm vidi: omnẽ prorsus humanitatem, liberalitatemque naturæ sic ignorat, vt nemo magis, minimè omnium de humanitate laborat: officium negligit, ita nihil agit liberaliter, vt illiberalitatem esse virtutem existimare videatur.

In

In insaniam prorsus incidit.

He is fallen starke mad, or as mad as a bedlemer.

Vi doloris ita insaniit, vt mentem, rectum animi sensum, rationem nunquam receperit, in perpetuum amiserit, ad sanitatem nunquam redierit, insaniæ morboita est affectus, in morbum insaniæ ita incidit, vt nunquã posteà conualuerit, vt furorem nunquam deposuerit, vt bonam mentem nunquam reuocauerit, vt à furore, à dementia nunquam se ad sanitatem retulerit: ita discessit à mente, ita mentem perdidit, vt illum nemo posteà ratione præditum viderit.

Iniquus.

Vniust or not indifferent.

Æquissimus mihi non est, paulò iniquior in me est, iniquiore animo erga me est, animo est in me non satis æquo. Nonnulli sunt in te obscuriùs iniqui.

Iniuria afficere.

To doe wrong.

Iure hæc in me conferres, si quando ipse tecum iniquiùs egissem, iniquior tibi fuissem, iniurius tibi fuissem, iniuriosius in te fuissem, iniuriosiùs te tractassem, iniuriam tibi fecissem, intulissem, imposuissem, obtulissem, si te aliqua affecissem iniuria, si à me accepisses iniuriam, tulisses iniuriam: si me iniurium, iniuriosum, iniquum, grauem tuis commodis aduersum, infensum tibi sensisses, cognouisses, expertus esses: si qua re te læsissem, tuus esset animus à me offensus, molestiam aliquam accepisset, si de tuis commodis aliquando detraxissem, tuis commodis obfuissem, obstitissem, aduersatus

uersatus essem qua esses à me lacessitus iniuria, prouocatus, commotus.

Iniuria compensata.

Iniurie recompenced, wrong requited.

Iniquè mecum egisti, sed erit, cum tibi idem reponam: iniuriam fecisti: iniuriam aduersus me intulisti, iniuria me affecisti, lacessisti, prouocasti, iniuriosè me tractasti, acerbè, iniquè, auarè, contra iura omnia, aduersus iustitiæ leges, contra quàm iustitia præscribit: sed parem aliquando gratiam referam, merita meritis compensabo.

Iniuriam vlciſci.

To reuenge iniurie.

Facilè idem reponam: is sum, qui referre iniuriam facilè possim, par pari referre, æquè te tractare: feres à me quòd intulisti: impunè tibi non erit, quòd iniuria me affeceris, impunita non erit iniuria tua, inulta non erit, inulta non relinquetur, vlciscar iniurias tuas, memorem iniuriæ me senties, reperies.

Iniurias non vlciſci, laudabile exiſtimo.

Not to reuenge iniurie, I iudge it praiſe-worthie.

Nihil iudico, duco, censeo, statuo laudabilius, quàm iniuriarum rationem non habere, non ducere, quomodo quidem ego existimo, vt ego quidem arbitror, opinor, puto, autumo, sentio, vt opinio mea est, vt mea fert opinio, quantum quidem assequi iudicio possum, vt mihi suadet ratio, ostendit ratio, nisi iudicio

fallor,

fallor, iudicij ſum expers, rudis planè ſum nihil eſt præſtantius, laudabilius ad laudem illuſtrius, quàm iniurias contemnere, nihil facere, obliuiſci, ex memoria delere, minimè perſequi, vlciſci nolle, vltione non perſequi: referendæ iniuriæ curam non ſuſcipere, de iniuria perſequenda, vlciſcenda, referenda, de iniuriarum vltione minimè laborare, nihil omnino cogitare, vltionem iniuriarum non ſpectare, non curare: in contemnendis iniurijs, obliuiſcendis, ex animo euellendis, ex memoria delendis, obliuione voluntaria conterendis, eximia ſita laus eſt, ea laus eſt, quá nulla præſtantior.

In Iuſtitia virtutes omnes.

All vertues are comprehended or contained in one onely iuſtice.

Omnes inſunt in vna iuſtitia virtutes, iuſtitia continentur, comprehenduntur, continet iuſtitia: comprehendit, complectitur omnes virtutes: omnes ad vnam iuſtitiam virtutes referuntur, ab vna iuſtitia pendent, in vna iuſtitia includuntur, qui iuſtitiam tenet, non eſt vt virtutem vllam præterea deſideret, requirat, expetat, nulla virtute iuſtus caret, nulla virtus abeſt à iuſto: coniunctæ ſunt, colligatæ, connexæ cum iuſtitia virtutes omnes.

In liberos non ſæuiendum.

We muſt not rage againſt our children, or we ought not to be cruell ouer our children.

Sæuire in filios, ſæuitiam aduerſus filios exercere, crudeliter agere cum filijs nunquam debemus: tanti nihil eſſe debet, vt crudeles in liberos ſimus, vt crude-

les

les nos liberi noſtri experiantur: ſi quid agitur cum filijs, crudelitas abſit, nunquam crudelitati locus ſit.

Innumeris periculis expoſita eſt vita hominum.

The life of man is open to infinite perils, or ſubiect to many dangers.

Innumeris fortunæ telis propoſita eſt, expoſita eſt, patet hominium vita impendent, imminent hominum vitæ caſus innumeri: euentus rerum varij ſingulis propè horis extimeſcendi: quiſquis vitam ingreditur in hanc lucem prodit, ſpiritum è cœlo ducit, huius lucis vſura fruitur, eum caſus innumeri manent, ei & quæ velit, & quæ nolit, expectanda multa ſunt, eius animus ex vario rerum euentu, perpetuò fluctuet neceſſe eſt.

In officioſus & inhumanus.

Vncourteous and vnkynde.

Omnis officij & humanitatis expers eſt: longè abeſt ab officio & humanitate: prorſus humanitatem ignorat: ab humanitate remotiſſimus eſt: nihil poſſidet humanitatis: minimè omnium humanitatem colit, diligit, exercet.

In otio viuere.

To liue at eaſe, or in reſt.

Præſtabo tibi otiũ, efficiam vt quiete fruaris, vt quietè agas, quietè viuas, quietam vitam ducas, & ſumma ſit rerum tuarũ tranquillitas, ſumma tui animi quies, vt otio tibi frui liceat, otioſè viuere, otioſam vitam agere, peragere, ducere, traducere, viuere.

In Reipublica iustitia sequenda.

Iustice is to be followed in a Common-wealth.

In administranda, tractanda republ. in administratione Reipublicæ, ius, honestum, rectum tueri, spectare, sequi, nihil præterea debemus.

Insanus.

Mad, out of his wit.

Quia causa cecidit, litem perdidit, furere cœpit, ad insaniam, furorem, dementiam, amentiam redactus est, mente captus est, mentem amisit, mens cum reliquit, defecit, destituit, incidit in insaniæ morbum, prolapsus est in furorem, à seipso discessit, à mente discessit, sapere desijt.

Inscius reuertor.

I returne vnwitting or vnknowing.

Redeo, reuertor, reuerto, refero me ad rus, repeto rus inscius, imprudens, inscienter, præter voluntatem, pedes me ad rus inscientem referunt.

Insectari.

To reprehend sharpely, or to exagitate.

In hoc Epicurum Stoici malè accipiunt, accusant, exagitant, insectantur, cupiditas vrgent.

Insidiati mihi sunt, quibus potissimùm credidi.

They haue intrapped me, or laid waite for me whom I chiefly trusted.

Quo-

Quorum ego fide nitebar maximè, quibus ego fidei habebam plurimum, quibus apprimè credebā quorum in fide multam ponebam, quorum esse minimè dubiā aut infirmam fidem existimabam, ij mihi insidias fecerunt, insidiosè vim, damna, ignominiam intulerūt, obtulerunt, insidiosè me tractarunt, insidijs petiuerūt, oppressērunt, perdiderunt, à me defecerunt, desciuerunt.

Insomnia laborare.

I could not sleepe all the whole night, or I slept not one winke all this night.

Somnum hac nocte nunquam vidi, oculis nunquam vidi meis, capere nunquam potui, somnus hac nocte meos oculos effugit, abfuit à meis oculis: nunquam se obtulit oculis meis: refugit à meis oculis: noctem insomnem duxi insomnia laborauī: perpetua vigilia fum vexatus: spatium noctis vniuersum perulgilaui: soporem nunquam gustaui: nunquam quieui: quies nunquam data est: omnes mihi noctis partes vacuę somno, expertes somni, sine somno fuerunt.

Insontem accusas.

Thou accusest the innocent or guiltlesse man.

Accusas, culpas immerentem, expertem culpæ, vacuum à culpa, remotum à culpa, damnas, in iudicium vocas, rerum facis, persequeris: vitio tribuis, vitio vertis, fraudi das immerenti, ei qui culpam non cōmisit, culpæ sibi conscius non est: confers culpam in expertem criminis, insontem, immerentem, innoxium: exagitas illum, in culpam vocas, in infamiam vocas, adducis iniustè, sine causa, iniuria, immeritò, contra quàm ius est. Vide, Immeritò accusatus.

Institu-

Institutum tuum vrge, si ita expedit.

Continue or goe forward as thou hast begun, if it be for thy profit and commoditie.

Perge vt cœpisti, tene tuum institutum, tene quem cœpisti cursum, qua ire via cœpisti, ea perge tuam consuetudinem tuere, ac serua, si tibi vtile est, si vtilitas tua ita fert, si suadet vtilitas: si è re tua, è commodo tuo, ex vsu tuo, si ratio rerum tuarum ita postulat, si tibi conducit, expedit, prodest, bono est, emolumento est, vtilitati est, si est vt iuueris, vt vtilitatem capias, fructum feras, percipias, colligas, si fructuosum est.

In summas ædes aufugit.

He fled away, and ran vp to the top of the house.

Effugit, fuga se abripuit, fuga euasit ad ædium summa, ad summas ædes, ad fastigium, ad culmen, ad superiores, excelsiores, sublimiores ædium partes: abdidit se in summas ædes, fuga se contulit in summas ædes, fuga petiuit summas ædes.

Intemperantia languefit corpus.

The body is weakened or made feeble with inordinate or dissolute liuing.

Vires corporis tibi minuit, diminuit, imminuit, comminuit, infirmauit debilitauit, ademit, abstulit, afflixit: vitæ ratio minimè moderata, incontinentia, intemperantia, nequitia, luxus, libido: vita immoderatè, incontinenter, intemperanter, dissolutè, nequiter, sine modo lux-

luxuriosè traducta, ad infirmitatem, ad imbecillitatem, tenuitatem corporis te redegit, adduxit, minus te firmum, minus validum, minus valentem, minus robustum, infirmiorem, imbecilliorem reddidit.

Inuidia premitur.

Hated or enuied of all men.

In summam omnium inuidiam in idit, adductus est: inuidiosus apud omnes factus est: sic egit, ita se gessit, vt odio illum omnes habeāt, vt in illū nemo sit optimè animatus, nemo illi faueat, nemo de illo benè existimet: nulla fruitur hominum beneuolentia: premitur odio multorum, inuidiæ est, odio est, in inuidia est, in odio est: quis est, quem nulla vnquam attingat inuidia? Disrumpitur inuidia. Valde Ciceronem exercebat inuidia. Ciceroni multum erat cum inuidis negotij.

Inuidia ex dignitate.

I am enuied, or haue more ill will abroad, because of honour, preferment or estimation.

Sunt quos meus in hac republica splendor offendat, lædat, pungat, angat, solliciter, afficiat, vrat, dolore, cura, molestia, sollicitudine afficiat: florere me dignitate, existimatione, honore, tantum honoris mihi haberi, tantū mihi dignitatis in republica esse, authoritatis, gratiæ, existimationis, splendoris, nonnulli molestè ferūt, graiter, acerbè, ægrè, iniquè, iniquo animo, non facilè, non leuiter, non patienter tangit animos quorundam, sollicitos habet quosdam hic splendor meus, hæc species, dignitas.

In virtutis studio valetudo curanda.

In the studie of vertue, our health is not to be neglected.

Ita sequi virtutem debemus, vt valetudinem non in postremis ponamus, valetudinis cum virtute ducenda ratio est, sic ad studia virtutis debemus incumbere, ne valetudo negligatur: plurimum virtuti, aliquid tamen valetudini tribuatur: spectanda virtus est, cum ea tamen ne despiciatur valetudo: excubare virtutis in studio præclarum est, indormire tamen valetudini minimè debemus: excolatur animus virtutibus, nonnihil tamen corpori seruiatur.

Iracundè commissum dedecus.

Shame followeth euery furious act: whatsoeuer thou doest in thine anger, it will returne to thy shame at the last.

Quicquid ages iracundè, iratus, in ira, cum ira, irato animo, animo ira commoto, ira affecto, ira agitato, commotus ira, adductus, inductus, impulsus, incitatus, actus, a census, inflammatus, iracūdiæ vi impulsus, turpiter ages, tua cum infamia, ignominia, tuo cum dedecore: turpi te macula inquinabis, labe inficies, dedecus, infamiæ turpis nota consequetur.

Iracundia multorum malorum causa.

Anger the cause of much mischiefe.

Sanè, sanequàm, certè, certò, verè, reuera, profectò, sine dubio, procul dubio, absque dubio, quidem, omnino, planè, qui se iracundia patitur efferri, auferri, abripi, à ratione auocari, à consilio abduci, is ea committit quæ mox infecta velit esse, in eum locum adducit

ducitur, vnde exitus non facilè datur, eò progreditur quò paulò post pœniteat: certum est, pro certo est, exploratum, minimè dubium, nemini obscurum, omnibus apertum, patet, constat, perspicuum est, oculis ac sensu ipso percipitur, vocari in dubium non potest, venire in dubium, ambigi, dubitari, nemini dubium esse potest, quin multa mala pariat iracundia: ex iracundia mala multa gignantur, erumpant, fluant, manent, multorum malorum culpam sustineat, iracundia multorum malorum causa sit, in iracundiam conferenda.

Ire difficile.

A troubleſome or euill iourney.

Admodum hyeme difficilis est, incommoda, impedita, plena laboris, & periculi ea via quæ Patauio Vincentiam fert, ducit: qui se per hyemem in viam dant, vt Patauio profecti Vincentiam perueniant, molestiam itineris non mediocrem sustineant necesse est, in multas incidant difficultates, multa subiant pericula, multos perpetiantur labores, incommoda, odiosa, dura minimè pauca: iter habentibus Patauio Vincentiam difficultates occurrunt multæ, viæ difficultas, & iniquitas impedimenta opponit maxima, impedimento vehementer est. In alpibus Appennini magnæ sunt ad modúmque difficiles locorum angustiæ: impeditissimus est ad iter faciendum mons Apenninus: labor est maximus per montem Apenninum iter habentibus.

Ire omittendum infirma valetudine.

A iourney is not to be taken in hand when a man is ill at eaſe.

Iter ne ſuſcipias, ne te viæ committas, ne te in viam des, ne ad iter aggrediaris, ne viam ineas, itineris conſilium abijce, omitte, dimitte, niſi rectè vales, niſi optima vteris valetudine, niſi corpore benè firmo: ne te viæ, niſi confirmato corpore committas. Vide, Non niſi ſoſpes, &c.

Itinera hyeme odioſa.

Euill iourneying in winter, or winter iourneys are tedious.

Viæ ſunt hyeme difficiles, incommodæ, impeditæ, abruptæ, iter habentibus odioſæ: nihil incommodius, quàm hyeme iter habere: per hyemem itinera ſunt incommodi plena, interdum etiam periculi.

Iucunda coniunctio.

A ioyfull ioyning.

Spero nobis hanc coniunctionem voluptati fore: optimam de hac habeo coniunctione ſpem: de hac coniunctione ſpero optimè, ſpes me tenet optima, ſuſtentat, alit, paſcit, fouet.

Iudicium à natura ne, an ab arte.

Whether nature or art giue iudgement, I know not.

Nondum planè conſtituti, nondum ſatis habeo conſtitutum, deliberatum, exploratum, explicatum, certum, naturæ ne munere, an diſciplinæ beneficio iudicium contingat: iudicij præſtantia, excellentia, vis ſubtilitas vtrum à natura, an ab arte, ac diſciplina proficiſcatur, contingat, manet, naturæ ne priuilegio concedatur, an ſit ab arte, ac diſciplina petendum: vtrum

is, qui rectè iudicat, qui optimè iudicio vtitur, qui iudicio valet, præstat, excellit, facultatem habet optimè iudicandi, iudicio abundat, naturæ debeat, an arti, bonum illud acceperit à natura, an hauserit à studio, ab arte, à disciplina, naturaléne bonum sit iudicium, an potius in studio, arte, disciplina doctrina, ratione situm, eiusmodi, quod doctrina tradatur, à præceptis du atur, discatur à magistris.

Ius dicere.

To iudge according to the law, or to minister iustice.

Modò in hoc, modò in illo oppido forum agit, ius dicit, litigantes audit, res iudicat, causas cognoscit, iudicat de cõtrouersijs, disceptat, ius administrat, distribuit.

Iustitia sequenda.

Iustice is to be followed: vpright and true dealing is to be vsed.

In administranda, gubernanda, regenda, capessenda, tractanda, curanda gerenda republica, in administratione reipublicæ, in omni publico munere id solum spectare debemus, quid iustitia postulet, ratio præcipiat, conscientia proponat: quid sit iustitiæ, quid rationi consentaneum, quid cum iustitia, cum ratione congruat, conueniat, cõsentiat: habenda iustitiæ summa ratio est: vna spectanda iustitia, nihil præterea: de vna iustitia laborandum: sequi ducem iustitiam debemus, agere cum iustitia, iustè, recte, honestè: honestum tuendum est solum: nostra cõsilia, nostras actiones ad vnam iustitiam referri decet: propositam habere iustitiam, iustitiæ seruire, ad iustitiam incumbere, iustitiam exercere debe-

mus: non est in administranda republica ne latum quidem vnguem, ne minimum quidem, ne tantillum quidem à iustitia discedendum, recedendum.

Iustitia curæ paucis.

Few haue regard what is iust.

Pauci sunt hac ætate, his temporibus, quibus iustitia curæ sit, cordi sit, qui iustitiam colant, exerceant, curẽt, tueantur: qui de iustitia laborent, apud quos iustitia locum habeat, iustitiæ locus sit, qui se iustos præbeant.

Iuuabo te, vbi opus erit.

I will helpe thee when thou shalt haue need, or au need shall require.

Adero tibi, præstò ero, opem feram, cum res postulabit: vbi opus erit, vbi tempus feret, tuis temporibus, si rerum tuarum ratio poscet, si occasio requiret, vbi erit è re tua, si pertinere ad te videro.

Iuuentus improuida.

Youth is vncircumspect.

Si, quid insidiarium in vita sit, minùs dispicis, intelligis, vides, minimè miror, cùm adhuc intra iuuentutis annos tua versetur ætas, cum iuuentutis annos egressus nondum sis, nondum excesseris, præterieris: cùm in ea sis ætate, quæ valet viribus, ac prudentia infirma est, viribus floret, à prudentiæ maturitate procul abest, longè distat à prudentia, in quâ prudentia locum non habet: cum adhuc ætas tua tanquam in vere sit, cùm ætas iuuentutis, in qua tu es, inopia ferè iudicij laboret, expers iudicij, prudentiæ grauitatisque situ rerum

rerum, & experientia, vnde oritur prudentia, prorsus vacet, vacua sit, careat.

Labi procliue.

It is easie to fall or to doe amisse.

Quis est, qui non offendat, non labatur in tam difficili, tamq; lubrica rerum humanarum via? cui timenda offensio non est? cuinam effugere, ac vitare offensionē licet? quis ab offensione præstare sibi quicquam possit?

Labor.

Labour.

Si hoc suscipis, sumis, aggrederis, negotij multum habebis, fores laboris plurimum, rem difficilem, grauem, laboriosam, operosam, molestam inprimis ac duram senties, experieris, cognosces: valdè tibi erit elaborandum, magnus in te labor, graue onus incumbet, oneris multum, laboris, molestiæ sustinebis.

Labor finitus.

I am eased of my labour, or my taske is ended.

Perfunctus sum labore grauissimo, leuatus sum, liberatus, exsolutus, exemptus: labori finis impositus est: factus est, labor ad finem peruenit, terminatus est: iam me non vrget non premit, non vexat labor: labori grauissimo quies aliquando successit: labori finem feci, finem imposui: laborem terminaui, ad finem, ad exitum perduxi: laborem pertuli, donec opus fuit, toleraui quatenus debui, sustinui quoad oportuit.

Læsus immeritò.

Hurt wrongfully, or otherwise than I haue deserued.

Iniquè mecum egisti iniuriosè me tractasti, iniuriam mihi intulisti, iniuria me affecisti, iniuriam abs te tuli, passus sum, læsus à te sum immerito meo, nullo meo merito, nulla culpa, absque culpa, nihil tale meritus: læsisti me immerentem, innocentem, nullius affinem culpæ, omnis expertem culpæ, ab omni vacuum culpa. Vidè, Immeritò molestijs afficior.

Lætitia affectus.

A glad man.

Patrem tuum recens hic de tua dignitate nuntius allatus extulit lætitia, affecit letitia, perfudit lætitia, lætitia compleuit, lætitia cumulauit: pater tuus lætitiam cepit, sumpsit, hausit, lætitia affectus est, lætatus est, gauisus est, recreatus est, gaudium cepit, iucunditatem hausit.

Largitio inuidiosa.

Hatefull briberie.

Inuidiosa est apud omnes bonos tua largitio: inuidiam tibi parit, inuidiæ tibi est ista largitio, lædit animos bonorum: tua largitione grauius afficiuntur bonorum animi: largitione alienas à te bonorum animos.

Latrones ex occulto inuadunt viatores.

Theeues set vpon trauellers vnawares.

Latrones ex insidijs, ex occultis locis, subito, repentino, improuiso, nec opinato impetu viatores aggrediuntur, adoriuntur, inuadunt, petunt, viatores inuadunt,

dunt, in viatores inuadunt, irruunt, impetum faciunt, impressionem faciunt, incurrunt, insiliunt, sese immittunt, se inijciunt, sese inferunt.

Laudare.

To praise or commend.

Omnes te summis laudibus extollunt, efferunt, exornant, in cœlum ferunt: semper aliquid ex te promis, quod alios delectet, te ipsum laudibus illustret. Satisfacere immortalitati laudum tuarum mirabiliter cupit. Cato res Ciceronis ornauit, diuinis laudibus extulit, prosecutus est. Brutus effertur laudibus, in cœlum tollitur, quia contendit vt in pristinam libertatem patriam vindicaret, restitueret.

Laudem summam consecutus est.

He hath gotten him a great praise or commendation.

Summam ex eo munere laudem, eximiam, egregiam, miram, mirificam, insignem, immensam, singularem, vnicam, incredibilem, excellentem, præstantissimam, amplissimam, æternam, sempiternam, immortalem, non mediocrem, non minimam, non vulgarem consequutus est, adeptus est, obtinuit, tulit, quæsiuit, sibi peperit, comparauit: iecit fundamenta dignitatis meæ, ingressus sum in laudem. Nunc tuæ summæ laudes excelso, & illustri loco sitæ sunt.

Laudis studiosus.

Desirous of praise, or hunting after praise.

Omnes tuos ad laudem impetus noui: quàm sis ad laudem propensus, inclinatus, quanti sit apud te laus, quàm

quàm labores de laude, quàm vehementer ad laudem incumbas, quàm laudi ſtudeas, quo ſtudio, laudem ſequaris: quæ tua ſit laudis cupiditas, præclarè noui, habeo cognitum.

Laus gratiæ cauſa.

To currie fauour by praiſing of men, or to commend other, thereby to get himſelfe more fauour of them.

Tantas in me laudes confers, effers me laudibus non iudicio tuo, meritóve adductus meo, ſed vt ineas à me gratiam, gratiæ cauſa, ad colligendam beneuolentiam: gratiam meam his laudibus aucuparis, das hoc auribus meis: largiris mihi, non veritati: auribus inſeruis, loqueris ad voluntatem: non hoc ex animo facis, ſed eo conſilio id ſpectas, id ſecutus, meum tibi vt amorem hoc artificio, hoc tuo quaſi merito adiungas, vt mihi gratificeris.

Laus ex ſola virtute.

A commendation riſing from vertue onely.

Tuæ ſapientiæ eſt, veram laudem in vna virtute poſitam exiſtimare, pertinet ad ſapientiam tuam, ſpectat ad eam ſapientiam, qua tu excellis: eſt eius ſapientiæ, quæ in te elucet, viget: tuum eſt qui ſapiens & haberis, & es, qui ſapientia præſtas, abundas, in quo ſapientiæ plurimum eſt: virum ſapientem, qualis es tu, decet in animum inducere, pro certo habere, ſic habere, ita credere, exiſtere veram laudem, naſci, fluere, manare ab vna virtute, verum decus in vna virtute ſitum eſſe, locatum conſtitutum, ſolidam gloriam non aliundè, quàm à virtute pendere.

Laus

Laus in virtute posita.

Iust praise consisteth in vertue onely.

Tuæ sapientiæ est, veram laudem in vna virtute positam, sitam locatam constitutam existimare: in vna virtute consistere, ab vna virtute pendere, nasci, fluere, manare, proficisci.

Leuatio luctus.

A lessening of sorrow.

Hæc te non mediocriter cogitatio confirmabit: hæc si tibi propones, apud animum tuum propones, animo agitabis, anima spectabis, leuabis tuum luctum, leuabis te luctu, ægritudine, sollicitudine, cura, sanabis vulnus doloris tui, ipse te leues.

Leuis.

Light, inconstant, or vaine.

Vaniorem, inaniorem, leuiorem, dementiorem vidi neminem: nihil est in eo grauitatis: nihil est illo inanius: vento leuior est, aëre inanior.

Leuiter offendere.

Somewhat to stirre a man, or a little to displease a man.

Dedi operam, vt cum parcè ac molliter lædere: non id egi, vt eum grauiter offenderem: nihil paulò grauius in illum cogitaui: commouere illum leuiter volui, non acerbè vexare.

Liberalis.

Liberall or bountifull.

Latè

Latè patuit in prouincia liberalitas tua, tua excelluit humanitas, nemo est à te non liberalissimè tractatus, liberalitatem nemo in te desiderauit: prolixa fuit imprimis, ac beneficia natura tua sic vt nihil magis: fructus liberalitatis tuæ vberrimi fuerunt, ad multos peruenerunt, pertinuerunt.

Libertatis cura.

A care or regard of libertie and freedome.

Nihil aliud à communi libertate, nihil præter communem libertatem quæsiui, curaui, secutus sum, spectaui: ad vnam siuium libertatem meas curas intendi, cogitationes retuli, studia contuli: præter communem libertatem, proposita mihi nulla res fuit.

Libertatis publicæ ratio habita.

Consideration of the publike libertie.

Nihil antiquius communi salute, ac libertate iudicaui omnium rerum mihi prima fuit publica salus ac libertas, communi salute ac libertate nihil mihi potius, omnia sum aspernatus præ communi salute ac libertate pluris apud me, quàm omnes res, vniuersorum salus ac libertas fuit: nulla de re tantum, quantum de communi salute ac liberrate laboraui, salutem publicam ac libertatem omnibus rebus anteposui, præposui, prætuli: curæ mihi fuit salus ac libertas publica, sic vt nulla res æquè.

Libri tui in honore habentur.

Thy bookes are much regarded, or are in great estimation.

Libri tui omnibus vigent, egregia de tuis libris opinio

uio eſt, exiſtimatio eſt: præclarè de tuis libris omnes exiſtimant, ſentiunt, iudicant, tui libri magno apud omnes in honore ſunt, omnium iudicio probantur, laudibus ac teſtimonijs ornantur, in manibus ſunt, in manibus habentur, manibus teruntur, ſinu fouentur, circumgeſtantur, circumferuntur, aſſiduè tractantur, diligenter, euoluuntur, accuratè ac ſtudioſè lectitantur.

Liceat mihi cubiculo tuo vti.

Let me haue the vſe of your chamber.

Velim mihi commodes, accommodes de cubiculo, ſi mihi cubiculum conceſſeris, meo commodo conſules: ſine me vti cubiculo tuo, liceat mihi cubiculo à te conceſſo, tuo beneficio frui, tua humanitate ac liberalitate.

Literæ gratæ.

Letters welcome.

Literæ tuæ, quod facilè cognouerim, intellexerim, ſenſerim, coniecerim, iudicauerim, quod facilè noſſe, intelligere, ſentire, conijcere, coniectura conſequi licuerit, potuerim, ei periucundæ fuerunt, ſummam ei iucunditatem attulerunt, peperérunt, magna illum iucunditate affecerunt, perfuderunt. Omnis amor tuus ex omnibus ſe partibus oſtendit in tuis literis, quas ad me literas mittis, multo ſunt officio refertæ, multis inſignes amoris notis.

Literæ detrimentum ex morte Aldi Manutij accipiunt.

The death of Aldus Manutius was a great loſſe to learning.

Multum

Multum iacturæ tulerunt, graue detrimentum ceperũt, damnum adierunt, subierunt præclara literarum studia ex morte, obitu, interitu Aldi Manutij: graue vulnus optimis literis inflixit obitus Aldi Manutij: ictu graui perculsæ sunt, ac penè prostratæ liberales disciplinæ, quo die Aldus Manutius occidit, interijt extinctus est, perijt, obijt, diem obijt, opperijt, decessit, è vita discessit, è vita exijt, vitam cum morte commutauit, morte sublatus est, morte nobis ereptus est.

Literas non committere.

Not to deliuer letters.

Eiusmodi sunt, eius generis, eius momenti meæ literæ, vt eas non audeam temerè committere: non eius generis, non eiusmodi sunt meæ literæ, vt eas audeam temerè credere: quoties mihi ceriorum hominum facultas erit, literas ad te dabo.

Literæ semper iucundæ & vtiles.

Learning is alwaies both pleasant and profitable.

Mi fili, semper vsui, semper delectationi literæ tibi erunt, fructũ tibi afferent & voluptatem in omni vita, nunquam non vtiles, nunquam inquam iucundæ non erunt: te semper commodis, semper voluptate afficient iuuabunt pariter & oblectabunt in vniuerso tuæ vitæ cursu, vitæ tuæ par atque adeò longior literarum vtilitas erit.

Longinquitas temporis finem doloribus affert.

All

All ſorrow, paine, and griefe, in continuance of time will ceaſe or haue an end.

Dolorem minuit ac mollit dies, temporis longinquitas, vetuſtas: quæ nobis à fortuna infliguntur vulnera, ſanantur vetuſtate: vis doloris cum tempore langueſcit: detrahit de dolore dies, atquè adeò extinguit omnem, planéque tollit: quouis dolore affectis, quouis malo laborantibus medetur tempus, medicinam dies affert: vetuſtas opem fert, opitulatur, ſubuenit, auxilio eſt, ſubſidio eſt: finem doloris dies affert, habet hoc tempus, vt quemuis dolorem, quamuis acriter in animo inſtum, auellat, atque abijciat: eſt hoc temporis, vt omnem malorum memoriam, omnem aduerſæ fortunæ recordationem, ex animo deleat, auferat, eripiat, expellat, amoueat. Vide, Calamitatum conſuetudine.

Lucri gratia cauſæ dicuntur.

Gaine maketh many a pleader, pleading for gaine.

In forum multi veniunt, vt lucri plurimum faciant, vt lucrentur plurimum, vt quæſtus maximos faciant, lucri cupiditate adducti, lucelli dulcedine illecti, lucrum ſpectantes, lucrum ſequuti, lucro commoti, lucri ſpe: multos in forum lucri cupiditas adducit, ad agendas cauſas impellit: fit augendæ rei cupiditas, ditãdi ſpes, congerendarum opum, comparandarum diuitiarum, pecuniæ colligendæ, vt in forum ſe conferant, vocem in quæſtum conferant, vt agendis cauſis ſe dent, vt induſtriam ſuam in agendis cauſis exerceant.

Lucrum ex re turpi.

A diſhoneſt or ſhamefull gaine.

Quæſtus

Quæstus maximos, sed turpissimos fecit: rem fecit turpissimè: diuitias quæsiuit malis artibus: multum ille quidem, sed in honestè, sordidè, parum laudabiliter, cũ dedecore, lucratus est, cum infamia lucrum secutus est, tanti lucrum fecit, ea cupiditate ad lucrum incubuit, vt expetendum sibi vel cum dedecore, cum infamia, turpi cum fama existimauerit.

Luctus perpetuus.

Continuall mourning.

Conficior lachrimis, sic vt ferre non possim, luctu consumor, contabesco, modum lugendi nullum facio, finem lachrimis non impono, lachrimis me dedo, lachrimis nunquam absisto, vberrimus meus est fletus, assiduæ lachrimæ, perennes lachrimæ, nunquam non lugeo, luctum nunquam intermitto, non dimitto, non omitto, totus in luctu versor, assiduæ fluunt ex oculis lachrimæ, comes mihi vbique luctus est: perdunt me lachrimæ, nunquam lachrimis non hument oculi.

Luctus è publico malo.

To sorrow and mourne for the common-wealth.

Luges Reipublicæ tempora: tuus fletus exoritur, exijt, manat, proficiscitur à publicis malis: lugendi causam affert aduersa fortuna Reipublicæ: calamitas publica, publica mala te ad fletum impellunt: miseriæ tibi publicæ lachrimas excutiunt, exprimunt.

Mœro.

I lament, mourne, or take thought.

Iaceo

Iacco in mœrore ac sordibus, afflictus mœrore iacet, ut languet animus meus, pessimè est animo meo: tristissimis vexor, & conficior curis: mœrore contabesco, debilitor, conficior, obruor: nil me tristius, deditus tristitiæ sum, tristis valdè sum, animi dolore torqueor, iucunditas à me omnis abest: nimium te tristitiæ tradidisti.

Magister scripturæ.

The master of requests, or secretary.

Magister scripturæ est, scripturæ præest, vectigalibus præest, princeps publicanorum est, vni potissimum demandata vectigalium cura est, ei maximè commissa vectigalia sunt: vnus præcipuè vectigalium curam gerit, sustinet, vectigalia præcipua quodam iure, summo quodam iure exercet.

Magistratui rectè præfuit.

He so behaued himselfe in his office, that he got all mens commendations thereby.

Pater tuus eximiam ex hoc magistratu laudem collegit, tulit, cepit, adeptus est, consequutus est: præclarè pater tuus hunc honorem gessit, egregiè se pater tuus in hoc munere tractauit: pater tuus hunc magistratum pro sua, reique publicæ dignitate administrauit.

Magistratus certus.

I was sure he should haue that office, or I neuer doubted that he should come to that honour.

Nunquam dubitaui, dubium nunquam mihi fuit,

ambiguum mihi nunquam fuit, nunquam mihi venit in mentem dubitare, ambigere, suspicari: nunquam mihi fuit obscurum, aut parum apertum, nunquam suspicatus sum fore, vt hic tibi magistratus non deferretur, vt excluderetis hoc magistratu, vt repulsam ferres, vt reijcereris: pro certo semper existimaui, certò sum arbitratus, certa spes animum meum tenuit, exploratum mihi fuit, prorsus mihi persuasi fuerunt, vt ad hũc honoris gradum pervenires, vt aditus tibi ac via pateret, ne tibi vnquam eunti ad hunc honorem, via præcluderetur: petitionis tuæ ratio nunquam explorata mihi non fuit, incerta, dubia, ambigua, obscura nunquã fuit. Non dubito, quin summum atque altissimum gradum ciuitatis obtineas.

Magistratus summus.

The higheſt office or magiſtrate.

Penes eum est potestas, omnia sunt, est imperandi ius, est in omnes imperium: dominatur, imperat, regnat, tenet omnia, rem tenet publicam, arbitratu suo cuncta moderatur ac regit, eius in manu sunt omnia: eius ita potestas late patet, vt omnia complectatur: eius dominatu nihil vacat, ad eum omnia sunt delata, eius voluntas pro legibus est, ab eius voluntate ac nutu pendent omnes, omnia posita sunt in vnius voluntate. Tanti non est, multis mortalibus imperare, quanti nobiscum hic vitam ducere.

Magnas res suscipis.

Thou takeſt vpon thee great matters.

Etiam atque etiam vide, quantum facinus conere, animaduerte quid suscipias, quid sustinere possis, quam grauc subeas onus, quantum tibi oneris imponas,

quan-

quantùm ineas rem, cuius difficultatis, cuius industriæ, cuius operæ sit, quàm difficile, durum, spissum, laboriosum, operosum, quantum industriæ, quam facultatem, quas vires, quos neruos, quantum roboris postulet id quod conaris, moliris, tentas, instituis, suscipis, aggrederis: Grauissimis rerum susceptarum oneribus premor: videre ne scio, quantum officij sustineam. In arcem hinc causæ inuadam, totis viribus, toto pectore contendam.

Magni æstimatur.

It is in great estimation.

Multorum nummorum est mea bibliotheca, pretij magni est, plurimi valet, magnæ æstimationis est. Tanta esse puto verborum tuorum pondera, vt ex tua laude omnia me consequutum existimem.

Magnitudo animi absque prudentia.

Heart without wit, or a courage without discretion.

Sæpè qui magnitudine animi præstant, prudentiâ minùs valent: sæpè contingit, euenit, vsu venit, accidit, fieri videmus: nùn rarò fit, non parum, sæpè fit vt animi magnitudinem comitetur imprudentia: vt in nonnullis magno animo præditis, animo præstantibus, prudentia requiratur, desideretur.

Maiores nostri diuitias virtuti postponebant.

Our elders preferred vertue before riches.

Maiores nostri diuitias minimi putabant, vnam virtutem sequebantur: apud maiores nostros animæ

diuitiarum, virtutis erat ratio maxima: nullo loco apud maiores nostros diuitiæ fuerunt, virtus vna vigebat maximè: plurimum semper apud maiores nostros virtus valuit: minimum diuitiæ: opes in minimis ponebant: postremæ omnium rerum diuitiæ illis erant: rem familiarem, quæque nos bona appellamus, parui, minimi, nihili reputabant, ducebant, æstimabant, pendebant, faciebant, flocci faciebant, flocci non faciebant: (idem enim significatur, siue absit, siue adsit particula non) minimæ erant apud maiores nostros opes, minimi ponderis, nullo apud eos loco, parui momenti: postremum apud eos locum opes obtinebant, de opibus minimum laborabant: diuitias præ virtute contemnebant, infra virtutem ducebant, post virtutem habebant, virtute posteriores iudicabant.

Maioribus mentiri turpissimum fuit.

Our forefathers thought it a foule shame to lie.

Maiorum nostrum ætate, tempestate, temporibus, quo seculo maiores nostri vixerunt, mendacium probro maximo fuit: mendacium dicere, turpissimum fuit, veritas ita colebatur, vt falsi homines pessimè audirent.

Malè audis.

Thou art euill spoken of, or thou hast an ill name.

Pessimè tibi omnes dicunt, turpissimè atque acerbissimè de te loquuntur: turpia quædam atque inhonesta in te conferunt: valdè te exagitant, iactant, infectantur, vituperant, accusant, carpunt, vellicant: omnes tibi grauissimè obtrectant, de tua existimatione multum

tum detrahere conantur, libentissimè inuehuntur in te, peſſima quædam de te diſſipant, diſſeminãt, iactant, maledictis te onerant grauiſſimis: maledicta in te conferunt, congerunt, conijciunt, ita de te loquuntur vt honori tuo labem inferant, aſpergant maculas, tenebras offundant: vt honorem tuum turpi labe inficiant.

Maleuolentia à ſententia detruſus.

Their malice hath forced me to change my minde or opinion.

Iſtorum maleuolentiſſimis obtrectationibus de vetere illa mea ſententia depulſus ſum, deiectus, deturbatus: factum eſt horum culpa, commiſſum eſt horum iniquitate, vt à mea illa vetere ſententia deſciuerim, vt veterem illum ſenſum depoſuerim, vt abiecta vetere illa ſententia, nouam ſuſceperim.

Maritima regio me delectat.

The country by the ſea ſide pleaſeth me beſt, or the ſea coaſt beſt liketh me.

In maritimis facillimè ſum: iucundè verſor in maritimis: maritima loca cum voluptate frequento: maritima regione libenter vtor, in ora maritima verſari iucundum eſt, maritima ſedes, me capit, oblectat, tenet: paſcor maritimæ regionis aſpectu: meis oculis regione maritima nihil eſt iucundius: miram haurio iucunditatem maritimæ regionis aſpectu.

Maximopere rogo.

I requeſt earneſtly, or pray thee heartily.

Singulari ſtudio, quàm poſſum ſtudioſiſſimè, valdè, hoc ex animo à te contendo: hoc à te ita poſtulo, pe-

to, contendo, vt fortunas in eo meas positas putem: velim existimes quod à te peto, id ciusmodi esse, vt meæ fortunæ omnes agantur, in eo consistant, locatæ, repositæ, constitutæ, sitæ sint, sic à te peto, quasi in eo mihi sint omnia, quasi rationes ex eo meæ pendeant, ad vnũ illud referantur. Officium in te requiro, desiderio, Vide, Rogo magnopere.

Medicus eruditus.

A learned Physition.

Benè doctus est, eruditus, instructus medica scientia, medendi arte, medicis literis: sciens inprimis est, peritus, intelligens, gnarus medicinæ: processit in medicinæ scientia: nouit penitus medicinam, tenet, possider, callet: medicinæ scientiam ita est assecutus, vt pauci: medicinæ scientia valet, floret, præstat, excellit: medicinæ doctrina, scientia, peritia, cognitione, intelligentia, eruditione cum paucis conferendus est: inferior nemini: nota ei præclarè medicina est: patent ei quæ multos latent ex medica scientia, ex medendi arte: multum hausit ex ijs libris, vnde manat medicinæ cognitio: medicinæ scientiam planè complexus est: mente atque animo comprehendit, ingenio sibi aperuit, comparauit, peperit.

Meditari.

To muse, studie, or deuise.

Colligere se, animum intendere, meditari accuratius, diligentius animaduertere, considerare cum animo suo, versare in animo, diligenter animo tractare, agitare animo diligenter, studiosè cogitare: intento aliquid animo inquirere, attentius examinare, perpendere, ponderare.

Mei ingenij homo.

One of my nature or disposition, or a meet mate for me.

Valdè mihi aptus est, mirè factus est ad naturam meam, vehementer est ad meæ vitæ rationem & consuetudinem accommodatus: conuenit optimè cum ingenio meo.

Memor beneficij.

Mindfull of a good turne, or neuer to forget the same.

Semper meminero, memoria retinebo, tuebor mente atque animo, nunquam obliuiscar, nunquam apud me delebit obliuio beneficia, officia, merita erga me tua: memorem me tibi quæcunque se occasio dederit, obtulerit probabo: gratum me tibi memorémq; præstabo, præstabo tibi eam, quam debeo memoriam meritorum tuorum: gratum me nullo non loco, nullo non tempore: memorem gratiæ referendæ, studiosum senties, experieris, cognosces: grati animi laudem in me non requires, non desiderabis: non committam, vt ingratum me appellare possis: vt in illo officio, quod bene mérentibus debetur, iure me ac merito quisquam reprehendat: vt in vitium ingrati animi non incidam: ne quis mihi turpem ingrati animi notam possit inurere, ingrati animi vitium, crimen, culpam possit obijcere: vt ab ingrati animi vitio, crimine, culpa, turpi infamia longissimè seiungar, discedam, absim, valdè procul absim: vt ea culpa vacem, vacuus sim, caream: eius culpæ sum expers, quam committunt, qui nullam referendæ gratiæ curam suscipiunt, qui de referenda gra-

tia minimum laborant: enitar, & vt spero, consequar vt te de me optimè esse meritum lætetis, vt officia erga me tua voluptati ac lætitiæ tibi sint, vt ex tuis in me officijs voluptatem capias, officiorum tuorum fructum feras, percipias, colligas: vt gratiæ tuæ gratiam à me feras, vt paremtibi referam gratiam, par pari vt referam, vt officia tua paribus officijs æquem, compensem, remunerem, remunerer. Vide, Beneficij memor.

Mendax.

A lyer.

Quicquid dicis, falsum est, minimè verum, alienum à veritate, à veritate seiunctum, abest à vero, aduersatur veritati, mendacium est: falsa est omnis oratio tua, quicquid loqueris, falsò loqueris.

Mens mutata.

His minde is changed.

Ad eundem furorem redijt; iterum defecit à fide, à pristina mente desciuit, discessit, abductus est.

Mente captus.

Mad or beside himselfe, or out of his wit.

Desipiens est, delirus, stultus, demens, insanus, à ratione auersus, omni ratione carens, delirat, desipit, discessit à mente, desertus à mente, destitutus à mente, mens & ratio eum reliquit, insanit, mentem amisit, mente captus est; mentis lumine obcæcatus, mentis compos non est: mentis inops, mentis expers, inops à mente,

Mercatores diuites.

Rich

Rich merchants and wealthie.

Rem possident benè magnam, amplissimam, opulentissimam, copiosam in primis mercatores Florentini: diuitias tenent summas, abundant, affluunt re, copijs, diuitijs, opibus: diuites oppidò sunt, locupletes, opulenti copiosi, à re parati, instructi, firmi, benè nummati, benè pecuniati: ampla res est, prolixa, copiosa, minimè angusta, benè multa mercatoribus Florentinis: ampla re vtuntur, prolixa, copiosa, benè multa.

Merita tua non assequor.

I can neuer deserue your benefits bestowed vpon me.

Nullam vnquam tuorum meritorum partem assequar: nunquam non modò referenda, sed ne cogitanda quidem gratia tuum beneficium consequar. Tantum tibi debere existimo, quantum persoluere difficile est. Cui re vix referre gratias possum, ei verbis non patitur res satisfieri. Magna eius in me sunt, non dico officia, sed merita. Magnus ad tua pristina erga me studia cumulus accedit, incredibilem tibi quendam amorem, & omnia in te summa ac singularia studia debeo.

Metellus æquo animo exul.

Metellus left his countrey willingly.

Summa voluptate Metellus patria cessit, æquissimo animo, minimè contra voluntatem: summa fuit Metelli æquitas animi in patria relinquenda. Vide, Exul, qui æquo animo.

Metu liberari.

To be set free from feare.

Abstet-

Abstergere volo animi tui metum, leuare metu, liberare metu, à metu abducere, metum expellere, eijcere, auferre: animum confirmare, constituere, efficere, ne quis animum tuum metus perturbet, afficiat, commoueat, exagitet.

Metus miseriarum ex bellis.

Feare of miserie after warre.

Hæc si bella durabunt, permanebunt, perpetua, diuturna, fixa erunt, quo cœpêre cursu procedent, longius producentur, consistent: nisi bellis finis imponatur, fiat, afferatur: nisi bella finiantur, terminentur, ad exitum perducantur, perijt vniuersa Italia, desperata omnis Italiæ salus est, actum est de salute Italiæ, suam salutem Italia desiderabit.

Miles fortis.

A stout or valiant souldier.

In bellis ostendit se, probauit, præbuit, præstitit acrem & fortem virum: ita fortem, ac strenuam operam nauauit, vt magnam ex ea laudem tuleritrem bellicam fortiter ac strenuè tractauit, gessit, administrauit.

Milites egregij cæsi.

Notable souldiers slaine.

Periere milites virtute præstantes: iterijt egregia militum manus, fortitudine excellens, cuius virtuti cõmiti multum posset: tot exercitus, & robur vniuersum soboléque militum cecidit. Vide, In acie ceciderunt.

Miser ob contemptos patronos.

A wretch, or in miserie for despising his patrons and maintainers.

Cecidit, concidit, perditus est, exinctus est, periit, exitium, perniciem, vltimam calamitatem subijt, sustinuit, tulit, perpessus est, sensit: extremam fortunam subijt, adiuit, sensit, deiectus est in miserrimam vitam, summas miserias, summas calamitates, durissima quæque, acerbissima quæque, miserrima quæque, postrema quæque, quia quos maximè debuit, eos minimè veritus est, contempsit, nihil fecit, aspernatus est: nullo loco habuit, minimi duxit habuit in postremis quos minimè debuit, quos minimè æquum erat: nullam rationem habuit, duxit eorum voluntatis, aut commodi, à quibus pendere, quorum voluntatem remque spectare, quibus consulere, quorum rationibus consultum velle debuit, quorum voluntati parere, obsequi, morem gerere officio cogebatur.

Moderans studijs valebis rectiùs.

By vsing your studies moderately, you shall haue your health better.

Si modum studijs impones, facies statues, si tibi moderaberis in studijs, si studia moderabere, si tibi parces in studijs, valetudine melior fies. Valetudinem confirmabis, conualesces quotidiè magis, firmior ac validior fies: bonæ valetudinis, firmitatis, virium, roboris quotidiè plus assequeris, ad perfectam valetudinem quotidiè propius accedes.

Molestia.

Trouble.

Aliquid me mordet, pungit, afficit, est quiddam quod

quod molestiùs feram, sub molestè feram, in quo nouo nihil offendat.

Molestia liberatus.

Free from all trouble and griefe.

Quod Deo sit gratia, vacuus molestijs nunc quidem sum, sine molestia, cura, sollicitudine, procul absum à molestijs, extra molestiam sum, trāquillè satis ago: Dei benignitate factum est, contigit vt nunc quidem omni molestia vacem, nullis angat curis, nulla vexet sollicitudine, nulla meum animum paulò molestior, grauior, acerbior, exagitet, vexet, perturbet, commoueat, afficiat cogitatio: fruitur animus meus tranquillitate, bene est, tranquillè est, commodè est, quies est, pax est, tranquillitas est animo meo: animo sum ab omni molestia soluto, vacuo, libero, longè seiuncto: Dei me benignitas omni molestia exemit, liberauit, ab omni molestia vindicauit, eripuit, disiunxit.

Molestia affici à benè meritis.

To be troubled and vexed of them, vpon whom you haue bestowed most friendship.

Valdè sum commotus, cum eos audiui negotium tibi facessere, molestiam exhibere, molestos esse, infensos esse, sollicitudinem inferre, te vexari, iniurias accipere, affici molestia ab ijs, de quibus ipse benè meritus es maximè, qui summa tibi beneficia debeas.

Moram adhibe.

Pause a while, or stay and deferre the matter as long as you can.

Rem sustine, suspende, quoad licet, moram interpone

pone : rem ducas, producas, proroges, protrahas.

Moram auerte.

Flie lingering.

Caue, ne mihi ſpatium producatur, dies proferatur, prorogetur, protrahetur, extrahatur, protendatur, fiat longior, ne res longius ducatur, ne in aliud tempus reſiciatur, protrudatur, reſeruetur. Vide ne quid mihi ad hoc negotium temporis accedat : ne tempus addatur, ne qua fiat acceſſio temporis, ne quid mihi temporis in hoc negotio, in hoc munere, in hac adminiſtratione prorogetur, ne fiat longior, ne ducatur longius, ne ſit diuturnior hæc adminiſtratio.

Moram trahere.

To deferre, ſtay, or driue off.

Morari diutius, moram facere, moram interponere, procraſtinare, differre, diem ducere, referre rem in aliud tẽpus, rẽ proferre, ducere, producere, protrudere, protrahere, extrahere, in aliud tempus reſeruare non poſſum.

Morbus ex itinere.

Sickneſſe taken in iourney.

Itineris laborem ita grauem ſenſit, expertus eſt, itineris labore ita eſt affectus, defatigatus, fractus, vt in grauem inciderit morbum, vt morbo ſit affectus difficillimo, vt ægrotauerit periculosè, dubia vitæ ſpe. labor itineris ita grauiter eum affecit, afflixit, vt morbi cauſam attulerit, & eius morbi, qui vitam in diſcrimen adduceret, in quo de vita prorſus ageretur, vita veniret in dubium.

Morem

Morem tibi geram.

I will be ruled by you, or follow your advice and counsell.

Parebo tuis mandatis: exequar tua mandata, effectum dabo, quod mandasti: tuæ voluntati parebo, morem geram, obsequar, obtemperabo: sequar voluntatem tuam: meam voluntatem ad tuam aggregabo, cum tua coniungam, tuæ voluntati mea voluntas seruiet: tua mihi voluntas lex erit, atque norma.

Mori.

To die.

Optabile est, effæta ætate diem obire vltimum, summum obire diem, vitam cum morte commutare, è vita discedere, vita excedere, migrare è vita, huius lucis vsuram amittere, obire, occidere, interire, perire, morte vitam finire, mortem oppetere, ad exitum vitæ vocari.

Morosus.

Wayward, crabbed, or froward.

Cum nemine prorsus tibi conuenit: tui mores ab omnium moribus abhorrent, aptus non es, ineptus es, minimè accommodatus ad mores, ad consuetudinem, ad naturam, ad ingenium cuiusquam: nescis vti cuiusquam consuetudine: alienus es ab omnium consuetudine, ac moribus: non facilè, tuos mores ad cuiusquam mores conformas: morosus es, nimiúmque difficilis in consuetudine & vsu, ita te morosum difficilemque præbes in consuetudine, ita mores aliorum fastidis, vt nemo te, tu nemine vti possis: vt neque tu

quem-

quenquam, neque te quisquam ferre possit vt neque tu consuetudine cuiusquam, neq; tua quisquam vti possit. Vide, Difficilis in consuetudine.

Mors immatura ex intemperantia.

Of intemperance vntimely death, or through disorder in diet and surfetting, many dye before their time.

Multos adolescentes conficit, perdit, immatura mors te afficit, crudicas, crapula, immoderata, dissoluta victus ratio: largiore, vberiore, pleniore cibo vtuntur adolescentes, quàm vt stomachus digerere, ferre, sustinere possit, quàm vt vitæ conducat, id quod sæpè illis immaturæ mortis causam attulit.

Mors sine sensu est.

Death is without sense, or dead men feele not.

Nullus in morte residet sensus, mors nullum habet sensum: mortui sensu carent, mortuis nullus inest sensus, extra sensum mors est, sensus à mortuis abest: morte sensus amittitur, sentiendi vis morte extinguitur.

Multi non sapientes, secundis rebus sapientes habiti.

Many vnwisemen reputed as wise in their prosperitie.

Multi, cum sapientes non essent, summæ tamen sapientiæ nomen prosperis temporibus tulerunt, nacti sunt, consecuti, adepti: multi cum sapientiam haberent nullam, summam tamen possidere secundis temporibus crediti sunt: in prospera fortuna, secunda, læta, fœlici,

lici, optima, secundis rebus, rebus ad voluntatem fluentibus, cùm nihil esset aduersi, cùm rebus omnibus esset optimè, cùm omnia facillimo cursu procederent, iucundissimis, lætissimis, optimis temporibus.

Multis imperare optabile.

It is a wished thing to haue rule ouer many.

Optabile est, imperium in multos habere, habere multos, quibus liceat imperare, qui pareant imperatis, quorum opera iure tuo, pro tuo iure, pro potestate, tuo arbitratu possis vti, multis dominari, multis præesse, paratos ad voluntatem, ad impetum, ad nutum habere multos.

Munere afficere.

To giue a present.

Donare cuiquam, dona dare, largiri, munus offerre cuiquam, donis quenquam afficere, donare quenquam munere, dona in quenquam conferre, munera conferre, liberalis in quenquam esse, liberalitate vti, liberalitatem exercere non soles, in consuetudine non habes.

Munere egregiè perfunctus.

He hath ended his office with great commendation.

Magnificentissimo perfunctus est munere ædilitatis, præclarè se tractauit ædilitatis munere, ædilitatem summa cum laude gessit, nihil fecit non egregiè, iustitiæ laude præstitit, specimen dedit minimè dubium virtutum suarum: ædilem se præbuit egregium, præstitit, ostendit: summam ex ædilitate laudem est consequutus, sibi comparauit, sibi peperit, cepit, tulit, retulit

tulit. Vide, Magistratui recte praefuit.

Mutas sententiam.

You change your minde or opinion.

Non permanes in eadem sententia, non persistis, non perseueras, non pergis, tuam sententiam non retines, non tueris, non sententiae tibi non constas, discedis à sententia, labas in sententia, eadem non est, fixa non est, infirma est tua sententia, mutas sententiam, consilium, opinionem, discedis à sententia, consilio, opinione, sensus tuus non idem est, alius nunc est, immutatus est. Bono viro sensum rectum deponere, difficile est. Non ita flexibilem esse tuam voluntatem putaram. Vide, Vir bonus constans est.

Mutata de pace sententia.

His iudgement is changed concerning peace.

Anno proximo, superiore, pacis autor praeter ceteros eras, nunc videris à pristina causa desciuisse: non quod anno proximo, nunc idem de pace sentis: tua de pace sententia cum superioris anni sententia conuenire non videtur, non eadem tua est, quae anno proximo, superiore de pace sententia: pacem vrbis omnium maximè tuebaris anno superiore, nunc alia tua mens videtur, non idem sensus, diuersa opinio.

Mutata sententia.

Your minde is changed.

In sententia non permansisti, sensum mutasti, aliter existimas, à pristina sententia desciuisti, à te dissentis, diuersam opinionem suscepisti, cepisti. Vide, Mutas sententiam.

Mutatio rationis.

Alteration of state, another condition, or the case is changed.

Diuersa nunc mea ratio est, non eadem est, immutata est ratio rerum mearum: alius est rerum mearum status: aliter se meæ res habent, non eodem loco sunt.

Mutuò nos amamus.

We love each other alike.

Mutuò amamus inter nos, pariter, æquè, similiter, vicissim, amore non dissimili, mutuo, pari: par voluntas ab vtróque nostrum accipitur, ac redditur.

Natura.

Nature.

Mos hic omnium est, consuetudo est, institutum est, moris est, cōsuetudinis, institui, mos obtinuit, inualuit: ita fert omnium consuetudo, mos communis, natura non ita cōsuenit, omnibus est a natura tributū, ita natura comparatum est, ita comparatum est, habeat hoc omnes à natura: ita factū, ita institui, natura omnes sumus, vt vim vi repellamus, vt ab iniuria nos tueamur.

Natura auarus.

Borne to be a niggard, or naturally coueteous.

Multis argumentis inclinatum, ac natura propensum te ad turpissimum & execrabile vitium auaritiæ iudicaui: quod multis argumentis potuerim conijcere, colligere, intelligere, suspicari, ad auaritiæ vitium natura propendes, tua te ad auaritiam natura ducit, auaritiæ studiosus

studiosus es exhortante natura, naturali quodam studio ad auaritiam inclinas, sequeris auaritiam quadam naturæ inductione.

Natura omnibus accommodatus.

A nature meete for all things, or framed of nature to all purposes.

Præcipuo quodam naturæ munere aptus erat, accommodatus, appositus erat ad omnia, factus ad omnia videbatur: ingenium acceperat à natura ad omnes res appositum, atque accommodatum: eo erat, eo vtebatur ingenio, quidquid vt exequi, & præstare satis commodè posset natus ad omnia videbatur; dederat hoc ei natura, quicquid aggrederetur, vt egregiè conficeret, vt excelleret: habebat hoc à natura, vt quancunque ad rem se conferret, quamcunque rem capesseret, ea non possit non perfungeretur, ex ea cum laude discederet. Vide, Ad omnia aptus.

Necessitati parandum.

Necessitie or need hath no law.

Sapientis est, sapientia est, consilij est, rationis est, sapientem decet tempori cedere, necessitati parere, rationem temporis habere, consulere temporibus, conformare se ad temporis rationem, consilia & actiones tempore moderari, pro temporum statu & suscipere, & deponere, ita se gerere, vt præcipere tempus videatur, vt temporis ratio ferat ac postulet quasi ducem sequi in agendis rebus, quasi consiliarium habere tempus, consiliario vti tempore nos decet.

Nec vsui nec incommodo esse.

Neither to further nor to hinder.

Si tibi vtilis esse non possum, incommodare tibi nolo, incommodo tibi esse, incommodo te afficere, incommodum tibi afferre, parere, præbere.

Negotiari.

To be occupied or to traffieke.

Mediolani negotiatur, habet negotia, gerit negotij, mercaturam exercet, res agit, negotijs tractat.

Nemini fidendum.

No man is to be trusted.

Nemini, vel summa necessitudine coniuncto, habenda fides est, nusquam tuta fides cauedum est ne cuiquam fidei nos credamus, committamus, res nostras commendemus cautionis est, sapientiæ est, consilij est, nemini se credere, committere, nemini plane confidere, nullius in fide omnia statuere, ponere, collocare: quis est, quem tibi fidum præstare possis, cuius incerta, dubia, infirma, fluxa, fides non sit.

Nemini maledicendum.

No man is to be spoken ill of, or reuiled and railed at.

Conuitium cuiquam facere non debemus: male cuiquam dicere non decet, dicere conuitium cuiquam iacere conuitium, conferre conuitium in quenquam, conuitijs quenquam afficere, vexare, exagitare, lacerare, turpe est, laudis non est, laudi non est.

Nemo ab omnibus incommodis liber.

No man free from all ill fortunes.

Quis est, qui nihil in vita mali videat, nihil sustineat incom-

incommodi, nullam ferat calamitatem? cuius est perpetua fœlicitas, nullis interrupta malis, nemo fortuna vtitur perpetuò bona: nemini res ad voluntatem semper fluunt: nemo est cui prosperè omnia succedant, nihil contra voluntatem eueniat, nullum accidat infortunium, secunda sint omnia, optata omnia contingant. Nemini sua cōditio satisfacit: nemo est, qui acquiescat fortunæ suæ.

Nemo sine crimine.

No man without some fault.

Omnes in omnem culpam prolabuntur: incurrunt homines in omnem iniquitatem: nulla culpa est, quæ non hodiè subeatur: omnes in omni scelerum flagitiorumque genere volutantur: omnem improbitatem omnes amant, nullum hodiè flagitium ignoratur, prætermittitur.

Nemo tantum habet, quantos sumptus facere possit.

No man hath so much, as he hath wayes to spend it, or no mans wealth is so great but his expence may be greater.

Quis ita firmus ab opibus est, quis ita fortunæ bonis affluit atque abundat, cuius tantæ diuitiæ sunt, quis tātum possidet diuitiarum, quis opibus adeò possit, cui res familiaris ita copiosa est, cui tantum fortuna largita est, de suis bonis impertiuit, communicauit, vt sustinere sumptum possit, vt respondere sumptui possit, vt sumptum ferre possit, vt quantum res postulat, tantū facere sumptum, tantum erogare possit.

Ne quid dicam tristius.

To tell no worse newes, or that I may tell no heauie tydings.

Nolo tristius quicquam dicere, nolo malis omnibus hanc rem prosequi, nolo malè omniari.

Ne sis autor.

Be not the author.

Noli me hortari, cohortari, adhortari, vt hoc faciam: ne mihi sis autor huius consilij, ne me rationibus ad hoc impellas, ne cohortatione vtaris, ne cohortationem suscipias.

Nihil sine numine fœlix.

Nothing happie without the grace of God.

Qui suas ad cogitationes Deum non adhibet, suis in cogitationibus non confugit ad Deum, sua consilia ad Deum non refert, cuius animus cum Deo nunquam loquitur, sæpè illum fallit humana prudentia, sæpè is ab humana prudentia in fraudem, in errores inducitur, sæpè labitur, aut offendit, aut errat, ab humana prudentia ductus, ducem sequutus humanam prudentiam, humanæ prudentiæ ductu, falsa quadam rerum humanarum specie deceptus.

Nihil est laus ab illaudatis profecta.

To be praised of vnhonest men, is nothing worth.

Ea de laude minimùm labore, eam laudem minimi puto, reputo, facio, duco, æstimo, pendo, flocci facio, contemno, respuo, aspernor, nullam puto, in minimis

nimis pono, in postremis habebo, ab ea laude non pendeo, ea me laus minimùm mouet, parum afficit non tangit, non capit, non ducit: eam laudem non specto, non amo, non curo, non expetendam duco, inter optabilia refero, (& hæc omnia passiuis licet iisdem verbis conuertere) quæ proficiscitur ab iis, qui ipsi in laude non viuunt, qui laudem ipsi nullam consequuti sunt, qui ab omni laude procul absunt, quibus ipsis laus nulla tribuitur.

Nimis arrogans.

Too proud, or too arrogant.

Nimium tibi tribuis, arrogas, assumis. Vide infra, Nimium es superbus.

Nimis studiosus.

Too too studious, or too much given to study.

Nunquam te explent studia, tua nunquam expletur, aut satiatur studiorum sitis, nimius in studijs, nimium te studijs dedisti: præter modum, supra modum, extra modum, parum modicè, immoderatè, minus moderatè: sine modo, nimis intemperanter studia colis, tractas, exerces: nimia studiorum cupiditate flagrante studiorum amor, & consuetudo nimium tenet.

Nimium es superbus.

Thou art too proud.

Nimium tibi places: plus tibi assumis, quàm deceat, quàm liceat, conueniat, æquum sit, oporteat, ratio ferat, patiatur, concedat: nimium te effers: arrogas tibi plus quàm licet: altius quàm oporteat, ipse te extollis:

ita superbè agis, vt ferri non possis, superbia es prorsus non ferenda, patrem tibi esse neminem vis, te cunctis anteferis, omnes despicis, te verò vnum suspicis, amas ipse te sine riuall, tibi ipse magnus es atque eximius, omnia putas esse in te vno collocata, fortunam ipsam minùs esse te ipso fortunatam putas: persuasum habes tuis te fortunis, ipsam fortunam anteire.

Nimius labor in studijs.

Excessiue labor in studie.

Nimis elaboras, inuigilas, sudas, exerces te nimis immoderatè, supra modum, intemperanter in studijs, nimiùm laboriosè studia tractas, colis, exerces: sustines laboris plus, quam satis est in studijs exercendis, sic elaboras in studijs, vt vires tuas imminuas, consumas, exhaurias, debilites, infirmes, affligas.

Nobili necessariò virtuti studendum.

It is necessarie for noblement o studie vertue.

Quicunque honesto, claro, non obscuro, summo loco, claris parentibus natus est, ex nobili familia, clara stirpe, ei maior, quam cæteris, colendi præclara studia, exercendarumque laudandarum artium necessitas imponitur: habet hoc nobilitas & familiæ splendor, vt vitæ laudabiliter & cum virtute traducendæ, non modò occasionem, verùm etiam causam, neque causam tantùm, sed etiam necessitatem afferat: quem familiæ nobilitas commendat, oportet eum ad liberaliū doctrinarum studia, ad studium summæ laudis, ad omnem laudem, ad decus eò studiosius incumbere, ad excellentem omnium rerum cupiditatē eò vehementius excitari: si quis ex egregia, nobili, præclara, illustri, de-

mo natus est, maiore, quàm quisquis alius, virgetur virtutis expetendæ necessitate.

Noctem studijs assumere.

To watch all the night at studie.

Vigilare de nocte, noctu, per noctem: noctem studiorum causa cœpi: nocturnas vigilias diurnum ad studium cœpi adiungere, diurno cum studio coniungere, ad studia iam etiam aliquantum noctis assumo.

Nolo rempublicam in discrimen adducere.

I will not hazard the Common-wealth.

Nolo summam Reipublicæ, salutem Reipublicæ, publicam rem in discrimen, in dubiam fortunam adducere, deducere: non committam, vt incertam fortunam Respublica subeat, vt periclitetur Reipublicæ salus, vt in dubium vocetur, in periculum, in discrimen veniat.

Nomen ex scriptis.

Immortall name by writings, or famous for euer.

Si tua scripta ad exitum perduces, perficies, confices, absolues, si tuis scriptis finem impones, extremam manum impones, perpetua erit, æterna, immortalis tua fama: nunquam deficiet, consenescet, peribit, obscurabitur, extinguetur, delebitur: nulla dies tuam famam terminabit, nullum temporis spatium circumscribet, nulla vetustas corrumpet: vigebit in omnes annos tua fama: omnis te posteritas cognoscet, tuas laudes excipiet ac tuebitur: nomen tuum immortalitati

tati commendabis, immortalitate donabis, immortalitatis præmium consequeris, non simul cum corpore mors tuum nomen extinguet, delebit, auferet, tuum nomen ab iniuria vindicabis, in hominum memoria tenebis, æterna laude illustrabis, decorabis, afficies, ornabis: de te posteritas omnis audiet, ac loquetur.

Non contendendum cum fortioribus.

Strive not with thy stronger.

Contendere, certare, pugnare, altercari cum valentioribus non debemus, aduersus valentiores, firmiores, robustiores, paratiores à viribus suscipienda contentio non est.

Non cunctandum.

It must not be lingred, or delayed and deferred.

Si exploratum tibi est, posse te illius regni potiri, illo regno potiri, regnum illud obtinere, non est cunctandum, producenda res non est, protrahenda, differenda non est, mora facienda nulla est, interponenda non est: omnis tollenda mora, languor omnis abiiciendus. Vide, Festinanter agendum.

Non dubito quin summus futurus sis.

I doubt nothing to see you in greatest estimation.

Non dubito, quin summum atque altissimum gradum ciuitatis obtineas, nulla me dubitatio tenet, nihil mihi dubitationis relinquitur: non est cur dubitem, quin ea assequaris, quæ in Repub. putantur esse amplissima, quin futurus in ciuitate sis honestissimus, am-

amplissimus, eximius, honestissimo loco, summo loco, singulari loco.

Nondum assuefactus es laboribus.

You are not yet accustomed to paines.

Nondum laboribus assueuisti: nondum es a laboribus assuefactus, laboribus assuefactus, assuetus: labores ferre ac sustinere nondum consueuisti: labores nondum satis expertus es, sensisti, sudisti: nondum es in laboribus plenè versatus, exercitatus: rudis es, insolens in laboribus: nondum tibi familiaris labor.

Nondum planè res absoluta.

Not yet fully ended.

Sublata res tota non est, sed magna tamen ex parte profligata: parum abest, quin ad exitum res peruenerit: eò res processit, vt ab exitu non longè abfuerit, vt ad exitum penè peruenerit, exitum penè attigerit.

Non est causa mutandæ sententiæ.

You haue no cause to change your minde.

Quid est, quod aliam in partem traducere me debeat? cur hanc opinionem obijciam? cur hunc deponam sensum? cur ab hac sententia desciscam, discedam? cur aliter sentiam? cur à me ipso dissentiam?

Non esse soluendo.

He hath not wherewithall, or he is not able to pay.

Soluendo non sum; non est, vt possim soluere: non habeo vnde soluam: non suppetit, vnde creditoribus satisfaciam.

Non

Non multum edo.

I eate not much, or but a little.

Non multi cibi sum: minimè fum edax: temi cibo vtor.

Non nisi sospes proficiscaris.

Trauell not except you be strong, or be sure you haue your health before ye iourney.

Ne te viæ, nisi confirmato corpore committas: nisi rectè valeas, ne te in viam desperegrinandi consilium, nisi valetudine firma vtaris, omitte. Vide, Itet omittendum, infirmia valetudine.

Non punitus.

Not punished.

Pœnam effugit, elapsus est: impunè illi fuit: impunitatem est assecutus: pœnam nullam tulit, sustinuit, perpessus est, eua sit ex iudicio: absolutus est: absolutionem est adeptus.

Non satis religiosus.

Not very deuout.

Non satis diligenter, parum pie, minus religiosè quàm conueniat, sacris operam das, in templo versaris, Deum colis, sanè pie nō agis in templo: pietas in te desideratur, requiritur: non eam pietatem, non eam religionem, quæ Deo debetur, præstas in templo.

Non sum inconstans, quòd hominem ingratum negligo.

I am

I am not inconstant by setting light by an vnthankefull person.

Non puto mihi famam inconstantiæ pertimescendam, si tam ingratum hominem, tam immemorem officij, prosequi nouis officijs nolui; non vereor, ne quis mihi tribuat, ascribat, assignet inconstantiæ leuitatem: ne quis in me inconstantis animi, leuis, mobilis, instabilis, parum firmi vitium conferat, ne quis mihi notam inurat inconstantiæ: ne inconstantiæ nomine malè audiam, suspectus sim: ne accuser, quasi parum in officio constans, quasi discessarim à pristina consuetudine, quasi desciuerim à meipso.

Non tibi adulor.

I flatter you not.

Noli putare, me hoc auribus tuis dare: gratiam tuam aucupari: hoc me loqui ad voluntatem, me velle tuis auribus inseruire, nec esse blandum, assentatione vti, assentationis artificio tuam gratiam quærere: ne me putes sictè loqui ad colligendam beneuolentiam tuam: vt gratiam à te ineam, te mihi vt adiungam, tuam in amicitiam vt me penitùs insinuem.

Non tua, sed mea interest.

It is not your part, but mine: or it is no matter to you, but it concerneth or toucheth me very much.

Hoc tua nullam in partem interest, mea multum: tua minimum refert, mea plurimum: ad te nihil, ad me valde pertinet: tua res in hoc nulla, mea verò agitur maxima: hoc ad tuas res momenti nihil habet, vim nullam habet, minimum valet, ad meas valet in omnes partes,

multum

multum interest, refert, multum habet ponderis.

Nouitatis cupidus.

Desirous of newes.

Res nouas quærit, cupidus rerum nouarum, statim hic re minimè delectat, nouitatem amat: nouitati studet, fauet.

Noui tuarum rerum statum.

I know your state well.

Noui, cognitum habeo, probè teneo statum rerum tuarum, qui sit rerum tuarum status, optimè scio, præclarè noui, egregiè intelligo, de iuis rebus planè mihi constat, exploratum est, exploratum habeo, compertum habeo, mihi dubium non est, obscurum non est, non me fugit, latet, præterit status rerum tuarum.

Nulla merita.

No deserts.

Non valdè de me meritus es, non magna in me beneficia contulisti: gratiis non sunt, exigui momenti, parui ponderis ea, quæ mea causa fecisti: beneficium vel à te nullum accipi, vel accipi minimum: exigua sunt, quæ apud me beneficia collocasti posuisti: non magnis à te sum affectus beneficijs: beneficia tibi debeo non ita magna: obligasti me, obstrinxisti, deuinxisti mediocribus officijs.

Nullius pretij homo.

One of no account, or whom no man carreth for or setteth a point by.

Valdè miror, quòd hominis deterrimi, ac sordidissimi

simi consuetudine vtar: mirari satis non possum, quòd eius te hominis vsus & consuetudo delectet, cuius infima conditio sit, qui sit infimæ conditionis, humillimi loci, obscuri loci, nullius loci, nullius ordinis, nullius pretij, despectus, abiectus, contemptus: terræ filius, inopes ab omni prorsus existimatione, neque à seipso, neque à maioribus commendatus, nulla maiorum laude, nulla sua virtute commendatus, honestatus, nobilitatus, insignis.

Nullo in honore esse.

To be of no credit or estimation.

Prorsus iacet, nulla qua existimatio est: nullum apud homines locum obtines, nullo loco es, nullus es, nullo in honore es, nullius te pretij homines ducunt.

Nunquam tibi deero.

I will neuer faile you, or leaue you.

A me omnia in te studia atque officia, quæ quidem ego præstare potero, velim expectes: mea omnia studia atque officia polliceor, præstò tibi semper fore me velim existimes planéque tibi persuadeas, si quid valebo, valebo tibi: hoc editum ex oraculo puta, hoc tibi confirmo, ac re præstabo, nullum me studij genus aut officij, quod ad rem tuam sit, quod ad rem tuam pertineat, quod ad rem laudem, dignitatem tuam valere videatur, vllo esse loco prætermissurum.

Nunquam tua merita compensabo.

I shall neuer requite your deserts.

Nullam nunquam tuorum meritorum partem asse-

quar:

quar: nunquam ne minima quidem ex parte tuis in me meritis satisfaciam: nunquã omnino tibi soluam quantum debeo, ac ne vlla quidem ex parte officia tua nunquam rependam, remunerabor, remetiar, compensabo, officijs paribus æquabo. Vide, Merita tua.

Nutius sinister.

Euill newes.

Rumores de illo duriores erant, aduersa quædam de illo erant allata, nuntij venerãt tristes, aduersi, infausti, parum commodi, minimè læti, parum secundi, grauior de illo fama peruenerat, dissipata erat, pervulgata: duriora quædam, grauiora erant significata, iactabantur, sermonibus dissipabantur.

Ob auaritiam vituperatus.

He is dispraised for his couetousnesse.

Auaritiæ nomine malè audis, auaritiæ flagras infamia, laboras infamia: auaritiæ tibi crimen obijcitur, exprobratur, in te confertur auaritiæ culpa: tibi auaritiæ nota inuritur: suspectus in primis es auaritiæ nomine, accusatis, reprehenderis, exagitaris, vt in auaritiam pronior, ad auaritiam procliuior, vt homo diuitiarum nimis appetens, immoderatè sitiens, supra modum cupidus, cupidior quàm satis est, nimius in diuitiarum cupiditate.

Obest valetudini.

It is hurtfull to me, or it maketh me sicke.

Igne vti sine valetudinis damno mihi non licet: si ad ignem accedo, obest valetudini, valetudinis cum detri-

detrimento sit, læditur valetudo, damnum facit, infirmatur, incommodo afficitur.

Ob liberalitatem laus.

Praise for his liberalitie.

Tuum nomen liberalitate extolles, efferes, tuam laudem excelso, sublimique in loco atq; in illustri quadam specula liberalitas constituet, collocabit: ad summam laudem, ad summa, ducem secutus liberalitatem, duce liberalitate peruenies.

Obliuiscendum malorum.

All euill haps or ill fortunes must be forgotten.

Lætior tibi vita esset, iucundior, tranquillior, tranquilliùs ageres, si tuos casus obliuiscereris: ex animo tuo, mente, memoria deleres: si memoriam tuorum temporum omitteres, deponeres, abiceres, ex animo deleres: si tua pristina mala, tuos casus, tuorum temporum varietatem obliuione voluntaria contereres, apud te deleret obliuio.

Ob oculos.

Before a mans eyes.

Tota mihi illa regio in cubiculo meo sedenti erat in conspectu, ante oculos erat, sub oculis erat, ob oculos erat, ad oculos occurrebat, in oculis erat, sese ostendebat, patebat, aperiebatur, exponebatur.

Obsecrauit me vt fidem seruarem.

He humbly desired me to keepe promise.

Meam fidem implorauit, suppliciter mecum egit, rogauit me quàm suppliciter potuit, vt fidem præstarem tuerer, seruarem, soluerem, vt starem promissis, vt in fide permanerem, vt promissa persolucrem.

Obuiam ire amicitiæ gratia.

To go to meet him for old acquaintance.

Obuiam ibo, obuiam procedam, occurram, vt officium amicitiæ debitum persoluam, vt id præstem quod amicitia postulat.

Occupato non molestus.

Not to be troublesome to him that is occupied with weightie affaires.

Nolo tuas occupationes impedire, tibi tam occupato molestus esse, molestiam exhibere, obstrepere: nolo tuorum negotiorum cursum impedire, tuis rebus impedimento esse, auocare te à tuis negotijs, curis, occupationibus.

Officiosissimus.

Most officious, or readiest at all assaies.

Erat in omni genere officij maximè omnium diligentissimus, omnis officij diligentissimus: vincebat, superabat, anteibat, antecedebat omnes, excellebat omnes, antecellebat omnibus diligentia, par illi æqualis, similis, cum illo comparandus, æquandus, conferendus, componendus in diligentia nemo fuit. Fide semper fuit & officio singulari: si complecti hominem volueris, neminem habebis, cum res tuæ postulabunt, neque præstantioris animi, neque majoris in te benevolentiæ.

Omi-

Ominosum.

An ill token, or signifying some euill hap to come.

Malè veteres ominabantur, augurabantur, infaustum omen, mali euentus, omen aduersum, calamitatem portendens, incommodum significans iudicabant, si quercus fulmine percuterentur, ferirentur, fulminis ictum sentirent, de cœlo tangerentur.

Omnes morti obnoxij.

All men are subiect to death.

Paterni obitus dolorem hæc ratio depellat, quòd omnibus impendet mors: hac omnia lege creata sunt, vt morte deleantur, extinguantur.

Omnes omnibus calamitates incumbunt.

All sorts of men shall feele the smart of ill or trouble.

Ea temporum impendet conditio, vt optimè actum cum eo putem, qui ante è vita discesserit: omnibus omnia impendent mala, manet omnes, impendet omnibus, vrget omnes, aduentat, appropinquat, iam adest eadem calamitas: nemini recte erit, nemo erit cui pessimè non sit, qui pessimè se non habeat, qui non aduersa fortuna vtatur, qui non aduersis fortunæ fluctibus iactetur: communis erit, eadem omnium, par, simillima fortuna: suum quisque miseriarum pondus sustinebit: vexabit omnes eadem calamitas: miserrimè cum omnibus, atque infœliciter agetur, expers malo-

rum nemo erit, miserijs nemo vacabit: malorum incendio flagrabit vnusquisque. Nulla est acerbitas, quæ non omnibus impendeat, immineat, quæ non omnes maneat: aduersa omnes omnia sustinebunt: pari omnes calamitate premuntur: communis erit omnium, non propria cuiusquam malorum tempestas, vis malorum, iniquitas fortunæ. Vide, Nemo ab omnibus incommodis liber.

Omnia debeo tuis beneficijs.

Your benefits deserue all I can do.

Omnia tibi studia, omnia prorsus officia debeo tuis beneficijs: præstare cogor tua causa quicquid possum, quantum valeo, quantum consequi viribus possum, quantum est in me situm: tua in me beneficia, meum omne studium, meum officium, omnes à me curas, omnem industriam, omnia denique quæ in me sunt, non solùm postulant, verùm etiam exigunt: quid est quod ego tua causa non debeam? obsequi tuæ voluntati, meam gerere parere, inseruire prorsus in omni re debeo.

Omnia nihili facio.

I set not a rush by all the world, or I care not a straw for it.

Trahantur per me pedibus omnia, non laboro: nihil me afficit, nihil me tangit, nulla re mouetur, de quauis re susque deque fero, æquè omnia contemno, fastidio, respuo: nulla res apud me pondus habet: nullius momenti est, in pretio est, ne minimi quidem est.

Opera frustrata.

My trauell or labour is in vaine.

Nunc me sentio frustra elaborasse, inanem laborem suscepisse, spes meas infirmis & labantibus fundamentis esse nixas: me ducem habuisse, ducem secutum esse incertam cæcámque spem, arido solo, infructuoso campo, arenæ semina commisisse, mandasse: imprudentiam consilij mei exitus rei mihi declarat, spe sum deceptus, ductus sum inani studio, laterem laui, operam malè posui, oleum & operam perdidi, studium inutiliter consumpsi, locaui.

Opinio inueterata.

A settled opinion.

Erat hæc in animis hominum inueterata opinio, peruetus, diuturna, multi temporis.

Opinor.

I suppose or I thinke.

Opinor, arbitror, puto, autumo, existimo, iudico, censeo, duco, ita mihi persuasi, in animum induxi, pro certo habeo, exploratum habeo, minimè dubito, planè credo, prorsus, omnino, penitus, certò, pro certo, minimè dubitanter, exitum fore, qualem sum auguratus, qui augurio meo respondeat, quē prædixi. Vide, Meditari.

Oportunitas amissa.

Opportunitie let slip.

Amissum tempus est, elapsa de manibus est, abijt, præterijt, fugit, euanuit, amissa est, nulla iam est, prorsus perijt occasio, tempus, opportunitas.

Opulentum patrimonium disperdis.

To waste a rich patrimonie, or his fathers lands and goods.

Pater tuus opes, diuitias, rem, ea quæ tu possides, quæ tibi reliquit bonis artibus, honestis rationibus, laudabiliter, honestè bona quæsiuit, collegitat tu malis artibus, improbis rationibus, inhonestè, turpiter, per nequitiam, luxum, ac libidinem patrimonium exhauris, dissipas, consumis, perdis, malè perdis, dispendis. Vide, Patrimonium dissipare.

Opus inchoatum.

A worke begun.

Opus non modò non perfectum, confectum, absolutum, ad vnguem factum, sed inchoatum, ac rude reliquisti: tantum abes à perfectione operis, vt principia vix appareant: tantum abest vt opus ad finem perduxeris, vt minimum vltra principia processeris, vt in ipsis penè principijs constiteris, hæseris, vix opus instituisti, vix agressus es, operis initium fecisti, à fine autem longè distas: rem tu quidem habes institutam, sed perpolitio requiritur: instituere res est, non perpolita, operis tu quidem fundamenta fecisti, fastigium adhuc tamen nullum videmus, nullum exstat.

Orestes matrem occidit.

Orestes slew his mother.

Orestes parentem Clytemnestram sua manu defodit, confodit, perfodit, vita exuit priuauit, morte affecit, puniuit, multauit, vltus est, vindicauit, interfecit, interemit, occidit, cæcidit, peremit, trucidauit, obtruncauit, parenti vitam eripuit mortem obtulit, attulit, intulit, vim intulit, attulit, manus attulit, intulit.

Ornatus

Ornatus animi & fortunæ bonis.

Beautified with the gifts of mind, and of fortune.

Honestus, grauis, plenus officij, bonus planè vir, & cùm virtutibus, tum etiam forma satis ampla ornatus: animi bonis abundat, nec fortunæ tamen bona desiderat: animi bona multa, fortunæ pauca possidet.

Ostendam me rectè fecisse.

I will iustifie that which I haue done, or proue that I haue done well.

Omnino constitui, decreui, deliberaui, meum factum purgare, probare, rationibus tueri: id mihi propositum planéque certum est, vt rationem reddam consilij mei, agere, probare, tueri, defendere, sustinere meam causam prorsus volo, argumentis minimè dubijs ostendere, rationibus persuadere, non me casu, non temerè, non inani quadam voluntate, repentino mentis impetu, nulla satis firma, certáue causa commotum, adductum, impulsum: quod feci ostendam iure factum, consilio factum, optimis de causis ratione suadente, ratione duce, certo iudicio rectè & considerate ita factum, vt reprehendi non possim, vt mihi temeritatem, imprudentiam, inopiam consilij nemo possit obijcere, nemo possit in controuersiam, in dubium vocare, meritò damnare, vituperare, accusare, exagitare.

Parcus ob egestatem.

Sparing or not liberall because of pouertie.

Parcus es in conferendis muneribus, quia copiæ tibi non suppetunt: angusta est tua liberalitas pro tenuitate

nuitate copiarum: ideò benignus & liberalis valdè non es, quia non valdè abundas? non valdè copiosus es: quî potest esse prolixa atque ampla tua liberalitas, cum angusta sit res tua familiaris? largiris tenuiter: infra modum notius, quàm supra modum, quia nō satis à copijs paratus es, ideò largè nō das, quia quod des non habes.

Parentes liberos ad virtutis studia cohertentur.

Let parents exhort their children to the studie of vertue.

Decet parentes illos, qui liberis consultum volunt, non eos ad rem cohortari: quam facilè nullo negotio, arbitratu suo tum largitur, tum eripit fortuna: verùm ad eas artes, quarum vitæ par vsus & possessio est: autores filijs parentes esse debent, vt ad eas artes, ad earum artium studia sese conferant, applicent, animum adiungant, toto animo incumbant, quarum possessio vitam equat: impellere filios parentes debent, incitare consilio, rationibus, argumentis adducere ad eas artes, laudare illis eas artes ostendere illis earum artium fructum, hortatores esse ad eas artes, id consilij dare filijs parentes debent, ita consulere, eam suscipere cohortationem, ea cohortatione vti: ea demum est apud filios egregia parentum cohortatio, qua impelluntur ad eas disciplinas, quarum est æterna possessio, quarum nobis fructum vna mors adimit, quarum vsus interitu vitæ, nulla re præterea terminatur. Filium tuum imitationem velim erudias.

Parenti vim afferre facinus atrocissimum.

A mos

A moſt wicked offence, to offer wrong or violence to thy father.

Nullum crimen, piaculum, ſcelus grauius eſt, aut deteſtabilius, quàm patri manus afferre, vim inferre: maximo ſe aſtringit ſcelere, graue piaculum admittit, impiè facit qui parentem violat, lædit, qui violat eam pietatem, quæ parenti debetur: nullum ſcelus abeſt ab eo ſcelere, in vno illo ſcelere omnia inſunt ſcelera, cum parenti vis infertur.

Parentibus ſenibus liberi ſolatio ſunt.

Children a comfort to their aged parents.

Parentum ætas ingraueſcens filiorum in adoleſcentia conquieſcit, parentum imbecillitas filiorum nititur adoleſcentia, parentum ſenectutem fulcit ac ſuſtentat filiorum adoleſcentia: ſubſidio eſt labantibus parentũ viribus adoleſcentia liberorum, ſenio parentum ſubueniunt adoleſcentes filij.

Paries labefactus.

A weakened wall.

Hic paries vitium facit, rimam ducit, rimam agit, labefacit, labefactatur.

Parua extollere.

To extoll or magnifie things of no price or value.

Magni oratoris eſt humilia tollere, afferre, ea quæ iacere videntur, excitare atque erigere, obſcuris date lucem, ſplendorem afferre, obſcura illuſtrare.

Paruus animus.

An

An abiect minde, a base courage or stomacke.

Ex humili animo, abiecto, pusillo, exili, ieiuno, angusto, gloriæ cupiditas non emergit, exoritur, existit, effluit: angustos animos ampla & præclara cogitatio non ingreditur.

Pater colendus.

Thy father is to be reuerenced.

Debes patrem tuum colere ante omnes homines: est cur patri tuo præcipuum quendam honorem præstes: tui muneris, tui officij, tuarum partium est, tuum munus, tuum officium, tuæ partes sunt, hoc in te conuenit, ad te pertinet, à te postulatur, hoc tibi omnis ratio suadet, proponit, vt patrem tuum præcipuo quodam honore colas, obserues, tuearis, afficias.

Patriæ res nescire dedecus.

To be ignorant in the manners of thy native countrey, is a foule shame.

Turpe inprimis est, dedecus est, in patria peregrinari, hospitem esse in ijs rebus quæ ad patriam pertinent: ea non tenere, scientia non comprehendere, vsu, doctrináque percipere in quibus patriæ res agitur.

Patriam ab interitu liberaui.

I haue deliuered my owne countrey from vtter ruine.

Patriam seruaui, patriam ab exitio vindicaui, patriæ incendium extinxi, salutem attuli, peperi, dedi patriæ, opera mea patria stat: cadentem patriam sustinui, labentem confirmaui, labentem excepi: ego salus pa-

patri fui, à me salutem accepit patria : patriam ab exitio, à pernicie, ab interitu, à peste eripui, liberaui, tutatus sum : patriæ mala sanaui : patriæ salutem attuli, incolumitatem peperi, pestem abstuli : grauiter laboranti patriæ opem tuli.

Patrimonium dissipare.

To waste the patrimonie.

Rem consumis, perdis, disperdis, malè perdis, dissipas in res inutiles, inanes, leues erogas : partam, quæsitam, comparatam, congestam summis laboribus maiorum tuorum, quam maiorum tuorum summa collegit industria. Vide, Opulentum patrimonium, &c.

Patris dissimilis.

Unlike his father.

Patris tui dissimilis es, patrem non refers, non imitaris, parentis tui consuetudo in te desideratur : parenti tuo dissimilem te præbes, tua ratio à patris tui ratione longè distat, à patris tui consuetudine longè discedis : non agnoscitur in te pater tuus.

Paucis agendum.

Dispatch in few words.

Pluribus tecum agere non debeo : longiorem orationem tua non expectat humanitas, non patitur, non fert, non sustinet, reijcit, recusat, renuit, respuit : amicitia nostra minimè patitur, vt te pluribus rogem.

Paupertas honoribus excludit.

Pouertie keepeth a man from preferment.

Sæpè facit inopia, vt honores consequi non liceat : prohibet, arcet, summouet ab honoribus rei familiari

tis inopia: impedimento egestas est, quo minus ad ea quæ sunt in ciuitate amplissima liceat peruenire: aditum ad honores intercludit rei domesticæ facultas: omnibus ad honores magnas difficultates obijcit, magna impedimēta opponit, viam obstruit, obuiā it, occurrit inopia: imparatis à re domestica honores obtinere non facile est, multi negotij, magni operis est: honorū cursum impedit, interrumpit egestas, egentibus non facilis est, non expeditus honorum cursus non patent honores inopiæ. Vide, Egestas honoribus impedimento.

Pecuniæ diues.

Rich in money.

Benè nummatus est, benè peculiatus, benè pannis à pecunia, instructus à pecunia, abundat nummis, copiosus est à pecunia, minimè pecuniam desiderat, multum habet in arca, refertus est pecunijs, pecuniæ illi multum est, pecuniæ multum possidet, magnam auri vim argentique possidet, in numero habet.

Perditi adolescentes in viam redeunt.

Lost children oftentimes come home againe, a youth that goeth astray will turne againe.

Perditis in adolescentia moribus multi sunt, qui deinde meliorem adepti mentem, meliorem ad mentem & sententiam reuocati, resipiscentes, honestius vitam instituunt, honestioris vitæ initium ordiuntur, laudabiliorem vitam exordiuntur: multorum est impuris moribus, improbis, honestis, turpissimis, inquinata adolescentia, contaminata, infecta: viuunt multi turpiter, in adolescentia, studēt vitijs, turpem vitam colunt, inho-

inhonestè vitam traducunt, secundum more vitam transigunt, procliues ad vitia sunt, turpi voluptate capiuntur, culpam facilè committunt.

Perditorum fugienda societas.

The company of wicked men is to be auoided.

Non est cum improbis hominibus iungenda societas, coire societatem, coire in societatem, inire societatem cum perditis hominibus, dare se in societatem perditorum, conferre se, adiungere se, applicare se ad homines perditos, coniungere se, vinculo se societatis obstringere cum perditis hominibus vtilitatis vel maximæ spe propositæ, vel si spes vtilitatis maximæ ostendetur, non decet, turpe est, minimè debemus: qui se socium ad perditos homines adiungit, cum perditis hominibus coit, perditos sequitur, comitem se præbet improbis, facit turpiter, contrà quàm decet, minimè laudabiliter.

Per fratrem tuum agam.

I will compasse it by your brother; or, I will vse your brothers helpe.

Vtar ad omnia tuo fratre, vtar opere fratris tui, fratri me tuo committam, tradam, si quid agendum erit, per fratrem tuũ vt agatur, operã dabo. Vide, Vtar fratre tuo.

Periculum honoris.

The hazarding of your honor.

Tuus honor agitur, honor tuus in discrimen adducitur, de honore periclitaris. Vide, Dignitas imminuta.

Per-

Perpetuò gratus.

Alwayes gratefull or thankefull.

Dum viuam, quoad viuam, quatenus vitam producam, donec viuere licebit, dabo operam diligenter, id agam omni studio, curabo, enitar, contendam, in illud studium, illam curam, vnam illam rem incumbam, id mihi propositum erit in omni vita, eò spectabit animus meus, eò curæ, cogitationésque meæ referentur, intendentur, eò mea consilia dirigentur, vt me tibi memorem, gratúmque probem, parem vt gratiam, par pari vt referam, vt in me gratum animum desiderare non possis, vt officia tua paribus à me compensentur officijs: in omni meæ vitæ cursu nihil mihi prius erit, nihil antiquius, res mihi non tam erit vlla proposita nulla de re laborabo magis, nulli rei studebo magis, aut seruiam diligentiùs, quàm vt te de me optimè meritum esse læteris.

Peruersitas hominum.

The crookednesse or frowardnesse of men.

Summa est hominum peruersitas, grauiori enim verbo vti non libet: peruersi sunt hominum mores, duri nimis ac difficiles: ingenio sunt homines peruerso, difficili, duro, à ratione auerso. Improbi multis partibus plures sunt, quam boni.

A selfe-louer, a flatterer of himselfe, or one that standeth in his owne conceit.

Nimium tibi tribuis, nimium tibi arrogas, nimium tibi assumis, nimium te effers, nimium tibi places, assen-

sentaris ipse tibi, te amas cum de te iudicas, non rationem, non veritatem consulis: largiris ipse tibi plus quàm veritas concedat, plus quam veritati.

Philosophiæ te adiungas.

Giue thy selfe to Philosophie.

Velim te ad eius scientiæ studium adiungas, vnde nascitur atque alitur moderatio vitæ, vnde recta viuendi ratio atque omnis ordo manat: velim te ad Philosophiam conferas, tuum studium applices: velim Philosophiam complectaris, Philosophiæ te dedas, tuam operam tradas, tuum studium dices.

Philosophus in se, non in fortuna collocat omnia.

The Philosopher measureth all things by his own wisedome, and none by fortune.

Hic est mos Philosophorum, ea vitæ ratio, illud institutum, non vt à fortuna pendeant, cuius est in rebus humanis maxima vis, sed vt in seipsis omnia statuant, collocent, ponant: omnes in seipsis sitas ac locatas rationes & spes habeant, se spectent ipsos, suis nitantur viribus nihil aliunde spectent, à se ipsis omnia præsidia, constituant ad omnes casus in seipsis omnia.

Pingit egregiè.

He painteth passing cunningly, or he draweth verie well.

Apelles Veneris caput, & summa pectoris, politissima arte perfecit, mirè pinxit, egregiè, sic vt nemo melius:

melius: singulari expressit atque exornauit artificio, egregijs picturæ coloribus illustrauit, perfecto, ac perpoliuit egregiè.

Pingues hebetis ingenij.

Fat men are of dull vnderstanding.

Pinguis est, obesus est, pinguedine diffluit extra modum, quod hebetis, tardi, stupidi ingenij signum est, quod ingenij tarditatem arguit, qui potest in tanto abdomine, in tam vasta corporis mole, spiritus locum habere, ingenio aut menti locus esse? ex illa pinguitudine illo abdomine, illo fumine nobiles, elegantes præclaræ cogitationes minimè excitantur.

Pius.

Godly and deuout.

Qui pius est, religiosus, pius in Deum, qui honorem Deo præstat, Deum animo spectat, Deo seruit, qui pietatem & religionem colit, qui suum animum, suas cogitationes, sua consilia ad Deum refert, qui piè religioseque viuit, qui cum pietate vitam ducit, qui omnibus in rebus ducem Deum sequitur, duce Deo vtitur, ad Deum spectat, cuius est vita cum pietate coniuncta, qui nihil non piè, nihil non cogitat cum religione coniunctum, ei optata omnia contingunt, fœliciter omnia succedunt, nihil non piè succedit.

Pœnas iudicio persequi.

To seeke for punishment by law, or to follow the law for punishment.

Milo pœnas à Clodio iudicio persequebatur: id agebat Milo vt pœnas à Clodio debitas iudicio exigeret.

ret. Huius audaciam merita poena si comprimitis, cæterorum animos frangetis.

Pollicitatio officij.

A promise of all dutie, good will, and diligence.

Quæcunque tibi commendare potero, omni cura ac diligentia complectar: quæ tibi intelligam esse accommodata, omnia studiosè persequar, diligenter præstabo, meum erga te studium in ijs maxime declarabo, quibus plurimũ significare potuero tuam mihi existimationem & dignitatem charissimã esse, à me omnia in te studia atq; officia, quæ quidem ego præstare potero velim expectes: velim vtaris opera mea: studium meum dignitatis tuæ, vel tuendæ, vel etiam augendæ summum omnes intelligent: nihil erit tibi tam promptum, aut tam paratum, quam in omnibus rebus, quę ad voluntatem, ad commodum, ad amplitudinem tuam pertineant, operã, curã, diligentia mea: profiteor atque polliceor eximium, & singulare meum studiũ in omni genere officij, quod ad honestatem, ad gloriam, ad rem tuam spectet: nulla tibi in re neque studium, neque beneuolentia mea deerit, præstò non erit, qui antea fui, idem in posterum futurus sum in te ornando & amplificando quæcunque mihi tui honestandi potestas dabitur, nihil prætermittam, quod positum sit aut in ipsa re, aut in honore verborum: nũquam mihi tui aut colendi aut ornandi voluntas deerit: polliceor tibi studium meum, & operam sine vlla exceptione aut laboris, aut occupationis, aut temporis: omnem meum laborem, omnem operam, curam, studium in tuis rebus consumam: quicquid valeo, tibi valeo, vniuersum studium meum & beneuolentiam ad te defero: vincam meis officijs cogitationes tuas.

Pollicitatio.

A Promise.

Nihil non agam tua causa: nullum pro te laborem, nullum onus, aut officium recusabo, subibo omnia tua causa, tuis in rebus toto pectore, cunctis viribus contendam, neruos omnes, vbi res tuæ postulabunt intendam, omnia mihi pro te suscepta, nec difficilia, sed iucunda erunt: mea tibi studia, atque officia præstò erunt: Pro te mori possum.

Pollicitatio studiorum.

A promise of good will.

Vbi se obtulerit occasio, mea in te studia extabunt, mea in te studia conferam, ornabo te, omnia tibi studia præstabo, mea studia non desiderabis.

Pontifex.

The Pope, or High priest and Bishop.

Pontificum munus sustinet, Pontificis agit partes, Pontificem agit, Pontificis loco est, vicariam operam Pontificis loco præbet, Pontificis personam gerit, sustinet.

Post longum tempus redijt.

He came at the length, or it was long before he came.

Aliquando, denique, demum, post diurnum tempus, longo temporis interuallo, cum temporis multum abijsset, transacto iam multorum annorum spatio, rediit, reuertit, reuersus est, recepit se ad suos lares, patrium cunabula, patris sedes.

Pote-

Potestatem summam obtinere.

To haue the higheſt authoritie.

Audio te Mediolanum summo cum imperio obtinere, tuam esse summam potestatem, summum ius, administrandi Mediolani res, præesse te Mediolani eo iure, quod amplissimum esse potest, ea potestate, quæ potest esse maxima: tu te Mediolanum regere, vt summo vtaris imperio, liceat tibi quicquid velis.

Præclara scripta sunt à veteribus de virtute.

Our Ancients haue written very well of vertue.

Ita veteres de virtute scripserunt, vt in libris eorum singulis eniteat, eluceat, emineat, excellat industria: præclara sunt à veteribus ad benè viuendum scripta, de virtutis præstantia tradita, prodita, memoriæ mandata, monumentis consignata literarum, scriptis explicata, consignata chartis, tradita literis, prodita, literis mandata, consignata, commendata, comprehensa, expressa, explicata.

Præmia virtutis, honores.

Honor the reward of vertue.

Si vt instituisti perges, si cursum institutum tenebis, si tum consuetudinē seruabis, omnia quæ sunt in Republica amplissima consequeris, præmium feres tuæ virtutis eximios honores: ad summos honores, ad ea quæ summa sunt in Republica, tua te virtus efferet: extollet merces tuorum meritorum erit amplissima dignitas: aditum tibi ad maximos honores aperiet, patefaciet

patefacies, viam strues, munies: honorem in Republica nullum frustra petes, multi etiam non petenti vltro deferuntur.

Præmia virtuti proposita.

Rewards appointed for vertue.

Præmiorum spe magna, admodũ firma niti possunt ij, quorum vita cum virtute traduciturr egregia præmia pro certo expectare, sine dubio polliceri, planè sperare licet ijs, qui virtutem colunt, qui rectè atque honestè, & cum virtute vitam agunt, peragunt, ducunt, traducunt, viuunt: magna sunt rectè agentibus præmia constituta, proposita: summa rectè agentes manent præmia: certum fructum boni colligent, capient, percipient, ferent suæ virtutis, probitatis, officij, optimorum consiliorum atque factorum: mercedem actionum suarum expectare certissimam possunt, qui virtutem in vita primam habuerunt, quibus in vita virtus fuit antiquissima.

Pro alio soluendum.

You must pay for another.

Dependendum tibi est, quod mihi pro illo spospondisti pro illo solues, illius promissum præstabis, pro illo satisfacies. Vide, Soluendum pro altero.

Probabo me tibi esse amicissimum.

I will shew my selfe thy very friend.

Nullum egregie officium hominis amantissimi prætermittam, meam in te nõ mediocrem, non vulgarem, eximiam, summam, singularem, incredibilem benevolentiam re declarabo, ostendam, patefaciam: quouis offici-

officiorum genere testificabor, testatam apud te relinquam, tibi probabo: sic officijs & studijs illustrabo, vt eam & tu, & omnes clarissimè cernant, vt ea tibi atque adeò cunctis hominibus clarissimè pateat: Notior & illustrior meus in te animus erit.

Probatio opinionis.

A proofe of my opinion.

Probabo tibi meam sententiam: efficiam, vt opinio tibi mea cum ratione congruere videatur: ostendam esse, cur probes meam sententiam.

Procurat mea.

He doth all things for me.

Meas rationes tractat, mea negotia gerit, meas res curat, administrat, meus procurator est, mea negotia procurat, is est cui res meas commisi, credidi commendaui, tradidi, mandaui, sustinet rerum mearum curam.

Prodigalitas turpis.

To spend wastefully bringeth shame, prodigality is a shamefull vice.

Si tuam rem malè dissipaueris, perdideris, cõsumpseris, in res inanes erogaueris, confeceris, dedecori tibi erit, infamiæ, ignominiæ, turpe tibi erit, infamia consequetur.

Producis rem.

You deferre, prolong, or delay the matter.

Id agit, vt rem extrahas, ducas, producas, protrahas, differas, proferas, proroges, protendas, in aliud

tempus reijcias protrudas: vt rem suspendas, sustineas, vt rei moram facias, moram inijcias. Vide, Res dilata.

Proficiscuntur ad Deiotarum.

They take their iourney to Deiotarus.

Ibant, proficiscebantur, commeabant, iter habebant ad Regem Deiotarum, conferebant se, recipiebant se ad regem Deiotarum: erat illorum iter Deiotarum versus.

Propinqui & affines egregij.

Honourable alliants, or noble kindred.

Propinquis & affinibus floret: à propinquis optimè paratus es, munitus es: propinquis abundas: copia flores propinquorum.

Prouinciam cum laude administrauit.

He gouerned the prouince with great praise.

Prouinciam rexit præclarè, egregiè administrauit, cum laude gessit, magna virtutis & innocentiæ fama prouinciæ præfuit: in illius administratione prouinciæ summa virtus enituit: in gerenda prouincia laudes illorum æquauit, quorum nomina propter egregia facta, singularémque iustitiam perpetuò viuent in animis hominum: quorum vigebit memoria in omnes annos multis testata expressáque rectè factorum monumentis, quorum memoriam ob iustitiæ præclara facta excipiet, ac tuebitur immortalitas.

Publica & priuata æquè curanda.

Like care is to be had as well of publike,

as your owne priuate wealth.

Debet vnusquisque suam voluntatem ad publicam causam aggregare: Rempubl. curare, reipubl. curationem habere: reipublicæ rationibus consulere eo studio debemus, quo rem nostram familiarem, quo fortunas nostras, quo priuata commoda tueri, complecti, fouere solemus: vnusquisque æquè publicam rem curet ac priuatam.

Puerorum est intemperantia.

Not to be able to order, or rule themselues, is childish.

Puerorum hoc est, auidiùs appetere, vt ad appetendum procliuiores sint, vt eos ab appetendo ratio non satis arceat, contineat: vt in appetẽdo nimia efferantur, minimè sibi temperent, sibi moderentur, sibi parcant.

Pulchrè factum.

Done honourably.

Nihil à te neque elegantius, neque ad honorem præstantius effici potuit: facinus fecisti pulcherrimum & in primis honorificum: speciosa reseft, valdéq; ampla quam præstitisti.

Pusillanimis.

A dastard, coward, or of base courage and stomacke.

Summam in eo animi humilitatem cognoui, animi demissionem, abiectionem, infirmitatem, imbecillitatem, tenuitatem, angustias: hominem esse vidi exigui admodum animi, demissi, abiecti, humillimi, infirmi,

imbecilli, perangusti, inprimis pusilli, nihil altum suspicientem, nihil spectantem in laude positum, nihil de laude cogitantem, nullius laudis cupiditate flagrantem, auersum ab omni gloriæ studio, in humiles planè & sordidas cogitationes dejectum, tanquam humi serpentem.

Qua causa speres non video.

I see no cause why you should hope.

Non video cur speres, quare, quamobrem qua causa, qua de causa, quam ob causam, qua ratione adductus, qua commotus causa, quo impulsus argumento, quæ te ratio, quid rationis in hanc spem adduxit, impulit: cum in hanc spem veniſti, quam rationem secutus es, quæ te duxit, aut hortata spes est, quid effecit vt speraret? tuæ spei causam ignorare me confiteor: spei tuæ causa me latet, præterit, fugit: mihi quidem aperta, perspicua, manifesta, satis clara non est: perobscura apud me est, explorata mihi non est, obscuritatis apud me habet plurimum.

Quamprimùm natus sum.

As soone as I was borne, or euer since I was a childe, from my infancie or youth.

Ab initio ætatis, à primo ætatis exordio, à prima ætate, ab incunte ætate, à primis temporibus, à puero, iam inde à puero, iam inde vsque à puero, à prima puericia, à primis annis, à teneris (vt Græci dicunt) vnguiculis, à die natali, ab ortu primo, à quo die natus sum, ex quo ingressus in vitam sum, ex quo lucis vsura frui cœpi, ex quo vitæ limen attigi, animam ducere, spiritum haurire de cœlo cœpi.

Quam

Quam tu dignitatem esse existimas, ego infamiam puto.

What you esteeme as worship, I take to be an infamie to you, or will discredit you.

Qua tu in re dignitatem, ego deformitatem statuo, pono, loco, sitam censeo, positam, locatam, constitutam: quem tu dignitatis, cum ego locum infamiæ puto: quod tu valere ad laudem existimas, ego dedecus in eo, turpitudinémque constituo: vnde tu decus, & gloriam speres exoriri posse, inde ego, ne dedecus emergat, ne emanet infamia, ne turpitudo effluat, magnoperè vereor.

Qui consolari à nemine queat.

Comfortlesse, or which cannot be comforted.

Nihil est quod solatium, consolationem præbere, afferre, parere, solatio esse, consolationi esse mihi possit, nulla res est, quæ recreare, reficere, leuare, vindicare à dolore, liberare sollicitudine, eximere dolore, abducere à cura, auocare à molestia, abstrahere, auellere à mœrore animum meum possit: afflictum à mœrore animum, languentem, iacentem erigere, excitare, confirmare nulla iam consolatio potest: affectum dolore animum sanare nulla ratio valet: laboranti animo, ægrotanti, pessimè affecto mederi satis nulla ratio valet: parum apta remedia reperiuntur, inutilis, infirma, inanis, supernacanea prorsus omnis medecina est: quis iam homo (dicerem nisi esset impium, quis iam Deus) animo meo virtutem dolore ereptam restituere possit? quis ea sanare vulnera, iis vulneribus mederi, medicinam afferre, remedium inuenire, quæ mihi fortu-

na intulit, imposuit, influxit? Ita dolore obruor, vt emergere nulla ratione possim, ita malis opprimor prorsus vt respirare non liceat: respuit iam animus meus, quasi desperata salute, omnem medicinam, remedia cuncta, omnium consolationum genera: frustra in me consolando ponitur opera, inanem operam sumit, qui ad me consolandum aggreditur: insitus, infixus in animo dolor ita penitus est, vt euelli nulla ratione possit, vt nulla vis rationum possit effe tanta, quæ illum ne de quidem adiuuante, possit euellere, extrahere, educere, eripere: finem facere dolori meo, finem imponere, modum statuere, terminum statuere, dolori medicari, neq; homo est, neq; res vlla, quæ possit: non est vt possim in dolore mihi temperare, dolore abstinere, dolore sedare, abijcere: me ipsum ad eam hilaritatem, eam iucunditatem, quam dolor ademit, reuocare, referre me ad pristinam animi æquitatem, in eum statum, vnde me dolor deiecit, deturbauit, depulit, detrusit, restituere.

Qui Deo se dicat, optimè facit.

Who so dedicateth himselfe to God, doth best.

Qui se Deo dicat, addicit, dedit, totum tradit, optimam partem elegit, rectam init viam, cursum capit laudabilem, præclarè vitam instituit, egregiè sibi consulit, sapienter facit, qui se ad vnum Deum confert, qui suas omnes cogitationes, omnia studia in vno Deo figit, ac locat, qui ab vno Deo pendere vult, qui vnum Deum curat, contemnit cætera, qui diuina studia, præterea nihil colit: qui Christianam pietatem non communi vulgarique instituto, sed proprio quodam studio, propria quadam mentis inductione complectitur,

is omnium optimè suis rationibus cōsulit, ac prospicit.

Quid futurum sit, ignoro.

I know not what will fall out or happen.

Quid casurum sit, euenturum sit, quid cadere, quid consequi possit, ignoro, non dispicio: quid tempus laturum sit, exploratum non habeo: latent me quæ nasci possunt, futura me fugiunt, non assequor ea, non assequor coniectura, diuinare non possum, aut mente præcipere, quæ ferre, parere, patefacere dies ipsa potest: futuri casus aperti mihi non sunt, mihi non patent, me fugiunt, prætercunt, latent.

Quid illos audis?

Why ganeſt thou eare vnto them?

Cur ad istorum sermonem aures tuæ patent? cur horum sermonibus aures præbes? cur hi tuis auribus vtūtur æquissimis? cur te tam facilem habent in audiendo? cur tantam audiendi molestiam aures tuæ sustinent?

Qui Rempublicam capesset tantis propositis periculis?

Who will gladly beare any office, or rule the Common-wealth, the ſtate ſtanding thus dangerous?

Quis Rempubl. attinget. Rempubl. capessere, suscipere, tractare, ad Rempubl. se conferre audeat, tot periculorum metu proposito, qui sibi tot impendere, imminere pericula intelligat? quis operam Reipublicæ dare, in Republ. versari, Rempub. gerere, administrare,

ad

ad Rempublicam ſua ſtudia conferre, tot periculis impendentibus, imminentibus, animum inducat, facilè ac libenter velit?

Quo animo in te fuerim, ſcio.

I know what my good will hath beene toward you.

Quo fuerim ſemper in te animo, qui meus fuerit erga te animus, quo ſenſu in te fuerim, quomodo animatus, teſtis ipſe mihi ſum, teſte vti me ipſo poſſum, teſtem habeo conſcientiam meam, teſte licet vti conſcientia mea, conſcius ipſe mihi ſum.

Quod creſcit, minuitur.

Whatſoeuer increaſeth, may decreaſe againe.

Quicquid augetur, creſcit, maius atque amplius fit, amplificatur, quæcunque fit ad rem acceſſio, aliquid accedit, accreſcit, eandem minui, imminui, diminui, comminui neceſſe eſt, attenuari, extenuari, iacturam pati, de ea detrahi, diminui, adimi, auferri.

Quod honori obſit.

Impairing your honour.

Hæc honori tuo, tuæ dignitati, tuæ laudi aduerſantur, aduerſa ſunt, nocent, officiunt, labem inferunt, maculas injiciunt, tenebras offundunt, damno ſunt, detrimento ſunt, iacturam afferunt, de honore tuo detrahunt, adimunt, auferunt: lædunt honorem tuum, imminuunt, turpi labe inficiunt, quaſi tenebris circumiectis, circumfuſis, offuſis obſcurant.

Ratio aduerſa.

A diuers or contrary way.

Alia mea ratio eſt, diuerſa mea ratio eſt, meæ res alio loco ſunt, non eadem mea ratio eſt, aliter ſe habent res meæ, nihil ſimile, nulla ſimilitudo, quid ſimile? nihil habet res ſimilitudinis, diſſimilitudo magna, diuerſa omnia, diſſimilia, prorſus alia.

Rationes diſſentientes.

Unlike trades.

Diſſimillima, diuerſa inprimis rerum noſtrarum ratio eſt, meæ rationes admodum à tuis differunt, diſcrepant, diſtant, diſſentiunt: multum inter res noſtras intereſt: non idem eſt mearum ac tuarum rerum ſtatus: meæ rationes aliter, ac tuæ ſe habent, diſſimiliter, diuerſè, diuerſa quadam ratione, prorſus alio modo.

Rarò ad me ſcribis.

You write ſeldome vnto me.

Infrequens es in officio ſcribendi: raras à te literas accipio: minus ſæpè ad me ſcribis, calamo parcis: officium literarum abs te requiro, in te deſidero, impiger admodum in ſcribendo non es: crebriores à te literas poſtulo: non ſatisfacis officio tuo crebritate literarum, crebrius vellem ad me ſcriberes.

Reconciliatus amor.

Reconciled friendſhip, or made friends againe.

Cum inimicis in gratiam redij, reconciliatus ſum, reiecto odio me conjunxi, pacem colui, inimicitias, ſimultates, odia depoſuimus, abiecimus, omnium veterum iniuriarum memoriam, omnem vlciſcendi voluntatem ex animo deleuimus, pulſo odio ſucceſſit

amor

amor, odium amore commutauimus, depositis odijs, mutuam beneuolentiam suscepimus: orta est inter nos, vetere prorsus extincto odio, mutua beneuolentia, animorũ nostrorum in amore mutua cõsensio, ad amandũ mutua propensio, animorũ ac voluntatem similitudo.

Rectum iudicium.

A good or an vpright iudgement.

A certo, & vero sensu iudicas, quod isti, ne faciant, maleuolentia, & liuore impediuntur: non tuæ mentis oculos liuor obduxit, rectum animi sensum in iudicando sequeris, tuum iudicium ratio dirigit, ac moderatur, quod ratio præscribit ac probat, id iudicas. quod isti per maleuolentiam non licet, quam istis facultatem eripuit liuor & maleuolentia.

Reditus importunus.

Your returne was out of time.

In alienum tempus cadit reditus tuus: non redis opportunè, alieno tempore reuerteris: reuertendi maturitas nondum aderat, non erat cur hoc tempore rediret: tuum reditum minimè tempus postulabat, ratio temporis improbat ac dissuadet: minimè conuenit cum tempore tua reuersio: si temporis rationem spectasses, redeundi consilium non cepisses, aut susceptum abiecisses, improbasses, vituperasses, reprehẽdisses, damnasses: ineptum, absurdum, auersum à ratione, planè stultum iudicasses.

Rei difficultas.

A busie worke to compasse, a peece of trouble, or the difficultie of a thing.

Diffi-

Difficilis res est, laboriosa non facillima minimè facilis, difficultatis habet, negotij, laboris plurimum: non ea res est quæ facilè paruo negotio, leui labore, non magno studio possit effici, magnæ difficultatis, multi laboris, non parui negotij, non operis exigui: laboriosa, operosa, grauissima res est, in qua sudandum sit, sustinendi labores, multum operæ ponendum, vigilandum, excubandum animo sit, non leuiter laborandum, studij multum industriæ plurimum sit adhibendum.

Rem meam non curaui.

I regarded not my owne profit.

Nullum hactenus vtilitatis meæ rationem habui, duxi, spectaui, quid esset è re mea, in rem meam, quid ad rem meam pertineret, in rem meam faceret, conueniret, quid meis rebus expediret, prodesset, conduceret, vtile esset, vtilitatem afferret, vtilitati esset, emolumento esset, bono esset, fructum pareret. Vide Commodis meis non consului.

Res adducta in optimum statum.

It is brought to a good passe, or case.

Hoc videor mihi esse consecutus, vt optimam spem habere, optimè sperare, optima spe niti possimus: eo rem perduxisse mihi videor, vt euentum sperare quam secundissimum liceat: rem, vt opinor, ita constitui, in eo statu collocaui, in eum statum adduxi, ita composui, atque confirmaui, nihil vt aduersum timere, nihil contra voluntatem, omnia secunda, qualia volumus, ex nostra voluntate, ex animi sententia sperare possimus, facta sunt à nobis fundamenta Reipublicæ, sic inquam

vt

vt certa propemodum in spe reliqua sint. Vide, Ad finem optatum.

Res communis.

Thou shalt vse anything that I haue, as though it were your owne. Be as bold with my goods, as with your owne.

Communicabo tibi, impertiam tibi rem meam: communis inter nos erit mea res: partem capies de mea re, rei meæ particeps eris, non minus tibi quàm mihi tibi pariter & mihi, æquè vtrique nostrum, non mihi magis quàm tibi, mea res patebit: vtemur communi iure, æquo iure, pari potestate, mea re: iuris tibi tantum, quantum ipsi mihi erit in mea re: mecum rem meam communicabis, communem habebis.

Res dilata.

The matter put off, or deferred.

In Ianuarium reiecta, producta, dilata, prolata, prorogata, protracta, protrusa res est: caue ne mihi spatium producatur, dies proferatur, tempus prorogetur. Vide, Producis rem.

Res familiaris integra.

Thy goods are whole, or nothing impaired or diminished.

Integræ sunt adhuc res tuæ: salua sunt hactenus apud te omnia: nihil dum perdidisti, status idem est qui antea rerum tuarum: eodem loco sunt, quo antea, fortunæ tuæ: nihil detractum est de fortunis tuis: nullam res aut fortunæ tuæ iacturam fecere, nullum damnum tulere, nullum detrimentum passæ sunt, nihil ad-

uersi

uersi subierunt: nullam partem desideras fortunarum tuarum: nihil eripuit fortuna, abstulit, ademit, detraxit.

Res familiaris imminuta.

Thy stocke is decayed or impaired.

Fortunæ tuæ dissipantur: res familiaris tua dispertitur, disijcitur, imminuitur, perditur, damnis afficitur accipit iniuriam, distrahitur: detrahitur de tuis fortunis: iniuriosè tractantur fortunæ tuæ: damna inferuntur fortunis tuis: inuaduntur fortunæ tuæ, irruitur, impetus fiunt in fortunas tuas.

Res fructuosa.

A very profitable thing.

Nihil est vberius, fructuosius, conducibilius, ad vtilitatem præstantius, maioris emolumenti, vnde plus manet vtilitatis, plus emergat commodi, plus existat emolumenti: nihil est è re magis, nihil magis ad rem pertinet, nihil pluris est, tantum continet vtilitatis, quantum fortasse nulla res præterea, quantum haud scio, an vlla res præterea.

Res ita se habet.

It is so.

Induc animum, induc in animum, ita esse: pro certo habe, persuade tibi, pro certo existima: planè credas, ita crede vt minimè dubites, exploratum habeas atque omnino certum, pro compertò habeas: sit hoc apud te minimè dubium, sit exploratum, rem ita se habere, in hoc statu esse, hunc esse rei statum.

Res magna.

A weighty matter.

Grauis admodum hæc res est, grauitatis, ponderis habet multum, minimè leuis est, inest in hac re grauitatis, ponderisq; multum, non mediocre pondus. Hæc magni negotij res est, admodum operosa, occupationis non exiguæ, eiusmodi, vt curam ac diligentiam non mediocrem postulet, non leuiter curanda, non frigidè, aut languidè agenda, tractanda videatur.

Res meæ meliores essent, te defensore.

My affaires had bin in better case, had you looked vnto them.

Res meæ benè, existentia successissent, prosperè, cecidissent, nihil in rebus meis accidisset incommodè, si tu eas gessisses, administrasses, tractasses, curasses, procurasses: si rebus meis præfuisses, operam dedisses, si rerum mearum, fortunarum, cura penes te fuisset, ad te peruenisset: si tua in rebus meis opera vsus esset: sinitiones meæ te curatorem, procuratorem habuissent.

Res minimè impeditæ.

Matters nothing intricate or troublesome.

Res meas tibi tradidi, satis aptas, explicatas, expeditas, optimè constitutas, nullis difficultatibus implicatas: eiusmodi, vt exhibere tibi negotium aut nullum, aut certè minimum possint, vt labori tibi esse, aut molestiæ nequaquam possint.

Res nostræ similes.

Our businesse is one, our causes are alike.

Rerum mearum imaginem video in tuis rebus: in rebus tuis meas agnosco, similima rerum nostrarum ratio

ratio est: à rebus meis tuæ minimùm differunt: nulla est rerum nostrarum dissimilitudo, planè res meas in tuis agnosco: res tuas nihil à meis intelligo differre, nihil discrepare: congruunt res tuæ cum meis, rerum nostrarum eadem ratio est, nulla dissimilitudo: qui tuas res intuitur meas intueri se dicet: tuæ res nihil differunt à meis, inter res nostras nihil interest, nihil est, quo res tuæ differant à meis.

Res penè confecta.

Almost ended.

Puto rem aut iam esse aliquam, aut appropinquare, puto aut confectum iam aliquid esse, aut inibi esse: vt opinio mea fert, res non abest longiùs, non longè absumus à re, longinqua res non est.

Res præclara.

A matter of great importance.

Magnum quiddam specto, magni momenti, magni ponderis rem in animo voluo: præclara quædam, admodumque sublimia suspicit, & cogitat animus meus, post hominum memoriam, post homines natos, ex omni memoria, nihil glorioſius.

Respublica penitùs interijt.

The Common-wealth vtterly vndone or decaied.

Perijt respublica, concidit, nulla prorsus est, formam planè pristinam amisit: actum est penitus de republica: formam, imaginem, simulacrum veteris reipublicæ nullam agnoscas: vestigium reipublicæ nullum supereſt: fuit respublica: communis res ita dilapsa est, vt ne spes quidem, melius aliquando fore, prorsus vlla

relinquatur perijt, omninò reipublicæ salus: non aduersa tantùm est, verùm etiam penitus euersa fortuna reipubl. fractæ sunt opes, afflictæ vires, amissa dignitas, extincta salus reipublicæ.

Res reprehensa.

A matter misliked.

Res palàm exagitatur, vituperatur, accusatur, reprehenditur, damnatur, acerbè notatur, infamia notatur, improbatur, sermones ea de re minùs commodi sunt, parum honesti dissipantur.

Res saluæ.

All is well with you, you haue no losse.

Res adhuctuæ tibi sunt integræ, saluæ, incolumes, nullam res tuæ iacturam tulerunt: nihil detractum est de tuis rebus: incolumitatem obtinent res, rationes, fortunæ tuæ: benè est rebus tuis, nihil præter voluntatem, nihil secùs, nihil contra quàm velis.

Robore præstans.

Strong, of great strength.

Neminem cognoui fortiorem, validiorem, in quo plus roboris, firmitatis, virium, inesset, qui firmior esset à viribus, qui virium firmitate præstaret, qui robore corporis illum anteiret, qui viribus magis valeret, cuius esset præstantior fortitudo.

Robustus.

Strong and mighty, valiant or puissant.

Tam firmus es, tam validus, tam fortis, tam robustus, quàm qui maximè, ita paratus es à viribus, vt nemo magis

magis: viribus vales, nemo tibi viribus superior est, præstat, antecellit: superiorem viribus neminem habes, paucos pares: firmitate corporis excellis, vires in te sunt firmissimæ: virium, roboris, neruorum in te plurimum est: egregiè robustus es, validus, firmus, fortis.

Rogo magnoperè.

I instantly desire you, or I pray you heartily.

A te maximoperè, pro nostra summa coniunctione etiam atque etiam peto & quæso: precibus tecum ago quàm possum diligentissimis: rogo te quàm studiosè possum, da mihi hoc, largire, sine me hoc à te impetrare, hoc in me confer gratiæ, hoc impertito gratiæ, noli pati meas esse irritas & inanes preces: sit apud te meis precibus locus: exaudi, excipe meas preces: ne me rogantem suppliciter à te reijcias: meis precibus facilem te præbe. Vide, Maximoperè rogo.

Rogo vt hunc suscipias.

I desire you to shew him some fauour.

Pro eo, quanti te facio, quanti es apud me, quanta mea est erga te obseruantia, quantum tibi tribuo, tibi defero, pro mea de te opinione, pro animo, voluntate, studio in te meo, peto à te, vt hominem suscipias, complectare, foueas, in tuis habeas.

Rudis.

Rude and ignorant.

Non est cur miremur, si sæpè labitur is, qui est omnium imperitissimus, maximè rudis, maximè insciens, cuius ignorantia, inscitia, inscientia, summa est, qui omnes inscitia vincit, cui neminem inscitia parem in-

uenias, quem omnia latent, qui nihil prorsus nouit omnium rerum ignarus est, nihil omnino videt, nullam partem doctrinæ tenet.

Rumores incerti.

Vncertaine rumours, newes, or tales.

Rumores sunt, satis illi quidem constantes, sed sine autore: rumor est, sed sine capitæ, sine autore, rumore ipso nuntio: sermones exaudiuntur, prorsus tamen incerti, inanes, infirmi, orti ex volũtate, qui nulla veritate nitantur, dissipati sine causa autore nullo iactantur hæc sermonibus incertis: sermones ij, quibus haberi fides nulla debeat, vnde meritò fides absit, in quibus non sit pondus, qui nihil certum sequantur, qui neque nuntijs, neque literis comprobentur, quos veritas nulla confirmet, qui nulla veritate, nullo satis firmo testimonio, nullo prorsus argumento, rationéue nitantur.

Ruri esse iucundum.

Pleasant being in the countrey.

Ruri esse, ruri habitare, rus colere, rusticari, cum rusticis esse, in agris esse, rusticam vitam agere, periucundum est, delectat in primis, iucunditatem habet, summæ voluptatis est, malè affectum animum recreat, mœrorem fugat, mœroris medicina est.

Salua republica liberalis, nunc nimis parcus.

Before the publike plagues of the realme, he was liberall, but now too sparing or nigardly.

Saluis

Saluis rebus, rebus nondum perditis, cum ſalui eramus, ante publica mala, dum Reipublicæ ſalus erat integra, incolumi republica, ſtante republica, vigente republica, cum reſpublica ſuum ius obtineret, ſui iuris eſſet, ſuum ius poſſideret, ſuo iure vteretur, cum optimus eſſet reipublicæ ſtatus, ante caſum reipublicæ, antequàm reſpublica concideret, occideret, periret: liberalitate vtebaris, eos quibuſcum tibi res eſſet liberaliter tractabas: nunc in omni re frugaliter, parcè, tenuiter, reſtrictè, infra modum potiùs quã ſupra modũ ſumptum facis: in faciendo ſumptu parcus es, & illiberalis: ſatis moderatè, vel anguſtè potius impenſam facis: tuos ſumptus nimis ad frugalitatem reuocas, nimis accurata frugalitatis regula meritis.

Salutatores humaniter excipit.

He welcometh friendly all that ſalute him.

Complectitur, quiſquis eum it ſalutatum, quicunque ad eum honoris cauſa venit, accedit, aditæuntes ad eum ſalutandi cauſa, ſalutãtes eum honoris cauſa, perhumaniter excipit, hilari admodum & benigno vultu, omni genere humanitatis, quod vultu & verbis exprimi poſſit, quã licet humaniſſimè, ſic vt nihil humanius eo vultu qui facilè gratiã ineat, beneuolentiam conciliet, hominum animos amore deuinciat, ad amandum alliceat.

Sanum iudicium.

A ſound iudgement.

Optimam partem elegiſti, ſapienter vitam inſtituiſti, rectum curſum cepiſti, optimo iudicio vſus es, ſa-

pienter iudicasti, cum te ad ingenuarum artium studia contulisti.

Sapientes futura præuident.

A wise man foreseeth that which is to come.

Sapientia præditi longè in posterum prospiciunt, res futuras vt præsentes intuentur, tanquam oculis cernunt: sapientibus euenta rerum patent, ante oculos futura sunt: sapientes percipiunt animo futura, coniectura futuras res assequuntur, ea quæ impendent tanquam ex aliquâ specula prospiciunt. Vide, Vitæ approbatio.

Sat diues.

He is sufficiently rich.

Satis erat diuitijs instructus, munitus, paratus à re, res erat ei familiaris satis ampla, satis habebat, satis possidebat diuitiarum, satis ei diuitiarum erat: minimè erat ei angusta res domestica: satis valebat opibus.

Satis diu vixi.

I haue liued long enough.

Iam me ad exitum vitæ penè natura ipsa perduxit, ætatis satis superq; vixi: non est cur me pœniteat, quantum vixerim, vixi vitam satis diuturnam: cursus mihi vitæ iam penè confectus & absolutus est: decursum mihi iam propè vitæ spatium est, quantulum mihi vitæ spatium restat: quantulum mihi vitæ restat, supereſt, reliquum est, relinquitur, tanquam à carceribus ad metam vitæ iam perueni: vixi quatenus homini licet, quatenus homini satis esse possit, extremæ senectutis onus sustineo: extrema mihi vitæ pars agitur.

Scelus

Scelus committere.

To commit some hainous fault or mischieuous deede.

Grauissimè peccas, scelerate agis, summum dedecus admittis, piaculum committis, maximo te scelere adstringis, obstringis, culpam grauem committis, iniquissimè facis, scelus committis, perpetras.

Scio quanti hunc æstimes.

I know what account you make of him.

Noui locum, quem tenet apud te, noui, quo sit apud te loco, qui sit apud te, quanti eum facias.

Scribendo præstas.

Thou excellest in writing, or thou writest excellent faire.

Scribis egregiè, scribendi laude excellis, subtiliter & eleganter scribis, ita scribis, ita versaris in scribendo, ita te in optima scribendi ratione exercens, tua vt excellat industria, scribis vt pauci, propriam quandam laudē in scribendo consequeris: preclara sunt, quæ ingenio studioque paris, quę tua parit industria mirabiles sunt, minimè vulgares ingenij & industriæ tuæ fructus.

Seditio pestis rerumpublicarum.

Sedition, discord or variance, is a plague in common-wealths.

Multas respublicas ciuiles discordiæ perdiderunt, domesticæ seditiones, intestina bella, controuersiæ inter ciues, partium contentiones: è ciuilibus discordijs con-

contentionibus, controuersijs, dissentionibus, seditionibus multarum rerum publicarum pernicies fluxit, manauit, orta est.

Seditio pestis vrbium.

Sedition a plague of cities.

Ciuiles discordiæ, domesticæ seditiones, ciuium dissentiones multas vrbes, opibus admodum florentes, euerterunt, solo æquarunt, diruerunt, excidérunt, afflixerunt, perdidérũt, sustulerunt, multis vrbibus perniciem, exitiũm, pestem, excidium, ruinam, interitum attulerunt, exitio fuerunt.

Senes prudentiores.

Old men wiser.

Senum consilia non sæpè inutilia sunt, inania, stulta, absurda, rarò labitur senilis ætas in consilijs: sapienter ferè consulit senilis ætas: optimis ac firmissimis rationibus, ferè semper nititur senilis opinio, sententia: sapienter consulunt senes, optimam partem eligunt, non peccant in consilio, non errant, non labuntur, non offendunt: quorum grandior est ætas, qui longiùs ætate processerunt, is corũ solet esse sensus, qui à ratione non discedat, recedat, procul absit, qui cum ratione congruat, quem ratio confirmet, à quo ratio non dissentiat.

Sensus animi latens.

My inward minde or thought, not able to be expressed.

Mentis cogitata, consilia, animi sensus, sensas intimos, non est vt possim enuntiare, patefacere, ostendere:

dere: exprimendis animi sensis impar oratio est, animi sensa non efficit, verba desunt, apta verba requiruntur: mentem oratio non assequitur, non æquat, exprimere satis non potest.

Sententia è Republica.

A sentence in the behalfe, or for the profit of the Common-wealth.

Sententiæ nostræ, si minus è re tua sunt, reipublicæ rationibus conducunt: tuam si vtilitatem oppugnant, reipubl. commoda tuentur, si tibi detrimentum, reipub. commodum afferunt: tua si minuunt, reipubl. augent commoda: si tuis aduersantur, reipub. rationibus expediunt.

Sententia à prudentibus approbata.

A sentence or opinion approued of all wise men.

Tua sententia magnum apud eos, qui rectè iudicant, pondus habet: plurimi est apud intelligentes opinio tua sensus tuus, iudicium tuum, id quod tu probas, id quod placere tibi sentiunt, quod tu optimum censes, quod testimonio tuo confirmatur, graue est: magni momenti est, minimè leuis est, magni ducitur, autoritatis habet plurimum, non vulgarem obtinet locum apud sapientes opinio tua.

Sermo tuus ad me perlatus.

Your talke came to my eares.

Tuus ad me sermo per honestissimos perlatus est, tuum ad me sermonem detulerunt homines honestissimi, mihi significarunt, aperuerũt, narrarunt, ipsa mihi verba

verba sua exposuerunt: perlatus est, delatus, allatus est ad me tuus de me sermo.

Sermo inhonestus.

Vnhoneſt talke.

Væ tibi, si turpiter aliquid dixeris, si minus honestè, si temerè, parum considerate, non vt ratio prescribit, præter honestatem, contra quàm conueniat, contra quam deceat, contrà quàm liceat, non vt conueniat, deceat, liceat, minus quàm conueniat, deceat, secus quàm conueniat, deceat, liceat, aliter atque conueniat, deceat, liceat, si quod ex ore tuo paulò turpius verbum exciderit, si oratio, tua finibus excesseris ijs, quos honestum, quos ratio, quos modestia præscribit.

Sermones nostros diuitijs antefero.

I preferre our talke or conference, before reches.

Omnes omnium diuitias cum nostris sermonibus non confero: pluris apud me sermones nostri, quàm omnes diuitiæ sunt: sordent apud me præ nostris sermonibus omnes diuitiæ: sit modò sermonum nostrorum copia, thesauros omnes contemno.

Seruabo promissa.

I will keepe my promiſe.

Dabo operam, quod pollicitus sum, vt re præstem, exitu præstem exequar, efficiam, ge confirmem, vt præstem fidem meam, soluam fidem, tuar, seruem, probem, vt promissa seruem, obseruem, tueat præstem, promissis ne desim, ne fides in promissa mea desideretur, vt fidei satisfaciam, ne de fide mea parata videa-

labo

laborare, vt à meis verbis, ab affirmatione mea, à promisso exitus rei ne dissentiat: vt verba res confirmet, vt id quod dixi, veritas probet, vt stem promissis, à promissis ne discedam: præstabo fidem meam, persoluam promissum, quæ pollicitus sum exitu præstabo, soluam fidem meam, tuebor fidem meam, seruabo promissa, fidem non fallam, fidei non decero: stabo promissis.

Seruata dignitas.

Keeping my honour or worship.

Sit modò dignitas incolumis, adimi de fortuna non recuso: liceat modò dignitatem tueri, incolumem seruare, permaneat dignitas in eodem statu, modò ne cogar de statu meæ dignitatis demigrare, sit eadem dignitas, ne mutetur, ne diminuatur: ne lædatur, ne qua iniuriâ, damno, detrimento afficiatur, ne quid iacturæ faciat, ne quam iacturam subeat, sustineat, ferat, patiatur, ne damni quid faciat, ne de dignitate detrahatur, adimatur, imminuatur.

Simulatio aliena à viro bono.

Dissembling must be farre from a good man, or honest men ought not to faine and dissemble.

Virum bonum simulatio non decet, non cadit in virum bonum simulatio, ab omni simulandi studio vir bonus longè abest: non decet simulare, figmento non probantur: aliud sentire & loqui non eius est, qui vir bonus haberi velit: viri boni non est fingere: artem simulandi qui sequitur, bonorum in numero non est, bonorum numero excluditur, longè à bonorum consuetudine discedit.

Sine

Sine incommodo exploratus.

Tried without any losse.

Lętor, quòd mercede non ita magna, leui detrimento, non admodum graui damno, satis exigua iactura, quomodo sis erga me animatus, quo erga me animo sis, quo sensu sis, qui tuus in me sit animus, qui sit sensus, intellexi: tuum animum, tuum sensum intelleri, perspexi, cognoui, aperui, patefeci.

Singulare fatum.

A strange destinie.

Præcipua, propria, minimè communis mea fortuna est: singulari sum fato, longè alia conditione ego sum, ac cæteri: ea est mea conditio, mea fortuna, vt conferri mecum nemo possit, vt exemplum simile planè nullum extet.

Si per otium potero.

If I haue any leisure.

Si quid otij nactus ero, literas ad te dabo: si otium erit, si vacabo, si per occupationes licebit, si permittent curæ, si quid habebo vacui temporis, si quid erit spatij, si quod surripere spatium licebit: si quid ab occupationibus impetrare temporis licebit: nisi occupationes vrgebunt, si mei iuris ero, si qua hora meo arbitratu licebit vti, si negotijs vacabo: si vinculum illud occupationum, quo & assiduè astringor & arctissimè, non dico prorsus exoluetur, sed paululum modò, paulisper, aliquantum, aliquantisper, nonnihil, aliqua ex parte laxabitur: si vacuus ero, curarum expers, liber à negotijs: si me ijs rebus, quibus nunc teneor implicatus, explicauero: si dabitur otium, si quis erit, si quiescere

cere licebit à curis, negotijs, occupationibus, molestijs.

Si potero tibi nauare operam, faciam.

If I can do you any pleasure, or I can stand you in any steed, I will do it.

Si accidet vt operam nauare tibi possim, vt opera mea tibi vtilis esse, in rem tuam esse, è commodo tuo, ex vsu tuo esse possit, officio meo non deero, satisfaciam officio meo, officium meum præstabo, non committam, vt officium meum desiderari possit, vt meæ partes requirantur: si continget, si eueniet, si vsu veniet, si erit, si res, si tempus, si occasio feret, postulabit, poscet, exiget, requiret, si occasio se offeret, se dabit, se ostendet, offeretur, dabitur, ostendetur, si fortuna feret occasionem, attulerit, detulerit, præbuerit, ostenderit, si tempus accidet: si mihi grata omnia ac libera essent, si essent omnia mihi solutissima.

Si videtur fieri posse.

If you thinke that it may be done.

Si tibi res facultatem videtur habitura, vt id quod cogitas, consequi possis, si videris id posse consequi: si putas posse fieri: si euentum speras cum animo tuo congruentem, non alienum, non abhorrentem à tua voluntate.

Sollicitudo.

Carefulnesse, or thought taking.

Grauem curam suscepi, grauis me excepit cura, grauis in me incubuit sollicitudo, acerba mihi inuasit sollicitudo.

Soluen-

Soluendum pro altero.

To pay for another.

Pro illo soluis, illius promissi tu præstabis: dependendum tibi est, quod mihi pro illo spopondisti: illius promissio, solutio, tua erit. Vide, Pro alio soluendum.

Specie capi.

To be taken with outward shew or beautie.

Specie capitur adolescentia, oblectatur, gaudet, lætatur, speciem amant adolescentes.

Spe deiecti.

Past hope of that which before they surely trusted vpon.

Ex magna spe deturbati, deiecti, detrusi, depulsi iacent: ex alta spe deciderunt: spem illam quam susceperant, abiecerunt, depositerunt, omiserunt: spe non tenentur, vt antea, non pascuntur, non aluntur: non eos quæ antea spes tenet, pascit, alit: spes iam omnis abiit, discessit, euanuit, nulla prorsus iam est: firma se niti spe putabant, ea quam sit imbecilla, nunc intelligunt.

Spe excidi.

I was deceiued.

Spes me fefellit, opinione sum deceptus, falsa me spes aluit, falsa lactauit opinio.

Spes bonæ famæ.

Hope of a good name.

Si tuam consuetudinem tueberis, si vt instituisti, perges, optima consequetur fama, hominum existimatio,

matio præmium feres famam.

Spes de virtute alicuius.

Hope of the vertue of one.

Spem affers eximiam ſummæ virtutis : adducis me ſummam in ſpem eximiæ virtutis : facis vt ſperem de tua virtute, eaque minimè vulgari : inclinat animus meus, à te videlicèt impulſus, ad optimam ſpem tuæ virtutis eximiæ : es tu quidem apud me in egregia ſpe virtutis propè ſingularis.

Spes falſa.

A vaine hope.

Spes me fruſtrata eſt : aliter atque opinabar euenit, accidit, contigit, ſucceſſit : non is quem volebam exitus conſequutus eſt : ſucceſſit præter ſententiam, contra voluntatem, non vt volebam, ſecus atque opinabar : exitum ſortita res eſt alienum à ſententia mea, diſſimilem voluntati, minimè cum animo congruentem, ab animo meo diſcrepantem, diuerſum, abhorrentem.

Spes fruſtrata.

Hope fruſtrate or deceiued.

Spes me fefellit, fruſtrata eſt, decepit, deluſit : ſpem meam non is quem volebam exitus eſt conſequutus : non ſucceſſit vt ſperabam, non proceſſit ex animi ſententia : aliter ac ſperabam, contigit, accidit, euenit : exitum rei habuit contra ſpem, alienum à ſpe : inanem fuiſſe meam ſpem exitus rei declarat.

Spretum alterius conſilium.

The counſell of another ſet light by.

Non egeo, non indigeo tuis præceptis, admonitionibus, consilijs: superuacanea sunt, parum vtilia, nullius emolumenti, minimè necessaria, locum apud me non habent, à me non requiruntur, non desiderantur, non expectantur tua præcepta, tuis mihi monitis nequaquã opus est: tuis carere monitis facilè possum.

Standum promissis.

Promises are to be kept.

Dependendum tibi est, quod promisisti: volo stes promissis, promissa serues, fidem tuearis, fidem soluas, quod promisisti, re præstes, cum tuis verbis facta consentiant, promissa tua exitus confirmet, ne fidem tuam fallas: falsa ne fuerint, inania, irrita promissa tua.

Stat sententia.

I am determined or fully purposed.

Statui, decreui, hoc mihi proposui, hoc deliberaui, consilium hoc cepi, quiduis potiùs perpeti quàm susceptam rem abijcere, ab incepto desistere, institutum omittere. Vide, Tenax sententiæ.

Status rei.

The state of the thing.

In hoc statu res est, rei status hic est, res ita se habet, ita res habet, eiusmodi res est, hæc in re sunt, in causa sunt, hoc loco res est.

Status temporum miserrimus.

The state of our time is most miserable.

Nemo est, cui recte sit in hoc temporum miserrimo statu, in hoc tam misero temporum statu, his temporibus

poribus, his tam miseris tẽpotibus, tam duris, tam aduersis, tristibus, infaustis, iniquis, improbis, perditis, tam alienis ab omni virtute, à bonis artibus, ab omni rectè viuendi ordine ac ratione, in hac tam aduersa, tam dura, tam iniqua, tam misera, tam infœlici temporum conditione: in tanta prauitate, atque improbitate, tantisque temporum vitijs, in his omni scelere ac flagitio temporibus refertis: in hac omnium rerum perturbatione, malorum colluuie, doctrinarum artiúmque liberalium pernicie.

Stomachi difficultas.

A weake stomacke.

Stomachus languet, infirmus est: malè se habet, stomachi virtus iacet, languet, debilitata est, infirma est, imbecilla, imminuta, nulla prorsus: minimè ad concoquendum apta: languente stomacho sum, infirmo, imbecillo, malè constituto: stomacho non vtor optimè, stomachus laborat, non est qualem digerendi ratio requirit, qualem optima valetudo postulat: cruditas stomachi multos conficit adolescentes.

Studere rebus leuibus.

To study toyes.

Rebus leuioribus tuum studium das, tibi placent leuitates: contemplaris, sequeris, amas inania: contulisti tuum studium ad res inanes: colis ea, quæ non consistunt, nihil habent firmitudinis, nihil grauitatis, nihil ponderis, inania sunt, leuia, nullius ponderis, infirma, minime solida: amas ea quæ solidum nihil habent.

Studia relinquere.

To forsake his studies.

Multam literis salutem dicere, in animo est: prorsus abijcere studia cogito, seiungere me penitus à studijs, vsum studiorum in perpetuum dimittere, minimè de studijs in posterum laborare, meam operam, meum tempus, meam industriam à studijs aliò traducere, transferre, conferre.

Studia omittere ob valetudinem.

To leaue off studying by reason of sicknes.

Cum sis valetudine infirmus, me perlibente vsum studiorum dimittes, summa mea voluntate studia depones: libentissimè tibi largior, perlibenter concedo, vtraq; manu do, vt à studiorum consuetudine te seiungas: te à studijs discedere facillimè patiorin studijs omittendis cum tuo sensu meus quoq; sensus congruit.

Studiorum in omnibus vtilitas.

Studie alwaies profitable.

Studia nunquam non prosunt, non vtilia sunt, non vtilitatem pariunt, non emolumento sunt, non fructum ferunt, studiorum vtilitatem dies non imminuit: non terminatur spatio temporis, non definitur vlla die, perpetua est, eadem est in omni tempore, vitæ par est studiorum vtilitas: studijs res secundæ ornantur, aduersæ adiuuantur: à studijs delectatio paritur in secunda fortuna, salus in aduersa: studiorum fructus in omni fortuna idem est: studiorum tractatio nunquam non vtilis, nunquam est infructuosa: habent studia quo iuuemur in omni vita, in omni fortuna, in omni loco: ecquando studijs non iuuamur? ecqua dies vtilitatem

tilitatem ſtudiorum extinguit aut imminuit? de ſtudiorum vtilitate nihil fortuna, nihil hominum iniuria, nihil ne dies ipſa detrahit.

Studium perueſtigandi.

A deſire to ſeeke out.

Vt poetarum fabulæ narrant, diu ac multum Proſerpinam filiam, quam inferorum Deus Pluto ſurripuerat, Minerua perquiſiuit, inueſtigauit: multum ſtudij poſuit, valdè vigilauit Minerua in filia perquirenda: omnia loca permeauit, perluſtrauit, inueſtigauit, penetrauit: quò non adiuit, non acceſſit, vt filiam Minerua reperiret, nullum Minerua locum, nullas in quærenda filia latebras omiſit.

Studium famæ.

A deſire of name or glory, or to be made famous.

Id eſt omnibus optandum, vt benè audiant? benè vt ei dicatur, honeſtam famam, egregium nomen, bonam apud homines opinionem conſequatur: vt eius nomen fama divulget, pervulget, circumferat, circumgeſtet, per orbem terrarum diſſipet, ad vltimas terrarū partes, ad vltimas terras perducat, vt eius nomen fama celebretur, omnium ſermonibus extollatur, ſit in ore omniū, vt nominis fama ad extremas terras pervadat,

Sub virtute omnia.

All things ſubiect to vertue.

Summa virtutis poteſtas eſt: præeſt virtus cunctis rebus humanis, regit omnia, temperat, moderatur, admini-

miniſtrat: omnia ſunt in poteſtate virtutis, ipſa neminis ei omnes & omnia parent: virtus latè dominatur, regnat vbique locorum, imperium habet in omnes res, vim habet infinitam, valet ad omnia, aſſequitur omnia, ſummum poſſidet ius, vincit omnes opes, omnes ſuperat difficultates, duriſſima quæque perrumpit, quaſlibet anguſtias, quæuis clauſtra pertranſit, illuſtrat omnes tenebras, lucet in tenebris, pulſa loco manet non ſurripitur furto, non eripitur vi, non vetuſtate ſeneſcit, non incendio corrumpitur, nullis capitur inſidijs, nullos fortunæ cauſus extimeſcit, planè omnium rerum domina, omnium regina.

Summa de te ſperant.

Great things are looked for at your hands.

Magnum quendam atq; excellentem virum te ſperant futurum: expectantur à te, quæ à ſumma virtute, ſummóque ingenio expectanda ſunt: nihil humile, nihil vulgare, nihil anguſtum, omnia excelſa, ampla, mira, diuina prorſus à te expectantur.

Summum beneficium.

An eſpeciall benefit, a ſingular good turne.

Hoc ego ſummi beneficij loco ponam, numerabo, inter maxima beneficia referam: hoc apud me non exigui beneficij, non vulgaris grátiæ locum obtinebit; ita credam, tul ſſe me beneficium ſingulare, gratiam tantam, quanta poteſt eſſe maxima.

Sumptibus impar.

Not able to beare ſo great coſts and charges.

Quis

Quis ita firmus ab opibus est, vt sustinere sumptum possit? cuius diuitiæ sumptui pares esse possint? ferendo sumptui quis sit? tantam impensam quis sustineat? ita magni sumptus fiunt, vt ferri non possint: ita grauis est impensa, vt debilitare atque opprimere quemuis possit: non is est sumptus qui ferri possit: supra modum, immoderatus est.

Tacere.

To hold your peace, or keepe silence.

Non faciam vt dicam: tacitum relinquam, tacitus prætermittam, tacitus pertransibo, tacebo, silebo, silentio inuoluam, silentio percurram, prorsus hoc omittã, abstinebo, oratione mea non attingam, verbum non faciam, sermonem hac de re nullum habebo.

Tanti me non facio.

I set not so much by my selfe.

Hoc mihi non sumo, non assumo, non arrogo, non adsciscoad me hunc sapientiæ gradum peruenisse non puto, eam mihi sapientiam contigisse non sentio: fateor eò me sapientiæ non peruenisse, ea me sapientia non esse, nõ vsque adeò me sapere, non ita mihi placeo, non ita mihi assentior, non eam de me opinionem susceepi, non ita me effero, non mihi tantum tribuo, non in me tantum statuo, pono, loco, non ipsi mihi tanti sum, non ita valdè me amo, non ipse me tanti facio, æstimo, pendo, puto, reputo, duco.

Tecum sentiam, assentiente patre tuo.

I will agree with you if your father like of it.

Assentiar tibi, probabo tuum consilium, meam sen-

tentiam ad tuam aggregabo, meum iudicium cum tuo coniungam, id sentiam quod tu sentis, ita faciendum iudicabo si modò, id vt facias, suadet, censet, autor est, consulit pater tuus: assentiar tibi, assentiente patre tuo, si facis approbante patre, si tuo cum iudicio patris tui iudicium congruit, si de patris sententia facis, si pater non dissentit, si ad tuam sententiam pater accedit.

Teipso neglecto gratificaris alijs.

You gratifie or pleasure other, not esteeming your selfe, or not regarding your owne profit.

Alienam voluntatem vt sequaris, vt alienæ voluntati morem geras, vt alijs satisfacias, aliorum causa, teipsum destituis, deseris, derelinquis, de alijs plurimum, de teipso, tuisque rebus minimè laboras: aliena tibi curæ sunt, tua negligis, aliorum rationes pluris apud te quàm tuæ sunt, propensior ad alios, quàm ad teipsum tua voluntas est: quid alijs placeat, quid aliorum æquum sit, attendis, ratio rerum tuarum quid postulet, minimè cogitas: præ alijs teipsum negligis: vt sequaris alios, discendis à teipso, deficis, desciscis.

Tempestas spectanda in nauigatione.

In sailing, the weather is to be marked or looked on, or in passage of the sea, the weather must be weighed or considered.

In nauigando, tempestati obsequi artis est, parere tempori: ad rationem temporis consilia accommodare, quasi ducem sequi tempestatem, spectare quid postulet, pendere oportet à tempestate, spectanda tempestas est, ad tempestatem consilia dirigere debemus, habenda

benda tempestatis ratio est: cursus nauigationis ad rationem tempestatum moderandus, dirigendus, tenendus.

Tempestate secunda nauigabimus.

We haue winde and weather, we shall saile very prosperously, we will take time while time serueth.

Quæ prima nauigandi facultas data erit, ea vtimur, nacti tempestatem opportunam, idoneam, aptam, minimè aduersam, prosperam, secundam, discendemus, soluemus, proficiscemur, vela faciemus.

Tempori parere sapientis est.

It is wisedome to giue place to time.

Tempori cedere, necessitati parere, res ad tempus accommodare, vti tempore, quæ tempus postulet, ea seruare, atq; exequi, sapientia est, sapientiæ est, sapientis est, conuenit sapienti, proprium sapientis est, decet sapientem, ad sapientem pertinet: qui tempus consulit, qui rationem temporis habet, qui nullam rem agit, quam tempus improbare videatur, is verè sapiens est, hunc verè sapientem dicas, sapientem si quis hunc appellat, non errabit.

Tempus matutinum.

Morning, or dawning of the day.

Prima luce, summo mane, diluculo, primo mane, cùm lucesceret, abeunte die, in ortu solis, oriente sole.

Tempus vespertinum.

Eue-

Euening, or euen-tide.

Aduesperascit, vespertinum crepusculum adest, nox aduentat, lucem tenebræ pellunt, vesperum appropinquat, dici iam succedit nox, dies abit nocte aduentante, cedit iam nocti dies.

Tempus anni incommodum.

An euill, or an vnfit time of the yeare.

Anni tempus non fert, non permittit, non patitur, non concedit, non conuenit, alienum est, parum aptum, aduersum anni tempus: non licet per anni tempus: aduersatur anni tempus: pugnat cum ipsa re temporis ratio: aliud planè tempus, aliud res postulat, desiderat, requirit: rei maturitas non adest, non conuenit cum re tempus.

Tenax sententiæ.

Obstinate in opinion, that will haue his owne opinion.

Ab hac sententia deduci non possum: hanc deponere & aliam suscipere opinionem vix, ægrè, nullo modo, nulla ratione nequaquã, neutiquam, minimè, possum, prorsus non possum. Si quis in recta sententia sibi constat, ei magna laus debetur. Si voces ad exitum vitæ, non faciam, vt hunc sensum amittam.

Tibi amicísque tuis gratificabor.

I will gratifie or pleasure thee and thy friends.

Cupio, volo non solùm tua, verùm etiam tuorum amicorum causa, studio, aliquid agere, quod tibi, amicísque tuis gratum sit, gratum ac iucundum accidat, placeat

placeat, satisfaciat, inire gratiam & apud te, & apud amicos tuos ex aliqua re velim: opto gratificari, rem gratam facere, aliquid efficere, aliquid præstare tua, uiorúmque amicorum causa, ex quo tu & amici tui voluptatem, iucunditatem, lætitiam capiant, sumant, hauriant, colligant.

Tibi tuisque operam dabo.

I will do my beſt for you and yours.

Volo, cupio non solum tua, verum etiam eorum qui à te diliguntur causa, rem gratam facere, gratificari, seruire non solum tibi, verum etiam amicis tuis, seruire voluntati, & commodo non solum tuo, verum etiam amicorum tuorum inire gratiam officijs meis, non à te modò, verum etiam ab amicis tuis: tuam amicorúmque tuorum, officijs meis gratiam quæro: aliquid efficere, nauare, quod tibi, amicísque tuis gratum sit, placeat, satisfaciat, voluptatem, iucunditatem, lætitiam afferat, valde velim.

Timidus.

Fearefull or cowardous.

Multos ita pusilli, infirmíque animi videas, inuenias, qui ad omnes casus extimescant, pertimescant, timeant, metuant, terreantur, deterreantur perterreantur, timore commoueantur, metu perturbentur, afficiantur, timorem suscipiant: multos ob infirmitatem, imbecillitatem, tenuitatem animi quilibet casus deterret, perterret, perterrefacit metu afficit, perturbat, in timorem conijcat, ad timorem impellit.

Tranquillus animus.

A quiet minde.

Vix

Vix credas, non facilè putes, ægrè possis cogitatione assequi, quàm æquo animo sim, tranquillo, quieto, ab omni cura vacuo, quàm omni vacem perturbatione, quàm sim omnis expers curæ, quàm procul absit animus meus ab omni cura, quàm tranquillo animo sim, quàm tranquillè agam quàm tranquillè agat animus meus, qua meus fruatur animus tranquillitate, quæ sit animi mei tranquilitas, quā nulla sit animi mei perturbatio, cura molestia, quā parum animus meus cum fluctuet, iactetur, agitetur, commoueatur: æquitatem animi mei, tranquillitatem, securitatem, quietem vix credas, haud facilè conijcias, assequi cogitatione vix possis.

Tribuas hoc amori nostro, vt me honestes.

Do so much for friendship sake as to commend me in your talke abroad, or to speake well of me, and giue me your good word and report.

Meis libris velim, si minus ex animo potes, gratiæ saltem causa suffragere: meis libris si minus iudicij, at gratiæ saltē causa faueas? quod obtinere à iudicio fortasse non possum, impertem ab amore, vt mea scripta probes, commendes, tueatis: quod veritati non potes, amori tribue, vt mea tuo testimonio subleues, tua commendatione exornes, honestes, in honorē adducas.

Tribuni pl. Reipublicæ Romanæ nocuerunt.

The Tribunes did much hurt and hinderance

to the Common-wealth of Rome.

Multa mala, damna, detrimenta, incommoda, infortunia vrbi Romanæ peperit, attulit, intulit, tribunorum pl. creatio, damna tulit, pertulit, sustinuit, passa est perpessa est, cepit, accepit, damnis affecta est, in damna incidit incurrit, magnam sui iacturam fecit, grauissimis afflicta malis est vehementer vexata, valdè comminuta vrbs Roma ex creatione, ob creationem tribunorum.

Tristitia ex morte amici.

Sadnesse or heauinesse for the death of a friend.

Magnum mihi dolorem, grauem sollicitudinem, acerbitatis multum attulit, peperit epistola tua de interitu parentis tui: magno me dolore affecerunt litetæ tuæ, valdè me perturbarunt, afflixerunt, commouerunt: acerbè sum affectus literis tuis, molestia plurimum, doloris, sollicitudinis, acerbitatis cepi, accepi, susceepi, tuli, contraxi, hausi: legi magno cum dolore, molestissimè literas tuas.

Tuæ laudi faueo.

It reioyceth me to heare well of thee, or I desire much to heare good report of thee, and commendation abroad of thy doings.

Mirè, mirificè, mirabiliter, mirum in modum, mirandum in modum, admirabili quodam studio tuam laudem, tuum decus expeto, cupio, opto, exopto, percupio tuam laudem: sum in desiderio tuæ laudis: cupiditate tuæ laudis incredibili teneor: ardeo, flagro, sum incensus, sum inflammatus, ducor, trahor, rapior, amore

amore flagro, studio sum incensus, alacri animo sum vt honestissimum te videam, laude florentem, honoratum, tua mihi laus charissima est, cordi est, curæ est, prima est, antiquissima, in maximis est, inter prima ducitur, inter ea, quæ apud me summa sunt.

Tuæ res tanto mihi gaudio sunt, quanto meæ.

Your welfare and welldoing reioyceth me as much as mine owne: or I am as glad to see you prosper, as mine owne selfe.

Lætitiam ex rebus tuis eandem, quam ex meis, nihilo minorem, quàm ex meis, capio, accipio, percipio, suscipio, sumo, haurio: lætitia me afficiunt res tuæ æquè ac meæ, pariter ac meæ, non minùs quàm meæ, non secus quàm meæ, haud aliter ac meæ: tuæ me tu efferunt lætitia, gaudium mihi afferunt, pariunt, præbent, voluptate me perfundunt itidem vt meæ: tuis rebus vti meis, afficior: quę meis è rebus, eadem mihi è tuis oritur iucunditas, voluptas, delectatio, lætitia, gaudium: tuis rebus ita lætor, vt meis.

Tuarum partium sum.

I take your part.

Tecum ero: tecum faciam: te sequar, à te stabo: tuis in præsidijs ero: tuas partes, tuam causam sequar, tuebor. de tuis vnus ero, me tuum numera, me de tuis vnum habe, in numero tuorum ero.

Tui officij est.

It is your duty.

Tuum est hoc munus, tuæ partes, hoc à te postula-

tur

tur, tibi conuenit, à te requiritur, exigitur exſpectatur, tui muneris eſt, tuarum partium: hoc homines à te expectant, hoc ad te pertinet, attinet, ſpectat, in te conuenit, te decet, tuum eſt, hoc debes, tibi non licet hoc negligere, propriè in te cadit.

Tuis rebus præſum.

I looke to your buſineſſe.

Ego tuas res, pro eo ac debeo, vti debeo, tua negotia, quicquid ad te pertinebit, diligenter agam, curabo.

Tu mihi es chariſſimus.

Thou art my deareſt or beſt beloued, or I loue thee beſt of all men in the world.

Summè, vehementer, valdè, magnoperè, maximoperè, maximè, etiam atque etiam, mirè, mirificè, incredibiliter, vnicè, ſingulariter, egregiè, inſigniter: ex animo, ex intimo ſenſu, cum primis, in primis, apprimè, præcipuè, admodum, oppidò, maiorem in modum, mirum in modum, minimè vulgariter, non mediocriter te diligo: in te amando nemini concedo, qui te vehementiùs diligat, concedo nemini: beneuolentia in te mea ad ſummum peruenit: amor in te meus is eſt, ita accumulatus eſt, vt addi nihil poſſit: amorem in te meum verbis exprimere quî poſſum, quem cogitatione vix complector? cuius magnitudinem vix mente comprehendo? amorem in te meum cognitione fortaſſe conſequi, complectíq; poſſum, verbis quidem exprimere, explicare, expromere, profectò non poſſum; æquè, ſimiliter, pariter ac meipſum, non aliter ac meipſum, non ſecùs ac meipſum, itidem vt meipſum, te diligo:

diligo: si te diligo, vt neminem magis, ne me ipsum quidem, cum te multi diligant, omnes tamen in amore vinco, principatum appeto, primas partes mihi vendico, principem locum obtineo: fero te in oculis, mihi es in amoribus, nihil mihi est te charius secundùm Deum, post Deum, excepto Deo, cum à Deo discessi, nemo mihi est te charior: ego te vt oculos meos, aut si quid est oculis charius diligo: singulari erga te animo sum: vt pater in filium, ita ego in te sum animatus: habeo te filij loco: amor in te meus tantus est, quantus potest esse maximus: hæres mihi in animo, in medullis, in intimis sensibus: singulari sum in te beneuolentia: primum in amore Deum, te habeo proximum.

Tuo consilio rectissimè vteris.

Your owne counsell is best for you.

Tuo consilio si vteris, teipsum si audies, ipse tibi si obtemperaueris, morem gesseris, obsecutus fueris, nihil errabis, nihil contra rem tuam, nihil à tuis rationibus alienum committes, non laberis, non offendes, non cecideris: nullam offensionem, nullum casum aut errorem timebis: sapienter statues, rectè iudicabis, optimam rationem inibis.

Tuo merito te odi.

I hate thee deseruedly, or thou hast deserued my hatred.

Ita de me meritus es, ita te gessisti, ea commisisti, cum te præbuisti, præstitisti, vt minimè mihi curæ sis, nullo apud me loco sis, minimùm te curem, minimùm de te laborem, nullam propè tui curam geram, in minimis te ponam.

Turpe

Turpe à parente dissentire.

It is a shame to dissent from thy father.

Honestè à parente tuo dissentire non potes: turpe tibi est à parente dissentire, non potes à patre sine infamia, sine dedecore, sine graui culpa, sine turpi nota dissentire.

Turpe est sibi tantùm viuere.

It is a shame for one to liue so, that he will do no man good but himselfe.

Seipsum curare, nihil præterea, de seipso tantum, sua tantum vnius causa laborare, sibi vni studere, seruire, prospicere, consulere, præterea nemini, turpissimum est, maximè dedecet, indecorum inprimis est, infamiæ, ignominiæ, dedecori est, dedecus affert, infamiam parit, turpem famam, opinionē minimè commodam, aut optabilem parit: eiusmodi res est, quam summa consequitur infamia, ignominia, turpis infamiæ notu, dedecus, accusatio, reprehensio, fraudi est, vitio vertitur, tribuitur, datur, adscribitur, assignatur.

Turpe parentes senes deserere.

It is shame to forsake thy aged parents.

Deseri à te, destitui patrem, tot affectum incommodis inopiæ, valetudinis, senectutis, minimè honestum est, haud æquum est, haud par est, minimè rationi consentaneum est, non decet, non conuenit, non oportet, ius non est, fas non est, nefas est, iniquum est, flagitium est, criminis est, turpe est: vt parentem deseras afflictum inopia, morbo, senectáue, in summis constitutum difficultatibus inopiæ, valetudinis, senectutis, honestum non fert, non patitur: ratio non concedit,

dir, non permittit: si patrem destitues, culpam committes, flagitium facies, flagitiosè facies, iniquè, iniustè, inhonestè, turpiter, improbè, præter honestum, contra honestum, æquum, ius: non vt honestum suadet, non æquum est, ius est, par est, decet, conuenit.

Vacare aliquantum à studijs.

To take some breathing time from my booke, it is good sometime to haue some refreshing, pastime, recreation after studie.

Fereari licet à studijs: postulat tempus, vt studia intermittantur, tempus fert vt studiorum vsus parumper, dimittatur: deponere aliquantisper studiorum onus licet, omittere studia, leuare animum onere studiorum: vocatio datur à studijs, auocare animum à studijs honestè possumus: feriæ studiorum conceduntur.

Valet apud intelligentes sententia tua.

Wise men allow your iudgement.

Magnum apud eos qui rectè iudicant, tua sententia pondus habet, magni fit, magni æstimatur, magni penditur, authoritatis habet plurimum, grauissima est rectè scientes in opinione ac iudicio tuo plurimum ponunt, opinioni tuæ multum tribuunt, multũ deferunt, facilè assentiuntur, acquiescunt. Vide, Sententia à prudentibus approbata.

Valetudine vtor bona.

I am in good health.

Benè me habebo, mihi benè est, satis commodè, satis bellè habebo, benè valeo, commodè valeo, valetudine

dine bona vtor, mihi est vt volo: quales cupio, vires possideo: viribus vtor firmis, roboris, virium, valetudinis habeo satis.

Valetudo restituta.

Health restored or recouered after sickneſſe.

Ego te languentem, iacentem, malè affectum, ad pristinam valetudinem, virtutemq; reuocaui: meo beneficio pristinas vires recuperasti, recepisti, confirmatus es: factum est à me, vt ex morbo planè conualesceres, vt ex infirmo validus fieres, vt amissam valetudinem recuperares, vt in statum valetudinis pristinum, optimum restituereris.

Valetudo aduersa ex gula.

Sickneſſe of ſurfeting and gluttonie.

Non facilè conualescunt, quibus neque quantum comedant, neque quid comedant curæ est, qui quod comedant, neque quantum, neque quale sit animaduertunt: quibus omnem in cibis modum, omne iudicium, omnem prorsus rationem gula eripuit: quibus neque modus edendi, neque vlla diligendi cibi ratio est: qui & plus appetunt in mensa, quàm satis est, & ex eo genere quod obsit.

Valetudo nondum confirmata.

Not perfectly whole, my ſtrength not fully recouered.

Nondum vires colligere potui: nondum satis firmo sum corpore: nondum pristina mihi restituta valetudo est: confirmatus à morbo nodum omninò sum,

non planè conualui: quas morbus mihi vires ademit, abstulit, eripuit, nondum prorsus recuperaui, recepi, reuocaui: pristinam valetudinem nondum satis mihi videor assecutus: paulò adhuc deterius, aliquantò deterius, quàm solebam, valeo: non vt solebam, valeo: minus firmiter, minus bellè: nondum vtor pristina valetudine; pristinas vires quadam ex parte desidero.

Varro doctior, quàm eloquentior.

Varro better learned than eloquent.

Scripta Varronis ex doctrina potiùs quàm eloquentia, magis ob doctrinam, quàm eloquentiam, rerum causa non verborum, probabantur ab omnibus: libros Varronis, ea quæ Varro chartis mandabat, literis committebat, componebat, scribebat, literis persequabatur, literis explicabat, literarum monumentis tradebat, probabant omnes, rerum fructu potiùs, quàm specie verborum adducti.

Vastare.

To spoile, waste, and destroy.

Prouinciam diripuit, vastauit, depræda tus est, rapinis exinaniuit, exhausit: prædas egit è prouincia.

Vehementèr.

Vehemently, or very much and greatly.

Valdè, maximè, magnopere, maximopere, vehementer, admodum, etiam atq; etiam, non mediocriter, non parum, in primis, præcipuè.

Velim te animum meum videre.

I would you saw my heart or good will.

Vel-

Vellem, quæ sit in te animi propensio, posses inspicere: cupere sensus tibi patere intimos animi meitquã vellem, quo modo animatus erga te sim, oculis cernere tibi liceret: nihil mihi esset optatius, quàm vt eas mentis meæ partes quæ oculos latent, ab oculis remotæ sunt, oculis minimè patent, posses introspicere.

Velim scire quo animo in me sint homines.

I would know how men are affected towards me, or what good will is borne me.

Scire velim, quo quisque in me animo sit, vt quisque sit erga me animatus, affectus, qui cuiusque sit erga me animus, qui sensus, quæ voluntas: sensum cuiusq; nosse, tenere, callere velim, patere mihi velim.

Velim nostras à te historias conscribi.

I would haue you write a storie of our time and doings.

Velim à te nostrorum temporum consilia atque euentus literis mandari, res nostras monumentis commendari tuis: nostrum nomen tuis illustrari & celebrari scriptis, tuis ornari scriptis valdè velim: gloriæ sempiternæ commendari per te cupio.

Velim abs te amari.

I desire to be in your loue and fauour.

Ne patiaris me partem amoris tui minimam ferre, noli committere vt partem amoris tui minimam capiam, vt exiguum ab amore tuo fructum feram, colligam, sumam, percipiam: fructum amoris tui velis esse

non exiguum, non vulgarem, non mediocrem.

Veneti potentes & diuites.

The Venetians mighty and rich.

Veneti opibus & potentia valent, pollent, vigent, præstant excellunt, affluunt diuitijs, opibus vigent, neque diuitias, neque opes desiderant.

Venti à portu repulerunt.

We were driuen from the hauen by the wind, or the wind kept vs from the hauen.

Portum, reflante vento, tenere non potuimus: portum inire conantes aduersi venti vis repulit ac reiecit, ne portum obtinere liceret, cum omni studio conaremur, ventus efficit, venti vis portu excluſit: per venti vim portum ingredi, inire, obtinere, assequi non licuit: venti vis aduersa portu nos excluſit, prohibuit, arcuit, amouit: reiecti sumus à portu reflante vento, portum ventus eripuit, summouit nos ventus à portu: portum inire conantes repulit ventus.

Verbis impugnata dignitas.

He sought as much as he could for your discredit or defacing of your worship.

Acerba animis aduersus tuam dignitatem eius oratio fuit, inhonestè admodum de te loquutus est: in te sic, vt acerbius aut honestius non potuerit.

Verbositas non est eloquentia.

Babling is not eloquence.

Si, cuius est prolix or, longior, vberior oratio, si quis diu-

diutius loquitur, qui longiorem sermonem habet, qui plura verba facit, is eloquentiam possidet, si ei qui verbosior est, qui plura effundit verba, laus eloquentiæ debetur, si verborum in copia sita est elegantiæ: næ tu omnium qui vivunt, eloquentissimus es, omnes mortales eloquentia anteis.

Vereor vt sustineas spem de tuis studijs conceptam.

I doubt how you will answer to the hope conceiued of your studies. I feare you will not proue such a student as men thinke and looke for.

Vereor, ne quam de studijs expectationem concitasti, hanc sustinere, ac tueri non possis: vereor, vt expectationi tua studia respõdeant, ne tua studia expectationi respondeant, ne cum hominum opinione non consentiant, ne alium, atque expectatur, exitum habeant, ne qui expectatur, fructum non pariant.

Verisimile.

Likely or reasonable.

Rationi consentaneum est, cum ratione consentit, consentaneum est, simile veri, credibile, non alienum à ratione, cum ratione congruens ratio postulat, vt credatur: est, cur credatur, verum putetur, verisimilitudinem, speciem, formam, imaginem præ se fert, ostendit, non discrepat, non dissentit, non procul abest à ratione.

Veritas pluris quàm amicitia facienda.

Truth to be regarded before friendship.

Veritati plus, quàm amicitiæ tribuo: maiorem habeo veritatis quàm amicitiæ rationem: pluris est apud me veritas, quàm amicitia: amicitiæ veritatem antepono: locum apud me honestiorem veritas obtinet quàm amicitia: apud me cedit amicitia veritati: nihil amicitiæ largior: nihil veritati nego.

Versari in re leui.

To be occupied in things of little price, or to follow a trade of little gaines.

Tenui mercede, leui quæstu, exiguo lucro das operam in Scriptura, operam nauas ijs, qui vectigalia tractant, vectigalibus præsunt. Vide, studere rebus leuibus.

Via obstructa.

The way is forbid or barred vp.

Transitus interdictus est: intercluſa via est, non patet aditus.

Vide ne honori tuo discedat.

Take heed lest you cracke your credit: do your endeuour, that your honour or good name and report be not stained.

Da operam diligenter, enitere, conare omni studio, contende omnibus viribus, intende omnes neruos, incumbe toto pectore, elabora quãtum in te est, studium adhibe quantum potes, confer huc omnia tua studia, omnem operam & industriam: age hoc quàm diligenter potes, ne quam tuus honor iacturam faciat, ne quod ferat detrimentum, ne quam iniuriam accipiat, ne qua labe inficiatur, ne quam labem aut maculam suscipiat, contrahat.

Vim

Vim à te non valeo auertere.

I cannot warrant you from all violence, force, or resistance: or I cannot promise you a cleare passage.

Ego tibi à vi nihil præstare possum: vim tibi nullam factum iri, allatum iri, oblatum iri, pro certo non polliceor, planè non affirmo: tutum à vi te futurum ne pro certo existimes: nullam forè vim, exploratè, asseuerantèr, certò promittere non audeo: ea te cura prorsus non libero, non eximo, non adimo, non aufero, ne quando tibi vis inferatur vlla, ne quàm aliquando vim feras, sustineas, patiare, sentias, experiaris, ne quid aliquando per vim patiaris.

Vindictæ omissio.

A remission of reuenge.

Vltionis omne libenter consilium abijcio, depono, omitto: omnem acceptæ iniuriæ memoriam ex animo deleo: de vltione nihil planè cogito, animus meus vltionem non spectat, abduco animum à vindicta.

Violare patriam aut parentem scelus turpissimum.

The betraying of thine owne country or father, is the most shamefull deed that may be.

Nullum est grauius piaculum, quàm patriam, aut parentem violare, quàm patriæ, aut parenti vim afferre, inferre, manus afferre, iniuriam facere, inferre.

Vim

Vir bonus constans est.

A good or true man is constant.

Vir bonus, vt sententiam mutet, non facilè adducitur, impetrare à seipso nullo modo potest: bono viro sensum rectum deponere difficile est, magni negotij est: vir bonus in sententia firmissimè constat, vir bonus à recta sententia desciscere vix potest, vt sententiam mutet non facilè adducitur. Vide, Mutas sententiam.

Virtus neglecta.

Vertue neglected.

Probitas, integritas, probati mores, vita illa, quæ cum virtute traducitur, à paucis hodiè probatur, colitur, amatur: pauci sunt, qui probitate delectentur, probitatem colant, ament, sequantur, parui fit hodie probitas & morum integritas, qui suum studium in probitate ponant, pauci sunt, reperiuntur, numerantur, paucósq; inueniri.

Virtus præmijs cumulata.

Vertue loaden with rewards.

Magna sunt rectè agentibus proposita præmia: omnes qui se in recta viuendi ratione exercent, magna merces manet: fructum rectè factorum viri boni vberrimum ac præstantissimum ferent: præclaram honestámque vitam res vtilissimæ consequuntur, vitæ laudabiliter actæ, cum virtute traductæ, præmium est decus, & earum rerum copia, quas qui possidet, optimè cum illo agi existimatur.

Virtus egregia.

A noble minde and virtuous.

Tua

Tua virtute & magnitudine animi nihil est nobilius: singularis in te laus ob tuam virtutem, atq; animi præstantiam conferetur: maiorem aut virtutis, aut præstantis animi opinionem apud homines, plus famæ, consequutus est nemo.

Virtus magis honore afficienda, quam diuitiæ.

Vertue more to be honored than riches.

Placet mihi, probatur, valdè satisfacit mos & consuetudo tua laudem tuæ consuetudini tribuo, quòd ea colas, vereris, obseruas, in honore habeas, honore, obseruantia, studio prosequaris, honore afficias, obseruantia, colas, quòd ijs honorem habeas, tribuas, præstes, obseruantiam ac studium præstes, qui virtute potius, quàm diuitijs abundant, excellunt, eminent, valent, qui sunt à virtute paratiores quàm diuitijs, quos virtus potiùs quàm diuitiæ commendat, qui virtutem magis quàm fortunas possident.

Virtus extollit ignobiles.

Vertue setteth vp men of low degree.

Multos infirmæ conditionis, humillimæ sortis, obscuri loci, nulla parentum, aut maiorum laude commẽdatos, obscuro loco natos, ignobili, obscuro, infimo genere editos extulit atque illustrauit virtus: multos generis humilitate latentes virtus erexit: nobilitantur atque honestantur virtute multi genere ignobiles & obscuri.

Virtus florens oppressa inimicorum iniuria.

Flou-

Flouriſhing vertue ouerthrowne by the iniurie of enemies.

Quo tempore florere debebas, debuit illuſtrior eſſe tua laus, altùs aſcendere, plus conſequi dignitatis, maiorem obtinere exiſtimationem, præſtantiore eſſe loco, plus habere authoritatis, plus poſſidere laudis, honeſtioreſſe, clarior eſſe, maior ac præſtantior haberi debuiſti: te tuorum inimicorum afflixit iniuria, perdidit, euertit omnibus fortunis: oppreſſit ad exitium detruſit, impulit, non modò è numero viuentium, ſed planè infra mortuorum conditionem amandauit.

Virtus vtilis in omni fortuna.

Vertue profitable for all fortunes, or whatſoeuer happeneth.

In vtraque fortuna maximus ex virtute fructus capitur, percipitur, colligitur: virtus tum in aduerſa, tum in ſecunda fortuna vberrimos fructus affert: magnas vtilitates in omni fortuna parit virtus: aduerſis pariter & ſecundis in rebus commoda proficiſcuntur ex virtute multa, ſemper vtilis & fructuoſa virtus eſt: in omni tempore iuuamur à virtute, imbecilli confirmamur, iacentes & afflicti excitamur, ſublenamur, erigimur: ecquando non vtilis virtus eſt? ecqua vtilitas cum virtutis vtilitate conferenda?

Virtus laboribus parta.

Vertue purchaſed with great labour.

Tuis laboribus, ac vigilijs virtutem tibi peperiſti, comparaſti, paraſti, conſequutus es, adeptus: tui tibi labores & vigiliæ virtutem pepererunt: magnis laboribus & vigilijs conſequutus es, vt virtutem poſſideas,

vt

vtvirtute floreas,valeas,polleas,excellas,antecellas præ-stes,fruaris tuam virtutem tuis laboribus & vigiliis referre debes acceptam: tibi ipsi, tuisq; laboribus tuam virtutem debes: non hoc virtutis in te esset, istam virtutem non haberes, non teneres, non possideres, nisi labores grauissimos & susceptisses, & pertulisses.

Virtute immunis.

Made free, or exempt from payment of taxes, tributes, or subsidies for his vertues sake.

Virtute sua consequutus est, nihil vt publicè penderet, fructum vt nullum publicè penderet, vt vectigalis non esset, vt esset immunis, vt ex eorum numero, qui publicè aliquid pendunt, eximeretur, nihil vt publicè solueret, vt esset expers eorum onerum quæ publicè imponuntur, vt nullam pecuniam in commune conferret, vt publicis omnibus vacaret, tributarius vt non esset, tributum vt nullum conferret.

Virtute contra fortunam munitus.

Made stronger or fenced by vertue against fortune.

Fortunæ vim tuę virtutis amplitudo vincit: munisti te virtute contra fortunam: septus es virtutis præsidijs aduersus impetus fortunæ: nihil tibi nocere, obesse, incommodare, cum virtute viuenti, virtutem colenti, fortuna potest: tutus es à fortunæ iniurijs: securam vitam ducere tibi licet, quia cum virtute viuis: non tibi varij casus impendent humanæ vitæ, qui virtute excellas, quem virtus tueatur, tegat, protegat, muniat.

Vir-

Virtute vacuum fortuna facilè profligat.

Fortune easily conquereth the coward, or the least blast of aduersitie maketh the heartlesse man to flie: vertue is the best defence against aduersitie.

Cui comes virtus non est, is animo facilè cadit à fortuna percussus: ictus fortunæ forte non potest, qui tectus virtute non est, qui virtute munitus non est, qui se virtutis armis non tuetur: sine virtute infirmi sumus, malè muniti, aperti aduersus fortunæ vim, facilè vincimur à fortuna, virtutis præsidio destituti, absente virtute, nisi adsint virtutis opes.

Virtuti aliquando honores debiti tribuentur.

Time will come when vertue shall haue her iust honour and reward.

Venit tempus, venit illa dies, erit tempus, erit aliquando illa dies, illucesceta liquando illa dies, diem aliquando illum Sol afferet mortalibus, erit aliquando cum suus virtuti tribuatur honor, cum virtuti honor habeatur, cùm virtus colatur, tanti æstimetur, quãti est, in honore sit: cum virtuti honores debiti persoluantur, deferatur plurimum: cum virtus magna in primis honestáq; sit, honestum locum habeat, sit inter ea, quæ prima ducuntur.

Virtutis communicatio.

The bestowing of vertue.

Qui

Qui virtutem tribuit, præbet, largitur, ostendit communicat, is tantum affert beneficium, quantum esse præterea nullum potest.

Virtutis non pretij causa.

For vertues sake, and not for reward.

Agis hoc non præmij spe commotus, sed humanitate adductus, benignitate impulsus, studio liberalitatis incitatus, non te ad hanc rem vtilitatis aut præmij spes, verùm te adduxit, impulit, incitauit, humanitas, benignitas, naturæ facilitas, naturæ tuæ ad humanitatem, benignitatem propensio, inductio: dedisti hoc humanitati tuæ, non præmijs: agnosco tuam humanitatem: debet hoc humanitati tuæ acceptum referri: fructus hic est humanitatis tuæ.

Virtutis honos.

The iust reward of vertue.

Erit aliquando illa dies, lucebit illa dies, veniet illud tempus, lucem illam aliquando videbimus, quæ virtutem illustret: erit aliquando, cum virtuti honos habeatur, suus tribuatur honos, debita merces persoluatur, locus honestus vbique sit.

Virtuti subiecta omnia.

All things subiect to vertue.

Omnia sunt sub potestate ac ditione virtutis, rerum omnium regina virtus est, dominatur, vna regnat, summum ius habet, omnia regit, virtuti cuncta parent, cedunt, subiecta sunt humana omnia: virtus valet ad omnia, imperium habet in omnes res, omnia tenet, possidet, iure ac potestate sua complectitur, quid est quod

assequi

assequi virtus non possit?

Vita beata in virtute posita.

The happie life consisteth in vertue.

Benè sentire rectéq; facere, satis est ad benè beatéq; viuendum, vnam qui colit probitatem, ei deesse ad fœlicitatem nihil potest, is ad fœlicitatem nihil desiderat, nihil requirit: quicunq; ratione ducem in vita sequitur, ei ad fœlicitatem ampla, maximéq; certa patet via: probitatem qui possidet, simul is possidet summum bonũ, nihil ad fœlicitatem præterea requirit: boni mores, & honestæ rationes fœlicitatem pariunt: fœlicitas integritate comparatur: siquis in colenda probitate totus est, fœliciter admodum, ac beatissimè cum illo agitur.

Vita charissima post honorem.

After honor life is dearest, or onely honour dearer than life.

Omnium rerum, honore excepto, prima esse, charissima, antiquissima vita debet, secundum honorem, post honorem, honore excepto, si honorem exceperis, nihil esse debet vita prius, potius, charius, antiquius: primas sibi partes post honorem vita vendicat: primæ partes vitæ debentur, honore tamen excepto.

Vita & honor curanda.

Life and worship are of like to be regarded.

Saluti pariter & honori consulendum: ducenda simul ratio est & salutis, & dignitatis: nõ dignitatẽ magis, quàm salutem spectare debemus: salutis ratio cum dignitatis ratione coniungenda, quærenda, amanda, expe-

expetenda ſine ſalute dignitas non eſt, non eſt à dignitate vita ſeiungenda: decet ſtudere dignitati, cum ea tamen nec ſtudium vitæ negligendum.

Vitæ genus optimum inſtituiſti.

Thou haſt taken the beſt trade of life.

Exordium vitæ præclarum feciſti, egregio vitam principio iniuiſti, optimum curſum cœpiſti, rationem præclaram inſtituiſti, optimam partem elegiſti, ſapienter vitam inſtituiſti, cùm te Deo addixiſti. Vide, Sanum iudicium.

Vitæ faſtidium.

A wearineſſe of life.

Vitæ me tædet, vitam faſtidio, vitam mihi acerbam puto, acerbè viuo: moleſta, grauis amara, prorſus mihi vita eſt: ægerrimè, moleſtiſſimè, prorſus miſerè viuo, quando mihi mors eum eripuit, ex quo mea gaudia, meæ lætitiæ manabant omnes.

Vitam miſeram mors præclara conſecuta.

A noble death followed his painefull and vnhappie life.

Vt miſere vixit, ita perijt honeſtè, miſerrimam vitam mors præclara terminauit: vitam infœlicem egregio mortis genere concluſit: acerbitates vitæ multas vna peregregiæ mortis hora compenſauit: vitam vixit infœlicem, præclaram verò mortem obijt: miſeriam vitam ſuſtinuit, decus in morte tulit.

Vita quieta.

A quiet life.

Præstabo tibi otium quietam vitam, tranquillam, facilem, alienam ab omni cura, vacuam omni cura, omnium expertem perturbationum, ab omni molestia remotam, seiunctam, separatam, segregatam, disiunctam, nullis rerum humanarum fluctibus iactatam: efficiam, vt quietè viuas, vt quietam vitam ducas, facilem vt habeas, & expeditum vitę cursum, tranquillè prorsus vt agas, vt omni molestia vaces, vt otio fruaris iucundissimo, commodissimo, vberrimo, vt otiosè viuas.

Vita rustica grata.

The countrey life pleasant.

Otium & quies rustica mirum in modum me delectat, oblectat, recreat, reficit, afficit, capit, delectationem mihi affert, voluptatem, iucũditatem, hilaritatem, gaudium, lætitiam: delectationi est, delectatione me afficit: rus animo meo iucundissimum est: rure rusticóq; otio delector, mirè pascor: delectationem, voluptatem, iucunditatem ex rure capio, percipio, suscipio: otio illo, atq; illa quiete, quam rustica parit habitatio, libentissime fruor: si vlla re, otio capior & quiete rustica animus meus voluptate perfunditur, expletur ex otio rustico.

Vitijs deditus.

Giuen to vice and wickednesse.

Nunquam à vitijs animum, mentem, cogitationem abducis: nunquam de vitijs non cogitas: hærent in animo tuo studia vitiorum: nunquam tua mens ab improbi

probis cogitationibus discedit, abducitur, auellitur, vitia semper cogitat animus tuus.

Viuis mecum, nec animum meum perspectum habes.

You liue with me, yet you know not all my heart: or yet I am vnknowne vnto you, in many points.

Me veteris assiduè: assiduus tibi mecum intercedit vsus: consuetudo inter nos assidua est, verunt amen planè non tenes animum meum: prorsus non calles mea consilia, non omnino mei tibi sensus patent, non penitus, non perfectè, nō ex omni parte, non vsquequaque.

Vixi vitam diuturnam.

I haue liued a long time.

Satis diu vixi, ætatis satis vixi, vitæ satisfeci ætate, satis longè vitam produxi, satis longum vitæ spatium peregi, non me pœnitet quantum vixerim: cursum vitæ minimè breuem peregi, vixi vitam satis diuturnam, hoc vitæ spatio contentus esse possum, non moriar immaturus, non auellat immaturus à vita.

Vna bonorum sententia.

All good men are in one mind and opinion.

Vnus omnium bonorum est sensus, idem omnibus probatur, eodem concurrunt omnium sententiæ, sequuntur idem omnes, spectant, probant, opinione

tuentur, eadem est omnium sine vllâ varietate opinio opinionum nulla varietas.

Voluptas ex liberorum virtute.

A comfort in godly children.

Magnam voluptatem è moribus filiorum pater suscipit, magna voluptate patrem afficiunt benè morati liberi, magnæ voluptati sunt parenti qui moribus excellunt filij, capit ex honestis filiorum moribus voluptatem summam, & lætitiam pater.

Voluptas esca malorum.

Pleasure, the bait or instrument to all euill or wickednesse.

Voluptas ad ea quæ minùs decent, homines allicit: hominibus malorum esca voluptas est: multi ducē sequātes voluptatem grauiter offendunt: duce voluptate multi errant miserrimè: illecti voluptate, dulcedine voluptatis, blāditijs voluptatum, infortunia subeunt, calamitates adeunt, in miserias incurrūt: voluptate, tanquā dulci veneno, homines pereunt: iucundam ac dulcem voluptatum consuetudinem tristis admodum & amarus consequitur euentus, sæpè voluptatem excipit dolor: voluptas dolore terminatur: voluptatis exitus doloris initium est.

Voluptate afficere.

To delight.

Tuæ literæ, quod facilè intellexerim, ei periucundæ fuerunt, summam voluptatem, letitiam, gaudium, iucunditatem attulerunt: summa eum voluptate tuæ literæ affecerunt, extulerunt, perfuderunt.

Vbs

Vrbs Pompeianarum partium fuit.

The city followed Pompey, or tooke part with Pompey.

Vniuersa ciuitas ducem Pompeium sequebatur, Pompeio regendam se dederat: ad Pompeij ductum applicauerant se, contulerant se, adiunxerant se vires omnes ciuitatis.

Vtar fratre tuo.

I will vse your brother, or follow his aduice and counsell.

Vtar ad omnia tuo fratre, vtar opera tui fratris, in omni re confugiam ad fratrem tuum, si quid erit agendum, fratri tuo committam, and fratrem tuum referam, in fratrem tuum reijciam, eius consilium petam, operam exposcam. Vide, Per fratrem tuum agam.

Vt filius mihi charus es.

Thou art as deare vnto me as my sonne.

Optimè tibi cupio, sic inquam, vt filio meo: tua causa cupio, quantum filij mei causa volo: cupio tibi secūda omnia, non minus ac filio: æquè tibi faueo ac filio meo: animatus in te sum, vt in filium: quo in filium, eodem erga te animo sum.

Vtile tibi erit.

It shall be profitable for thee.

Constitutum iter si suscipies, emolumenti, vtilitatis, commodi plurimum, præstantem fructum capies, sumes, colliges: valdè erit è re tua, valdè in rem tuam,

tuis rationibus vehementer conducet: in eo tibi maximè conducetur: vtilitas maxima consequetur: vehementer expediet, proderit, fructuosum erit, cum fructu, vtilitate, commodo, emolumento, bono rerum tuarū.

Vt maiores tuos sequaris, operam virtuti da.

Seeke after vertue, that you may follow the steps of your ancestors.

Si tuorum maiorum laudibus respondere vis, si maiores tuos referre vis, cupis imitari, si te dignum maioribus tuis præbere studes, vt ad virtutem, in virtutē incumbas, ad virtutem studia tua conferas, opus est: natam à te operam virtuti oportet: debes virtutem colere, tui muneris, tui officij, tuarum partium est, non potes non virtuti operam dare: non licet tibi virtutem negligere, hoc ad te pertinet, in te conuenit, à te postulatur, atque adeò, tanquam debita resexigitur.

Vtrumque vici.

I ouercame them both.

Vtrumque facilè fregi, atque abieci, nullo negotio retudi: victoriam ex vtroque tuli: victoria fum potitus: vterque mihi victus cessit.

Vulneratus.

Wounded.

In illa pugna, illo certamine grauiter vulneratus, percussus est: graue vulnus accepit, tulit: plagam accepit, graui vulnere est affectus.

Vulnus

Vulnus insanabile.

An vncurable wound.

Futurum non spero, vt ex hoc vulnere conualescat, eiusmodi vulnus est, vt sanari non possit, vt salus desperanda videatur, vt spes salutis nulla supersit, vt medicinæ non sit locus.

Vultus dissentit ab animo.

A dissembling face: the countenance is no sure token of the inward disposition of mind.

Fallit vultus, mentiur, fraudem facit, in fraudem inducit, decipit: dissentit animus à vultu: non conuenit animus cũ vultu, index animi verus nõ est vultus, falsa vultus imagine, ficta specie dissimulatur animus, aliud vultus præ se fert, aliud animus cælat, occultat, tegit: aliud animo latet: tegit animum vultus: mendax vultus est, latet animus in vultu: quasi velo, aut inuolucro, animus obtegitur, atque obtenditur: veram imaginem animi vultus non præfert: sensus animi cum specie vultus minimè congruit. Vide, Aliud sentit, aliud, &c.

Vxor fœcunda.

A fruitfull wife, a mother of many children.

Multos ex ea filios genuit, suscepit, tulit: complures ex ea filij nati sunt: filios ei peperit multos: ita fœcunda vxore vsus est, vt filijs auctus sit multis: vt filiorum multitudine abundauerit.

FINIS.

A TABLE TO FIND OVT LATIN FOR ANY OF THESE

English titles, by figures following, which signifie the page of euery leafe.

A

TO Abate in courage. 25
not Able to bring to paſſe 72
little Able to do harm 70
not Able to pay 287
to Abſtaine from meate 95
I cannot Abide, &c. 17.52
of no Account 190
Accuſed 11.122.143
not Accuſtomed to paines 187
a noble Act 94
Aduanced to honour and wealth 111
Aduerſitie 16.18.107
this is mine Aduice 58
an Aduiſed and deſerued loue 23
Affaires of great weight 56
my Affaires haue bin better 226
Againſt your honour. 262
to Agree with the time 179.249
I will Agree with you 247
wiſe men will Allow your iudgement 258
Alteration of ſtate 178
to Amend 69
Angred 83.97
not ſoone Angry 13
Anger the cauſe of all miſchiefe 246
Apparelled like a Spaniard 116
Apply the counſell diligently 19
Apply your wit 68.69
Approued of all men 30
an Approued ſtate of life. 231.263
Acquaintance 103
an Army ſtrong in proweſſe, but not in number of ſouldiers 64
the Army in great peril. 64
he was Arraigned 47

too

too Arrogant 183
to Assile 152
Aske your father 71
Assure your selfe, or be assured. 191
be thou Assured 47
if thou art Assured, &c. 104
an Assuring with an oth. 33
At a word 43
to Attempt some great enterprise 56
to Augment 220
Author of euill 36.182
Author of honour 77
in great Authority amongst your citizens 51
in highest Authority 211

B

Babling is no eloquence 262
he tooke his Banishment patiently 102.169
a Base courage 26.202
a Battell or conflict 228
not able to Beare great costs 247
to Beare great rule 66
he Beareth me ill will, 103
to Beare the sway 36
he Beareth two faces vnder a hood. 21.279
Beautified both with riches and wit 199
to Become a new man 13
this becommeth not a wise man 117.147
Before mine eyes 163
all my honour Began by you 77
to Begin warres afresh. 39
the Beginner, and also the reuenger of our sorrow 121
a worke Begun onely 198
Benefits 40.41.167.246
your Benefits deserue all I can do 196
to Bestow a present or benefit 176
to Bestow 171
of great Bignesse 113
Blamed 11.20
Blameless 10.65
a pleasant Boy 105
be as Bold with my goods as with your owne 214
Bookes of writings 260
thy Bookes are in great estimation 156
as soone as I was Borne 216
to Bring a thing to good end 12.39.223
Brought in by custome. 61
Brought to pouerty 15
your Bribery maketh you to be hated. 152

an ho-

an honourable Buriall. 112
a great Burning 130
a Busie worke to compas 151.223.229
our Busines is all one. 226

C

Cato called Censorinus. 74
to Call to mind 52
he Came at length 210
your talke Came to my care 235
a worthy Captaine 43
a Care or regard of libertie 156
to haue Care, &c. 55.68 69.215
I Care not what loss I suffer to keep my honor. 77
from a lesser care to a greater 97
Carefulnesse 239
Careslesse 55.196
the Case is changed 171
our Cases are alike 226
to Cast downe 109
to Cast account 116
I see no Cause 216
the cause of euill 36
my Cause was ouerthrowne 46
Certainly 146
Certifie me of your businesse 72
Chafed 13
to take the Charge of the common-wealth 35
my Chance 46
to Change his mind 33 165.168.177.187
godly Children 276
Childhood 31.216
you are Churlish 76
a good Citizen 42
Cleare 10.65.122
Combersome 25
to Come to honour 161
to Comfort 18.21
it is a Comfort to heare, &c. 101
Comfort in godly children 276
Comfortlesse, or which cannot be cõforted. 217
to Command in the commonwealth 162.176
you Command me to do hard things 75
to Command a thing vnpossible 125
a Commendation arising from vertue onely 154
to Commend most earnestly 53.229
to Commend, or doe commendations 114
I Commend to you this matter 55.252

to Commit a hainous fact 233
Commit nothing, &c. 109
I haue Committed my things, &c. 213
a Common hill 56
the Common-wealth vterly vndone 27
your Company is vnpleasant 76
Companion or mate fellow 13.52
not to be Compared with, &c. 135
I know what Count you make of him 233
the Conclusion or end of the Epistle 57
fortune easily Cõquereth the coward 270
to Consent in opinions. 52 60.121.275
to Consider 18.109.166
I will Consider your honor 119
Constant 60.166
Constancie is a commendable vertue 61
to be Consumed with sorrow and paine 83
Content is pleased 37.62
be Continent or temperate 63
Continuall mourning 160
Continuance of warre. 170
Continue as you haue begun 244
Contrary to that wee, &c, 63
Contrarie to your letters. 36
a Contrary way 221
a Controuersie 52
Couetousnesse 26.65.93 178.192
to Counsell, or to giue counsell 58
Counsell 75
your own Counsell is best 256
to Consult or to aske counsell 59.73
the Countrey is pleasant 230.274
of a base Courage 202
a Couragious, constant, & setled mind 27.129
a Couragious heart 24
Couragious without wit. 163
Courteous and friendly. 220
Courtesie 44
Cowardnesse 251
Craftinesse 20
Craftie Children 43
a Craftsmaster 43
Credite 68

of no Credit or eſtimation 191
Crookednesse of men. 206
we muſt not be Cruell to our Children 140
Cuſtome 45.61
Cuſtom taketh away great ſmart 17.45.158
the head Cuſtomer 161

D

a Daſtard or coward 26 202.215
it is Dangerous 90.219
in the ſame Danger 133
the Day appeareth, or the dawning of the day. 75 249
a Day appointed 75
a Dearth of victuals 29
ſubiect to Death 19
the Death of Aldus was a great loſſe to learning 157
Death is without ſenſe. 175
vntimely Death 175
he is my Debtor 70
my ſtock is Decayed 225
Deceiued 95.240
you haue deceiued my expectation 99
without Deceit 20.29.45
Deceit perceiued 45
to Decreaſe or diminiſh 220
he that Dedicateth himſelf to God 218
Deare friendſhip 32
thou art Deareſt vnto me 91.255.277
I will Defend your honor 116
of low Degree, 166
to delay or Deferre 104 173.186.182.213.224
after lōg Deliberation 97
to Delight 276
to Deliuer from a ſiege. 45
not to Deliuer letters 158
I haue Deliuered my cōtrey 202
Deliuered from all feare 28.170
to Depart 79
to Depriue one of his goods 129
Deſerts or good turnes 190.191
I ſhall neuer Deſerue your benefits 169.196
as I would Deſire 12
to Deſire a long life 81
I Deſire to bee within the citie 63
a Deſire to ſtudie 24
Deſirous of glory 31.245
Deſirous of newes 190
Deſirous of praiſe 153

to Diſpatch in few words. 203
a Deſperate caſe 107
Deſpiſed of all men 61
to Deſpiſe his patrons or maintainers 171
cuill Deſtinie 104
to Deſtroy 260
I am Determined or purpoſed 117 242
I haue Determined to vſe your counſell 63.199
not very Deuout 188
to Die 174
Dignitie 77.237.262
Diligence required 78
of Diſallowing 126
Diſhoneſtie 257
Diſhonoring 76.205.220 264
to Diſpatch 104
to Diſpleaſe 115.155
Diſpraiſed for couetouſneſſe 192
not to Diſſemble 237
a Diſſembling face 279
to Diſſent from thy father 257
a Diſſolute liuing 245
in Diſtreſſe or danger 64
Diuers opinions 80
a Diuers way in gouerning of my houſe 79
much to Do 151
if you Do amiſſe 90
to Doe a commandement 10.75.174
to Do all for himſelfe. 257
Do all you can poſſible. 68 196
to Do a ſpite 70
to Do wrong 138
he Doth all things for me 213
he Doth beſt 218
no Doings 104
nothing Done 97
I will prooue that I haue Done well 199
Done nobly or honorably 92.94.215
to Doubt 66.85.263
a Doubt of credit 71.105
in Doubt to take the charge of the common wealth 85
I Doubted neuer. 161.186
it is Doubtfull 86
in Doubtfull matters 59
the Drift of my counſell 58
Driuen from the hauen by the wind 262
Driuen to pouertie 15
it is your Duty 202.254
moſt Dutifull 194.210
Cicero Dwelled pleaſantly in a fine houſe 49

E

why giueſt thou Eare vnto them? 219
Earneſtly 19.21,90.165
Eaſily 103
Eare but little 188
Eloquence was gainfull to Cicero 89
to Embrace 119
to Encreaſe 120
to Encourage 26.92
brought to a good End 223
to End 12 151.158 198
almoſt Ended 227
the End is doubtful. 71.85 86.163
an End of my labor or trauell 151
the End of all my muſing or intent 106
hee Ended his office with great praiſe 176
the End of my yearely office 30.125
as the End ſhall fall out 99.219
an End vnlooked for 64
to Endeauour earneſtly. 89 208.254
Enfranchiſed 50
to Enioy 111
to Enlarge the Empire or dominion 37.112
an Enemie 11.35
Enter not into fellowſhip with the wicked 205
Entrapped 142
Enuied at 77.145
Errour of youth 91
to Eſcape without puniſhment, or the cenſure of the law 126
to Eſteeme or to thinke 62
greatly Eſteemed 51.96 156.119.129.163.186
not Eſteemed 31.150
what you Eſteeme as worſhip 217
the Euening 250
Euen from a child. 31.216
Euill ſpoken of 164
to Excell 44.48
an Excellent man 93
Excellently 88
to Excuſe 94
to Execute his office 115 161
Exempt from ſubſidie or tribute 269
Experience the ſchoolemiſtris of many things 98
notable to bee Expreſſed 234
to Extoll ſmall things 201

before the Eyes 130.193

F

a good Face 103
a dissembling Face 279
his Face bewrayeth him 102
to Faile 90
a Faint heart 26.71.202
to Fall, or to doe amisse 151
what will fall out 219
Fame or renowne 95.96
Far from craft 25
Famous for euer 285
Fat, or to waxe fat 95
Fat men 208
Faultlesse 65.181
Fauour or good wil. 21.22 81.115
I desire to be in your Fauour 261
to come into Fauor again 135.154.221
I will neuer faile you 191
Fearefull 251
Feare of war 38.270
I Feare how this counsell will fall out 71
dead men Feele not 175
a mate Fellow 13.52
a dangerous Fire 130
Filthy 257
to Find his losse 120
I cannot Find in my heart 27.52
a Fine fellow 15
to Finish 12
Fit for all things 15.179
to Flatter 189
a Flatterer of himselfe 206
he Fled away 144
Flie lingring 104.173
put to Flight 135
the Flower of ones age 18
ouerthrowne in Flourishing 268
a Foe 11.35
to Follow 102
to follow iustice. 141.149
to Follow the law for punishment 208
to Follow other mens counsell 20
I will Follow your counsell 174
Cicero Followed Plato 48
the citie Followed Pompey 277
to Follow the steps of our ancients 278
to Forget 193
I will neuer Forget your benefits 40.167
For your profit 57

to Forsake thy aged parents, &c. 257
to Forsake his studies. 244
to foresee things to come. 212
Fortune 16.18.108.109. 120.180.
your ill Fortune, wisdome will remedy 69
a Franke benefit 41
Free from subsidie, or tribute 269 172.180.195.
Friends. 31.32.48.96.107
Free from trouble 169. 114.250
Friendship. 22.32.194.252 263
From the Court to the cart 35
Froward 79.174
Frowardnesse 206
not Fully ended 187
a Furious act 146

G

to Gaine or win 159
a dishonest Gaine 159
Gainfull 89
the Generall of an armie 108.125.162
a Gentleman borne 184
Gentlenesse to be embraced 119.120.271
a Geometer 213
to Gesse 58.100.178
to Get or to win that kingdome 186
to Get the fauour of men 21.154
Giants 213
Guiltlesse 10.55.122.143
Giue thy selfe to Philosophie 207
to Giue a present 167
Giuen to studie 35
Giuen to vice and wickednesse 274
to be Glad 106
a Glad man 152.154
Gluttonie 159
Glorie 31.245
Glorie followeth vertue 102
God Almightie and most iust 73
God is at hand in aduersitie 174
Godly and deuout 208
God prosper your doings 74.91
God is present to helpe the afflicted 74
A good man 237
the Goods of fortune are vncertaine 110
he hath Gotten himself great praise 153.161

Your father hath Gotten you riches 198
To Gouerne, to rule, &c. 80. 148. 214
A noble Gouernour of the common-wealth 51
Always Gratefull 206
I will Gratifie thee for thy friends 239. 241
You Gratifie other, not esteeming your selfe 243
A Great dearth 29
Great things are looked for at your hands 246
Greatly 88. 255. 260
Greeting of Friends 124. 231
To Grieue 82. 84
The Ground of the matter 46
A Guide to vertue 37

H

Euill Hap 59. 195
It Happeneth 163. 210
Happie 110
An Happie end 91. 92
Vide Successe.
The Happie life consisteth in vertue 272
Our Hearts are one 80
Heart without wit 263
Most heartily 163. Vide Earnestly.
Hatefull briberie 125
Hated of all men. 145. 256
Let mee Haue the vse of your chamber 157
I will not Hazard the common wealth 185
Hazard nothing to the aduenture of fortune 109
A Hauanding of honor. 205
I am in good Health 258
Health restored or recouered 259
Your Health is a comfort to me 101
Health is not to be neglected 148
You shal haue your Health better 178
A Helpe in studies 30
I will Helpe thee 150
Helpe your countrey 37. 71. 74
A High mind 24
Of High stature 205
The Highest officer 113
To Hinder 162
Honesty is to be preferred before profit 179
Honour or worship 53. 67. 87. 118. 129. 161. 205. 221. 227. 230. 237. 362.
Honour enuied at 77. 145
Honour impaired 76. 205

after Honor life is dearest 272
Hope 44.129.216.240 241
past Hope 107.140
without Hope of recompence 41
Horsemen flaine 57
the humanitie of Cæsar 44.120
Hunting after praise 153
great Hurt and hinderance came to the Citie of Rome, &c. 253
it is Hurtfull to me 192
Hurt wrongfully 132

I

a merrie Ieast 105
Ignorant 98.99.121.229
to be Ignorant in the manners of thy countrey 202
an Immoderate sorrow. 83
an Immortall name by writings 185
Impairing of honor 202 264
Impudent 128
Inconstant 155
I am not inconstant 129
an Immortall renown out of trauell 88
the Inconstancie of fortune 109
Increased or growne more and more, &c. 50
the Incursions or inrodes of our enemies 130
it is an Infamy to you. 217 257
Infamous 134
mine Inferiour 135
Ingratitude is to bee detested or abhorred 137
Iniurie 138.139
Iniurie of enemies 96
of Iniurie fame 95
Innocent 10.65.122.143 152
of Intemperance, vntimely death 175
nothing Intricate 126
Intrapped 95
to Inuade or to assyle 152
my Inward mind. 134.260 261
Iourneying 147.148.175 188.214
Ioyned landlords in one hill 5[illegible]
a Ioyfull ioyning 14[illegible]
It is so 33.225.24[illegible]
It is a hard world for money 8[illegible]
to Iudge or to administer iustice 14[illegible]

good Iudgement 148.221.235.258
I Iudge it praise-worthy 139
men will Iudge of you. 99
in Iustice are contained all vertues 149
Iustice is to be followed in a common-wealth 142.149
Iustice is little set by 150

K

Kouertie Keepeth a man from honour 87.203
Keeping my honour and dignity 237
to Keepe his patrimonie together 63
to Keepe promise 193.186.242
to Keepe within his compasse 62
Orestes Killed his mother 198
a noble Kindred 214
to Know 72.220
not to Know 148.219
to Know no way out of his tale 18
to Know ones mind 28.45.261.275
I Know your state well 196
as I may Know or vnderstand 178
a well Knowne man 237

L

Labour 231.233
Labour lost 36.197
my Labour is ended 161
you Labour too much in your studie 134
to Labour in vaine 197
a Lacke of money 26
I Lament or mourne 161
Cicero Lamented or sooke the death of his daughter grieuously 40
we Learned both in Greek and Latine 114
a Learned Phyitian 166
we Learne by experience 98
Learning is alwayes both pleasant and profitable 152
Learning is not esteemed as it ought to be 32
to Leaue off 244
I giue thee Leaue 228
I wil neuer Leaue you. 191
Length of time 158
a Lessening of sorrow. 155
if I haue any Leisure 258
to Let one from hauing his lust 66

to Let one studie 114
Letters deliuered out of time 126
Letters welcome 157
Liberalitie 193
Liberall or bountifull. 155 131
Liberty 159
to Lie, is a foule shame. 164
a Lier 168
the Life of man, &c. 141
of an euill Life 204.273
Life and worship are alike to be regarded 275
an inordinate Life 144
after honour Life is dearest 272
Light or vaine 155
Like to you 128
if your father Lik of it 247
Like 178.254
Likely 263
you must not Linger 104 173.186
to Liue at ease or in rest 141.274
you shall Liue the better. 192
to Liue long 84
vncertaine to Liue so long 84
I haue Liued long enough 232.275
as long as I Liue. 206
you Liue with me 275
to Liue vertuously 212
it was Long before hee came 210
to Looke to the commonwealth 42
we Looke vp to heauen in aduersity 129
Looke to ones businesse. 68.226.255
a great Losse 157
Losse of goods 120.138
I Lost all that I had. 69.77 108.225
Lost children oftentimes come home againe 104
you haue Lost nothing 224.228
I Loue. 24.91.178.255.277
vnlike Loue 124
Loue for vertues sake 24
thou art Loued 47
I desire to be in your Loue and fauour 261
a selfe Louer 206
to Lose the fauour of the people 22.155
Luckie 110
to Lurke at home 84
Lust 66

M

Mad 138.142.168
Made free of the citie of Rome.

Rome 50
Made friends againe 221
to Magnifie things of no price 202
to Make much of, or to set by 81
Malefactors 126.127
Malice 35.165
a good Man is constant 266
another Manner of gouernance 80
rich Merchants 199
Let this bee your Marke, intent, or purpose 117
the Master of Requests 161
a Matter of great importance 227.162
that it May be done 229
the philosopher Measureth all things, &c. 297
it is Meet 71
a Meet mate for me 167
to Meete one 104
Milde by nature 13
the Mind 33.58.165.168 177.187.251.206
Mindfull of a good turne 140.167.206
most Miserable 135.142
Miserie 16.18.171
Miserie of war 38.93 170
a Matter misliked of 228
Moderation of studies 181
rich in Money 204
the Morning 75.249
a Mother of many children 279
to Mourne for the Common-wealth 160
continuall Mourning 160
the Mutabilitie of this world 52
to Muse, studie or deuise 166

N

to haue an ill Name 65 164.191
the Narrow straits of the mountaines, &c. 25
Nations subdued 112
Naturally, &c. 178.179
Nature 178
by Nature or by art 148
one of my Nature or disposition 167
when Need shall require 29.150
I haue no Need of your counsell 241
a Needlesse excuse 94
vertue Neglected 266
Neper 40
euill Newes 192
Next to beggers dore 15

a Noble death 273
Noble doings 92.94.215
Noble men 284
a Noble and vertuous minde 266
No man or no body 180 181

O

Obstinate in opinion 230
if Occasion will serue.239
Occupied 194.164
Occupied in seeking after riches 132
to be in Office or authoritie 68.161.162
an Office done with great praise 161 174
a most wicked Offence 201.265
to Offer wrong to his father 201.265
how Old a man is 17
Old men wiser 234
an Old opinion 197
Opinion or meaning 213 250
all of one Opinion.58.121 175
of diuers Opinions 80
Oportunity is past 197
not able to Order himselfe, is childish 215
in ordring of my house.79
to Ouercome 44.178
Ouercharged with sorrow 83
to Ouerthrow 180.133 234.262
the Ouerthrow of all other 187
parents Ought to exhort, &c. 200.202
Out of the hall into the kitchin 35
Out of hand 10.49
he Oweth memoney 70

P

after a Painful and vnhappie life, a noble death 273
he Painted very well 207
yee may Perceiue by his face, &c. 102
Parents 200.201
to Persuade 27
it is not your Part, but mine 189
a Parting 79
to Passe, to excell 44.48 194
Passing well 88.255
of a Passing wit 246
Patient in aduersity 16.189
Patrimonie 62
not able to Pay 187
to pay for another.212.240
to

to hold your Peace 247
concerning Peace 271
a Peece of trouble 257
223.227
the Philosopher measureth all things by his owne wisedome 247
a learned Physition 176
to Pitch his tents 46
before the Plague of the common wealth 281
Cicero in Pleading, &c. 48
Pleading for gaine 159
Plaine dealing man 20.29 45
Pleasant being in the countrey 230.274
Pleasant & profitable 458
a Pleasant saying 105
Pleasure or delight is the bane of all wickednesse 276
to doe a Pleasure 239
they have plucked vp their hearts 29.93
Politicke 19
Poore men thinke themselues most miserable 185
to Possesse 111
Powertie 15.189
Powertie is a stay or a hinderer of honour 87 203
the Pope 210
I Pray you most heartily 165.193.229
Praise 23.56.61.72.152 154.155.161.182.198 214
to Praise one that hath deserued euill 72
Praise-worthy 22.56.61
to be Praised 132
to Preferre 80.118.236
you are the Preferment to mine honour 72
Prodigalitie 213
Profitable 89.225.244 277
a Proofe of my opinion 213
Profit 34.55.57.144 233.248
Profitable to the common wealth 61.235
vertue is Profitable in all fortunes 268
to Prolong the matter 213
Promise 242
to keepe Promise 295
a Promise of all dutie 209 210
I will Proone my dooings 199
Prosperitie hath many friends, adversitie none 197.173

too Proud 183
Puffed vp in pride 89
Alexander was Puiſſant, 19
to be Puniſhed 127 102
not Puniſhed 128. 88
to Purchaſe with great la-
bour 262
I Put my horſe vnto my e-
nemies 22
to Put off, or to delay. 224
you haue Put me out of
doubt 26

Q

to Quench the laſt ſpar-
kles of warre 19
a Quiet life 274
a Quiet mind 111 251

R

Raſh 117
Raſhneſſe 39
to Raile or reuile 180
Reaſonably 263
a Recompence 41
a Recompence of loſſe. 69
Reconciled 114
Reconciled friendſhip 36
154. 211
to Recreate or refreſh the
weary ſpirits 27
Refreſhing fro ſtudy. 258
to haue Regard to the cō-
mon wealth 42. 215
I will haue Regard to your
honour 119
I Regarded not my owne
profit 225. 248
haue Regard to your ho-
nour and worſhip. 67 77
it Reioyceth me to heare
well of you 253
to Remedie 69
to Remember 52
to Renew ſorrow 84
to Renew warre 39
Renowne of iniury 259
I will Repeate my counſel
from the beginning 31
your talke was Reported
to me 235
to Reprehend ſharply 142
to Repreſſe 125
Reproch 257
I haue not Reſpected my
owne commoditie 55
vnwiſe me Reputed as wiſe
in their proſperitie 175
I Requeſt you earneſtly
165
I Require a greater dili-
gence 78
to Require deſerts 191
to Returne in fauour 156
Returne to your ſtudies 14
16
your Returne was out of
time 222

I Returne vnknowing, &c. 144
to Reuenge, and not to reuenge iniurie 139.265
to Reverence 118.267
to Reuerēce his father. 202
honour the Reward of vertue 211.212
Rich 50.81.89.169.204 232.261
Riches 18.89.132.181 190.262
it is not Riches but vertue, &c. 81
you haue Rid me from all feare 28
to Rid himselfe from his life 95
Rude and ignorant 98.99 121.229
from vtter Ruine 202
the Ruine of my coūtry. 82
to Rule. 36.63.66.176.219
Ruled by other mens counsell or aduice 20
to Rule the commonwealth 142.149

S

Sad or heauy for the death of a friend 253
to Saue my life 22
I would you Saw my heart or good will 260
hee saith one thing and thinketh another 21.279
to Sayle with winde and weather 249
in Sayling the weather is to be regarded 342
to Slander 12.116.134
Slandered wrongfully. 122
the Sea coast liketh mee best 165
this Second reason comforteth me 21
Sedition is a plague of the commonwealth. 233.234
Siege 45.48
a desire to Seeke out 245
to Seeke after Riches 232
a Sentence approoued of wise men 255.258
Seruiceable 194
to Set one free from feare 169.172
to Set vpon 152
to Set his mind to the furtherāce of ones honor. 78
nothing Set by 190
I Set not much by my self 247
I Set not a rush by it 196
rich men are much Set by, or made of 81
to Set forth praise 96
a Setled mind. 27.252.166
a Seuering 79

Sue

Sue the counsell earnestly 29
Shame 25.146.202.237
Shamelesse 123.218
to Shew favour 229
I will shew my selfe thy very friend 222
Shew thy selfe a good citizen 42
to be Short 43.203
Sicke or ill at ease 147 188.192
of a Sickly nature 135
a Sickly young man 14
Sicke with studying 18
Sicknesse taken in a iourney 71
in the Sight 130
to keepe Silence 248
Sincerity 45
a Sincere heart 20.29.45
to Sinne without shame 118
nothing Skilfull 191
Skilfull in warlike affaires 116
Slaine or killed 57.128 170
I could not Sleepe all the whole night 143
to let Slip 197
Sloathfull 133
Orestes Slew his mother 198
a Sore enemy 35
I am Sorrie for your sicknesse 6
I am Sorie for the ruine of my countrey 82
your Sorrow, &c. 182.183.184
an expert Souldier 116 170
to Swoune 72
he Spake against your honour and dignity 268
Sparing because of pouertie 199.232
to Speake well of one 72
to Speake with him 52
Speedily 49
to doe a Spite 70
euill Spoken of 65.191
to Spoile 260
to Spread an ill name 134
if I can Stand you in any stead, &c. 219
your State 190
the State of the thing 242
to Stay himselfe. 63.66.87
to Stay or to driue off. Vide, To defer 172.173
to Stay or qualifie the ciuill strife 50.87
Stedfast 60
to Strike with a club 112
a weake Stomacke 245
Stout in the quarrell of his countrey 260

my

my Strength not fully recouered 259
to Striue 186
Strong and mighty 228
made Strong 269
Study 12.85.91.184 263
with thy Stronger 186
Studie alwaies profitable 244
to Studie Cicero 12
to Studie vertue 185.200 278
you Studie too much 184
Studious 34.91.183.184 185
to Subdue 212
all men Subiect to death 198
Subiect to many perils or dangers 141
all things Subiect to vertue 245.271
to haue a good successe. 12 91.92
I Suffer an vnmeasurable paine 83
Sufficiently rich 232
I Suppose 197
Surfetting 239
Sure 60
I was Sure 151
not able to Sustaine paines 83
to Swarue altogether from his old fashions 11

T

to Take the charge of the common-wealth 83
Take heed 42.98
you haue Taken the best trade of life 231.273
to be Taken with beautie 240
to Take away ones goods 129
I will take your part 254
Talke 235.236
they are not to bee talked of, &c. 109
I haue Talked with your brother 65
my Talke is done 151
I will tell you my minde when time serueth 29
that I may Tell no worse newes 182
a Terrible Winter 117
to be Thankfull 105.106
as I Thinke 58.178.197
in old Time 164
out of Time 212
Time will come 270
to doe as Time will serue 179.249
the Time will not serue 250

if you Thinke that it may be done 239
euer Thinking on your profit 63
a Thirsty child 106
Thought taking 239
the citie Tooke part with Pompey 277
an ill Token 195
vp to the Top of the house 144
Tormented or vexed 100
it Touched me, and not you 189
to study Toyes 243.264
a good Trade of life 273
no Trafficke 104
to Trafficke 180
to Trauel with might and maine 89
Tributarie lands 19
Tried without losse 238
not to Trouble 194
Troubled without a cause 123.172
a little Troubled 171
in like Trouble 133
all men shall be Troubled 195
a Troublesome iourney 147
a Troupe of horsemen 87
Truth is to bee regarded before friendship 263
Truly 241
to be Trusted 280
I trusted chiefly, &c. 142
a singular good Turne 246

V

a Vaine hope 241
Valiant 19.109.170
Valiant horsemen 87
to Vanquish 44.278
Varro better learned than eloquent 160
Vehemently or extremely tormented 100
the Venetians are rich 262
Vertue 81.87.146.153 163.184.200.211.212. 241.267.268.269.270. 271.278
for Vertues sake 50
Vertue neglected, or little set by 266
Vertue loden with rewards 266
a shamefull Vice 213
Victorie 94
Violēce repressed by wisedome 225
Vnable to studie 233
Vnawares or vnthought on 157
Vncertaine what to doe 85

Vncertaine newes 230
Vncircumspect 150
Vncredible 111.130
an Vncurable wound. 278
Vncourteous or vnkinde 138.141
as I vnderstand or perceiue 157
you vnderstand my meaning 28
to Vndertake 151.162
to Vndoe one 129
I am vtterly Vndone 69 108.227
the Vndoing of all other 67
the Vnhappiest man in the world 101.135
Vnhonest talke 136
Vniustly accused 122.138
Vnknowing 142
Vnlearned, without experience 98.99.121
Vnlike his father 230
Vnlike trades 22
Vnmodest 123
Vnprofitable for you 135
Vnskilfull 121
Vnthankfull 137
Vnwise 127
Vnworthy of a benefit, or good turne 31
Vnworthy of praise 132
I will Vse your brothers helpe 205.277
you Vse the company, &c. 110.285
I wil Vse your counsell. 73
Vse my goods as your owne 224
Vse taketh away paine. 44 158
to Vse the trade of merchandise 109

W

War 38.39.93.179
Warring with good successe 104
I cānot Warrant you from violence 165
to Waste 268
to Waste his Patrimonie 198.203
to Watch all the night at studie 185
the Way is barred vp 264
Wayward 174
to Weaken the body 144
a Weaker body 133
a Weakened wall 201
no mās Wealth is so great but his expences may be greater 181
a Wearinesse of life 273
a Weighty matter 151 223.226
I Weigh not the praise. 282

he

hee Welcometh friendly 231
your Welfare reloyeeth me as much as mine owne 253
the Weather is to be regarded 248
What more, what lesse, all the world is set vpon couetousnesse 36
not perfectly whole 259
your goods are Whole 224.228
Wicked men. 126.127.205
my good Wil toward you 212.220.260.261
the Wind kept vs from the hauen 162
to Win the hearts of mē 21
Winter 117
as I would Wish 12.64
I Wish a happie end 91
Wisedome 69.125
it is a point of Wisedome 154.170.249
of a dull Wit or vnderstanding 208
of an excellent Wit 136
out of his Wits 242.168
I am my own Witnes. 220
no man Without faule 181
With a good will 208
Wounded 278
a Worke begun 172
Worship 55.68.87.118.217
Worthy to be beloued 78 131
I Wot not what to do, or I am at my wits end 60
Wrath 93
a Wretch for despising his patrons 171
you Write exceeding wel 233
to Write the history of our time 261
our ancients haue Written very well of vertue 211
you Write seldome vnto me 78.221

Y

the Yeare of his age 17
Yearely office 30
to Yeeld or giue place 135
a Young man 14
not by You, but by them that are about you. 115
Yuoth 31.61.150.204

THE END.